

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 14 Δεκεμβρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 903

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗΝ «Κ»

Οι εννέα πυλώνες της Κυπριακής Προεδρίας

Τα κεντρικά ζητήματα που η Λευκωσία έχει θέσει ως προτεραιότητές της για το πρώτο εξάμηνο του 2026

Σε δεκαεπτά ημέρες από σήμερα, την 1η Ιανουαρίου, η Κυπριακή Δημοκρατία θα αναλάβει για δεύτερη φορά, ύστερα από δεκατέσσερα χρόνια από την πρώτη το

2012, την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η «Κ» αποκαλύπτει κατ' αποκλειστικότητα και με βάση όσα αναφέρει έγγραφο της Λευκωσίας,

όλες τις προτεραιότητες της, οι οποίες συνθέτουν εννέα βασικούς πυλώνες του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Ζητήματα κρίσιμα και ουσιαστικά που απασχολούν

την ευρωπαϊκή ατζέντα και διαδραματίζουν πολυδιάστατο αντίκτυπο τόσο στην πολιτική όσο στην οικονομική και την κοινωνική ζωή, τα οποία η Κυπρι-

ακή Προεδρία θα θέσει στο επίκεντρο της διαχείρισής της στο επόμενο χρονικό διάστημα των πρώτων έξι μηνών του 2026. Σελ. 8

■ **Η πρώτη κρίση για τη Λευκωσία:** Το πρώτο «crisis management» τέθηκε σε εφαρμογή, υπό το φως πληροφοριών για «πάγωμα σχέσεων» εκ μέρους της Αγκυρας. Αποκαλυπτικό σημείωμα του υπουργείου Εξωτερικών.

ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Απόηχος με κραδασμούς για τον Πρόεδρο

Η «επόμενη μέρα» και η γεύση που άφησαν οι προεδρικοί χειρισμοί σε ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ και ΕΔΕΚ. Ποιοι είναι οι στόχοι του προέδρου Χριστοδουλίδη. Ο ανασχηματισμός ως πολιτικό προγεφύρωμα για το 2028. Σελ. 4, 5

ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Εχουν ακόμα δρόμο τα νομοσχέδια

Οι αλλαγές που προωθεί η κυβέρνηση για τη μεταρρύθμιση της Νομικής Υπηρεσίας φαίνεται πως έχουν ακόμα δρόμο. Ανησυχίες ότι θα πάει στην επόμενη Βουλή. Σελ. 10

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Ο εκφραστής του κριτικού τοπικισμού

Η σημαντική πορεία του πρωτοπόρου αρχιτέκτονα Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη καταγράφεται στο πολυτελές δίγλωσσο λεύκωμα με τον τίτλο «Οικία Μαρίας και Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη. Υπαινιγμοί για ένα νέο μοντερνισμό», με κριτικά κείμενα του σημαντικού κριτικού αρχιτεκτονικής Kenneth Framton, σε επιμέλεια Χάρη Χατζηβασιλείου. Τέχνες, σελ. 1

ΕΥΡΩ-ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ

Ο μαραθώνιος των 30 ημερών

Το τηλεφώνημα, το δείπνο και οι επαφές που έφεραν την εκλογή Πιερρακάκη στην προεδρία του Eurogroup. Τι λένε σήμερα οι βετεράνοι πρώην πρόεδροι του Βίζερ, Ντάισελμπλουμ και Ρέγκλινγκ. Σελ. 18-19

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΜΠΙΖΝΕΣ

Δόγμα Τραμπ για Ευρώπη

Πώς επηρεάζει η νέα εθνική στρατηγική του Λευκού Οίκου την Αθήνα. Οι προφητείες του δόγματος Τραμπ για «παρακμή» και «εξάλειψη» της Ευρώπης. Πού είναι η αλήθεια και πού η κινδυνολογία; Σελ. 20-21

ANNITA ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ψηφίζει προϋπολογισμό, δεν δίνει λευκή επιταγή

Στην εφ' όλης της ύλης συνέντευξη της, η πρόεδρος της Βουλής και πρόεδρος του ΔΗΣΥ, δηλώνει ότι «η κυβέρνηση χρειάζεται περισσότερη ουσία παρά σκηνοθεσία». Σελ. 6-7

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ενίσχυση και επίγνωση

Η Κύπρος ετοιμάζεται να εισέλθει δυναμικά στο 2026, αναλαμβάνοντας την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για ευκαιρία ενίσχυσης κύρους και φωνής, αλλά και δοκιμασία επίγνωσης. Το διεθνές περιβάλλον παραμένει ρευστό, τα σύννεφα ανασφάλειας ορατά, και οι γεωπολιτικές ανακατατάξεις απαιτούν επιφυλακή. Τα σταθερά βήματα ενδυνάμωσης όλων των παραμέτρων: εξωτερικών και εσωτερικών, θεσμικών, οικονομικών και κοινωνικών, δεν είναι στόχος. Είναι πρόκληση. Που απαιτεί σχέδιο και συναίνεση, για να μπορούμε να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις της εποχής.

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΩ ΤΟ ΦΑΝΙΣΜΟ ΟΡΘΟΝ. ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Η ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ.

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος.

Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

ΕΠΟΠΤΙΚΟΣ «ΑΕΡΑΣ» ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Απλοποίηση του κανονιστικού πλαισίου

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προτείνει σημαντική απλοποίηση του ευρωπαϊκού εποπτικού πλαισίου, μειώνοντας πολυπλοκότητα και κόστος για τις τράπεζες. Για τις κυπριακές τράπεζες αυτό μεταφράζεται σε

λιγότερο διοικητικό βάρος, μεγαλύτερη ευελιξία και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας έναντι fintech. Οι αλλαγές αφορούν κεφαλαιακά αποθέματα, μόχλευση και ενιαία εποπτεία. Οικονομική, σελ. 5

ΟΙ «ΜΟΔΕΣ» ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ποιες λέξεις πετούν και ποιες κρατούν τα λεξικά

Με ποια κριτήρια ανανεώνονται τα ηλεκτρονικά λεξικά της Ελληνικής; Πώς αποφασίζουν οι επιμελητές τους ποιες λέξεις θα κρατήσουν και ποιες θα πετάξουν; Οι λεξικογράφοι απαντούν. Σελ. 23

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΙΣ «ΤΕΧΝΕΣ»

Αννα Κουπνάνου
Το τραύμα όχι ως θέαμα, αλλά ως βίωμα
Σελ. 3

Κωνσταντία Σωτηρίου
Ξεχάσαμε πως υπήρξαμε αόρατοι
Σελ. 4

Μαρίνα Μακρή
Όταν η φωνή μέσα μας γίνεται κραυγή
Σελ. 8

ZENITH

THE HEART OF WATCHMAKING 160 YEARS

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

CHRONOMASTER SPORT

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Εγκλημα στο Ουκρανικό Εξπρές

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, την Παρασκευή 5 Δεκεμβρίου του σωτήριου έτους 2025 έγινε ο πολυαναμενόμενος κυβερνητικός ανασχηματισμός. Το καταγράφω για τον ιστορικό του μέλλοντος όταν κάποτε εντρυφήσει στις υποσημειώσεις της πολιτικής μας Ιστορίας. Οφείλω να παραδεχτώ πάντως ότι ήταν ένας ανασχηματισμός αντίξιος της φήμης του: συνδύαζε τον αιφνιδιασμό με το μυστήριο, συν μια κινηματογραφική εσάνς με την υπογραφή του μετρ Νίκου Χριστοδουλίδη. Οι επιρροές από το εμβληματικό Όριεντ Εξπρες της Αγκαθα Κρίστι, άλλωστε, είναι ορατές διά γυμνού οφθαλμού.

Ένα πολιτικό θρίλερ με νουάρ ατμόσφαιρα, το οποίο εκτυλίχθηκε με τον πλέον υποδειγματικό τρόπο: Ένας απροσπέλαστος Πρόεδρος να συσκέπτεται με τους συνεργάτες του σε ένα τρένο που διασχίζει την ουκρανική εξοχή. Με μια αχλή μυστηρίου να διαχέεται στην ατμόσφαιρα ώσπου μια λάμψη, κάτι σαν κεραυνός, αποκαλύπτει το προμελετημένο «έγκλημα»: τρεις εκπαραθυμένοι υπουργοί. Και ένας ακόμα, να αλλάζει καρέκλα χαμογελαστός υπό τον ήχο εκκλησιαστικών ύμνων.

Ο Χαρτσιώτης βεβαίως δεν περιορίστηκε στους εύλογους συνειρμούς. Με το θράσος της πολιτικής μετριότητας που βρίσκεται πάντα έναν τρόπο να διασωθεί, παρέδωσε το χαρτοφυλάκιο του υπουργείου Δικαιοσύνης αποθεώνοντας τον εαυτό του. Έπειτα από ένα μακροσκελή φιλιππικό συμβούλευσε τον διάδοχό του: «Να ακούτε την καλοπροαίρετη κριτική, αλλά να προσπερνάτε την κακοπροαίρετη». Το «να μην τα κάνετε μαντάρα» δεν του πέρασε καν από το μυαλό. Λογικό, ως σεναριακό εύρημα, καθώς η ζωάρα που του επιφυλάσσει το Επιτροπάτο δεν χωράει δυσοίωνες σκέψεις.

Είχε κι άλλες ωραίες νινελιές το έργο. Στιγμές συγκίνησης (ο βουρκωμένος Μουσιούττας στην τελετή πα-

Ήταν ένας ανασχηματισμός αντίξιος της φήμης του: συνδύαζε την ανατροπή και το μυστήριο, με επιρροές από το εμβληματικό Όριεντ Εξπρες της Αγκαθα Κρίστι.

ράδοσης) και στιγμές αυτοδικαίωσης (η Μαρία η Ατάραχη να απολαμβάνει τον υγιεινό αέρα του υπουργείου Γεωργίας). Οι σκηνές όπου οι ανασχηματισμένοι υπουργοί αποθέωναν τον εαυτό τους πρόσθεσαν μια ακόμα πιο ισχυρή δόση μυστηρίου στην ιστορία, οδηγώντας με ως γυναίκα, ως άνθρωπο και ως πολιτή της Δημοκρατίας στο υπαρξιακό ερώτημα: Αφού τα έκαναν όλα τόσο τέλεια και αφού παρήγαγαν τόσο αξιόλογο έργο, γιατί τους ανασχημάτισε, μάνα μου;

Η εβδομάδα που ακολούθησε ήταν συναρπαστική από κάθε άποψη. Γιατί εκτός από τον γρίφο για τα (ακροδεξιά) πολιτικά φρονήματα του υπουργού Φυτιρή, έσκασε και η είδηση για

την υποψηφιότητα του Χαράλαμπου Αριστοτέλους με το Κίνημα Οικολόγων. Το καρέ στηρίζει Χαράλαμπο τόσο για τον εξαντρίκ ενδυματολογικό του κώδικα (ρεντινκότες, παπιγιόν και γιλέκα) όσο και για το ανατρεπτικό πολιτικό του βιογραφικό (ΕΔΟΝ, Θύρα 9, ΟΜΟΝΟΙΑ 29Μ, Επιτροπή προβολής της Επανάστασης του Ρε Αλέξη) καθώς και τις ρηξικέλευθες πολιτικές του θέσεις («ταξική οργάνωση και συνειδητοποίηση των λαϊκών δυνάμεων»). Για τον ιστορικό του μέλλοντος θα σημειώσω, αγαπημένο μου ημερολόγιο, ότι ο Χαράλαμπος κέρδισε τις καρδιές μας ως υποψήφιος Πρόεδρος της Δημοκρατίας το 2023, λαμβάνοντας ποσοστό 0,22% (866 ψήφοι).

Στη φάση βέβαια που βρισκόμαστε, με τις δημοσκοπήσεις να δείχνουν τα μικρά κόμματα μεταξύ φθοράς και αφθαρσίας, λογικό είναι οι οικολόγοι (και όχι μόνο) να υιοθετούν την πολιτική λογική «μάζεψε κι ας είν' και ρώγες». Εδώ έχει εξελιχθεί σε φαρσοκωμωδία η απελπισμένη προσπάθεια του Νικόλα να νεκραναστήσει το ΔΗΚΟ! Είτε διά της μεθόδου των μεταγραφών (Αποστόλου - Γιακουμή), είτε με προεκλογικά πυροτεχνήματα για συνένωση με τη ΔΗΠΑ. Τα όσα είπε ο Μαρίνος Κλεάνθους στο podcast του Χριστόφορου Χριστοφή αγγίζουν τον πολιτικό διασυρμό, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Αν ο Νικόλας διαθέσει στοιχειώδες ένστικτο αυτοσυντήρησης,

θα πρέπει να βάλει οριστικά τελεία στην ευφάνταστη στρατηγική να ψαρεύει σε θολά νερά.

Με τούτα και με κείνα καταλήγουμε στο πιο βασανιστικό ερώτημα αυτών των εκλογών: Τι θα απογίνουμε χωρίς Αλέκο Τρυφωνίδη; Αν οδηγηθούμε στο μοιραίο και η ΔΗΠΑ βρεθεί εκτός Βουλής, αυτό σημαίνει ότι σταματούν και οι love and hate συνεντεύξεις του πληθωρικού Αλέκου με την Κατερίνα Ηλιάδη; Γι' αυτόν τον λόγο ανακοινώνω, εκ μέρους του καρέ, την πρωτοβουλία πολιτικής διάσωσης Alecos - Alecos. Γεγονός που θα συγκινήσει ελπίζουμε και την «Αγαπητή Κατερίνα» ώστε να συνεισφέρει στη λατρεία που έγινε συνήθεια.

Για τον ιστορικό του μέλλοντος, ας σημειωθεί αγαπημένο μου ημερολόγιο ότι ο Τρυφωνίδης «εμολόισεν το κόζιν» την περασμένη Τρίτη, παραδεχόμενος ότι ο Πρόεδρος συζητούσε για τον ανασχηματισμό από το καλοκαίρι.

Η περίπτωση του εξωστρεφούς Αλέκου αποτελεί την καλύτερη γέφυρα για να περάσουμε σε πιο ελαφρολαϊκά θέματα αγαπημένο μου ημερολόγιο. Και όχι, δεν αναφερόμαι στον κακό χαμό που προκάλεσε η διарροή της φωτογραφίας του γενικού ελεγκτή με περούκα. Το γεγονός ότι η Νικολέττα Τσιγκίνη (ο νέος Χασσάποπουλος του Οδυσσέα) παραληρεί με χυδαίες εκφράσεις («Πελλομαλού») μου προκαλεί αισθήματα συμπάθειας για τον Ανδρέα Παπακωνσταντίνου. Επιτέλους, έχει και ο κανιβαλισμός τα όριά του.

Παραμένοντας στο ελαφρολαϊκό ρεπερτόριο μεταφέρω τον διάλογο ανάμεσα σε δύο κυρίες του κύκλου μας, υπεράνω πάσης υποψίας, όταν πληροφόρηθηκαν με notification την είδηση: Νέα κίτρινη προειδοποίηση για καταγίδες και χαλάζι. «Δεν φεύγει ο Βγγοπ». «Ο Λόρδος;». «Οι μάνα μου, το φαινόμενο». Αθάνατη αστική Λευκωσία!

Ολοκληρώνω με κάτι χρήσιμο, καθότι ό,τι μαθαίνει ο άνθρωπος για καλό είναι. Το «Six-Seven», αγαπημένη λέξη της Gen Alpha, ανακηρύχθηκε από το Dictionary.com Λέξη της Χρονιάς για το 2025 («μια έκρηξη ενέργειας που εξαπλώνεται και συνδέει τους ανθρώπους πολύ πριν συμφωνήσει κανείς τι πραγματικά σημαίνει»). Σύμφωνα με τους αναλυτές της ψηφιακής κουλτούρας πρόκειται για τη «χρονιά που φτάσαμε επίσημα στο ανώτατο σημείο ψηφιακής αποβλάκωσης (peak brain-rot)». Καταγράψακε.

Ιουλία Παλατολόγου Ονίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια: ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

14-12-1935

Αλληλεγγύη: Η «Ημέρα της Εθνικής Αλληλεγγύης», η οποία καθιερώθη υπό της Χιτλερικής κυβερνήσεως διά την συλλογήν εράνων υπέρ της χειμερινής βοήθειας, εσημείωσε και εφέτος μεγάλην επιτυχίαν όχι μόνον εις το Βερολίνον αλλά και εις όλας τας γερμανικάς πόλεις. Πλείστοι εξέχουσai προσωπικότητες και αι δημοφιλέστεραι καλλιτέχνιδες εστάθην εις τας πλατείας και εδέχοντο τον οβολόν τον οποίον προσέφερον οι διαβάται.

Επιθυμία: Οι Βοναπαρτισται από τριετίας καταβάλλουν ενεργείας διά την μεταφοράν εις την Γαλλίαν των οστών του υιού του Μ. Ναπολέοντος του οποίου ο τάφος ευρίσκεται εις την Βιέννην, εις το Μουσωλείον των Αιψβούργων, φαίνεται ότι η επιθυμία των Βοναπαρτιστών πρόκειται να πραγματοποιηθή συντόμως.

Ανακούφισις: Τα ταχυδρομικά τέλη είναι βεβαίως υπέρογκα. Το Κοινόν όμως δεν πρόκειται να διαμαρτυρηθή διά την επιβάρυνσιν, την οποίαν θα υποστή εκ της εφαρμογής του μέτρου της κατά τας εορτάς επικολλήσεως προσθέτου εικοσαλέπτου γραμματοσήμου, δοθέντος ότι τα εξ αυτού έσοδα θα χρησιμοποιηθούν διά την ανακούφισιν των φυματικών Τ.Τ.Τ. υπαλλήλων, των συμπαθών τούτων θυμάτων της εξυπηρετήσεως του κοινού.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Ο χότζας, το χαλλούμι και το Onlyfans

Συγκλίσεις στο ζήτημα του χαλλουμιού και στη διαχείριση της διέλευσης στα οδοφράγματα επιτεύχθηκαν στην πρώτη επίσημη συνάντηση ανάμεσα σε Χριστοδουλίδη και Ερχιουρμαν. Μια χαρά μας βρίσκω. Αν δεν τα βρούμε στα υπόλοιπα ας μας ενώσει τουλάχιστον το χαλλούμι. Και μην ξεχνάτε πως πρόσφατα παραλίγο να μας έκλεβαν και το χαλλούμι -όπως τις καρυάτιδες- οι Εγγλέζοι. Say -Cypriot- cheese.

Έχασε πέντε μονάδες στις εκλογές επειδή τον στήριξε δημόσια -και προσευχήθηκε για αυτόν- ένας φανατικός ιμάμης, άλλως χότζας. Αυτό υποστηρίζει ο Τατάρ και στη στήριξη του ιμάμη αποδίδει την ήττα του. Μα για όνομα του Θεού -και του Αλλάχ- ήταν τόσο αντιπαθής αυτός ο ευλοπιμένος ο χότζας; Και κάπου εδώ ακούστηκε με παράπονο η φωνή της αλεπούς της Αργάκας: «Άραγε πόσες μονάδες έχασα εγώ από τη στήριξη του Νίκαρου;». Βέβαια, ο Νίκαρος στήριξε Αβέρωφ δημόσια, αλλά ποτέ δεν μάθωμε ποιον στήριζε στις προσευχές του.

Εννέα στους δέκα Κύπριους δηλώνουν πως θεωρούν πολύ σοβαρό το πρόβλημα της διαφθοράς στην Κύπρο, ενώ στην Ευρώπη ο μέσος όρος είναι κοντά στους 6. Και το χειρότερο; Τα τελευταία χρόνια αυτή η εντύπωση εδραιώνεται. Ας ευχισθούμε, λοιπόν, για το καλό όλων, ο Φυτιρήs να πετύχει στο υπουργείο Δικαιοσύνης όσα δεν πέτυχαν οι προκάτοχοί του. Κι ας μη μας φτιάξει κυπριακό FBI, μια ευγενή από κάθε

Μετά το υδατικό λύσαμε και το... χαλλουμιακό.

άποψη επιδίωξη που όμως -στην περίπτωση μας- θύμιζε λίγο τη λαϊκή παροιμία «όλα τα 'χε η Μαριωρή, ο φερετζές (και το FBI) της έλειπε».

Τη δημιουργία δυναμικής για επανέναρξη των συνομιλιών ζήτησε η Αννίτα μας από τον απεσταλμένο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Κυπριακό, Γιόχανες Χαν. Ελπίζουμε μόνο η βοήθειά τους να έχει για εμάς κάπως καλύτερα αποτελέσματα από αυτά που όπως φαίνεται θα έχει για την Ουκρανία. Και λίγη προσοχή από τον Τραμπ, my young

Νίκος, διότι ίσως κάπως βιάστηκε να χαιρετίσεις την πρωτοβουλία του για το Ουκρανικό. You know what I mean.

Αρνητικά σχολιάστηκε το μένος με το οποίο η αξιωματούχος του Άλματος Νικολέτα Τσιγκίνη επιτέθηκε στον γενικό ελεγκτή Ανδρέα Παπακωνσταντίνου. Είναι ένα να κάνουμε λίγα πειράγματα και καλοπροαίρετη σάτιρα κι είναι άλλο να βγάζουμε κολή για τον άνθρωπο με χαρακτηρισμούς όπως Πελλομαλού. Αν αυτό είναι το νέο ήθος που θα φέρει το Άλμα να με συγκυρούν αλλά δεν θα πάρω.

Ήταν δίκαιο και έγινε πράξη. Η Λάρνακα θα είναι πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης για το 2030, κερδίζοντας στο φώτο φίνις, με διαφορά... στήθους και παραλίας, τον επίζηλο τίτλο από τη Λεμεσό που ήταν η άλλη φιναλίστ. Καιρός λοιπόν να «πετάσει» και η Λάρνακα! Σόρρυ, Νίκαρε.

Απίστευτο περιστατικό στην Ιταλία. Καταζητούμενος προσπάθησε να ξεφύγει προσποιούμενος τη φιγούρα σε φάνη της πόλης. Οι κακές γλώσσες λένε πως δεν τον υποψιάστηκαν, διότι νόμισαν πως ήταν ο γενικός ελεγκτής της Ιταλίας μεταμφιεσμένος σε έναν από τους τρεις μάγους.

Οι διαμαρτυρίες της ΕΔΕΚ είναι τόσο αλλοπρόσαςλες που ούτε οι ίδιοι δεν έχουν καταλάβει για τι ακριβώς παραπονιούνται. Αν ζούσε ο μακαρίτης ο γιατρός δεν ξέρουμε αν θα έβριχνε τα μαλλιά του πίσω ή αν θα τα τραβούσε. Κάποια πράγματα θέλουν μεγάλη προσοχή, πόδες φορές να το πω; Έβγαλε η γλώσσα μου μαλλιά, όπως κι ο ελεγκτής.

Ψηλά στην κατάταξη χωρών που οι πολίτες τους ξεδεύουν πολλά σε πλατφόρμες Onlyfans βρίσκεται η Κύπρος. Είμαστε ερωτικός λαός, πώς να το κάνουμε. Εξάλλου, έχουμε και παράδοση στον θεσμό. Η πρώτη γυναίκα -και μάλιστα θεά, θεάρα- που θα μπορούσε να έχει onlyfans στην αρχαιότητα ήταν δική μας, Παφίτισσα και λεγόταν Αφροδίτη.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

VISA
Worldwide Partner

Ανακάλυψε τη Μαγεία των Δολομιτών, χάρη στη Visa!

Κάνε τουλάχιστον 6 συναλλαγές με τις κάρτες σου Eurobank Visa από 01.12.25 έως 30.12.25 και διεκδίκησε 1 από τα 6 ταξιδιωτικά πακέτα για να δεις από κοντά τους Χειμερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες Milano Cortina 2026.

 EUROBANK

Περισσότερα στο eurobank.cy/visapromotion. Ισχύουν όροι & προϋποθέσεις.

Εκ πρώτης όψεως ο διορισμός στην κυβέρνηση δύο εκ των τριών αντιπροέδρων του ΔΗΚΟ κρίθηκε ως ώθηση του μεγαλύτερου κόμματος που τη στηρίζει, ωστόσο διαφάνηκε για άλλη μια φορά η απουσία συνεννόησης με το Προεδρικό.

Επόμενη μέρα με κραδασμούς

Η γεύση που άφησαν οι χειρισμοί του Προέδρου σε ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ και ΕΔΕΚ

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Μπορεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να θάλπει ο ανασχηματισμός να περάσει όσο το δυνατόν αναίμακτα –δεν είναι τυχαία ακόμη και η επιλογή μέρας και ώρας– ωστόσο ο αντίκτυπος στα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη υπήρξε μεγάλος.

Εκ πρώτης όψεως ο διορισμός στην κυβέρνηση δύο εκ των τριών αντιπροέδρων του ΔΗΚΟ κρίθηκε ως ώθηση του μεγαλύτερου κόμματος που τη στηρίζει, ωστόσο διαφάνηκε για άλλη μια φορά η απουσία συνεννόησης με το Προεδρικό. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος στην τηλεφωνική επικοινωνία, όταν ενημερώθηκε για τις αποφάσεις του Προέδρου –λίγο πριν αυτές ανακοινωθούν επίσημα– δεν έκρυψε τον εκνευρισμό του, με τη συζήτηση των δύο να γίνεται σε υψηλούς τόνους. Μάλιστα, ενδεικτικό της ενόχλησής του ΔΗΚΟ για το ότι δεν προηγήθηκε διάλογος για τον ανασχηματισμό ήταν και η τρανταχτή απουσία του από την τελετή διαβεβαίωσης των νέων υπουργών.

Άλλωστε, αυτή τη φορά ο Νικόλας Παπαδόπουλος μοιράστηκε τη δυσάρεστιά του και με τα μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας, ενώ για να αποφυγή την εσωκομματική μουρμούρα θέλησε, μόλις ο ίδιος ενημερώθηκε για τη νέα σύνθεση του Υπουργικού, να στείλει sms στα μέλη των συλλογικών οργάνων του κόμματος, ώστε να μην πληροφορηθούν για άλλη μια φορά από τα ΜΜΕ για τις όποιες αποφάσεις της κυβέρνησης στην οποία συμμετέχουν.

Πάντως, η επιλογή Νεόφυτου Χαραλαμπίδη πιθανώς να δημιουργήσει πρόβλημα συσπειρώσεως στους ψηφοφόρους του ΔΗΚΟ στη Λεμεσό. Κι αυτό γιατί ο νέος υπουργός Υγείας έτρεχε ήδη για τις βουλευτικές και μάλιστα θεωρείται από τα δυνατά χαρτιά για την επαρχία του. Μάλιστα, οι πιθανότητες αυτή τη φορά ήταν μαζί του (το 2021 κατετάγη τρίτος με μόλις 118 ψήφους διαφορά από τον δεύτερο Πανίκο Λεωνίδου) αν υπολογίσει κανείς και το γεγονός πως εκτός κούρσας θα είναι και ο πρώτος σε σταυρούς προτίμησης πριν από μία πενταετία Παύλος Μυλωνάς. Σημειώνεται πως είναι ορατός ο κίνδυνος το ΔΗΚΟ στη συγκεκριμένη επαρχία να απολέσει έδρα, γι' αυτό και οι ενέργειες των τελευταίων ημερών για εξεύρεση νέου υποψηφίου δεν φαίνεται να αποδίδουν στο μέγιστο. Επικρατέστερο σενάριο είναι η παρουσία ενός ακόμη κομματικού στελέχους, πιθανώς γένους θηλυκού, ενώ σημειώνεται πως ο νυν υπουργός θα πρέπει να συμβάλει και αυτός με τον τρόπο του

στην ενίσχυση του ψηφοδελτίου της Λεμεσού που άφησε για τον υπουργικό θώκο. Άλλωστε, κανείς εκ των δύο υπουργών, ούτε ο Μιχάλης Δαμιανός ούτε ο Νεόφυτος Χαραλαμπίδης, προτίθεται να αφήσει τη θέση του αντιπροέδρου του ΔΗΚΟ.

Στο μεταξύ, μετά τον ανασχηματισμό ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να ήρθε σε επαφή με τον τέως υπουργό Ενέργειας ώστε να του εκφράσει την επιθυμία του να είναι υποψήφιος του κόμματος στις βουλευτικές εκλογές. Την πρόταση δεν επιβεβαιώνει ο κ. Παπαναστασίου, ο οποίος αρκείται να αναφέρει πως αν και έχει δεχτεί προτάσεις από κόμματα και εταιρείες για συνεργασία, ωστόσο για τον ίδιο προέχει αυτή την ώρα η οικογένεια και η ξεκούραση, μιας και είναι ακόμα νωρίς για αποφάσεις.

Θετική κρίνεται από ηγετικά στελέχη του ΔΗΚΟ και η ένταξη στο ψηφοδέλτιο του τέως υπουργού Εργασίας Γιάννη Παναγιώτου, αν και ακόμη δεν έγινε οποιαδήποτε συζήτηση με τον ίδιο, ώστε να γνωρίζουν τις προθέσεις του, ενώ σε εκκρεμότητα παραμένουν και οι υποψηφιότητες στελεχών της ηγετικής πυραμίδας όπως ο γ.γ. του ΔΗΚΟ Γιώργος Σολωμού, που αναμένεται εντός των επόμενων ημερών να λάβει τις τελικές του αποφάσεις, του εκπροσώπου Τύπου του κόμματος Θεόδωρου Μανιταρά, αλλά και του επικεφαλής του τομέα Υγείας Χρίστου Ροδιά, αν και ο τελευταίος είναι έντονα ενοχλημένος, μιας και έμεινε εκτός, παρόλο που στον ανασχηματισμό εμπλέκεται ο τομέας στον οποίο ηγείται εντός του κόμματος.

Στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΚΟ αναμένεται να ενταχθεί τις επόμενες μέρες και ο ανεξάρτητος πλέον βουλευτής (και πρώην της ΔΗΠΑ) Μιχάλης Γιακουμάς, αν και ο ίδιος αναφέρει πως θα έχει διαβουλευθεί με όλους όσους νοιάζονται για τη διεύρυνση της συνεργασίας του κεντρικού χώρου.

Η ενόχληση της ΕΔΕΚ

Στην ΕΔΕΚ ο ανασχηματισμός έφερε στην επιφάνεια τις διαφορετικές τάσεις εντός του κόμματος, καταδεικνύοντας πως ο πρόεδρος κοινής αποδοχής –όπως τον χαρακτήρισαν τον περασμένο Μάιο στην προσπάθεια αποφυγής εκλογών– Νίκος Αναστασίου θέλησε να ξεκαθαρίσει ποιος έχει τον τελευταίο λόγο.

Τα μέλη της ηγεσίας ενημερώθηκαν για τον ανασχηματισμό από τα ΜΜΕ, ενώ μόλις το προηγούμενο διάστημα ο κ. Αναστασίου δήλωνε πως ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα τον καλούσε για διαβούλευση. Πάντως, ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ ενημερώθηκε και

ΣΤΟΝ ΑΠΟΗΧΟ ΤΟΥ ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

αυτός λίγο πριν από τη δημοσιοποίηση του ανασχηματισμού σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, αναφέροντάς του ο Πρόεδρος πως για το Κίνημα εντός κυβέρνησης παραμένει η Μαρία Παναγιώτου στο υπουργείο Γεωργίας και χωρίς να δώσει περισσότερα στοιχεία για τις υπόλοιπες ανακατατάξεις. Της ανακοίνωσης του νέου Υπουργικού το απόγευμα της 5ης Δεκεμβρίου ακολούθησε δημόσια τοποθέτηση της ΕΔΕΚ για συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου του κόμματος δύο μέρες μετά, με μοναδικό θέμα συζήτησης την επανεξέταση των σχέσεων με την κυβέρνηση.

Μάλιστα, στελέχη της ηγετικής πυραμίδας άφηναν να εννοηθεί πως η απόφαση για απόσυρση στηρίξης της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη είναι μονόδρομος, ενώ η απουσία του κόμματος από την τελετή διαβεβαίωσης των νέων υπουργών ήταν μία κίνηση για να εκφραστεί η δυσανεμία. Στην πορεία βέβαια ο κ. Αναστασίου πρόβαλε τη δικαιολογία πως υπήρχαν προγραμματισμένες συναντήσεις του Κινήματος στην Πάφο στις οποίες τα στελέχη έπρεπε να παραστούν – χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν υπήρχε έστω ένας διαθέσιμος ώστε να ανηφορίσει στον Λόφο.

Πάντως, η εικόνα που θέλησε να βγάλει προς τα έξω το κόμμα την Παρασκευή άλλαξε άρδην μετά τη συνεδρία της Κυριακής, οπότε μέσα και από τις τοποθετήσεις διαφάνηκε πως υπάρχουν δύο τάσεις. Όχι μόνο για τη σχέση ΕΔΕΚ–κυβέρνησης, αλλά και για το ποιοι τελικά βρίσκονται και επηρεάζουν τον συναινετικό πρόεδρο Νίκο Αναστασίου που όσο περνά ο καιρός φαίνεται να διαφοροποιεί την αρχική του στάση, ενώ δεν αποκλείεται να τον δούμε να διεκδικεί εκ νέου την προεδρία του κόμματος, αν και αυτό αρχικά ήταν κάτι που απέκλειε.

Ο ίδιος βγήκε μπροστά πηγαίνοντας στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για να εκφράσει τη δυσανεμία του κόμματος. Όπως ανέφερε αργότερα, το γεγονός πως δεν ενημερώθηκαν νωρίτερα ήταν το μόνο σημείο για το οποίο ενοχλήθηκαν και όχι για τη σύνθεση του νέου Υπουργικού, και αφού έλαβε τη διαβεβαίωση πως θα βελτιωθεί η επικοινωνία μεταξύ τους θεώρησε το θέμα λήξαν.

Το θέμα αποχώρησης δεν τέθηκε στην 20λεπτη συνάντηση των δύο αντρών, ενώ ο κ. Αναστασίου μίλησε για ικανοποίηση σε δηλώσεις του κατά την εξοδότη από το Προεδρικό, χωρίς να έχει ενημερώσει τα μέλη του Πολιτικού Γραφείου που τον είχαν εξουσιοδοτήσει να πάει στη συνάντηση και αναλόγως αποτελέ-

σματος να συνεδριάσουν εκ νέου για τελικές αποφάσεις.

Βέβαια, την ώρα που η ΕΔΕΚ δίνει μάχη, βάσει και των δημοσκοπήσεων, υπάρχουν και τα στελέχη της ηγετικής πυραμίδας που κρίνουν πως θα έπρεπε να παίξει την αποχώρηση ως το τελευταίο της χαρτί, υπερασπιζόμενη τις θέσεις της –που διαφέρουν τουλάχιστον στο Κυπριακό με αυτές του Προέδρου– και όχι να βολεύεται πίσω από κυβερνητικές εξαγγελίες, σημειώνοντας παράλληλα πως η παραμονή της Μαρίας Παναγιώτου αυτή την ώρα δεν είναι ακριβώς η ώθηση που θα ήθελε το κόμμα για να εξασφαλίσει ένταξη στη Βουλή.

Υπουργοποίηση Μουσιούττα

Στη ΔΗΠΑ η υπουργοποίηση του μέχρι πρότινος βουλευτή Λευκωσίας Μαρίνου Μουσιούττα δεν ήρθε ως κεραυνός εν αιθρία. Το όνομά του συζητείτο εδώ και καιρό –όχι όμως για το συγκεκριμένο υπουργείο– ενώ ο ίδιος είχε αναφέρει στα κομματικά στελέχη την επιθυμία του να μην επαναδιεκδικήσει.

Βεβαίως και ο Μάριος Καρογιάν ενημερώθηκε μία ώρα πριν από τον ανασχηματισμό τηλεφωνικά από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, με τη συζήτηση να αρκείται στα απαραίτητα, δηλαδή την επιλογή Μουσιούττα και αν υπάρχει οποιαδήποτε ένσταση, ενώ τα υπόλοιπα μέλη της ηγεσίας ενημερώθηκαν για τον ανασχηματισμό και αυτά όπως όλοι οι πολίτες από τα μέσα ενημέρωσης. Αυτό που σημειώνεται είναι ότι ο πρόεδρος της παράταξης, που έβλεπε το συγκεκριμένο σενάριο να πλησιάζει, προχώρησε σε κινήσεις ώστε να συμπεριληφθούν εντός ψηφοδελτίου πρόσωπα που πιθανώς να κάνουν τη διαφορά και να δώσουν μία ώθηση στο κόμμα που βάσει δημοσκοπήσεων πολύ δύσκολα μπαίνει στη Βουλή.

Την ίδια ώρα, σημειώνεται στα θετικά η ολιγόμηνη παρουσία του κ. Πεννιταξή στα βουλευτικά έδρανα, μιας και θα υπάρχει μία περαιτέρω διείσδυση του στους πολίτες, ενώ θεωρείται δεδομένη η συμβολή του κ. Μουσιούττα στην προσέλκυση ψηφοφόρων.

Πάντως, ο Μάριος Καρογιάν, ακολουθώντας την προσφιλή του τακτική, κρατά κλειστά τα χαρτιά του θέλοντας να ολοκληρώσει τη διαδικασία κατάρτισής των ψηφοδελτίων και στη συνέχεια να προχωρήσει σε ανακοινώσεις, ενώ πιθανώς πριν από τις γιορτές των Χριστουγέννων να συνεδριάσουν τα συλλογικά όργανα για τα περαιτέρω βήματα. Το μόνο που θεωρείται σχεδόν σίγουρο τη δεδομένη στιγμή είναι πως ο ίδιος δεν θα επαναδιεκδικήσει.

“

Ενδεικτική της ενόχλησής του ΔΗΚΟ για το ότι δεν προηγήθηκε διάλογος για τον ανασχηματισμό, ήταν και η τρανταχτή απουσία του από την τελετή διαβεβαίωσης των νέων υπουργών.

“

Μετά τον ανασχηματισμό ο Νικόλας Παπαδόπουλος φέρεται να ήρθε σε επαφή με τον τέως υπουργό Ενέργειας Γιώργο Παπαναστασίου, ώστε να του εκφράσει την επιθυμία του να είναι υποψήφιος του κόμματος στις βουλευτικές εκλογές.

“

Στην ΕΔΕΚ ο ανασχηματισμός έφερε στην επιφάνεια τις διαφορετικές τάσεις εντός του κόμματος, καταδεικνύοντας πως ο πρόεδρος κοινής αποδοχής Νίκος Αναστασίου θέλησε να ξεκαθαρίσει ποιος έχει τον τελευταίο λόγο.

“

Ο Μάριος Καρογιάν, που έβλεπε το σενάριο υπουργοποίησης του Μαρίνου Μουσιούττα, προχώρησε σε κινήσεις ώστε να συμπεριληφθούν εντός πρόσφατων που πιθανώς να κάνουν τη διαφορά και να δώσουν ώθηση στο κόμμα ενόψει βουλευτικών.

Το προγεφύρωμα προς το 2028

Διαμορφώνει συνθήκες ασφαλούς περάσματος, για να φτάσει στο ζητούμενο: να είναι ο ίδιος, ξανά, ο κυρίαρχος παίκτης το 2028

ΣΤΟΝ ΑΠΟΗΧΟ ΤΟΥ ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

«Το **Ζητούμενο** από τον κυοφορούμενο ανασχηματισμό, σαφέστατο. Το κύρος, η στιβαρότητα, η παραγωγή έργου και η αποτελεσματικότητα... Ο γνώμονας με βάση τον οποίο θα κάνει τις τελικές επιλογές του ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Θέλοντας, όχι απλώς να φρεσκάρει αλλά, ει δυνατόν, να ανανεώσει πλήρως την εικόνα της κυβέρνησης στα μάτια των πολιτών. Διότι γνωρίζει ότι μόνο έτσι μπορεί να αντιστραφεί η όποια αρνητική εικόνα, να εκλείψει η δυσaréσκεια, να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη, να δώσει ώθηση στον ίδιο του τον εαυτό. Για να είναι σε θέση να κάνει και πάλι παιχνίδι». Το γράφαμε τέλος Οκτωβρίου στο ρεπορτάζ της «Κ», μια εποχή που ο πολυσυζητημένος ανασχηματισμός βρισκόταν ακόμη στα σπλάχνα του προεδρικού μηχανισμού.

Σήμερα, με τις αλλαγές ήδη ανακοινωμένες, εκείνο που αποκτά ιδιαίτερη σημασία είναι η παράγραφος που ακολουθούσε τα πιο πάνω: «Καθοριστικό ρόλο σ’ αυτό, αναμένεται να διαδραματίσει η αλλαγή ρότας και η νέα προσέγγιση που, σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», προσανατολίζεται να υιοθετήσει. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης φέρεται απόλυτα συνειδητοποιημένος ότι η αρχική επιμονή του για καταρτισμό κυβέρνησης τεχνοκρατών, ακουγόταν μεν εύχρη, δεν απέδωσε ωστόσο στον βαθμό που θα ήθελε. Δεν αφορά όλες τις περιπτώσεις. Οι προβληματικές ωστόσο αποτελούν βαρίδια για όλη την κυβέρνηση. Γι’ αυτό και η προσέγγιση που θα ακολουθήσει τώρα, θα έχει μάλλον περισσότερη πολιτική απόκλιση παρά τεχνοκρατική. Ο απώτερος στόχος άλλωστε, είναι η δυναμική του νέου σχήματος να είναι τέτοια που να «πιάει» με προοπτική τον Νίκο Χριστοδουλίδη μέχρι το 2028».

Πλέον, αυτό είναι ορατό διά γυμνού οφθαλμού. Ο ανασχηματισμός που ανακοίνωσε ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν ήταν απλώς μια αναγκαία «φρεσκάδα» στο κυβερνητικό σχήμα, η οποία, μάλιστα, είχε καθυστερήσει πολύ. Είναι το προγεφύρωμα, ένα ενδιάμεσο, υπολογισμένο βήμα προς τον κύριο στόχο: την επανεκλογή του το 2028. Και για να γίνει αυτό κατορθωτό, ο ανασχηματισμός είχε τέσσερις –τουλάχιστον– στόχους.

Η «από καιρού επιχειρούμενη» αποδυνάμωση του ΔΗΣΥ

Για δύο χρόνια, κυβέρνηση και ΔΗΣΥ πορεύονταν σ’ ένα καθε-

στώς αβέβαιης εκκευρίας. Μικρές αψιμαχίες όσο χρειάζεται για τα προσχήματα, την ίδια ώρα που παράγοντες του ΔΗΣΥ άνθρωποι του Προέδρου, επιχειρούσαν στο παρασκήνιο –τουλάχιστον κατά τον πρώτο χρόνο– να δημιουργήσουν συνοικέσιο. Ανεπιτυχώς. Στη συνέχεια ο Νίκος Χριστοδουλίδης άνοιξε κι άλλο τη βεντάλια, έκανε πολιτικούς διορισμούς Συναγερμικών και άνοιγε παράθυρα προς τη βάση του κόμματος, επικριώντας να κρατήσει την ηγεσία του σε μια ιδιότυπη πολιτική ομπρία.

Όταν οι δίαυλοι για πιθανή συμμετοχή του ΔΗΣΥ στην κυβέρνηση έφτασαν στο ταβάνι τους, και η ηγεσία της Πινδάρου απέρριψε ρητά το ενδεχόμενο, ο Πρόεδρος προχώρησε σε μία από τις πιο μελετημένες κινήσεις του: Αποφασίζοντας να επικοινωνήσει με τρόπο ξεκάθαρο τη θέση του: Διαχώρισε τη βάση του ΔΗΣΥ από την ηγεσία του.

Δεν είναι μικρή λεπτομέρεια ότι στην πρωτοχρονιάτικη συνέντευξη του στον «Φιλελεύθερο» είπε πως «η ηγεσία έθεσε το κόμμα στην αντιπολίτευση,» αλλά «σημαντική μερίδα των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ στήριζε την κυβέρνηση και το έργο της». Με μία φράση, άφησε να αιωρείται το μήνυμα: Οι πόρτες του Προεδρικού είναι ανοικτές για τη βάση του ΔΗΣΥ –η διάκριση δεν γίνεται προς εσάς– και όσοι πιστοί προσέλθετε.

Δεν ήταν ένα επικοινωνιακό εύρημα. Ήταν μια κίνηση στρατηγικού χαρακτήρα, ενδεικτική της πορείας που αποφάσισε να

Ο ανασχηματισμός δεν ήταν απλώς μια διόρθωση αστοχιών. Χτίζει ένα φάσμα στήριξης που ξεκινά από το Κέντρο και φτάνει μέχρι την ακροδεξιά. Είναι το πολιτικό προγεφύρωμα με το οποίο επιχειρεί να διαμορφώσει την αρχιτεκτονική ισχύος του για το 2028.

ακολουθήσει και της στάσης που θα τηρούσε πλέον απέναντι στην παράταξη. Τηρουμένων πάντων των προσχημάτων καθώς δεν τον συμφέρει η απευθείας και ολική ρήξη, που θα είχε ως αποτέλεσμα να απολέσει τη στήριξη που του παρέχει για την ώρα στη Βουλή. Πόσο μάλλον, όταν η Αννίτα Δημητρίου παίζει το χαρτί της σοβαρις, υπεύθυνος δυναμς που δεν βάζει το προσωπικό ή ακόμα και το κομματικό συμφέρον πάνω από τον τόπο.

Αυτό που ενισχύει τη στάση Χριστοδουλίδη είναι ένα στοιχείο που καταγράφεται στις δημοσκοπήσεις της «Κ» και θέλει ένα σημαντικό κομμάτι των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ να δηλώνει ότι προτιμά συμμετοχή στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη παρά την τρέχουσα θέση στην αντιπολίτευση.

Η ηγεσία του ΔΗΣΥ, μέσω Αν-

νίτας Δημητρίου, το απορρίπτει για πολλοστή φορά μέσα κι από τη συνέντευξη που φιλοξενεί η σημερινή έκδοση της «Κ»: «Υπάρχει συντριπτική κομματική απόφαση ότι ανήκουμε στην αντιπολίτευση... το 60% έχει αρνητική κρίση για την κυβέρνηση». Αλλά η ζημιά έχει γίνει. Είτε το παραδέχεται ο ΔΗΣΥ είτε όχι, ο Χριστοδουλίδης σπέρνει ρήγματα, χτίζει συστηματικά ένα δεύτερο Συναγερμό, ένα παράλληλο αντιηγετικό μπλοκ που του επιτρέπει να ελέγχει το κεντροδεξιό πεδίο, αποδυναμώνοντας την επιρροή της Πινδάρου.

Αναδιάταξη ισορροπιών και η αποτροπή σύμπλευσης ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ

Το φλερτ μεταξύ ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ τον τελευταίο χρόνο δεν ήταν φήμη. Ήταν πραγματικότητα. Από φιλοφρονήσεις στελεχών, μέχρι την πολυθρόνητη συνέντευξη του Νικόλα Παπαδόπουλου στην «Κ», όπου υπενθύμιζε ότι η συνεργασία των δύο κομμάτων «έβγαλε τη χώρα από την κρίση», το έδαφος έδειχνε να προετοιμάζεται.

Για το Προεδρικό, αυτή η εξέλιξη ήταν κόκκινος συναγερμός. Μια πιθανή συμφωνία ΔΗΣΥ–ΔΗΚΟ για την Προεδρία της Βουλής το 2026 και την Προεδρία της Δημοκρατίας το 2028 θα δημιουργούσε έναν ανεξέλεγκτο αντίπαλο πόλο. Ο Χριστοδουλίδης δεν μπορούσε να το αφήσει να ωριμάσει. Ο ανασχηματισμός λειτουργησε ως πολιτικός αποτρεπτικός μηχανι-

σμός: με κινήσεις που κλείδωσαν ξανά το Κέντρο κοντά του και με διορισμούς που υπενθύμισαν στο ΔΗΚΟ ότι η σχέση του με την κυβέρνηση είναι ακόμη «ζωντανή». Και, κυρίως, χρήσιμη.

Η συνέντευξη της Αννίτας Δημητρίου αυτή την Κυριακή στην «Κ» έρχεται να λειτουργήσει «υποστηρικτικά» στο εποικοδομητικό κλίμα που είχε δημιουργηθεί προηγουμένως μεταξύ των δύο κομμάτων: «Η αλήθεια είναι ότι κάθε φορά που ο ΔΗΣΥ συνεργάστηκε με τον κεντρώο χώρο είχαμε αντιμετωπίσει επιτυχώς μεγάλες προκλήσεις για τον τόπο. Συνεπώς, όπου μπορούμε να έχουμε συνεργασίες με πολιτικά κόμματα ή άτομα με τα οποία υπάρχει σύγκλιση απόψεων, το κάνουμε και το επιδιώκουμε». Το Προεδρικό, εν τω μεταξύ, πέτυχε ένα πρώτο (καθοριστικό) χτύπημα στο αφήγημα της «σύγκλισης ΔΗΣΥ–ΔΗΚΟ», υπονομευώντας το. Και θα επιδιώξει να αναδιατάξει το παιχνίδι με στοχευμένες κινήσεις προς το Κέντρο, με πολιτικές «πάσες» που δυσκολεύουν το ΔΗΚΟ να απομακρυνθεί, ώστε αυτή η προσέγγιση να μην αποκτήσει σάρκα και οστά και να κρατήσει κλειδωμένες τις συμμαχίες του 2023.

Στήριξη και αναχαίτιση της κατάρρευσης του Κέντρου

Οι δημοσκοπήσεις πριν από τον ανασχηματισμό αποτύπωναν ένα Κέντρο σε αποσύνθεση. Όσο ο χρόνος κυλούσε, ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ, ΕΔΕΚ, τα κόμματα που στήριζαν

την εκλογή του Χριστοδουλίδη το 2023, βυθίζονταν σε φθορά: χαμηλές συσπειρώσεις, εσωτερικές κρίσεις, «διαρροές» προς άλλες δεξαμενές. Η αποσύνθεσή του, θα παρέσερνε τα πάντα. Και για τον Πρόεδρο, αυτή η φθορά μεταφραζόταν σε απώλεια πολιτικής στέγης. Θα τον άφηνε μετέωρο το 2028.

Ο ανασχηματισμός προσπάθησε να σταματήσει την αιμορραγία. Επιδιώκει να λειτουργήσει σαν μια ένεση πολιτικής σταθερότητας προς τους συμμάχους του 2023. Δίνει ρόλους, προσφέρει ορατότητα, επιτρέπει στα κόμματα αυτά να «πουλούν» κυβερνητικό έργο στους ψηφοφόρους τους. Το μήνυμα είναι απλό: «Μείνετε κοντά. Είστε χρήσιμοι, είστε μέρος του κάδρου. Μαζί και στο 2028». Το Κέντρο δεν έχει πολλές εναλλακτικές και ο Χριστοδουλίδης το γνωρίζει. Ο ανασχηματισμός λειτουργεί σαν πολιτική πατέντα επιβίωσης.

Η διακριτική –αλλά υπαρκτή– γέφυρα προς το ΕΛΑΜ

Ο Χριστοδουλίδης δεν το παραδέχεται. Δεν χρειάζεται όμως να το κάνει. Όταν η πολιτική μιλάει με κινήσεις, δεν χρειάζονται δηλώσεις. Τα σημάδια δεν κρύβονται. Πέρα από αυτά που είχαν ήδη καταγραφεί στο πρόσφατο παρελθόν, ήρθε η τοποθέτηση στο υπουργείο Δικαιοσύνης του Κωνσταντίνου Φυτιρή, η οποία προκάλεσε εμφανή ενθουσιασμό σε δυναμικά στρώματα που κινούνται γύρω από το ΕΛΑΜ. Όχι επίσημα στελέχη, περισσότερο το «βαθύ» ακροατήριο. Που με ευκολία διαλαλεί τη χαρά του που «ένας δικός τους» –ο δεύτερος, μάλιστα– ανέλαβε υπουργικό τιμόνι. Το ΕΛΑΜ λειτουργεί με αντανakλαστικά αντικομμουνιστικού μένους (το έδειξε και η στήριξη μετά το κέλευσμα Αβέρωφ Νεοφύτου για εκλογή της Αννίτας Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής) και απορριπτικές θεωρίες στο Κυπριακό, σίγουρα δεν θα στραφεί υπό τις παρούσες συνθήκες προς τον ΔΗΣΥ.

Εν κατακλείδι

Το προγεφύρωμα λοιπόν δεν είναι μια μεταφορά υπερβολής. Είναι η πιο ακριβής περιγραφή της στρατηγικής λογικής αυτού του ανασχηματισμού. Ένα προγεφύρωμα που: Στοιχεί σε αποδυνάμωση και περιθωριοποίηση του ΔΗΣΥ, αναδιατάσσει την πολιτική γεωγραφία, μπλοκάροντας την πιθανή σύγκλιση ΔΗΣΥ–ΔΗΚΟ, επιχειρεί να στήριξει το Κέντρο και να το κρατήσει κοντά στο Προεδρικό, διατηρεί και ενισχύει δίαυλους με το ΕΛΑΜ.

ΑΡΘΡΟ

Η αντισυστημική ψήφος

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Την **τελευταία** Κυριακή του περασμένου Οκτώβρη, στο άρθρο μου με τίτλο «Φειδίας: Κλόνουν ή Παίχτης;», έγραφα μεταξύ άλλων: «Σε αυτή τη φάση είναι πρόωρη οποιαδήποτε εκτίμηση, θα πρέπει να περιμένουμε τις σοβαρές δημοσκοπήσεις για με καταλάβουμε σε ποιο νούμερο θα κάτσει η μπίλια». Ήρθαν λοιπόν οι σοβαρές δημοσκοπήσεις και το νέο κομματικό τοπίο άρχισε να αχνοφάνεται στον ορίζοντα. Η Άμεση Δημοκρατία καταγράφει ποσοστό πολύ κοντά στο ΑΛΜΑ του Οδυσσέα Μιχαηλίδη, με διάχυτη όμως την εντύπωση ανάμεσα σε δημοσκόπους και αναλυτές ότι η «μπίλια» δεν θα παραμείνει στο 8%, αλλά υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο να φτάσει σε διψήφιο νούμερο.

Ένας τρόπος για να «διαβάσει» κανείς αυτή τη νέα πολιτική πραγματικότητα είναι ν’ ακολουθήσει τη λογική των αριθμών. Χρήσιμη μέθοδος, δεν λέω, πλην όμως επισημάλης καθώς οι αριθμοί στις δημοσκοπήσεις μπορεί να μη λένε ψέματα αλλά φωτογραφίζουν τη στιγμή. Αντί λοιπόν να αναλωνόμαστε στα εκλογικά μαθηματικά (κέρδη και ζημιές παραδοσιακών και νεοεισερχόμενων κομμάτων) θεωρώ πιο χρήσιμο εάν επιχειρήσουμε να αναλύσουμε αυτό που συμβαίνει ανάποδα: να ξεκινήσουμε δηλαδή από τα μετάρια της κοινωνίας, η οποία μοιραία οδηγεί στην αλλαγή του κομματικού τοπίου. Με άλλα λόγια, να απαντήσουμε στο ερώτημα εάν φταίνε τα παραδοσιακά κόμματα που δεν πείθουν ή η κοινωνία που είναι έτοιμη

να πεισθεί από ένα θιάσο γραφικών, λαϊκιστών και κάθε λογής απίθανων τύπων που μπαίνουν στην πολιτική αρένα με όχημα τα social media.

Για τα παραδοσιακά κόμματα τα έχουμε πει τόσες πολλές φορές που καταντήσαμε κουραστικοί. Ναι, φταίνε, καθώς ανακυκλώνουν ένα μοντέλο πολιτικής φτιαγμένο με παλιά υλικά (ρουσφετοκρατία και άλλες παιδικές ασθένειες του κράτους του 1960). Την ίδια ώρα όμως που τους χρεώνουμε ανεπάρκειες, ελλείψεις και λάθη του παρελθόντος, είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι το τσουβάλιασμα («όλοι είναι ίδιοι») αποτελεί την πιο συνηθισμένη έκφραση εκφασμού της πολιτικής. Σε αυτό πάνε οι κήρυκες της λεγόμενης αντισυστημικής ψήφου – από το ακροδεξιό ΕΛΑΜ μέχρι την Άμε-

ση Δημοκρατία. Αξιοποιώντας τις ανεπάρκειες του συστήματος έπεισαν ένα κοινό, από καιρό έτοιμο να πεισθεί, ότι η λύση για το μέλλον του τόπου είναι να ρίξει μαύρο σε αυτούς που δοκιμάστηκαν και απέτυχαν. Ως εδώ υπάρχει μια λογική που αξίζει να την παρακολουθήσουμε. Μια κοινωνία που με κίνητρο τον θυμό ή την απαξίωση ή τη χλεύη αποφασίζει να τιμωρήσει τα παραδοσιακά κόμματα. Κάνοντας άλλες επιλογές, πρόσωπων όπως ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης για παράδειγμα, οι οποίοι ως σύγχρονοι Ρομπέν υπόσχονται πόλεμο κατά της διαφθοράς, αξιοκρατία και διάφορα άλλα εξίσου εύχρη. Αυτό που ζούμε, όμως, αυτό που συμβαίνει δηλαδή εκεί έξω, δεν περιορίζεται σε τέτοιου τύπου εκλογικές συμπεριφορές. Η κυπριακή κοινωνία άνοιξε τό-

σο πολύ τη βεντάλια της αντισυστημικής ψήφου που περιέλαβε κάθε καρυδιάς καρύδι.

Οπότε επαναφέρω το δύσκολο ερώτημα: πρόκειται για πρόβλημα των κομμάτων ή της κοινωνίας; Φταίει δηλαδή το ΑΚΕΛ επειδή δεν μπορεί να κεφαλαιοποιήσει την κυβερνητική φθορά ή ο ΔΗΣΥ επειδή φθείρεται από τα βαρίδια της προηγούμενης διακυβέρνησης; Ή μήπως φταίει το γεγονός ότι η κυπριακή κοινωνία έχει υποστεί μια βαθιά μετάλλαξη ώστε να ρέπει προς τον λαϊκισμό και τη συντήρηση; Το φαινόμενο γνωρίζουμε ότι δεν είναι κυπριακό (η ακροδεξιά και οι λαϊκιστές προελαύνουν διεθνώς) αλλά σε εμάς εμφανίζει ακραία χαρακτηριστικά. Αυτό που συμβαίνει π.χ. με την Άμεση Δημοκρατία –μια παρέλαση γραφικών εν δυνάμει

υποψηφίων– είναι φοβητιστικό. Αναρωτιέμαι αν συνειδητοποιούν όσοι δηλώνουν ότι θα τους ψηφίσουν πως αυτοί οι άνθρωποι, που δεν ξέρουν την τύφλα τους, εάν εκλεγούν θα νομοθετούν. Θα αποφασίζουν δηλαδή για τις ζωές μας. Το είχε πει ο Ουμπέρτο Έκο και να που δικαιώνεται: «Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έδωσαν το δικαίωμα να μιλάνε σε λεγεώνες πληθών που άλλοτε δεν μιλάγαν παρά μόνο σε μπαρ, αφού είχαν πει κανένα ποτήρι κρασί, χωρίς να βιάζονται την κοινότητα. Τους αναγκάζαμε αμέσως να ωπάσουν, αλλά σήμερα έχουν το ίδιο δικαίωμα λόγου με ένα βραβείο Νόμπελ. Είναι η εισβολή των πλθίων».

Ο κ. Σταύρος Χριστοδούλου είναι σύμβουλος Επικοινωνίας.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

Εντονη κριτική στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και την κυβέρνησή του ασκεί η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου. Τονίζει ότι αυτή η κυβέρνηση χρειάζεται περισσότερη ουσία παρά σκηνοθεσία και επισημαίνει ότι δεν υπάρχει πλάνο για το πού θέλει να πάρει τον τόπο για την πενταετία που κυβερνά. Κληθείσα να σχολιάσει το εύρημα της έρευνας της «Κ» ότι πέραν του 60% των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ δηλώνουν ότι το κόμμα πρέπει να μπει στην κυβέρνηση, απαντά ότι στην ίδια δημοσκοπήση το 60% των Συναγερμικών εκφράζουν αρνητική κρίση για την κυβέρνηση και διαμνύει ότι ο ΔΗΣΥ είναι στην αντιπολίτευση και εκεί θα παραμείνει. Σημειώνεται ότι η συνέντευξη έγινε πριν από τη συνάντηση Χριστοδουλίδη, Ερχιουρμαν, Ολγκίν και την ενημέρωση του Εθνικού Συμβουλίου για τις εξελίξεις στο Κυπριακό από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

—Πώς είδατε τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης; Είναι μια αλλαγή για να βελτιωθεί το παραγόμενο έργο ή μια κίνηση με ορίζοντα το 2028;

—Το σίγουρο είναι ότι καθυστέρησε και δεν αναλήφθηκαν οι ευθύνες που έπρεπε. Βεβαίως είναι συνταγματικό δικαίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας να κάνει ανασχηματισμό και ο κάθε υπουργός θα κριθεί από το έργο του. Αυτό, ωστόσο, που χρειάζεται η κυβέρνηση είναι αποφασιστικότητα, καθαρό αφήγημα και πολιτική βούληση για αντιμετώπιση των σημαντικών θεμάτων που απασχολούν τον τόπο. Ας κρίνει ο κόσμος, αν υπάρχουν άλλες σκοπιμότητες.

—Έγινε πρόταση από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας στον ΔΗΣΥ να μπει στην κυβέρνηση, είτε τώρα ή μετά τη φωνική πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό;

—Καμία συζήτηση δεν έγινε για τον ανασχηματισμό που συζητάμε. Ο Δημοκρατικός Συναγερμός είναι στην αντιπολίτευση και εκεί θα παραμείνει.

—Γνωρίζετε αν βολιδοσκοπήθηκαν στελέχη του ΔΗΣΥ;

—Όχι, δεν γνωρίζω.

—Στη δημοσκοπήση της «Κ» πάντως πέραν του 60% των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ δηλώνουν ότι το κόμμα πρέπει να μπει στην κυβέρνηση. Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι η στάση σας συνδέεται με τις προσωπικές σας φιλοδοξίες.

—Αυτή η συζήτηση, όπως είπα προηγουμένως, έχει λήξει από τη στιγμή που υπάρχει συντριπτική κομματική απόφαση στα συλλογικά όργανα ότι ανήκουμε στην αντιπολίτευση και ειδικά όταν στην ίδια δημοσκοπήση 60% των Συναγερμικών έχουν αρνητική κρίση για την κυβέρνηση. Το μόνο βέβαιο είναι ότι η κοινωνία ζητάει την καθοριστική παρέμβαση του Δημοκρατικού Συναγερμού για τα κρίσιμα ζητήματα, χωρίς θώκους και ανταλλάγματα.

—Αν ο κόσμος ζητάει κάτι διαφορετικό, τότε η απόφαση μπορεί να αλλάξει. Άλλωστε, ποιες είναι οι πολιτικές διαφορές ΔΗΣΥ-Χριστοδουλίδη;

—Οι πολιτικές μας διαφορές έχουν διαφανεί όλο αυτό το διάστημα. Εκεί που συμφωνούμε το λέμε, εκεί που διαφωνούμε, επίσης, το λέμε, καταθέτοντας τις δικές μας αντιπροτάσεις και εισηγήσεις. Ας συνειδητοποιήσουμε ότι σε λίγες μέρες συμπληρώνονται τρία χρόνια διακυβέρνησης και είναι πλέον σαφές ότι δεν υπάρχει ακόμα συγκεκριμένο πλάνο για το πού θέλει να πάρει τον τόπο αυτή η κυβέρνηση για την πενταετία που κυβερνά. Δίνεται περισσότερη έμφαση στην επικοινωνία παρά στις πολιτικές. Άρα, όχι δεν είναι προσωπικά τα θέματα, είναι πολιτικά. Η κυβέρνηση χρειάζεται περισσότερη ουσία παρά σκηνοθεσία.

—Θα σας πουν ότι κι εσείς κάνετε το ίδιο.

—Όχι, διαφωνώ. Άλλο να αξιοποιείς τα σύγχρονα εργαλεία για να προβάλεις τις θέσεις σου και να βρεθείς πιο κοντά στην κοι-

νωνία των πολιτών και άλλο να επικεντρώνεσαι σε επικοινωνιακά τεχνάσματα για να καλύψεις τη δική σου έλλειψη αποφασιστικότητας.

—Έχετε κάποιο συγκεκριμένο παράδειγμα;

—Αρκετά. Να αναφέρω τη φωνική πυρκαγιά στην ορεινή Λεμεσό όταν με στόμφο δηλώθηκε ότι «είμαστε πιο έτοιμοι από ποτέ»; Το ότι «σε δεκαοκτώ μήνες θα έχουμε φθνότερο ρεύμα»; Τα «φωτοβολταϊκά για όλους»; Ή την «ΑΤΑ για όλους»;

—Ο ΔΗΣΥ φαίνεται δημοσκοπικά να κινείται χαμηλά. Ποιο είναι το διακύβευμα και τι ποσοστό θα αποτελεί ένα καλό αποτέλεσμα υπό τις περιστάσεις;

—Να παραμείνει ο ΔΗΣΥ πρώτη και πρωταγωνιστική δύναμη και να έχει τις περισσότερες έδρες στη Βουλή. Ο κάθε Συναγερμικός καλείται να αποφασίσει σε αυτές τις εκλογές: Θέλει τον ΔΗΣΥ να διατηρήσει τον πρωταγωνιστικό του ρόλο ως η κύρια δύναμη του τόπου; Δύναμη σταθερότητας και ασφάλειας, όπως απέδειξε ότι είναι ή θα επιτρέψει να ευνοηθεί το ΑΚΕΛ και άλλες πολιτικές δυνάμεις; Εμείς ξέρουμε με ποιους

ANNITA ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, πρόεδρος Βουλής και πρόεδρος ΔΗΣΥ

Η κυβέρνηση χρειάζεται περισσότερη ουσία παρά σκηνοθεσία

Δεν υπάρχει συγκεκριμένο πλάνο για το πού θέλει να πάρει τον τόπο για την πενταετία που κυβερνά

Φ. ΜΠΙΤΣΟΣ/ΚΡΗΤΕΥ

Σχολιάζοντας το εύρημα της έρευνας της «Κ» ότι πέραν του 60% των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ δηλώνουν ότι το κόμμα πρέπει να μπει στην κυβέρνηση, η κα Δημητρίου σημειώνει ότι στην ίδια δημοσκοπήση το 60% των Συναγερμικών εκφράζουν αρνητική κρίση για την κυβέρνηση και διαμνύει ότι ο ΔΗΣΥ είναι στην αντιπολίτευση και εκεί θα παραμείνει.

Ο κάθε Συναγερμικός καλείται να αποφασίσει σε αυτές τις εκλογές: Θέλει τον ΔΗΣΥ να διατηρήσει τον πρωταγωνιστικό του ρόλο ως η κύρια δύναμη του τόπου ή θα επιτρέψει να ευνοηθεί το ΑΚΕΛ και άλλες πολιτικές δυνάμεις;

Ας διερωτηθούμε τι Βουλή θέλουμε. Μια αλλοπρόσαλλη Βουλή που θα φέρει χάος ή μια Βουλή που με λογική θα διαχειριστεί τις όποιες προκλήσεις;

είμαστε και ποιους θέλουμε να υπερασπιστούμε: τον πολίτη, την οικογένεια, τη νέα και τον νέο, το επιχειρείν, τα συμφέροντα της χώρας, τον κυπριακό Ελληνισμό. Τις δυνάμεις της δημιουργίας και της παραγωγής, τους νοικοκυρτές και τους νέους ανθρώπους που σχεδιάζουν τη ζωή τους, που επενδύουν τους κόπους τους για να προχωρούν μπροστά σε μια χώρα ευρωπαϊκή και ευημερούσα, με το βιοτικό επίπεδο και τις αξίες που τους αξίζουν. Απέναντι στις δυνάμεις της καταστροφής που θέλουν μόνο να γκρεμίσουν, παρασύροντας τη χώρα στο χάος.

—Σας ανησυχεί ότι μπορεί να σας αμφισβητήσουν, αν επιβεβαιωθεί στην κάλπη το αρνητικό σενάριο που βλέπουμε στις δημοσκοπήσεις;

—Θα τα καταφέρουμε. Ήδη βλέπουμε ότι ο κόσμος αναγνωρίζει την προσπάθεια που γίνεται. Εδώ θα είμαστε όμως να αντιμετωπίσουμε κάθε αποτέλεσμα. Εξάλλου, στον ΔΗΣΥ είμαστε και για τα εύκολα και για τα δύσκολα.

—Λέτε ότι ο κόσμος ήδη αναγνωρίζει την προσπάθεια, όμως, η αποσπείρωση, τουλάχιστον επί του παρόντος κινείται σε χαμηλό επι-

πεδο και καταγράφονται διαρροές σε ΕΛΑΜ, ΑΛΛΑΜ και ΑΔΗ.

—Έχουμε χρόνο και είμαστε αισιόδοξοι ότι ο κόσμος θα σταθεί δίπλα μας. Αναγνωρίζει ότι δεν ασκούμε απλώς κριτική, αλλά αναλαμβάνουμε ευθύνη και βγαίνουμε μπροστά για όλα τα ζητήματα που απασχολούν τους πολίτες. Η διαφορά μας με αυτά τα κόμματα είναι ότι εμείς θέλουμε να διορθώσουμε, όχι να γκρεμίσουμε. Αν έχουμε μάθει ένα πράγμα μέχρι σήμερα, είναι ότι ο τόπος έχει ανάγκη από λογικές, εφαρμόσιμες πολιτικές μακριά από αυτό το μείγμα φανατισμού, καταστροφικού λαϊκισμού και επιπολαιότητας. Συγκρούονται δύο κόσμοι στις επερχόμενες εκλογές: ο κόσμος της νηφαλιότητας και της ψυχραιμίας με τον κόσμο της τοξικότητας και της εμμονικής εκδίκησης. Γι' αυτό ας διερωτηθούμε τι Βουλή θέλουμε. Μια αλλοπρόσαλλη Βουλή που θα φέρει χάος ή μια Βουλή που με λογική και αποτελεσματικότητα θα διαχειριστεί τις όποιες προκλήσεις; Η Κύπρος δεν σκώνει πειραματισμούς.

—Πρόσφατα είπατε ότι υπάρχει ακόμη εσωστρέφεια στον ΔΗΣΥ. Θα μπορούσε κάποιος να πει ότι αυτό συνιστά και δική σας αποτυχία, γιατί εκλεγθήκατε με στόχο την ενότητα, κάτι που δεν έχει επιτευχθεί.

—Δεν κρύψαμε ποτέ τα ζητήματα που έχουμε να διαχειριστούμε. Η κατάσταση όμως βελτιώνεται και αυτό είναι εμφανές. Πλέον πάμε καλύτερα. Αρκεί να σκεφτούμε πού βρισκόμασταν πριν από δύο χρόνια και πού βρισκόμαστε σήμερα. Δεν αλλάζουν τα πράγματα από τη μία μέρα στην άλλη. Θεωρώ όμως ότι έχουμε ξεπεράσει τα μεγάλα ζητήματα. Μικρά-μικρά πάντοτε υπήρχαν και πάντοτε θα υπάρχουν και ευθύνη μας είναι να τα επιλύουμε.

—Υπάρχει και η ερμηνεία ότι διατηρείτε ζωντανό το ζήτημα της εσωτερικής υπονόμησης για να λειτουργήσει ως δικαιολογία την επόμενη μέρα ενός πιθανού αρνητικού αποτελέσματος.

—Δεν έμαθα να λειτουργώ με αυτό τον τρόπο. Πολιτεύομαι και ενεργώ πάντοτε με ειλικρίνεια αναλαμβάνοντας ευθύνη στα δύσκολα. Και δεν είναι η πρώτη φορά που ο ΔΗΣΥ είχε να αντιμετωπίσει ανάλογα ζητήματα. Όπως σας είπα, εδώ θα είμαστε να διαχειριστούμε κάθε αποτέλεσμα. Αλλά επαναλαμβάνω: Είμαι αισιόδοξη, θα τα καταφέρουμε, γιατί ο κόσμος αντιλαμβάνεται πολύ περισσότερα από όσα νομίζουμε.

—Θα αναλάβετε πρωτοβουλία για συνάντηση με Αναστασιάδη και Αβέρωφ προκειμένου να αξιοποιηθούν στην προεκλογική περίοδο; Υπάρχει η αίσθηση ότι προσπαθείτε να αποστασιοποιηθείτε από τους δύο πρώην.

—Δεν χρειάζεται κάποια ιδιαίτερη πρωτοβουλία για να συναντηθούμε. Το μήνυμα είναι ένα, ότι τους χρειαζόμαστε όλους κοντά μας, όλοι αντιλαμβάνονται το διακύβευμα, συμπορεύονται μαζί μας σε αυτή την προσπάθεια, σίγουρα δεν περισσεύει κανείς.

—Ο κ. Αναστασιάδης πάντως θεωρεί ότι δεν αναδεικνύετε επαρκώς το έργο της κυβέρνησής του. Τελικά σας εκφράζει πολιτικά εκείνη η δεκαετία;

—Έχω δηλώσει πολλές φορές ότι το πρόσωπο της διακυβέρνησης Αναστασιάδη είναι θετικό, χωρίς σε καμία περίπτωση να επιχειρούμε να παρουσιάσουμε ότι τα πάντα έγιναν άψογα. Οι μεταρρυθμίσεις που έγιναν —ΓΕΣΥ, μείωση στρατιωτικής θητείας, ΕΕΕ, κατάλογος διορισμών, πολυεπίπεδη εξωτερική πολιτική— και οι πολιτικές που προωθήθηκαν, εξασφαλίζοντας την έξοδο της χώρας από το μνημόνιο και διασφαλίζοντας την οικονομική σταθερότητα, αποτελούν τη βάση και τα γερά θεμέλια του σήμερα. Και βεβαίως αυτό δεν το καταφέραμε μόνοι μας, αλλά με συνεργασίες και δεν παραγνωρίσαμε ποτέ τη συνεισφορά άλλων πολιτικών χώρων. Γι' αυτό έχουμε υποχρέωση να συνεχίσουμε σε μια σωστή πορεία, διασφαλίζοντας όλες αυτές τις μεταρρυθμίσεις και βελτιώνοντας ή εκσυγχρονίζοντάς τις, όπου απαιτείται.

Σε δήλωσή της την Παρασκευή, κι αφού είχε ολοκληρωθεί η συνέντευξή μας, η κ. Δημητρίου ανέφερε ότι η συνάντηση των δύο ηγετών στην παρουσία της κ. Ολγκίν και το κοινό ανακοινωθέν, είναι ένα θετικό βήμα προς τα εμπρός.

«Ναι» στην ψήφιση του προϋπολογισμού, «Όχι» σε λευκή επιταγή

Θέλω να πιστεύω ότι πλέον μάθαμε καλά ότι με την οικονομία δεν παίζουμε

—Την Τετάρτη η Βουλή ψηφίζει για τον κρατικό προϋπολογισμό του 2026. Ο ΔΗΣΥ λέει ότι δεν θα αφήσει τον τόπο χωρίς προϋπολογισμό. Άρα η ψήφισή του είναι δεδομένη ή υπάρχουν προϋποθέσεις;

—«Ναι» στην ψήφιση του κρατικού προϋπολογισμού, «όχι» σε λευκή επιταγή στην κυβέρνηση. Διαφωνούμε με τις προτεραιότητες που έθεσε η κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια, που έδω-σε περισσότερα σε αυτούς που έχουν λιγότερη ανάγκη αντί περισσότερα στους χαμηλόμισθους. Διαφωνούμε με την αύξηση των ανελαστικών δαπανών και θα το λέμε συνεχώς, σημειώνουμε ότι έμειναν πίσω η μεσαία τάξη και οι ευάλωτες ομάδες. Από την άλλη, επισημαίνουμε ότι ο τόπος χρειάζεται σταθερότητα και θέλουμε να διορθώσουμε ό,τι μας ενοχλεί χωρίς να γκρεμίζουμε τις βάσεις

μεγαλύτερη ανάγκη. Εισηγούμαστε αύξηση του αφορολόγητου εισοδήματος για να ενισχυθούν τα χαμηλά και μεσαία εισοδηματικά στρώματα, διαφοροποίηση των κλιμάκων για στήριξη της μεσαίας τάξης, αύξηση έκπτωσης φόρου για παιδιά και φοιτητές, διαφοροποίηση των εισοδηματικών κριτηρίων ανάλογα με τον αριθμό των παιδιών, αύξηση έκπτωσης για τόκους στεγαστικών δανείων και κατάργηση του τέλους χαρτοσήμου. Εισηγούμαστε, επίσης, αύξηση του επιδόματος τέκνου, της φοιτητικής χορηγίας, καθώς και τη στήριξη των χαμηλοσυνταξιούχων και των ατόμων με αναπηρίες. Στοχευμένα σε όσους δεν θα ευνοηθούν από τη φορολογική μεταρρύθμιση.

Με νέα μέθοδο η εκλογή προέδρου της Βουλής

—Αλλάζει ο τρόπος εκλογής προέδρου της Βουλής;

—Ναι, ο/η επόμενος/η προέ-

δρος της Βουλής θα εκλεγεί με νέα μέθοδο. Δεν έχουμε καταλήξει ακόμη, αλλά είμαστε στο τελικό στάδιο της συζήτησης. Ετοιμάζει πρόταση η Επιτροπή Κανονισμού και σύντομα θα τεθεί ενώπιον της Ολομέλειας.

—Θα είστε ξανά υποψήφια για την προεδρία της Βουλής;

—Αυτά τα θέματα θα τα δούμε μετά το αποτέλεσμα των εκλογών.

—Θα μπορούσε ο ΔΗΣΥ να στηρίξει τον Νικόλα Παπαδόπουλο στο πλαίσιο, όπως ακούγεται, ευρύτερης συνεργασίας που να αφορά και το 2026 και το 2028;

—Προτρέχουμε. Δεν μπορούμε πριν διεξαχθούν οι εκλογές και προτού διαμορφωθούν οι δυνάμεις των κομμάτων να μιλάμε για υποψηφιότητες. Εξάλλου όλες οι αποφάσεις θα ληφθούν στα συλλογικά όργανα του κόμματος, επαναλαμβάνω μετά το αποτέλεσμα των εκλογών.

—Σχετικά με τις προεδρικές εκλο-

γές, ενδεχομένως για πρώτη φορά στην ιστορία του ΔΗΣΥ να μην υπάρχει ξεκάθαρη υποψηφιότητα και να υπάρχουν αρκετοί ενδιαφερόμενοι. Πώς θα διαχειριστεί το κόμμα αυτή την κατάσταση;

—Το έχουμε ήδη διαχειριστεί με την καταστατική πρόνοια ότι τα μέλη του κόμματος θα αποφασίσουν για τον υποψήφιο του ΔΗΣΥ. Δεν μας απασχολεί κάτι τέτοιο αυτή τη στιγμή.

Συνεργασίες στη βάση συγκλίσεων

—Έγιναν τοποθετήσεις σημαντικών στελεχών του ΔΗΣΥ και του ΔΗΚΟ ότι τα δύο κόμματα πρέπει να συνεργαστούν. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος, ερωτηθείς σχετικά, σε συνέντευξή του στην «Κ» στις 12 Οκτωβρίου, ενίσχυσε αυτή την προσέγγιση, επισημαίνοντας ότι η συνεργασία των δύο κομμάτων έβγαλε τη χώρα από την κρίση ενώ οι πολιτικές άλλων δυνάμεων, είπε, δείχνοντας το ΑΚΕΛ, μά-

οδήγησαν στη χρεοκοπία. Ποια είναι η δική σας θέση;

—Η αλήθεια είναι ότι κάθε φορά που ο ΔΗΣΥ συνεργάστηκε με τον κεντρώο χώρο είχαμε αντιμετωπίσει επιτυχώς μεγάλες προκλήσεις για τον τόπο. Συνεπώς, όπου μπορούμε να έχουμε συνεργασίες με πολιτικά κόμματα ή άτομα με τα οποία υπάρχει σύγκλιση απόψεων, το κάνουμε και το επιδιώκουμε. Αυτή ήταν και η επιδίωξή μας στις προηγούμενες δημοτικές εκλογές. Αυτό συμβαίνει πολύ συχνά και στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

—Με τον ανασχηματισμό που έγινε, βλέπετε να προσπαθεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να «κλειδώσει» κοντά του το ΔΗΚΟ και να μην αφήσει περιθώριο προσέγγισης μεταξύ ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ;

—Θέλω να πιστεύω ότι δεν υπάρχει καμία τέτοια επιδίωξη

Κάθε φορά που ο ΔΗΣΥ συνεργάστηκε με τον κεντρώο χώρο είχαμε αντιμετωπίσει επιτυχώς μεγάλες προκλήσεις για τον τόπο.

Πρέπει να πείσουμε τον διεθνή παράγοντα και τον ΟΗΕ για τις ειλκρινείς μας προθέσεις.

της ευημερίας μας. Θέλω να πιστεύω ότι πλέον μάθαμε καλά ότι με την οικονομία δεν παίζουμε.

—Τι εννοείτε δεν δίνετε λευκή επιταγή στην κυβέρνηση;

—Στον προϋπολογισμό θα έχουμε τροπολογίες αλλά η συνταγματική μας ευχέρεια είναι περιορισμένη. Οι παρεμβάσεις μας είναι πιο αποτελεσματικές και διορθωτικές στα νομοσχέδια της κυβέρνησης, όπως κάναμε στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών, στα κέντρα αποκατάστασης, στη φορολογική μεταρρύθμιση και πολλά άλλα.

—Η ακρίβεια και το αυξημένο κόστος ζωής είναι το σημαντικότερο θέμα που απασχολεί τον κόσμο αυτή τη στιγμή. Τι μπορεί να γίνει;

—Να θέσουμε τις σωστές προτεραιότητες. Μέσα από τη φορολογική μεταρρύθμιση να δώσουμε έμφαση σε αυτούς που έχουν

Το Κυπριακό χρειάζεται καθαρό αφήγημα και πολιτική βούληση

—Σχετικά με τις εξελίξεις στο Κυπριακό, ποια είναι η θέση του ΔΗΣΥ για το τι πρέπει να γίνει αυτή τη στιγμή;

—Να περάσουμε επιτέλους στην ουσία και στην πραγματική πρόοδο. Πρέπει να υπάρξει κατάλληλη προετοιμασία για την επικείμενη πενταμερή διάσκεψη και να μην εξαντλείται η συζήτηση μόνο στα ΜΟΕ, αλλά να είμαστε προετοιμασμένοι για κάθε ενδεχόμενο. Πρέπει να είναι καθαρό το αφήγημά μας και να υπάρχει πολιτική βούληση να προχωρήσουμε, με συνέπεια στις θέσεις μας.

—Θεωρείτε ότι δεν είναι καθαρό το αφήγημα του Προέδρου της Δημοκρατίας ή ότι θα μπορούσε να κάνει κάτι περισσότερο;

—Δεν βλέπουμε ουσιαστική πρόοδο και δεν ισχυρίζομαι ότι αυτό οφείλεται στη δική μας πλευρά, όμως, τονίζω τη χρειάζεται να γίνει. Πρέπει να πείσουμε τον διεθνή παράγοντα και τον ΟΗΕ για τις ειλκρινείς μας προθέσεις. Επαναλαμβάνω πρέπει να είμαστε συνεπείς στις θέσεις μας. Να εμμένουμε σε συμμαχίες ειδικά

εν όψει των γεωπολιτικών και γεωστρατηγικών εξελίξεων, σε συνάρτηση ειδικότερα με τα ευρωτουρκικά και ελληνοτουρκικά.

—Συμφωνείτε με τη θέση Ερχιουρμαν ότι η πολιτική ισότητα και η εκ περιτροπής προεδρία των Τ/κ δεν είναι προς διαπραγμάτευση;

—Θέση μας είναι ότι πρέπει να είμαστε έτοιμοι με βάση το συμφωνημένο πλαίσιο και τις συγκλίσεις που επιτεύχθηκαν να προχωρήσουμε από εκεί που μείναμε στο Κραν Μοντανά. Τώρα είναι η στιγμή να γίνει ένα ξεκαθάρισμα για το τι θα αποτελέσει τη βάση για τη συνέχεια και επιβάλλεται να καταγραφούν και να γνωστοποιηθούν οι συγκλίσεις. Σίγουρα, δεν υπάρχει η πολυτέλεια να κάνουμε χρόνο και να ξεκινήσουμε από το μηδέν. Υπάρχουν συγκλίσεις και ένα κεκτημένο το οποίο πρέπει να αξιοποιήσουμε με πρώτιστο θέμα εκείνο της ασφάλειας: την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων και την κατάργηση των εγγυήσεων. Το Κυπριακό δεν αντέχει μικροπολιτικές, χρειάζεται στρατηγική και σοβαρότητα.

αφού αυτό θα ήταν επιζήμιο για τον τόπο.

Επιβάλλεται αυτή η συμπίεση και σύμπτυξη όπου μπορούμε να συνεργαστούμε για να έχουμε ωφέλιμα αποτελέσματα για τους πολίτες, όπως για παράδειγμα στη φορολογική μεταρρύθμιση όπου με κοινές τροπολογίες ΔΗΣΥ, ΔΗΚΟ, ΔΗΠΑ διορθώνουμε προς τη σωστή κατεύθυνση το νομοθετικό πλαίσιο στηρίζοντας σημαντικά τις οικογένειες με παιδιά και φοιτητές μακριά από λαϊκισμούς και ανέφικτες προσεγγίσεις. Παράλληλα, καταψήφίζουμε τροπολογίες που εκφεύγουν του δημοσιονομικού περιθωρίου.

—Άρα δεν θεωρείτε ότι με τον ανασχηματισμό αποδυναμώνεται η προοπτική συνεργασίας ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ;

—Όχι.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Η **Λευκωσία** εφαρμόζει ήδη το πρώτο της «crisis management», ενόψει της ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. υπό το φως πληροφοριών που φέρουν την Άγκυρα να προσανατολίζεται ναβάλει στον πάγο τις σχέσεις της με την Προεδρία, το πρώτο εξάμηνο του 2026, απορρίπτοντας κάθετα και με κάθε επισημότητα, προσκλήσεις και συμμετοχή σε Συνόδους, στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η προοπτική παγώματος των σχέσεων της Άγκυρας με την Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου απασχολεί τη Λευκωσία και καταγράφεται σε σημείωμα του υπουργείου Εξωτερικών, το οποίο υποδεικνύει, ότι: «Η όποια στάση της Τουρκίας δεν θα επηρεάσει τον ρόλο και τη στάση μας ως Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. και ως θεσμικού εκπροσώπου όλων των κρατών-μελών», θέση που αναδεικνύει τον τρόπο με τον οποίο διαχειρίζεται η κυπριακή κυβέρνηση το διαφαινόμενο ζήτημα.

Συγκλίνουσες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι την ίδια ώρα, σημαίνοντες κύκλοι των Βρυξελλών, αλλά και κράτη-μέλη της Ε.Ε., εκφράζουν ανησυχία για ενδεχόμενη πυροδότηση αντιπαραθέσεων μεταξύ Άγκυρας και Λευκωσίας, με φόντο την Κυπριακή Προεδρία. Κάτι που επιθυμούν να αποφύγουν για ευνόητους λόγους, οι οποίοι δεν είναι άσχετοι με τη διαμορφωθείσα τάση ενίσχυσης των ευρωτουρκικών σχέσεων, αλλά και με τον ρόλο που θεωρούν ότι δύναται να αναλάβει η Άγκυρα, αφενός υποκαθιστώντας τις ΗΠΑ στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας και ασφάλειας, και αφετέρου στο Ουκρανικό, όπου κυριαρχεί η προσδοκία ότι η Τουρκία είναι σε θέση να λειτουργήσει καταλυτικά στην επιτύχηση μιας ενδεχόμενης συμφωνίας Κιέβου-Μόσχας.

Η Λευκωσία φέρεται να έχει καταστεί κοινωνός των ανησυχιών Ευρωπαίων εταίρων. Στο πλαίσιο διαχείρισης του ζητήματος, η κυβέρνηση επισημαίνει προς πάσα κατεύθυνση ότι ανάλογη απόφαση, παγώματος των σχέσεων με την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε., είχε λάβει η Άγκυρα και το δεύτερο εξάμηνο 2012, όταν τό-

τε η Προεδρία αναλήφθηκε για πρώτη φορά, από την Κυπριακή Δημοκρατία. Η επισημάνση αυτή περιλαμβάνεται μάλιστα και στο σημείωμα του ΥΠΕΞ, ενόψει Κυπριακής Προεδρίας, του οποίου έχει λάβει γνώση η «Κ». Το ΥΠΕΞ της Κυπριακής Δημοκρατίας επισημαίνει στο σημείωμά του, ότι «το 2012, το τουρκικό ΥΠΕΞ εξέδωσε ανακοίνωση με την οποία δήλωνε ότι κανένα τουρκικό υπουργείο και κανένας θεσμός δεν θα επικοινωνούσε ούτε θα συμμετείχε σε οποιαδήποτε δραστηριότητα της Κυπριακής Προεδρίας». Το κυπριακό ΥΠΕΞ

αναφέρει ότι «ως έχουν τα πράγματα, αναμένεται ποια θα είναι η αντίδραση της Τουρκίας», καταλήγοντας όπως προαναφέραμε, ότι «σε κάθε περίπτωση, όπως και το 2012, η όποια στάση της Τουρκίας δεν θα επηρεάσει τον ρόλο και τη στάση μας ως Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. και ως θεσμικού εκπροσώπου όλων των κρατών-μελών».

Την ίδια ώρα, ο Νίκος Χριστοδουλίδης τηρεί χαμηλούς τόνους, κάτι που προφανώς εντάσσεται στο πλαίσιο της διαχείρισης της συμπεριφοράς, που όπως εκτιμάται, αναμένεται να υιοθετήσει

Το πρώτο crisis management της Κυπριακής Προεδρίας

Η Άγκυρα προσανατολίζεται σε «πάγωμα» προσκλήσεων Συνόδων στην Κύπρο – Ανησυχία στην Ε.Ε.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η προοπτική παγώματος των σχέσεων της Άγκυρας με την Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου απασχολεί τη Λευκωσία και καταγράφεται σε σημείωμα του υπουργείου Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Οι προτεραιότητες σε 9 πυλώνες

Τη αναφέρει έγγραφο της Λευκωσίας για τα κεντρικά ζητήματα που θα διαχειριστεί η Κυπριακή Προεδρία

Σε εννέα πυλώνες επικεντρώνονται οι προτεραιότητες της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., σύμφωνα με έγγραφο της κυπριακής κυβέρνησης, του οποίου έλαβε γνώση η «Κ»: «Η Ε.Ε. ως παγκόσμιος παίκτης (global actor)», «Άμυνα και Ασφάλεια», «Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο», «Ανταγωνιστικότητα», «Ενεργειακή Αυτονομία/Προσιτές Τιμές Ενέργειας», «Περιβάλλον και Βιωσιμότητα», «Προχωρώντας Μαζί/Κοινωνική Διάσταση των Ευρωπαϊκών Πολιτικών», «Μετανάστευση», «Κράτος Δικαίου/Ευρωπαϊκές Αξίες/Δημοκρατία». Ειδικότερα:

• **Η Ε.Ε. ως παγκόσμιος παίκτης:** Περιλαμβάνει τις σχέσεις με τη Νότια Γειτονία και περιφερειακούς οργανισμούς και όπως αναφέρεται η Κυπριακή Προεδρία προσανατολίζεται να οργανώσει Σύνοδο με τη συμμετοχή της Ε.Ε. και των κρατών της περιοχής. Παράλληλα, η Κυπριακή Προεδρία θα προωθήσει το Σύμφωνο για τη Μεσόγειο και τη συνεργασία μεταξύ Ε.Ε. και του Συμβουλίου για τη Συνεργασία στον Κόλπο. Επίσης, περιλαμβάνει τη διεύρυνση της Ε.Ε., την οποία το έγγραφο χαρακτηρίζει ως «γεωπολιτική αναγκαιότητα», παραπέμποντας στα Δυτικά Βαλκάνια, την Ουκρανία και τη Μολδαβία. Διατηρεί την «αταλάντευτη» στήριξη προς την Ουκρανία, αναφέρεται στην «ενίσχυση των σχέσεων με το Ηνωμένο Βασίλειο», ως επίσης και σε έναν «ισχυρό και περιεκτικό συνεταιρισμό μεταξύ Ε.Ε. - ΗΠΑ».

Η Κυπριακή Προεδρία, με τη συνεργασία της Κομισιόν, επιδιώκει να καταστήσει ως προτεραιότητα το κράτος δικαίου, ως θεμέλιο της λειτουργίας της Ε.Ε. και της ευζωίας των πολιτών της.

Αναφέρεται επίσης σε ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων με την Ινδία και με το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου.

• **Άμυνα-Ασφάλεια:** Πέραν της ενίσχυσης των αμυντικών δυνατοτήτων της Ε.Ε. και της προώθησης της καινοτομίας στον εν λόγω τομέα, η Κυπριακή Προεδρία προσανατολίζεται σύμφωνα με το έγγραφο, να προωθήσει τη «θαλάσσια ασφάλεια» και να δώσει έμφαση στην ικανότητα της Ε.Ε. να δρα άμεσα και αποτελεσματικά σε ανθρωπιστικές κρίσεις, κυρίως στην Ανατολική Μεσόγειο.

• **Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο:** Ο επταετής ευρωπαϊκός προϋπολογισμός 2028-2034 θεωρείται ένα από τα δυσκολότερα ντοσιέ που θα διαχειριστεί η Κυπριακή Προεδρία, το οποίο όμως εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί «στην καλύτερη περίπτωση» στο τέλος του 2026, επί Ιρλανδικής Προεδρίας. Στο έγγραφο επισημαίνεται ότι η Κυπριακή Προεδρία θα

Ο επταετής ευρωπαϊκός προϋπολογισμός 2028-2034 θεωρείται ένα από τα δυσκολότερα ντοσιέ που θα διαχειριστεί η Κυπριακή Προεδρία, το οποίο όμως εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί στο τέλος του 2026, επί Ιρλανδικής Προεδρίας.

εργαστεί με όλα τα κράτη-μέλη, την Ευρωβουλή και την Κομισιόν για τη διαμόρφωση ενός «ισορροπημένου πλαισίου».

• **Ανταγωνιστικότητα:** Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ε.Ε. και η οικονομική ευημερία βρίσκονται, σύμφωνα με το έγγραφο, στο επίκεντρο των προτεραιοτήτων της Κυπριακής Προεδρίας. Το έγγραφο παραπέμπει στην περαιτέρω ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας, της πράσινης μετάβασης και της κοινωνικής συνοχής, καθώς και στη «μείωση του διοικητικού φόρτου». Επιπλέον, η Κυπριακή Προεδρία θα προωθήσει την «Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων» ως επίσης τις δια-

πραγματεύσεις επί του νομικού πλαισίου της Κομισιόν για το Διάστημα, αλλά και την Πράξη για την τεχνητή νοημοσύνη (AI Act). Σημειώνεται ακόμη ότι στη διάρκεια της Κυπριακής Προεδρίας, η Κομισιόν αναμένεται να δημοσιοποιήσει την πρότασή της για τα λιμάνια, ενώ παράλληλα επισημαίνεται ότι η Κυπριακή Προεδρία θα επικεντρωθεί στην «κλιματική ουδετερότητα και η ανθεκτικότητα στον τουρισμό», στον «ψηφιακό μετασχηματισμό και στην ανάπτυξη έξυπνων προορισμών», ως επίσης και στην «οικοδόμηση ενός ανθεκτικού τουριστικού τομέα».

• **Ενεργειακή αυτονομία/προσιτές τιμές ενέργειας:** Όπως αναφέ-

ρεται στο έγγραφο, «στόχος της Κύπρου, είναι να συμβάλει ενεργώς στην εγκαθίδρυση μιας ανθεκτικής αυτόνομης και αξιόπιστης Ενεργειακής Ένωσης, ενισχύοντας τις υποδομές και τη συνδεσιμότητα». Όπως ακόμη τονίζεται, η Κυπριακή Προεδρία επικεντρώνεται στη διασφάλιση των προμηθειών ενέργειας, με παράλληλη μείωση των τιμών.

• **Περιβάλλον και βιωσιμότητα:** Στο πλαίσιο αυτό, η Κυπριακή Προεδρία δεσμεύεται να δώσει έμφαση στην ασφάλεια των υδάτων, σημειώνοντας ότι αποτελεί κεντρικό σημείο των προτεραιοτήτων της, προκειμένου να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα και η ανάπτυξη.

η Άγκυρα έναντι της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. Ο κ. Χριστοδουλίδης, επιδιώκοντας προφανώς να καταδείξει ότι η Λευκωσία δεν θα προτάξει την εθνική της ατζέντα στη διάρκεια άσκησης της Προεδρίας της Ε.Ε. και ότι θα λειτουργήσει ως «έντιμος μεσολαβητής» (honest broker), έχει απευθύνει προσκλήσεις προς την τουρκική πολιτεία ηγεσία να συμμετάσχει στις άτυπες Συνόδους που θα διεξαχθούν στην Κύπρο. Παράλληλα, εξέφρασε ετοιμότητα να συζητήσει το Κυπριακό και να συμμετάσχει σε πολυμερή διάσκεψη ή και σε απευθείας ακόμη διαπραγματεύσεις στη διάρκεια της άσκησης της Κυπριακής Προεδρίας, επιχειρώντας να διαχωρίσει τα δύο ζητήματα. Ουδώς τυχαίως, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ακολουθώντας ανάλογη τακτική και στο ζήτημα επίσημης εξαιρέσεως της Τουρκίας (σ.σ. και όχι τουρκικών αμυντικών βιομηχανιών) από το κοινό πρόγραμμα εξοπλισμών της Ε.Ε., SAFE, κάτι που ο κ. Χριστοδουλίδης απέδωσε στην απουσία συμφωνίας ασφαλείας της Άγκυρας με την ενωμένη Ευρώπη και όχι στις ενστάσεις της Λευκωσίας.

Μια παράγραφος για την Τουρκία

Μία μόνο αναφορά στην Τουρκία περιλαμβάνει το έγγραφο που ετοιμάστηκε από τη Λευκωσία αναφορικά με τις προτεραιότητες της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε. Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», το έγγραφο αναφέρει: «Η Τουρκία παραμένει μια υποψήφια χώρα και συνεχίζουμε να πιστεύουμε ακράδαντα ότι το διαπραγματευτικό πλαίσιο αποτελεί το μοναδικό περιεκτικό πλαίσιο, μέσω του οποίου η Τουρκία μπορεί να παραμείνει προσδεσμένη (anchored) στην Ε.Ε. Όπως όλες οι άλλες υποψήφιες χώρες που επιθυμούν να επιταχύνουν προς την κατεύθυνση ένταξης στην Ε.Ε. (EU membership), αναμένουμε από την Τουρκία να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει έναντι της Ε.Ε. σε σχέση με την Κύπρο (τις οποίες 20 χρόνια αργότερα, εξακολουθεί να αρνείται να υλοποιήσει)», σημειώνεται χαρακτηριστικά στο έγγραφο που αναφέρεται στις προτεραιότητες της Κυπριακής Προεδρίας.

• **«Προχωρώντας Μαζί/Κοινωνική Διάσταση των Ευρωπαϊκών Πολιτικών»:** Όπως αναφέρεται στο έγγραφο, η Κυπριακή Προεδρία επικεντρώνεται επίσης στην καταπολέμηση της φτώχειας και στη στήριξη των ευάλωτων ομάδων και νοικοκυριών, με την εμπλοκή στην επικείμενη «Στρατηγική κατά της φτώχειας» (Anti-Poverty Strategy).

• **Μετανάστευση:** Η Κυπριακή Προεδρία εκφράζει πλήρη στήριξη στο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, σημειώνοντας ότι θα δώσει έμφαση στην αλληλεγγύη και τη συνεργασία με τρίτες χώρες και στην ενίσχυση των διαδικασιών επιστροφών, μέσω κόμβων επιστροφών (return hubs) και εθελοντικών προγραμμάτων επιστροφών.

• **Κράτος Δικαίου/Ευρωπαϊκές Αξίες/Δημοκρατία:** Η Κυπριακή Προεδρία, με τη συνεργασία της Κομισιόν, επιδιώκει να καταστήσει ως προτεραιότητα το κράτος δικαίου, ως θεμέλιο της λειτουργίας της Ε.Ε. και της ευζωίας των πολιτών της. Όπως αναφέρεται στο έγγραφο, η Κυπριακή Προεδρία προσβλέπει να ενισχύσει περαιτέρω το κράτος δικαίου στην Ε.Ε., δίνοντας έμφαση στην προώθηση και διασφάλιση των θεμελιωδών αξιών της Ένωσης, περιλαμβανομένων του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η συνάντηση των δύο ηγετών, η πρώτη επί της διαδικασίας μετά από έξι χρόνια, δεν επανεκκινεί τις συνομιλίες αλλά αφήνει περιθώριο για αισιοδοξία και αργά βήματα προς τα εμπρός.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ως ιδιαίτερα καλού κλίματος χαρακτηρίζεται η 11η Δεκεμβρίου για το Κυπριακό, με τους δύο ηγέτες, τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και τον Τουρκοκύπριο ηγέτη Ερχιουρμαν, να έχουν την πρώτη συνάντηση ενώπιον προσωπικού απεσταλμένου του γενικού γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών μετά από μια εξαετία. Η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. του ΟΗΕ για το Κυπριακό, Μαρία Άνχελα Ολγκίν, είδε τους δύο ηγέτες τόσο κατ' ιδίαν, στο πλαίσιο τριμερούς συνάντησης, όσο και χωριστά στο πλαίσιο κοινής επίσκεψης στη Διερευνητική Επιτροπή για τους Αγνοούμενους (ΔΕΑ). Η ημέρα έκλεισε με κοινωνικού χαρακτήρα εκδήλωση με τους Χριστοδουλίδη και Ερχιουρμαν να δίνουν το παρόν και σε δεξίωση στην οικία του ειδικού αντιπροσώπου του γ.γ. του ΟΗΕ (χριστουγεννιάτικο πάρτι), Χασίμ Ντιάν αμέσως μετά το πέρας Τριμερούς. Σημειώνεται πως τόσο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης όσο και ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ερχιουρμαν είχαν ξεχωριστές συναντήσεις και με τον ειδικό απεσταλμένο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Κυπριακό κ. Γιοχάνες Χαν, ο οποίος βρέθηκε στην Κύπρο το διήμερο 11/12 Δεκεμβρίου.

Η μεγάλη εικόνα

Αυτό που καλά ενημερωμένες πηγές αναφέρουν στην «Κ» είναι πως η συνάντηση κινήθηκε σε πολύ καλό πλαίσιο, χωρίς ωστόσο αυτό να σηματοδοτεί κάτι ανακρινόμενο ή game-changer. Για τη Λευκωσία γίνεται πλέον αντιληπτό πως η πραγματοποίηση μιας

τριμερούς συνάντησης –κάτι που ο προηγούμενος Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, απέρριπτε σταθερά– μετά από έξι χρόνια απουσίας κρίνεται ως σημαντικό θετικό βήμα για την εντατικοποίηση των προσπάθειών για επανέναρχση του διαλόγου. Αθήνα και Λευκωσία είχαν χωριστά τηλεφωνικές συνομιλίες Χριστοδουλίδη-Μπιστοτάκη να δείχνει προς την κοινή προσέγγιση στην κατεύθυνση της σύγκλησης διευρυμένης συνάντησης για το Κυπριακό το συντομότερο δυνατόν. Οι ίδιες πηγές αναφέρουν πως αναλόγως των εξελίξεων το σενάριο μιας άτυπης διάσκεψης για το Κυπριακό τύπου «5+1» μετατίθεται οριστικά για το νέο έτος, με πιθανότερο σενάριο στο διάστημα μεταξύ τελών Ιανουαρίου και αρχών Φεβρουαρίου.

Πού βρισκόμαστε

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης προσήλθε στην συνάντηση με διάθεση, κάτι που αποτυπώθηκε και

Το σενάριο μιας άτυπης διάσκεψης τύπου «5+1» μετατίθεται οριστικά για το νέο έτος και κατά πάσα πιθανότητα το διάστημα τέλος Ιανουαρίου με αρχές Φεβρουαρίου.

σε δημόσιες δηλώσεις του, δημιουργικής προσέγγισης με γνώμονα την αντιληψη για ύπαρξη πολιτικής βούλησης – και εφόσον αυτή υφίσταται τα πράγματα θα προχωρήσουν στο Κυπριακό, καθώς και συγκεκριμένες ιδέες και εισηγήσεις επί των προτάσεων Ερχιουρμαν. Από την πλευρά του ο κ. Ερχιουρμαν προανήγγειλε ήδη από την Τετάρτη πως θα παρουσιάσει ενόψει της κας Ολγκίν τα ζητήματα που έχει θέσει (δέσμη τεσσάρων σημείων ως προαπαιτούμενων για μια διεθνή διάσκεψη και τα δέκα σημεία στο

πλαίσιο της τρέχουσας διαδικασίας των ΜΟΕ). Αυτό που δείχνει να αποτυπώνεται από την Τριμερή είναι πως η προσπάθεια συνεχίζεται σε τρεις άξονες:

- Στο πώς τα Η.Ε. θα συνεχίσουν τη διαδικασία εφαρμογής των Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης.
- Στη διαδικασία που ακολουθεί, με τη Μαρία Άνχελα Ολγκίν να συνεχίζει την αποστολή της με ταξίδι σε Αθήνα, Άγκυρα και Λονδίνο, προκειμένου να κλειδώσει μια διευρυμένη άτυπη διάσκεψη τύπου «5+1» για το Κυπριακό και
- Στο πώς θα κινηθεί, ασφαλώς, η Άγκυρα. Ως εκ τούτου, η Λευκωσία αντιλαμβάνεται πως η περίοδος διάδρασης Τουρκίας-Ερχιουρμαν έχει συγκεκριμένο αποτύπωμα και επιπλέον η περίοδος έναρξης της Κυπριακής Προεδρίας των Ε.Ε. παρουσιάζει ευκαιρίες για επιτάχυνση των πραγμάτων.

Η μεγάλη εικόνα

Αυτό που προέκυψε από την Τριμερή της περασμένης Πέ-

μπτης είναι πως και οι δύο πλευρές παραμένουν ικανοποιημένες, κάτι που για τα Η.Ε. μεταφράζεται ως win-win κατάσταση. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης φρόντισε μετά τη συνάντηση να σημειώσει το γεγονός ότι μαζί με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη συζητήσαν τόσο την ουσία του Κυπριακού όσο και ΜΟΕ. Σημειώνεται πως για πρώτη φορά από τον Οκτώβριο του 2020, σε ανακοινωθέν του ΟΗΕ γίνεται αναφορά σε ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας μετά από συμφωνία και των δύο πλευρών. Συγκεκριμένα, στο ανακοινωθέν που εκδόθηκε μετά τη συνάντηση της Πέμπτης καταγράφονται:

- Ότι ο πραγματικός στόχος είναι η επίλυση του Κυπριακού με πολιτική ισότητα, όπως περιγράφεται στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών.
- Πως τα ΜΟΕ είναι σημαντικά για τη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος, αλλά δεν υποκαθιστούν την επίτευξη λύσης του Κυπριακού.

Συνεπώς τόσο η ε/κ πλευρά παίρνει την αναφορά στα ψηφίσματα του Σ.Α. όσο και η τουρκοκυπριακή πλευρά την αναφορά στην πολιτική ισότητα.

Από εκεί και πέρα, αυτό που καθίσταται σαφές είναι ο χρονισμός και η συγκυρία, διεθνώς και περιφερειακά, της σύγκλησης μιας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό με όλες τις εμπλεκόμενες πλευρές στο Κυπριακό να αντιλαμβάνονται πως η διαδικασία έχει ακόμη πολύ δρόμο προκειμένου να υπάρξει τραπέζι συνομιλιών και, ακολούθως, κορύφωση της διαδικασίας.

ΑΠΟΨΗ

Αμερικανικά δόγματα, από τον Μονρόε στον Τραμπ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΚΛΑΨΗ**

Ολα ξεκίνησαν με μία προειδοποίηση. Τον Δεκέμβριο του 1823, ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζέιμς Μονρόε διακήρυξε ότι η αμερικανική ήπειρος «δεν πρέπει πλέον να θεωρείται πεδίο αποικισμού από ευρωπαϊκές δυνάμεις». Στους δύο αιώνες που ακολούθησαν, Αμερικανοί πρόεδροι διατύπωσαν δόγματα που επεδίωκαν να ορίσουν τον ρόλο των ΗΠΑ στον κόσμο. Κάποια υπήρξαν προσεκτικά διαμορφωμένες στρατηγικές· άλλα, αντανάκλαστικές απαντήσεις σε κρίσεις. Ολα όμως φανερώνουν μια σταθερή αγωνία: πώς συνδυάζεται η αμερικανική ισχύς με τις αμερικανικές αρχές; Και πώς ισορροπεί μια χώρα του μεγέθους της εμπέλειας των ΗΠΑ ανάμεσα στην οικουμενική φιλοδοξία και στο εθνικό συμφέρον;

Το Δόγμα Μονρόε ήταν λιγότερο πρόσκληση για παγκόσμια ηγεσία και περισσότερο ένα γεωπολιτικό όριο: «Εμείς εδώ, εσείς εκεί». Η ουσία ήταν σαφής: Η Ευρώπη θα έμενε εκτός του δυτικού ημισφαιρίου και οι ΗΠΑ εκτός των ευρωπαϊκών υποθέσεων. Τη δεκαετία του 1840, ο Τζέιμς Κ. Πολκ, εμπορούμενος από το «Manifest Destiny», νηή-

θηκε της προσπάθειας εδαφικής επέκτασης των ΗΠΑ προς δυσμάς. Αν ο Μονρόε χάραζε τα ψυχολογικά σύνορα επιρροής, ο Πολκ όρισε τα υλικά. Με την είσοδο στον 20ό αιώνα, οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν ήταν πλέον μια αναδυόμενη περιφερειακή δύναμη, αλλά μια χώρα με ορίζοντα παγκόσμιας επιρροής. Η μετάβαση αυτή θεσμοθετήθηκε το 1904 με το «Παράρτημα Ρούζβελτ». Ο Θιοντορ Ρούζβελτ ουσιαστικά επανερμήνευσε τον Μονρόε, διεκδικώντας το δικαίωμα των ΗΠΑ να παρεμβαίνουν σε κράτη της Λατινικής Αμερικής για να προλάβουν την εμπλοκή ευρωπαϊκών δυνάμεων. Το δόγμα «speak softly and carry a big stick» («μιλά γλυκά και κράτα μεγάλο ραβδί») συνόψιζε μια νέα πραγματικότητα: από την παθητική άμυνα, οι ΗΠΑ πέρασαν στην ενεργητική διαχείριση της περιφέρειας.

Λίγο αργότερα, ο Γούντροου Ουίλσον κινήθηκε προς άλλη κατεύθυνση. Στη συγκυρία του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου οραματίστηκε μια διεθνή τάξη συλλογικής ασφάλειας, δημοκρατικών αξιών και εθνικής αυτοδιάθεσης. Το 1919 πρωτοστάτησε στην ίδρυση της Κοινωνίας των Εθνών, του πρώτου διεθνούς οργανισμού με αποστολή τη δια-

τήρηση της ειρήνης σε παγκόσμια κλίμακα. Το σχέδιό του απέτυχε στο εσωτερικό της πατρίδας του, καθώς το Κογκρέσο δεν ενέκρινε τη συμμετοχή των ΗΠΑ στην Κοινωνία των Εθνών. Οι Αμερικανοί επέστρεψαν στον απομονωτισμό, αλλά μόνο για λίγο, αφού ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος άλλαξε ριζικά τα δεδομένα. Ο «ουίλσονισμός»

Για πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ένας πρόεδρος αντιμετώπισε τις συμμαχίες ως βαρίδια, το διεθνές δικαίο ως εμπόδιο και το εμπόριο ως πεδίο σύγκρουσης.

επανεμφανίστηκε ενισχυμένος. Οχι τυχαία, ένας άλλος Αμερικανός πρόεδρος, ο Φράνκλιν Ρούζβελτ, έγινε ο σηματοδότης της δημιουργίας του ΟΗΕ ως διαδόχου της Κοινωνίας των Εθνών.

Στο περιβάλλον του Ψυχρού Πολέμου, η ανάδειξη των ΗΠΑ σε ηγετικά χώρα του δυτικού κόσμου

συνεπαγόταν την ανάληψη ευρύτερων διεθνών δεσμεύσεων από την πλευρά της Ουάσινγκτον. Τον Μάρτιο του 1947, εν μέσω της εξέλιξης του ελληνικού εμφυλίου πολέμου, ο Χάρι Τρούμαν ανακοίνωσε ότι οι ΗΠΑ θα στήριζαν κάθε ελεύθερο λαό που αγωνιζόταν ενάντια στην επιβουλή των δυνάμεων της καταπίεσης – οι λέξεις «κομμουνισμός» και «σοβιετική Ενωση» δεν αναφέρθηκαν, αλλά ήταν φανερό ότι αυτό ήταν το πραγματικό νόημα της προεδρικής εξαγγελίας. Το Δόγμα Τρούμαν σηματοδότησε το τέλος του αμερικανικού απομονωτισμού. Το Σχέδιο Μάρσαλ, το ΝΑΤΟ και ολόκληρη η αρχιτεκτονική της δυτικής ασφάλειας οικοδομήθηκαν πάνω σε αυτήν την νέα αποστολή: την ανάσχεση της Σοβιετικής Ενωσης.

Οι διάδοχοι του Τρούμαν προσαρμόστηκαν στον ίδιο στόχο. Ο Ντουάιτ Αϊζενχάουερ τοποθέτησε στο επίκεντρο του αμερικανικού ενδιαφέροντος τη Μέση Ανατολή, προειδοποιώντας για τον κίνδυνο που συνεπαγόταν η σοβιετική διείσδυση εκεί. Ο Τζον Κένεντι επένδυσε την αντιπαράθεση με ηθικούς και αναπτυξιακούς όρους, ενώ ο Νίξον στράφηκε προς τον ρεαλισμό της «ύφεσης» (détente).

Ο Τζίμι Κάρτερ, το 1980, όρισε τον Περσικό Κόλπο ως ζωτικό συμφέρον των ΗΠΑ, δρομολογώντας μια στρατηγική παρουσία που συνεχίζεται έως σήμερα. Και ο Ρόναλντ Ρέιγκαν ενίσχυσε αντικομμουνιστικά κινήματα σε όλο τον κόσμο.

Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, ο Μπιλ Κλίντον προσπάθησε να μεταφράσει την αμερικανική ισχύ σε ένα νέο αφήγημα: την επέκταση της φιλελεύθερης διεθνούς τάξης. Η διεύρυνση του ΝΑΤΟ, οι επεμβάσεις στα Βαλκάνια και η προώθηση της παγκοσμιοποίησης δεν ήταν απλώς πολιτικές επιλογές – ήταν μια απόπειρα να οργανωθεί ο κόσμος σύμφωνα με τις αξίες της αμερικανικής δημοκρατίας. Αυτό το όραμα κατέρρευσε το 2001 με τους Δίδυμους Πύργους. Το Δόγμα Μπους νομιμοποίησε την προληπτική δράση, ακόμη και την προληπτική επίθεση, απέναντι στην τρομοκρατία και σε «άξονες του κακού». Ωστόσο, οι πόλεμοι σε Αφγανιστάν και Ιράκ αποκάλυψαν τα όρια της αμερικανικής μονομέρειας. Ο Μπαράκ Ομπάμα προσπάθησε να επαναφέρει την πολυμερή ισορροπία, μείωσε την αμερικανική στρατιωτική παρουσία στη Μέση Ανατολή και επιδίωξε τη «στροφή προς την Ασία».

Και τότε ήρθε ο Ντόναλντ Τραμπ με το «America First». Για πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ένας Αμερικανός πρόεδρος αντιμετώπισε τις συμμαχίες ως βαρίδια, το διεθνές δικαίο ως εμπόδιο και το εμπόριο ως πεδίο σύγκρουσης. Η εξωτερική πολιτική έγινε συναλλαγή, όχι στρατηγική: μια εξίσωση στην οποία η αξία των εταίρων μετριέται σε δισεκατομμύρια δολάρια και όχι σε γεωπολιτική σταθερότητα. Με τη στροφή στον απομονωτισμό και στον οικονομικό εθνικισμό, ο Τραμπ αναβίωσε –άθελά του– το φάντασμα του Μονρόε. Με την καχυποψία απέναντι σε διεθνείς οργανισμούς και την έμφαση στην εθνική κυριαρχία, η εξωτερική πολιτική του θυμίζει τις ΗΠΑ πριν από το 1941. Μόνο που ο κόσμος του 21ου αιώνα δεν είναι ο κόσμος του 19ου. Και ένα «Δόγμα Μονρόε» για την εποχή της ανόδου της Κίνας, της τεχνητής νοημοσύνης και της παγκόσμιας αλληλεξάρτησης μοιάζει λιγότερο με στρατηγική και περισσότερο με διπλωματικό αταβισμό.

Ο κ. Αντώνης Κλάψης είναι ανιπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Δρόμο φαίνεται να έχουν οι αλλαγές που προωθεί η κυβέρνηση στη μεγαλύτερη αναδιοργάνωση που αφορά τη Νομική Υπηρεσία. Οι ενστάσεις-διαφωνίες που έχουν εκφραστεί από τον Γιώργο Σαββίδη για τη συνταγματικότητα του διαχωρισμού των εξουσιών του γενικού εισαγγελέα της Δημοκρατίας είναι μόνο ένα κομμάτι των εμποδίων που υπάρχουν μέχρι την ψήφιση της μεταρρύθμισης από τη Βουλή των Αντιπροσώπων. Το τοπίο αναφορικά με την ευόδωση των κυβερνητικών στόχων είναι θολό, παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση με κάθε ευκαιρία επαναλαμβάνει ότι η μεταρρύθμιση θα ολοκληρωθεί ως έχει σχεδιαστεί. Τέσσερις μήνες μετά την έγκριση του πακέτου νομοσχεδίων της μεταρρύθμισης (38) από το Υπουργικό Συμβούλιο και την έναρξη συζήτησής τους στην Επιτροπή Νομικών της Βουλής, ενισχύεται το ενδεχόμενο η παρούσα Βουλή να μην ολοκληρώσει τη συζήτηση των νομοσχεδίων και την ψήφισή τους από την Ολομέλεια μέχρι τη διάλυσή της και να στείλει τη μεταρρύθμιση στην επόμενη, στην οποία και θα κριθεί η τύχη της. Μια πιθανότητα που φαίνεται να προκαλεί προβληματισμό στην κυβέρνηση λόγω μιας ενδεχόμενης μεταβολής των κοιμματικών συσχετισμών που σήμερα ευνοούν την ολοκλήρωση των αλλαγών. Τροχοπέδη, η Βουλή με την παρούσα σύνθεσή της να μείνει στην ιστορία για τη μεγαλύτερη και πολυπλοκότερη συνταγματική μεταρρύθμιση στα χρονικά της Κυπριακής Δημοκρατίας, αποτελούν οι εξουσίες του γενικού εισαγγελέα έτσι όπως αυτές καθορίζονται στο ανέλεγκτο, το οποίο είτε ολοκληρωθεί ο διαχωρισμός της Νομικής Υπηρεσίας είτε όχι γίνεται προσπάθεια να καταργηθεί μέχρι τον ερχόμενο Απρίλιο.

Στην επόμενη

Με την κυβέρνηση να επιθυμεί με κάθε τρόπο η αναδιοργάνωση της Νομικής Υπηρεσίας να ολοκληρωθεί μέχρι τη διάλυση της Βουλής τον ερχόμενο Απρίλιο, η Επιτροπή Νομικών τελεί εν αναμονή του νομοσχεδίου που πέρασε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 27 Νοεμβρίου και αφορά το ανέλεγκτο του γενικού εισαγγελέα. Δηλαδή της κατάργησης των εξουσιών γενικού εισαγγελέα που αφορούν την αναστολή και παύση ποινικών διώξεων που

Πληθαίνουν οι εκτιμήσεις σε Βουλή και Νομική Υπηρεσία πως οι αλλαγές που προωθούνται δεν θα ολοκληρωθούν τους επόμενους έξι μήνες.

Προϊκα στη νέα Βουλή η μεταρρύθμιση της Νομικής

Παραμένουν οι διαφωνίες του γενικού εισαγγελέα για τις αλλαγές – Αμετακίνητη η κυβέρνηση που λέει ότι ο διαχωρισμός θα ολοκληρωθεί

σήμερα δεν υπόκεινται σε κανένα έλεγχο και με τη μεταρρύθμιση θα μεταβιβαστούν στον δημόσιο κατήγορο. Όπως εξήγησε στην «Κ» ο πρόεδρος της Επιτροπής Νομικών Άριστος Δαμιανού, ομόφωνα τα μέλη της Επιτροπής αποφάσισαν να αναμένουν το συγκεκριμένο νομοσχέδιο προκειμένου να έχουν μια συνολική εικόνα για τις προωθούμενες αλλαγές. Μέχρι σήμερα το νομοσχέδιο δεν έχει φθάσει στην Επιτροπή Νομικών, με τον κ. Δαμιανού να θεωρεί πολύ δύσκολη την ψήφιση της μεταρρύθμισης στο σύνολό της μέχρι τον ερχόμενο Απρίλιο. Την ίδια εκτίμηση έχουν και κύκλοι της Νομικής Υπηρεσίας, οι οποίοι ωστόσο βλέπουν τμηματική ψήφιση της μεταρρύθμισης.

Σαλαμοποίηση

Με τους ρυθμούς που προχωρά η συζήτηση των νομοσχεδίων

της μεταρρύθμισης καθώς και τα σφικτά χρονικά περιθώρια ένεκα βουλευτικών εκλογών, ένα σενάριο που φαίνεται και το επικρατέστερο είναι η ψήφιση των νομοσχεδίων να γίνει σε δόσεις και από δυο διαφορετικές Ολομέλειες ως προς τη σύνθεσή τους. Σύμφωνα με εκτιμήσεις από τη Νομική Υπηρεσία αλλά και την Επιτροπή Νομικών, προτεραιότητα θα δοθεί σε δύο νομοσχέδια της μεταρρύθμισης προκειμένου η ψήφισή τους να ολοκληρωθεί από την παρούσα Ολομέλεια. Πρόκειται για το νομοσχέδιο που αφορά τη θητεία του γενικού και βοηθού γενικού εισαγγελέα, καθώς και το νομοσχέδιο για το ανέλεγκτο του γενικού εισαγγελέα. Κατά τον πρόεδρο της Επιτροπής Νομικών, το ιδανικότερο θα ήταν ο διαχωρισμός της Νομικής Υπηρεσίας και το ανέλεγκτο να τρέξουν μαζί επειδή έχουν κοινές συνταγμα-

τικές τροποποιήσεις. Ο κ. Δαμιανού σημείωσε πως εάν ο διαχωρισμός της Νομικής Υπηρεσίας δεν εξασφαλίσει την απαιτούμενη πλειοψηφία (ειδικά λόγω τροποποιήσεων του Συντάγματος) τότε την παρούσα Βουλή θα πρέπει να απασχολήσει το ανέλεγκτο, εννοώντας προφανώς την ψήφισή του πριν από τη διάλυση της Βουλής.

Το ανέλεγκτο

Το νομοσχέδιο για το ανέλεγκτο που θα ενσωματωθεί στο πακέτο των νομοσχεδίων της μεταρρύθμισης εισάγει για πρώτη φορά διαδικασία ελέγχου των αποφάσεων του γενικού εισαγγελέα. Μια διαδικασία που αφορά κυρίως το κομμάτι αναστολής και παύσης ποινικών διώξεων, αποφάσεις που σήμερα δεν μπορούν να ακυρωθούν από κάποιο άλλο όργανο. Το νομοσχέδιο εισάγει

ένα μηχανισμό ελέγχου αποφάσεων του δημόσιου κατήγορου στον οποίο θα μεταβιβασθεί η εξουσία του γενικού εισαγγελέα για τις ποινικές διώξεις. Με βάση το νομοσχέδιο ο έλεγχος θα ασκείται σε δυο επίπεδα. Δίδεται το δικαίωμα αμφισβήτησης αποφάσεων για αναστολή ή παύση ποινικής διώξης με το αίτημα που θα υποβάλλεται να εξετάζεται σε πρώτη φάση από Επιτροπή στη Νομική Υπηρεσία και σε δεύτερη φάση από το Ανώτατο Δικαστήριο. Η διαδικασία αυτή αφορά υποθέσεις που είναι ενώπιον Κακουργιοδικείου. Για αποφάσεις αναστολής ποινικής διώξης υποθέσεων ενώπιον Επαρχιακού Δικαστηρίου, το θέμα ρυθμίζεται από άλλη νομοθεσία, σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις αυτές απαγγέλλονται σε δημόσια συνεδρίαση του δικαστηρίου και είναι πλήρως αιτιολογημένες.

Ανσυχίες για την τύχη της μεταρρύθμισης

Ο παράγοντας των βουλευτικών εκλογών και ενδεχόμενη αλλαγή των συσχετισμών στη σύνθεση της νέας Βουλής είναι που ανησυχεί κυβέρνηση και κάποια κόμματα που υποστηρίζουν τις κυβερνητικές προτάσεις. Με τα σημερινά δεδομένα η μεταρρύθμιση ως έχει δεν φαίνεται να κινδυνεύει μιας και υποστηρίζεται από τα κόμματα που στηρίζουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αλλά και τον ΔΗΣΥ, η πρόεδρος του οποίου στο πλαίσιο συνεδρίου με θέμα «Ιστορική εξέλιξη, Προοπτικές και Προκλήσεις για τον θεσμό του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας» υποστήριξε πως ο διαχωρισμός των εξουσιών του γενικού εισαγγελέα θα πρέπει να προχωρήσει όπως προβλέπουν τα κυβερνητικά νομοσχέδια. Τους επόμενους πέντε μήνες θα επιδιωχθεί, βασικά νομοσχέδια (διαχωρισμός εξουσιών και ανέλεγκτο) της μεταρρύθμισης που απαιτούν συνταγματικές τροποποιήσεις να περάσουν πριν τη διάλυση της παρούσας Βουλής. Αυτό το οποίο έχει ενδιαφέρον και έχει σχέση με μια πιθανή διαφοροποίηση των κοιμματικών συσχετισμών στη νέα Βουλή που δεν θα ευνοούν τις αλλαγές στη Νομική Υπηρεσία, είναι οι απόψεις σε Επιτροπή Νομικών και Νομική Υπηρεσία ότι το ανέλεγκτο του γενικού εισαγγελέα θα πρέπει να καταργηθεί από την παρούσα Βουλή. Κατάργηση που ενδεχομένως να αποτελέσει την αναγκαστική λύση, εάν ο διαχωρισμός της Νομικής Υπηρεσίας δεν εξασφαλίσει την απαιτούμενη πλειοψηφία.

Οι προβληματισμοί που φαίνεται να υπάρχουν για το ποια θα είναι η τύχη της αναδιοργάνωσης της Νομικής Υπηρεσίας προκαλούνται από το ενδεχόμενο αλλαγής των συσχετισμών στη Βουλή που θα προκύψει από τις εκλογές.

ΑΡΘΡΟ

Δημοσκοπήσεις με αυθαίρετα συμπεράσματα

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ

Σε προηγούμενα σχολία μου είχα αναφέρει ότι, με βάση και με αυτά που διαδοχικά στο Πανεπιστήμιο, προκειμένου μια δημοσκοπή-ση να είναι έγκυρη και αντικειμενική, θα πρέπει οι ερωτήσεις να μην καθοδηγούν τον ερωτώμενο προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση και οι απαντήσεις να μην επιδέχονται διπλή ερμηνεία, ή, ακόμα χειρότερα, οι απαντήσεις να δίνουν στον αναλυτή το «δικαίωμα» για αυθαίρετη ερμηνεία, με αποτέλεσμα να αλλοιώνεται η απάντηση. Είχα επίσης επιχειρηματολογήσει, ότι απάντηση στην ερώτηση «πόσο ευχαριστημένοι

είσαι από...» να μην είναι πολύ, λίγο, καθόλου κ.λπ., αλλά «με μπνέν το καθόλου και 10 το απόλυτα ευχαριστημένος πόσο ευχαριστημένος είσαι από...». Μόνο έτσι θα βγει η σωστή απάντηση. Δυστυχώς, αρκετές εταιρείες δημοσκοπήσεων ακολουθούν, κατά την άποψή μου, λάθος τακτική, με αποτέλεσμα να εξάγουν αυθαίρετα και λάθος συμπεράσματα, επηρεάζοντας και την κοινή γνώμη, προς τη μία κατεύθυνση, ή την άλλη.

Στην πρόσφατη δημοσκοπή-ση της «Καθημερινής», είχαμε αρκετές ερωτήσεις τύπου «είστε πολύ, αρκετά, λίγο, ή καθόλου ικανοποιημένοι από...» και το λί-

γο θεωρείται αρνητικό. Τι σημαίνει, όμως, «λίγο ικανοποιημένος»; Στην κλίμακα από το μπνέν μέχρι το 10, όπου το μπνέν είναι απόλυτα δυσανεκτός και 10 απόλυτα ικανοποιημένος, πού τοποθετείται το «λίγο ικανοποιημένος»; Αν τοποθετείται στο 4, τότε ναι, είναι αρνητικό. Αν είναι πέντε ή έξι, η πλάστιγγα γέρνει προς το θετικό.

Θυμήθηκα μια παλιά ιστορία που αποδεικνύει ότι άλλο σημαίνει το «λίγο» σε έναν άνθρωπο και άλλο σε κάποιον άλλο. Πήγε ένας στον ράφτη και του ζήτη-σε να κοντύνει το παντελόνι του «μια ιδέα», εννοώντας πολύ λίγο. Όταν πήγε να το πάρει διαπιστώ-

σε ότι ήταν πολύ κοντό. «Σου είπα “μια ιδέα”» διαμαρτυρήθηκε στον ράφτη. «Εγώ έχω μεγάλες ιδέες» απάντησε ο ράφτης.

Οι απαντήσεις «λίγο», ή «όχι και τόσο ικανοποιημένος» δεν δίνουν την ακριβή θέση του ερωτώμενου και επαφίεται στον αναλυτή να δώσει τη δική του ερμηνεία, που πολλές φορές είναι αυθαίρετη.

Πώς εξηγείται το γεγονός ότι η θετική εικόνα του προέδρου Χριστοδουλίδη είναι στο 44% και το 46% των ερωτηθέντων, ανεξαρτήτως κοιμματικής προέλευσης και το 62% των ψηφοφόρων του ΔΗΣΥ να τον θέλουν στην κυβέρνη-ση; Δεν υπάρχει άλλη λογική εξήγηση εκτός από αυτό που υπο-

στηρίζω: Τον «λόγο» και το «όχι και τόσο ικανοποιημένος» δεν είναι αρνητική απάντηση.

Στους κύκλους των λογιστών κυκλοφορεί το ακόλουθο ανέκδοτο: Μια μεγάλη εταιρεία ζήτησε να προσλάβει αρχιλογιστή. Έγιναν όλες οι δέουσες διαδικασίες και ο εκτελεστικός πρόεδρος αποφά-σισε να κάνει εκείνος προσωπικά τη συνέντευξη των τριών επικρα-τέστερων υποψηφίων. Ήταν όλοι εξαιρετικοί, ηγετικές φυσιογνωμίες, πολύ καλοί γνώστες του αντικει-μένου, ο καθένας από αυτούς θα μπορούσε να ηγηθεί του λογιστι-κού τμήματος. Η τελευταία ερώ-τηση που υπέβαλε στους τρεις υποψηφίους ήταν «πόσο κάνει

1+1»; «Δύο», απάντησε ο πρώτος. «Μπορεί 2, αλλά αν αφαιρέσου-με το + κάνει και 11» απάντησε ο δεύτερος. «Εξαρτάται από το πόσο θέλετε να κάνεις» απάντη-σε ο τρίτος. «Προσλαμβάνεσαι», απάντησε στον τρίτο υποψήφιο ο εκτελεστικός πρόεδρος.

Κάτι ανάλογο φαίνεται ότι συμ-βαίνει και με κάποιες δημοσκοπή-σεις. Οι ερωτήσεις και ο τρόπος που θα υποβληθούν, ιδιαίτερα, όμως, η ερμηνεία που θα δοθεί από τον αναλυτή, καθορίζουν αυ-θαίρετα εν πολλοίς το αποτέλεσμα της δημοσκοπήσης.

Ο κ. Κυριάκος Ιακωβίδης είναι πολιτικός επιστήμονας, δημοσιογράφος.

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

ΠC MEDOCHEMIE 1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

ΣΤΟ ΒΑΘΟΣ ΚΗΠΟΣ / Γράφει ο «ΚΗΠΟΥΡΟΣ»

«Καθαρόν δεν είναι ό,τι επλύθη, αλλ’ ό,τι δεν ελερώθη»

Χαμένη αθωότητα

«**Να τα βρεις** με τη Μέρκελ, μου είπε απλά και καθαρά». Αυτό προ-έτρεψε ο Βλαντιμίρ Πούτιν τον τα-λαιπωρο (απ’ τις φουρτουνιασμένες θάλασσες) Αλέξη Τσίπρα, τον Ιούνιο του 2015. «Θα προτιμούσε, μου είπε, εκείνα τα χρήματα που ζητήσαμε να τα έδινε σε ένα ορφανοτροφείο, δι-ότι, αν τα έδινε στην Ελλάδα, θα ήταν σαν να τα πετούσε σε έναν σκουπι-δοτενεκέ». Η γλαφυρή περιγραφή του πρώην Έλληνα πρωθυπουργού, στο βιβλίο του «Ιθάκη», ζύπνησε όπως ήταν φυσιολογικό, θύμησες. Για τις οποίες ακόμα και σήμερα δεν ξέρει κανείς αν πρέπει να κλάψει ή να γελάσει. Τον Δημήτρη Χριστό-φια, για παράδειγμα, να αναρωτιέται ενώπιον του Υπουργικού: «Εάν πά-ρουμμε 9 δισ., βάζω το μίνιμουμ, από τους Ρώσους, γιατί να χρειαστούμε το μνημόνιο;». Και αφού ο «μεγάλος σύντροφος» δεν έβγαине στο τηλε-φωνο, που προειδοποιούσε ότι, αν δεν μας δανείσει, «θα υποχρεωθού-με εμείς οι οποίοι παλέψαμε για τα δικαιώματα των εργαζομένων, να κά-νουμε το αντίθετο και δεν θα ήθελα ποτέ να γίνει κάτι τέτοιο»; Επίσης τον Νίκο Αναστασιάδη, που προεκλογι-κά είχε στο τσεπάκι δυο-τρεις χώρες, πρόθυμες να μας δανείσουν, μετε-κλογικά έστειλε τον Μιχάλη Σαρρή να ξεροσταλιάζει χωρίς ανταπόκριση στους διαδρόμους της Μόσχας.

Δεσμοί ιεροί

Μπορεί να μην είχε αναστολές για τον Γιάννη Παναγιώτου, που τον υπο-στήριξε προτού καν εξαγγείλει υπο-ψηφιότητα ή τη Μαριλένα Ευαγγέλου, απ’ τους πρώτους στο επιτελείο του, αλλά όχι και να απέβαλλε τον Μάριο Χαρτσιώτη, ένας Πρόεδρος που μό-λις ανακοινώθηκε ο ανασχηματισμός, έσπευσε στον εσπερινό. Ας μη μας

«Κακοήθειες» τα περί ΕΛΑΜ, λέει ο υπουργός, «ένας δικός μας» λένε οι ΕΛΑΜίτες. Ο Πρόε-δρος τι λέει για τις «κακοήθειες»;

διαφεύγει ότι ο κύριος Χαρτσιώτης διαθέτει μεταπτυχιακό στη Θεολογία – κάτι που αξιοποιείται καλύτερα στο πόστο που υπηρέτησε ο Φώτης Φω-τίου ως Επίτροπος για Ανθρωπιστικά Θέματα και Θέματα Αποδήμων και στη συνέχεια ανέλαβε (αλλά δεν φτού-ρησε) η Άννα Αριστοτέλους ως επικε-φαλής και σύμβουλος Ανθρωπιστικών Θεμάτων Αгноουμένων και Εγκλωβι-σμένων. Θεωρώ ότι η θεολογική κα-τάρτιση του Μάριου Χαρτσιώτη, επι-βάλλει την εκ νέου προσαρμογή του τίτλου. Κάτι που να περιλαμβάνει το «Ασθενών και Οδοιπόρων» ή έστω... των Καντλιαναπτών στο όνομα του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Συνέπεια

Το υπουργείο Δικαιοσύνης χρειά-ζεται έναν ΟΥΚά, σκέφτηκε ο Νίκος

Αλληγορικό

Προς «άσωτους» και «παρα-στρατημένους»: Όπως ευφυέ-στατα σημείωνε ο ιστορικός και συγγραφέας, Δημήτριος Κα-μπούρογλου: «Καθαρόν πράγ-μα δεν είναι ό,τι επλύθη, αλλ’ ό,τι δεν ελερώθη». Καλώς να φάγετε τον μόσχο τον σιτευτό και να ευφρανθείτε, όμως η σφαγή του δεν είναι το «ευτυ-χές τέλος», όπως στη βιβλική ιστορία.

Χριστοδουλίδης, αφού σαν Μινώταυ-ρος κατασπάραξε τρεις υπουργούς σε τρία χρόνια. Κι ας λένε οι γλώσσες οι κακές ότι ο διορισμός του σκληρο-τράχηλου Φυτιρή υποκρύπτει πολι-

τικές σκοπιμότητες, βλέπε σύσφιγξη σχέσεων με ΕΛΑΜ. Ο νέος υπουρ-γός το αρνείται, «κακοήθειες» είπε. Ειρήσθω εν παρόδω, ο συγκεκριμέ-νος «χώρος» πανηγυρίζει στα social media για τον «δικό του» άνθρωπο. «Σιγά-σιγά εδραιωνόμαστε στην πο-λιτική σκηνή», λένε. Ο Πρόεδρος λέ-ει κάτι γι’ αυτές τις «κακοήθειες»;

Συμπτώσεις

Το ενδεχόμενο υπουργοποίησης του Μαρίνου Μουσιούττα ήταν ένα σενάριο που συζητιόταν από το κα-λοκαίρι και εν πολλοίς θεωρείτο ανα-μενόμενο. Εκείνο που δεν ανέμενε κανείς ήταν να συνέπιπτε με την πα-ραίτηση της αδελφής του, Εμμανουέ-λας Λαμπριανίδου, η οποία υπηρε-τούσε ως γενική διευθύντρια του υφυπουργείου Πολιτισμού από το

2023 και μετακινήθηκε αρχές εκεί-νης της εβδομάδας στο υπουργείο Άμυνας. Η Λαμπριανίδου θα αφυπη-ρετούσε από τη Δημόσια Υπηρεσία σε ενάμιση χρόνο, αποφάσισε ωστό-σο να αποχωρήσει πρόωρα...

Περίπλοκες υπεραπλουστεύσεις

Το ΑΚΕΛ, βέβαια, δεν είχε κατά νου την παραίτηση Λαμπριανίδου όταν στην ανακοίνωσή του για τον ανασχη-ματισμό έκανε λόγο για «εξυπηρέ-τηση προεκλογικών αναγκών». Ούτε και την ψιθυρολογία για τους λόγους της παραίτησής της, που τη θέλουν ενοχλημένη από τη μετακίνηση για να διοριστεί στη θέση της ο Γιώργος Παπαγεωργίου. Άλλωστε, το ΑΚΕΛ, είχε τακτ σε τέτοια ζητήματα για να μη θίξει. Μάρτυράς μου το (γνωστό)

email: «25.7.2010, Παρασκευή. Μιχά-λης Πιπτάτζης. Χαιρετίσματα. Θέμα: Θέση Αρχιτελώνη. Φαίνεται ότι προ-ωθούν αδερφό Σκ. Κουκουμά. Όμως επειδή η Νίκη Χ” Γιάννη σε 14 μήνες αφυπηρετεί, ας της δοθεί αυτή η ευ-καιρία και μετά προωθείται ο δικός μας. Είναι σύζυγος του Αντρέα Χ” Γιάννη - επαρχ. επιτρ. ΔΗΚΟ. Ο Μιχά-λης είπε στον Αντρέα να τηλεφωνή-σει του Μ. Καρογιάν και να του πει να κάνει εκείνος ενέργειες προς εσένα και τον Πρόεδρο, για να νιώσει και ο Καρογιάν υποχρεωμένος προς το ΑΚΕΛ και τον Πρόεδρο. Ήδη πήγαν 4 άτομα στον Μ. Καρογιάν / είπε ότι θα κάμει ό,τι μπορεί και θα μιλήσει. Ο Μιχάλης, λέει, αν δεν κάμει κίνηση ο Μ. Καρ. να μην κάνεις τίποτα».

Μόνο λίγο καιρό ζαποσταίνει

Εντύπωση έχει κάνει που ο Ανδρέ-ας Χασαπόπουλος χαμήλωσε ξαφ-νικά τους τόνους και υιοθέτησε τη σιωπή. Αυτό ήταν όλο, διερωντώνται. Ο «Κήπος» πληροφορείται ότι αυτό έγινε κατόπιν φιλικών συστάσεων ώστε ούτε ο ίδιος να «καεί», μένο-ντας παρατεταμένα «στην πρίζα», ούτε πρόωρα να κάψει όλα τα χαρτιά του, αφήνοντας περιθώριο στον (πο-λυμήχανο;) Οδυσσέα, για επούλωσι των τραυμάτων.

Τάιμινγκ

Το «σωστό», μεγάλη υπόθεση στην πολιτική. Το «λάθος», καταστροφικό. Μ’ αυτά που βλέπουν σήμερα τα μά-τια μας, αναλογιστείτε τι προοπτικές θα είχε τώρα η Πνοή Λαού. Η οποία ιδρύθηκε το 2015 και θα αυτοδιαλυό-ταν (όπως τα μηνύματα του αστυνό-μου Σαΐνι) σε 7 χρόνια, αφού πρώ-τα μας έσωζε από τη διαφθορά και την κατρακύλα του Κυπριακού. Bad timing!

THE CONCEPT

Στέφανου Κουμανούδη 1Ε
Πάροδος Στασικρατους)
Λευκωσία
+357 22483848

Το μήνυμα δεν ελήφθη

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Όταν το 2024 το εκλογικό σώμα ψήφισε τον Φειδία για να δώσει ένα χα στούκι στα κόμματα ως μήνυμα χλευασμού του πολιτικού συστήματος, οι πολιτικοί αρχηγοί σοκαρισμένοι από το αναπάντεχο (γι' αυτούς) ράπισμα δήλωναν πως θα συλλογιστούν και θα περισυλλογιστούν και θα επανέλθουν δριμύτεροι. Είδατε από τότε μέχρι σήμερα κάποια περισυλλογή που να οδήγησε σε ουσιαστικούς προβληματισμούς, παρατηρήσεις ή κάποια αλλαγή πορείας με κατεύθυνση την ανανέωση; Είδατε κάποια επεξεργασία εκείνου του μηνύματος πέραν του ότι ενδεχομένως να προσέλαβαν άτομα να διαχειρίζονται καλύτερα τα δικά τους σόσιαλ μίντια; Τίποτα δεν είδαμε παρά μόνο ένα Φειδία να αλωνίζει μέσα στην αμάθειά του τους διαδρόμους της Κομισιόν και να μας κάνει ρεζίλι, την ίδια ώρα που οι πολιτικοί αρχηγοί μέσα από την κοντόφθαλμη αντίληψή τους εξα-

Θεωρούν τα παραδοσιακά κόμματα ότι απλώς ο κόσμος έχασε μια καλή πρωία τον μπουσουλά του και ότι οι ίδιοι κανένα φταιξιμο δεν έχουν γι' αυτό τον αποπροσανατολισμό;

κολουθούσαν να δημιουργούν χώρο για να εμφανιστούν κι άλλοι «αντισυστημικοί σωτήρες». Και τώρα αυτοί οι διαφόρων λογίων «αντισυστημικοί» καταλαμβάνουν, σύμφωνα με την τελευταία δημοσκοπηση της «Κ», τον ενδιάμεσο χώρο, αφήνοντας τα κόμματα του Κέντρου να σθμαίνουν ακόμη περισσότερο, αφού δεν τους βγήκε –όπως ήλπιζαν– η οπορτουनिστική τους κίνηση να γίνουν συγκυβέρνηση, με αποτέλεσμα να παραπαίουν χωρίς ικνος αξιοπρέπειας –αν είχαν θα έφευγαν εδώ και καιρό από τη συγκυβέρνηση– μέσα στους μετεωρισμούς και τις οπασιωδικές κινήσεις να οώσουν εαυτούς. Ένας στους πέντε Κύπριους στις Ευρωεκλογές επέλεξε έναν υποψήφιο που δεν είχε καμία απολύτως πολιτική θέση, απλώς και μόνο επειδή ήταν ένα νεαρό παιδί που με ειλικρίνεια έλεγε «ελάτε να τους δείξουμε ότι δεν τους θέλουμε». Και επειδή το εκλογικό σώμα εδώ και χρόνια προσπαθεί να στείλει αυτό το μήνυμα μέσα από την αποχή, αλλά ουδέποτε εισακούστηκε από τους κομματάρχες που βολικά έκοβαν και

έραβαν στα μέτρα τους τις εκλογικές αναμετρήσεις, αποφάσισε να λάβει πιο δραστικά μέτρα ψηφίζοντας τον συγκεκριμένο. Και έκτοτε τι έπραξαν οι πολιτικοί αρχηγοί; Πώς μας έδειξαν ότι έλαβαν το μήνυμα; Πώς μας δείχνουν τώρα που πλησιάζουν και πάλι εκλογές ότι απέκτησαν τα αντισώματα να νικήσουν τον ιό του λαϊκισμού που κυκλοφορεί καμουφλαρισμένος ως αντισυστημική πατέντα; Με ποιες θέσεις και κινήσεις αποδεικνύουν ότι εκείνο που πρωτίστως τους ενδιαφέρει δεν είναι να αυτοσυντηρηθούν στην καρέκλα, αλλά να συντηρήσουν το κόμμα τους σε μια πολιτική υγεία; Και ότι δεν πέφτουν στην παγίδα της πολιτικής της εικόνας; Πώς μας έπεισαν ότι διαθέτουν στελέχη με πολιτικό ανάστημα και πολιτική τόλμη να αμφισβητήσουν δημόσια τους αρχηγούς τους –και δη όταν αυτοί κινούνται με αυλές και προσωπικές φιλοδοξίες– υπερασπιζόμενα έτσι τον πολίτη και όχι το κόμμα; Πώς ανέλαβαν την ευθύνη για εκείνο το εκλογικό αποτέλεσμα ή μήπως κατά την κρίση τους δεν ευθύνονταν που εμφανίστηκε ένας Φειδίας να φέρει τα πάνω-κάτω και που φτώσαμε σήμερα η φαιδρότητα μιας τέτοιας επιλογής να ετοιμάζεται να εισέλθει στη Βουλή; Θεωρούν τα παραδοσιακά κόμματα ότι απλώς ο κόσμος έχασε μια καλή πρωία τον μπουσουλά του και ότι οι ίδιοι κανένα φταιξιμο δεν έχουν γι' αυτό τον αποπροσανατολισμό; Πώς ο ΔΗΣΥ έδειξε να αντιλαμβάνεται τη λάθη του; Με το να στρουθοκαμηλίζει μετατοπίζοντας τις ευθύνες σε όσους δεν τον αφήνουν να «αγιάσει»; Πώς το ΑΚΕΛ διαχειρίζεται την αδυναμία του να απεγκλωβιστεί από τον παρωχημένο εαυτό του και να συνομιλήσει με το σήμερα, δεδομένου μάλιστα ότι η κοινή γνώμη επιζητά ένα κόμμα αριστερής κατεύθυνσης ευρωπαϊκού σοσιαλισμού; Πώς το ΔΗΚΟ έδειξε να αντιλαμβάνεται ότι το κόμμα του έχει χάσει κάθε αξιοπιστία, πρώτα με την απόφαση να γίνει συγκυβερνών και δεύτερο με το παρατεταμένο γάντζωμα του κ. Παπαδόπουλου στην καρέκλα μέχρι να βρεθεί ο τρόπος να εκπληρώσει τις προσωπικές του φιλοδοξίες; Και τέλος, πώς όλοι αυτοί προσπαθούν να αναχατίσουν το τσουνάμι λαϊκισμού που κυκλοφορεί ξεδιάντροπα, αφού επιτρέπουν μέχρι και την κανονικοποίηση του ΕΛΑΜ, νίπτοντας τας χείρας τους; Η πολιτική αμχανία και ο κατακερματισμός παγιώνονται, έδειξε η δημοσκοπηση της «Κ». Οι πολιτικοί αρχηγοί μας όμως αγρόν νγόρασαν.

elenixenou11@gmail.com

Η επίτευξη πολιτικής συνοχής σε ένα ενιαίο ιδεολογικό πλαίσιο, δεδομένης της ποικιλομορφίας (από σοσιαλισμό και κέντρο μέχρι εθνικισμό) αποτελεί επίτευγμα που αξίζει να αναδειχτεί. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, δεν μολιάστηκε μόνο, αλλά μολίασε κι αυτός με τη σειρά του όσους τον στηρίζουν.

Το μπόλιασμα

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Αξίζει να θυμηθούμε ότι την περίοδο 2022–2023, ο ανεξάρτητος υποψήφιος για την Προεδρία της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, είχε μέσα σ' ένα εξάμηνο δεχθεί μια καλή πρωία τον μπουσουλά απ' ό,τι ολόκληρος ο ηλικιωμένος πληθυσμός της νήσου στη διάρκεια των δύο χρόνων που κράτησε η πανδημία. Από ποιους; Μα απ' όσους τον υποστήριζαν –κυρίως τα κόμματα και όχι μόνο. Πιστοποιημένο. Και ομολογουμένως, εντυπωσιακό. Το εξήραμε άλλωστε από τότε.

Καθώς είχαμε βρεθεί μπροστά σε μια όντως χαρισματική περίπτωση και οφείλαμε, το ελάχιστο, να το πούμε. Δεν είναι σύνθηδες, συμβαίνει σπάνια ένα πρόσωπο να είναι τόσο πολυσυλλεκτικό που να συνθέτει τα ασύνθετα. Και μαεστρικά να κρατά ικανοποιημένους τους πάντες: Ομοσπονδιακούς, αντιομοσπονδιακούς, διζωνικούς, αντιδιζωνικούς, ενωτικούς, του ενιαίου, με το σωστό περιεχόμενο, με το ρευστό περιεχόμενο, τους υπέρ του Πλαισίου Γκουντέρες, τους εναντίον του Πλαισίου Γκουντέρες... Το ίδιο και με τους συστημικούς αλλά και τους αντισυστημικούς, τους υπέρ του ΓεΣΥ και τους εναντίον του ΓεΣΥ, των διαφορετικών «σχολών» και πολλαπλών «ισχυρών απόψεων» σε θέματα Οικονομίας και εσωτερικής διακυβέρνησης... Το ΔΗΚΟ τον «έδεσε» με συμβόλαιο 18 σημείων. Όχι είκοσι, δεκαοκτώ. Για τέτοιο σχολαστικό εγχείρημα μιλάμε. Η ΕΔΕΚ και ο Μαρίνος Σιζόπουλος, τον είχαν δέσει «με

ισχυρή συμφωνία». Όχι μια απλή συμφωνία αρχών. Αλλά «με ισχυρή συμφωνία που δεν περιορίζεται σε απλό εμβολιασμό του προγράμματός του, μόνον». Η ΔΗΠΑ είχε κάνει «εξαντλητικές επαφές μαζί του πριν και κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού», προκειμένου να διαπιστωθεί αν βρίσκονται στην ίδια γραμμή πλεύσης. Και, ω του θαύματος, διαπιστώθηκε. Της Ελένης Θεοδώρου –ταπεινή γαρ– της αρκούσε που είναι με το...

Εξαρχής αυτό δεν ήταν θέμα του Προέδρου, μάλλον των συνεργαζόμενων και υποστηρικτών ήταν το θέμα, από τη στιγμή που ο Πρόεδρος, με λεκτικούς ακροβατισμούς και πολιτικές πιρουέτες, κατάφερε να κάνει το δικό του.

στό περιεχόμενο». Την ίδια ώρα που ο Άγγελος Βότσης είχε προστρέξει να τον υποστηρίξει διότι πρωτίστως (και πρωτίστως), έχει «εξάκαθαρ θέση για τη λύση του Κυπριακού στη ΣΥΜΦΩΝΗΜΕΝΗ ΒΑΣΗ ΛΥΣΗΣ της Διζωνικής Δικονομικής Ομοσπονδίας» –δικά του τα κεφαλαία στην ανακοίνωση, προκειμένου να δοθεί η πρόποση έμφαση.

Αναμφισβήτητα, λοιπόν, ο Νίκος Χριστοδουλίδης, είχε ένα ταλέντο που οφείλαμε να του

αναγνωρίσουμε. Και του το αναγνωρίσαμε. Δεν είχαμε να κάνουμε με κάτι ανάλογο του τάφου του Αγίου Νεοφύτου – μεταφορικά πάντα. Γι' αυτό άλλωστε –και θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί– τύχχανε ευρείας αποδοχής και στους κύκλους των ρασοφόρων.

Τις προάλλες –και αυτό είναι το πιο ευχάριστο– κατά την έναρξη της συνεδρίασης του Υπουργικού Συμβουλίου, υπό τη νέα σύνθεσή του, μια πρόταση που είπε ο Νίκος Χριστοδουλίδης στον εναρκτήριο χαιρετισμό του, μαρτυρεί ότι το μπόλιασμα είναι αμφίδρομο. «Είμαστε μια κυβέρνηση με ξεκάθαρο ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο, τον Κοινωνικό Φιλελευθερισμό. Όλες, μα όλες, οι αποφάσεις, οι πρωτοβουλίες, οι δράσεις μας εμπίπτουν ακριβώς στο ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο του Κοινωνικού Φιλελευθερισμού».

Το κατά πόσο τα κόμματα που στηρίζουν τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη και τα οποία έχουν τις δικές τους, διαφορετικές, ιδεολογικές καταβολές, ανταποκρίνονται στο ιδεολογικοπολιτικό πλαίσιο του κοινωνικού φιλελευθερισμού, δεν είναι παρά θέμα πολιτικής ανάλυσης, ερμηνείας, οπτικής. Θυμίζω ότι λόγω των εγγενών ιδεολογικών διαφορών μεταξύ των κομμάτων αυτών (από σοσιαλισμό και κέντρο μέχρι εθνικισμό), πολλοί ήταν οι πολιτικοί αναλυτές, όπως ασφαλώς και η αντιπολίτευση που δεν τεκμαίρεται το στοιχείο της αντικειμενικότητας, είχαν κατά καιρούς κάνει λόγο για «κυβέρνηση «αχταρμά». Εξαρχής αυτό δεν ήταν θέμα του

Προέδρου, μάλλον των συνεργαζόμενων και υποστηρικτών ήταν το θέμα, από τη στιγμή που ο Πρόεδρος, με λεκτικούς ακροβατισμούς και πολιτικές πιρουέτες, κατάφερε να κάνει το δικό του. Η επίτευξη δε πολιτικής συνοχής σε ένα ενιαίο ιδεολογικό πλαίσιο, δεδομένης της ποικιλομορφίας, αποτελεί επίτευγμα που αξίζει να αναδειχτεί.

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, δεν μολιάστηκε απλώς, αλλά μολίασε κι αυτός με τη σειρά του όσους τον στηρίζουν και μετέχουν στην κυβέρνηση του. Με αποτέλεσμα –το ΔΗΚΟ, ένα κόμμα της ευρύτερης δεξιάς με ιδεολογία του το Κοινωνικό Κέντρο (που έχει επίκεντρό του όλους τους ανθρώπους και όχι μεμονωμένες ομάδες προνομιούχων), η ΕΔΕΚ, ένα κόμμα σοσιαλιστικό και μέλος της Σοσιαλιστικής Διεθνούς με πολλαπλές πολιτικές μεταπτώσεις, η ΔΗΠΑ με κεντρώα φιλελεύθερη προσέγγιση, σάρκα εκ της σαρκός του ΔΗΚΟ με το οποίο διαφωνεί σε πολλά καθεώς και οριζοντίως, ακόμα και το ΕΛΑΜ (από το παράθυρο πάντα, ποτέ επίσημα), ένα κόμμα εθνικιστικό και ακροδεξιό, με θέσεις που αποκλίνουν σημαντικά από τον κοινωνικό φιλελευθερισμό – να αποτετελέσουν, όλοι μαζί, μια ανέλπιστα ευνοϊκή σύνθεση, που εξελίχθηκε σε κυβέρνηση κοινωνικού φιλελευθερισμού, μια ευλογία για τον τόπο και τους ανθρώπους του που απολαμβάνουν, ευγνώμονες, τα πλουσιοπάροχα οφέλη που του εξασφάλισε ο κοινωνικός τους φιλελευθερισμός.

photiouth@kathimerini.com.cy

Φειδίας ή Μαυρογιάννης;

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο ευρωβουλευτής Φειδίας Παναγιώτου, που οδούει ολοταχώς για τις βουλευτικές εκλογές, με την «Άμεση Δημοκρατία» και καταγράφει ποσοστά 8% (δημοσκοπηση «Κ» 7.12.2025), άγγιξε το κεφάλαιο των εκπομπών. Προσκάλεσε 30 Κύπριους πολίτες, θύματα εκπομπών, στην Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, με σύνθημα, «οι τράπεζες κλέβουν τα σπίτια του κόσμου στην Κύπρο και μαζί μπορούμε να τις σταματήσουμε». Μετά την ολοκλήρωση της συνεδρίας της Επιτροπής Αναφορών για τις εκπομπές στην Κύπρο, ο κ. Φειδίας Παναγιώτου φούσκωσε ακόμη περισσότερο την εικόνα, υποστηρίζοντας ότι «πήγε πολύ καλά» και ότι «πήραμε ό,τι θέλαμε σε αυτή την Επιτροπή».

Το τι πήρε ο κ. Φειδίας, συνάγεται καταρχάς από το πολιτικό εκτόπισμα και την αρμοδιότητα της Επιτροπής Αναφορών. Η οποία, παρά την εικόνα που δημιούργησε ο ευρωβουλευτής, δεν έχει καν δικαιοδοσία να εκδίδει νομοθετικά

ψηφίσματα. Η Επιτροπή Αναφορών καταγράφει παράπονα οποιοδήποτε και στην καλύτερη περίπτωση μπορεί να διεξάγει διερευνητικές αποστολές και να εκδίδει εκθέσεις, οι οποίες όχι μόνο νομικά δεσμευτικές δεν είναι, αλλά ούτε καν παράγουν οποιοδήποτε πολιτικό αποτέλεσμα. Πουθενά, ούτε στο ίδιο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Επίσης, θα ήταν καλό να γνωρίζουν όλοι, ότι στην ίδια Επιτροπή υπήρξε Αναφορά για το ίδιο ακριβώς θέμα των εκπομπών, εδώ και δύο χρόνια (2023), από Κύπριο πολίτη. Χωρίς κανένα αποτέλεσμα.

Θα μου πείτε, όλα αυτά δεν τα γνωρίζει ο Φειδίας Παναγιώτου, που διανύει τον 19ο μήνα της θητείας του ως ευρωβουλευτής, όταν φούσκωνε την εικόνα; Και τελικά τι είναι χειρότερο; Ένας ευρωβουλευτής που αγνοεί τις αρμοδιότητες των επιτροπών στις οποίες συμμετέχει; Ένας ευρωβουλευτής ο οποίος λέει ό,τι θέλει για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης; Σε κάθε περίπτωση, το αποτέλεσμα είναι το ίδιο. Μια τρύπα στο νερό, καλυμμένη με άκρατο λαϊκισμό και διανθισμένη με τη δημιουργία

φροūdων ελπίδων. Για ένα ζήτημα που έχει πονέσει και εξακολουθεί να πονάει πολύ κόσμο, περιλαμβανομένων και των 30 Κυπρίων που παρευρέθηκαν στη συνεδρία της Επιτροπής Αναφορών. Άλλωστε, η Κομισιόν που εκπροσωπήθηκε

Ο μεν κ. Φειδίας, θα μπορούσε να προσδοκά ότι η παρουσία Μαυρογιάννη σε ένα ακόμη podcast θα ενισχύσει το image του, ενόψει βουλευτικών.

στη συνεδρία, υπενθύμισε μεν ότι η Ε.Ε. έχει κινήσει διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου (2013), αλλά προσγείωσε την προοπτική, υποδεικνύοντας ότι «η Ε.Ε. δεν έχει τρόπους παρέμβασης σε αυτές τις διενέξεις».

Ο Φειδίας Παναγιώτου προχωράει πάντως ακάθεκτος και στο πλαίσιο της

εκστρατείας για τις βουλευτικές εκλογές, ως αρχηγός της «Άμεσης Δημοκρατίας», δρομολόγησε πέντε podcasts. Το πρώτο αναμενόταν να πραγματοποιηθεί ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές, την Παρασκευή, με καλεσμένο τον Ανδρέα Μαυρογιάννη. Ναι, τον καταρτισμένο Κύπριο διπλωμάτη, υποψήφιο στις προεδρικές εκλογές 2023, με τη στήριξη του ΑΚΕΛ. Τον κ. Μαυρογιάννη που ενδιαφέρεται «τα μάλα» και για τις προεδρικές εκλογές 2028 και που «άθελά» του συνέβαλε πρόσφατα στην ένταση που προκλήθηκε για το Κραν Μοντανά, αδειάζοντας τον Χρήστο Στυλιανίδη (που συμπτωματικά ακουγόταν επίσης για τις προεδρικές 2028). Είναι μάλιστα η δεύτερη φορά που ο καταρτισμένος διπλωμάτης, που διετέλεσε διαπραγματευτής και υφυπουργός για ευρωπαϊκά θέματα, προσκαλείται σε podcast του κ. Φειδία. Δεν ξέρω αν έγιναν φίλοι, αλλά επειδή όλα αυτά διαδραματίζονται σε πολιτικό περιβάλλον ειδικά ότι και οι δύο έχουν κάποιες προσδοκίες. Ο μεν κ. Φειδίας, θα μπορούσε να προσδοκά ότι η παρουσία Μαυρογιάννη σε ένα ακόμη podcast θα

ενισχύσει το image του, ενόψει βουλευτικών. Ο δε κ. Μαυρογιάννης, προφανώς δεν προβληματίστηκε ούτε για τη κέρδη που αποκομίζει ο κ. Φειδίας και με τη δική του συμβολή, ούτε έδειξε να έχει αναστολές για το επίπεδο του πολιτικού λόγου των podcasts του Φειδία. Ίσως βεβαίως να προσδοκά ο κ. Μαυρογιάννης ότι η εμφάνισή του σε τέτοια podcasts, θα ενισχύσει τη σχέση του με τον κ. Φειδία και κυρίως με τη δεξαμενή ψήφων που κουβαλά, με φόντο τις προεδρικές εκλογές 2028.

Ρητορικά, πάντως, θα μπορούσε κάποιος να ρωτήσει, τι θα γίνει εάν εν δυνάμει υποψήφιος για τις προεδρικές εκλογές, θα είναι πέραν του κ. Μαυρογιάννη και ο ίδιος ο Φειδίας Παναγιώτου, όπως και τι θα γινόταν, εάν αυτοί οι δύο περνούσαν στον δεύτερο γύρο; Οι πιθανότητες είναι ελάχιστες, αλλά μια και το έφερε η κουβέντα, σε τέτοια περίπτωση, θα μας παρασχεθούν και εναλλακτικές επιλογές; Όπως για παράδειγμα, η μετανάστευση;

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Διασκέψεις προθύμων ή απελπισμένων;

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ο Ντόναλντ Τραμπ, είτε μας αρέσει είτε όχι, έχει δικιο. Οι ηγέτες της Ευρώπης είναι κατά κανόνα «λίγοι», αναποφάσιστοι και άνθρωποι χωρίς πυγμή. Έχουν βγει από το ίδιο «βιβλίο συνταγών», που τους θέλει συμβατικούς και καθώς πρέπει. Δεν είναι όμως εποχή για τέτοιου είδους ηγέτες. Πρώτα απ’ όλα, γιατί ο πλανήτης έχει μετατραπεί σε μια άγρια ζούγκλα χωρίς κανόνες και καλούς τρόπους. Αλλά και γιατί η Αμερική έχει αποκτήσει έναν ηγέτη που θαυμάζει τον Πούτιν, τον Ερντογάν και άλλους παρόμοιους ηγέτες, και σιχαινεται (κυριολεκτικά) πολιτικούς σαν τον Μακρόν και τον Μερτς.

Οι κλασικές ευρωπαϊκές δημοκρατίες δεν μπορούν να παράγουν τόσο στιβαρούς ή αυταρχικούς ηγέτες, από τη φύση τους. Οι επικεφαλής τους περιορίζονται απελπιστικά από την ανάγκη να κάνουν πολιτικούς συμβιβασμούς και να συμμορφώνονται με τους θεσμικούς περιορισμούς των κρατών τους. Και ταυτόχρονα, έχουν την αδρανή γραφειοκρατία των Βρυξελλών, η οποία λειτουργεί σαν ανάχωμα σε κάθε ριψοκίνδυνη πρωτοβουλία. Η Ευρώπη έχει την τάση να συζητάει και να συζητάει ενώ ο κόσμος γύρω της αλλάζει δραματικά και οι ευκαιρίες χάνονται. Οσο και να την προσβάλλει ο Τραμπ, με τον πιο ωμό τρόπο, συνεχίζει να κοιμάται τον ύπνο του δικαίου.

Η αποχώρηση της Μεγάλης Βρετανίας την αποδυνάμωσε ακόμη περισσότερο. Οι Βρετανοί έφερναν στο τραπέζι πρακτικές λύσεις σε περίπλοκα ζητήματα και καθαρή σκέψη, όσο και αν υπονόμειαν

την ενίσχυση των μηχανισμών των Βρυξελλών. Μην ξεχνάμε ότι η πιο γενναία και ουσιαστική απόφαση που καθόρισε το μέλλον της Ευρώπης, η καθιέρωση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, ήταν πρωτοβουλία της Μάργκαρετ Θάτσερ. Είτε συμφωνούσε είτε διαφωνούσε κάποιος μαζί της, σημασία έχει ότι ήταν μια πολιτικός μέθοδος και πυγμή. Γιατί σταμάτησε το πολιτικό σύστημα να παράγει τέτοιους ανθρώπους; Ίσως γιατί τα ταλέντα των νεότερων γενιών στρέφονται στον ιδιωτικό τομέα για να βγάλουν χρήματα και για να αποφύγουν

Οι ηγέτες της Ευρώπης είναι κατά κανόνα «λίγοι», αναποφάσιστοι και άνθρωποι χωρίς πυγμή.

την τοξικότητα της δημόσιας έκθεσης.

Σήμερα, πάντως, έχουμε επί της ουσίας μια ακέφαλη Ευρώπη. Οι ηγέτες της προσπαθούν κάθε τόσο να αλλάξουν τη γνώμη του Ντόναλντ Τραμπ έναντι της Μόσχας και προσεύχονται να επιστρέψει η Αμερική σε μια πολιτική κανονικότητα. Ο ίδιος τους λιοδορεί κι εκείνοι μοιάζουν με ευγενικά παιδιά σε μια πολύ βίαιη γειτονιά, που ελπίζουν απλώς ότι ο «μπίουλι» που κάνει κουμάντο θα φύγει κάποια στιγμή. Η Ιστορία τους κοιτάζει στα μάτια με τρόπο αμείλικτο και τους θέτει ενώπιον των ευθυνών τους. Αλλά εκείνοι συζητούν και οργανώνουν διασκέψεις των προθύμων, που μοιάζουν όλο και περισσότερο με διασκέψεις των απελπισμένων.

Τέλος εποχής

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Ενδεκα μήνες μετά την επανεγκατάσταση του Ντόναλντ Τραμπ στον Λευκό Οίκο, η δημοσίευση της νέας Στρατηγικής Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ προσδιόρισε με απόλυτη ακρίβεια τη νέα Παγκόσμια Τάξη, που φιλοδοξεί να διαμορφώσει η Ουάσινγκτον. Ο κραδασιός που δημιουργήθηκε ήταν τεκτονικός και αποδιοργάνωσε τους Ευρωπαίους ηγέτες.

Το «νέο δόγμα Τραμπ» αναιρεί την πεπαλατωμένη πλέον Παγκόσμια Τάξη Πραγμάτων του Ψυχρού Πόλεμου, όπως την είχε αναδιαμορφώσει και θέσει σε εφαρμογή ο Ζμπίγκνιου Μπρεζίνσκι ως σύμβουλος ασφαλείας του Δημοκρατικού προέδρου Τζίμι Κάρτερ από το 1977 έως το 1981, όταν στόχος των ΗΠΑ και των Ευρωπαίων εταίρων τους ήταν η διάλυση της ΕΣΣΔ. Ο στόχος επετεύχθη με την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων στην Ανατολική Ευρώπη και τη μετάλλαξη της Ρωσίας σε εθνικιστική. Η Στρατηγική του κ. Τραμπ αναγνωρίζει πλέον τη δημιουργηθείσα από ετών νέα πραγματικότητα και επικρίνει την αδυναμία των προκατόχων του να προχωρήσουν στις απαιτούμενες προσαρμογές.

«Διαδοχικές διοικήσεις», λέει η σχετική παράγραφος του δόγματος, «επχειρούσαν να διευρύνουν το περιεχόμενο των “εθνικών συμφερόντων” της Αμερικής, σε σημείο που σχεδόν δεν αποκλείονταν κανένα ζήτημα. Αλλά το να εστιάζεις την προσοχή σου στα πάντα σημαίνει να μην την εστιάζεις πουθενά. Πλέον η προσοχή μας θα εστιάζεται αποκλειστικά στον πυρήνα των ζωτικών συμφερόντων μας».

Η διατύπωση που χρησιμο-

ποιείται στη νέα Στρατηγική ανακαλεί στη μνήμη τη μνημώδη φράση του καρδινάλιου της Γαλλίας Ρισελιέ περί *raison d’ état*, που σημαίνει ότι «το κρατικό συμφέρον» δικαιολογεί τα μέσα που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη του στόχου, δημιουργεί ανησυχίες έντονες στους Ευρωπαίους εταίρους της Ουάσινγκτον.

Η αναφορά, στο ίδιο κείμενο, ότι η προτεραιότητα της Ευρώπης θα πρέπει στο εξής να αφορά στην «επανεγκαθίδρυση προϋποθέσεων σταθερότητας στο εσωτερικό της και στρατηγικής σταθερότητας με τη Ρωσία» δημιουργεί πανικό στις ευρωπαϊκές ελίτ. Από την άλλη πλευρά, δεν είναι ασφαλώς τυχαίο ότι ο Ρώσος υπουργός Εξωτερικών Σεργκέι Λαβρόφ απευθυνόμενος σε Ρώσους αξιωματούχους την Τετάρτη είπε ότι «ο πρόεδρος Τραμπ είναι ο μόνος από τους ηγέτες της Δύσεως που κατανόησε τους λόγους για τους οποίους ο πόλεμος με την Ουκρανία κατέστη αναπόφευκτος». Μεταξύ άλλων προφανώς και διότι η νέα Στρατηγική «θέτει τέλος οριστικό στη διαρκή επέκταση του ΝΑΤΟ».

Θα σπεύσουν προφανώς Δυτικοευρωπαίοι αναλυτές και αξιωματούχοι να υποστηρίξουν ότι ο Τραμπ εξυπηρετεί τις επεκτατικές προθέσεις του προέδρου της Ρωσίας Βλαντιμίρ Πούτιν, εναντίον της Ουκρανίας. Μόνον που ο Χένρι Κίσινγκερ σε άρθρο του, στις 5 Μαρτίου 2014 στην «Ουάσιγκτον Ποστ», είχε επισημάνει πως «ακόμη και προβεβλημένοι Ρώσοι αντικαθεστωτικοί, όπως ο Αλεξάντρ Σολζενίτσιν, ο Γιόζεφ Μπρόντσκι, επέμειναν πως η Ουκρανία είναι αναπόσπαστο κομμάτι της ρωσικής ιστορίας και της Ρωσίας σε τελική ανάλυση». Ζούμε το τέλος μιας εποχής. Τι θα ακολουθήσει, παραμένει απλώς άγνωστο.

Υπάρχει η Ελλάδα του ΟΠΕΚΕΠΕ. Μια χώρα μέσα στη χώρα. Μπορεί να μην ξέραμε ακριβώς τα χαρακτηριστικά της, όμως υποψιαζόμασταν την ύπαρξή της. Είναι χαρακτηριστικό σύμφυτο με τις επιδοτήσεις, κοινώς με την κίνηση του «κρατικού» και «κοινοτικού» χρήματος. Το «κρατικό» χρήμα δεν έχει ούτε οσμή ούτε άλλα προσωπικά χαρακτηριστικά. Κινείται και αναπαράγεται στους διαδρόμους των μηχανισμών της γραφειοκρατίας υπακούοντας, υποτίθεται, σε αυστηρούς κανόνες διαχείρισης. Για την εφαρμογή τους φροντίζουν άνθρωποι στους οποίους δεν ανήκει, οπότε είτε απλώς υφίστανται τη μοίρα τους είτε φροντίζουν να επωφεληθούν από τα προνόμια της θέσης τους, υπογραφές, σφραγίδες, αξιοποιώντας τον τρόπο με τον οποίον θρέφεται το χρήμα. Είναι ορφανό, δεν έχει γονείς, μεγαλώνει σε ιδρύμα. Το ίδρυμα είναι μεγάλο με δαιδαλώδεις μηχανισμούς και διαδικασίες καφκικής κοπής. Είναι απρόσωπο. Ή μάλλον διπρόσωπο, σαν τον Ιανό. Οσοι το εκμεταλλεύονται και προσπαθούν να επωφεληθούν από τις λειτουργίες του, συνήθως είναι οι ίδιοι με όσους τους ελέγχουν.

Μια χώρα μέσα στη χώρα. Όπως διαπιστώσαμε, όσοι δεν το ξέραμε ήδη, τον ΟΠΕΚΕΠΕ

τον αποτελούσε ένα ικανό δείγμα όλων των κοινωνικών ομάδων που συνθέτουν την ελληνική κοινωνία. Από αγρότες, κτηνοτρόφους γνήσιους και άλλους που δεν ήσαν κτηνοτρόφοι, λογιστές, δικηγόρους, δημοσίους υπαλλήλους, παράγοντες –επάγγελμα άκρως προσοδοφόρο– που είχαν σχέση με πολιτικούς, κουμπάρους –άλλο επάγγελμα κι αυτό– και λοιπά επιτηδευματα που δεν τα γνωρίζω. Σήμερα μας απασχολεί ο ΟΠΕΚΕΠΕ, που αφορά τον λεγόμενο «πρωτογενή» τομέα. Ομως, το ξέρουμε πολύ καλά ότι δίπλα στη χώρα που λέγεται ΟΠΕΚΕΠΕ υπάρχουν κι άλλες χώρες, δουκάτω, πριγκιπάτα και κρατίδια που λειτουργούν σε άλλους τομείς της δημόσιας ζωής. Η υγεία είναι, για παράδειγμα, ένας από τους προνομιούχους τομείς, με εύφορα εδάφη και σίγουρη πελατεία. Το δικαστικό σώμα δεν υστερεί σε επιχειρηματικότητα.

Για να μην το πάρουμε επάνω μας, ας μη βαυκαλιζόμεθα. Όλες αυτές οι χώρες και τα κρατίδια δεν είναι προνόμιο της δικής μας χώρας. Ούτε έχουμε εμείς το μονοπώλιο. Φύονται σε όλα τα καθεστώτα, πάντα υπήρχαν και λειτουργούσαν και έχουν μια εκπληκτική ικανότητα να προσαρμόζονται στις συνθήκες του περιβάλλοντος. Δεν ανησυχούν για την κλιματική αλ-

λαγή. Επιβιώνουν σαν τις κατσαρίδες. Και όσο πιο πολύπλοκη είναι η γραφειοκρατία που τις θρέφει, τόσο ευκολότερα αυξάνονται και πληθύνονται. «Εως αν η ανθρωπείν φύσις η αυτή η» – πάντα ο Θουκυδίδης.

Όμως τώρα μας αφορά ο ΟΠΕΚΕΠΕ. Γιατί; Επειδή είναι μια από τις αιτίες που έχει ξεσηκωθεί ο αγροτικός πληθυσμός της χώρας. Γιατί; Επειδή η αποκάλυψη των παράνομων μηχανισμών από τις υπηρεσίες της ηγεμονικής γραφειοκρατίας καθυστερεί την καταβολή των επιδοτήσεων ακόμη και σε όσους τις δικαιούνται. Ωσπου οι έλεγχοι να αποδείξουν ότι τις δικαιούνται. Κλείνουν δρόμους, αεροδρόμια και λιμάνια απειλώντας στην πραγματικότητα ότι η χώρα θα μείνει χωρίς αγροτική παραγωγή. Κάνει τους βέβαια δεν μιλάει για τις δικές τους ευθύνες και για τον τρόπο που πολύ πριν από τον ΟΠΕΚΕΠΕ οι ίδιοι σπατάλησαν τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις, με αποτέλεσμα η Ελλάδα, ενώ θα μπορούσε να πρωταγωνιστήσει στον παγκόσμιο ανταγωνισμό αγροτικών ειδών, να εισάγει λεμόνια απ’ την Αργεντινή. Είχαν την ευκαιρία να φτιάξουν ροδάκινα ή πορτοκάλια με υπογραφή, προτιμούσαν όμως τις χωματερές και τις αποζημιώσεις. Με αποτέλεσμα να τρώμε ελληνικές τομάτες

που δεν τρώγονται. Αναγνωρίζω τον συντηρητισμό του αγροτικού πληθυσμού ή τον φθόνο που αισθάνονται οι αγρότες του κάμπου όταν διαπιστώνουν ότι οι όμοιοί τους στα νησιά έχουν κάνει περιουσίες πουλώντας μερικά στρέμματα γης. Όμως, το πρόβλημα που πρέπει να μας απασχολεί δεν είναι εκεί. Ή μάλλον δεν είναι μόνον εκεί. ΟΠΕΚΕΠΕ υπήρχαν και θα υπάρχουν πάντα. Το θέμα είναι με τι συνυπάρχουν ώστε το σύνολο να μπορεί να ονομασθεί κοινωνία. Ας πούμε ότι ο ΟΠΕΚΕΠΕ έχει πάρει τον δρόμο του και, αν και η Εξεταστική θυμίζει παράγκα του καραγκιόζη, κάποια στιγμή κάποια άκρη θα βγει. Οι αγρότες κάποια στιγμή, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, θα επιστρέψουν στα χωράφια τους με το κεφάλι ψηλά, αφού κατάφεραν να αποκτήσουν τόσο μεγάλη ακροατικότητα.

Ακόμη όμως κι αν λυθούν όλ’ αυτά, εγώ, ως αναρμόδιος και ανειδίκευτος, αναρωτιέμαι τι άλλο απασχολεί τόσο σοβαρά αυτή τη χώρα όσο ο ΟΠΕΚΕΠΕ και τα συναφή. Η δημόσια τάξη και η ασφάλεια; Ή μήπως η εκπαίδευση των παιδιών μας; Μήπως η δημόσια υγεία; Ας καταναλώναμε τη μισή κοινωνική ενέργεια γι’ αυτή από όση καταναλώνουμε για τον ΟΠΕΚΕΠΕ τότε ναι, όντως, θα ήμασταν μια άλλη χώρα.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Αθήνα - Πάτρα με τρακτέρ

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Πέντε ώρες κράτησε προχθές το ταξίδι μας από την Αθήνα στην Πάτρα, αντί για τις συνηθισμένες δυόμισι. Ο λόγος της καθυστέρησης ήταν τα μπλόκα των αγρών και έτσι είχα την ευκαιρία να θαυμάσω τα τρακτέρ. Τόσο πολλά και τόσο τσιλικά δεν φανταζόμουν πως έχουμε! Με μεγάλη εθνική υπερηφάνεια πληροφορήθηκα –ψάχνοντας μέσω του κινητού μου στο Διαδίκτυο, προκειμένου να σκοτώνω την ώρα μου όσο περιμένα να ανοίξει ο δρόμος– ότι η Ελλάς διαθέτει πάνω από 300.000 τρακτέρ, καταλαμβάνοντας έτσι μια θέση ανάμεσα στους μεγαλύτερους ανά κάτοικο στόλους στην Ευρώπη! Καμάρωσα πολύ γι’ αυτό, συγχρόνως όμως απόρησα πώς γινόταν τα πελώρια αυτά μηχανήματα αραδιασμένα εμπρός μου, να φαντάζω όταν όλα τους τόσο... πώς να το πω; Καινούργια! Φρέσκα! Ξεκούραστα!

Στο επόμενο μπλόκο, όμως, και ενώ δίπλα μου η μεγάλη μου αδελφή είχε βγάλει το κέντημά της και το προχωρούσε, εγώ, σκοτώνοντας πάλι την ώρα μου με έρευνες στο κινητό μου, την έλυσα την απορία μου: ο μέσος Ολλανδός αγρότης έχει 300-500 στρέμματα και συμμετέχει σε συγχρονους συνεταιρισμούς. Εμ, βέβαια! Ετσι τα αγροτικά μηχανήματα τα μοιράζονται πολλοί, και επόμενο είναι ότι

τα ξεπατώνουν στη δουλειά! Ενώ εμάς ο μέσος αγρότης έχει 20-30 στρέμματα, οπότε το δικό του το τρακτέρ κουράζεται μεν λιγάκι να κάνει διαδρομές, επειδή συχνά τα κτηματάκια είναι σκόρπια σε πολλά μέρη (κατακερματισμένα, το έλεγε η στατιστική), γενικώς όμως κάθεται ήσυχο σε μια άκρη της αυλής του, μέχρι να το βγάλουν στα μπλόκα.

Στη συνέχεια βρήκα τον καιρό να ανακαλύψω και κάτι άλλο, που εξηγεί αυτή την ευρωστία των ελληνικών τρακτέρ: σε εμάς εδώ η παραγωγικότητα ανά στρέμμα είναι 190-200 ευρώ, ενώ στο Ισραήλ είναι 1.200 με 1.300 ευρώ και στην Ολλανδία φθάνει τα 1.700 με 1.900 ευρώ ανά στρέμμα. Δεκαπλάσια και πλέον! Μια φίλη, δηλαδή! Ούτε στην Αμερική τον καιρό της δουλειάς δεν θα φόρωνταν τέτοια εξοντωτική εργασία σε όσους δούλευαν στα κτήματα, όση σίγουρα φορτώνουν σήμερα στα τρακτέρ τους οι Ολλανδοί και οι Ισραηλινοί προκειμένου να τους αποσπούν τέτοια απόδοση.

«Εργασιακός μεσαίων!», γύρισα και σχολίασα στην αδελφή μου. Εκείνη όμως μετρούσε βελονιές και μάλλον δεν με άκουσε. «Και μη νομίσεις», συνέχισα εγώ, «πως τη δουλειά τη βγάζουν πέρα εκεί στο εξωτερικό χωρικοί, που ξεκινούν χάραμα με το τσαπί στην πλάτη! Καθόλου. Εκεί είναι

όλοι τους “ηλεκτρονικά εγγράμματοι”». Το τι σημαίνει αυτό δεν το καταλαβαίνω καλά, νομίζω όμως πως εννοεί ότι ξέρουν από κομπούτερ.

«Μμμ...», έκανε η αδελφή μου. «Είναι δηλαδή», συνέχισα εγώ, «χωρίς κανέναν σεβασμό προς την παράδοση και καμία φροντίδα να διατηρήσουν τα κεκτημένα του κλάδου, όπως τους τα εξασφάλισαν οι παππούδες τους».

Εχοντας τακτοποιήσει όλα αυτά καλά στον νου μου, μπορούσα πια να σπκώσω το βλέμμα από το κινητό και να απολαύσω τη βροχή που έπεφτε σαν καταρράκτης πάνω στα αραδιασμένα δίπλα δίπλα τρακτέρ, στα υπόστεγα όπου κάθονταν στα στεγνά ένας δυο αγρότες - φύλακες (οι υπόλοιποι είχαν εγκαίρως γυρίσει σπίτι τους να φάνε) και στους τέσσερις αστυνομικούς. Αυτοί –κρίνοντας από τις χειρονομίες τους– προσπαθούσαν να βρουν ποιος ήταν ο ιδιοκτήτης του τρακτέρ που έφραζε την είσοδο στην πρώτη σήραγγα. Σίγουρα θα του γύρευαν να το παραμερίσει για να φύγουμε. Αχ, αυτές οι αιώνιες επεμβάσεις της Αυτονομίας! Εγώ θα προτιμούσα να μείνουμε λίγο ακόμη εκεί, γιατί στα 95 μω διαβάζω πολύ πιο εύκολα όταν το αυτοκίνητο δεν κινείται, και αυτές οι πληροφορίες για τα αγροτικά όσο διαβάζα τόσο περισσότερο με συνάρπαζαν.

«Ακου, Μαρία!», γύρισα πάλι στην αδελφή μου. «Εμείς από στρέμματα δεν υστερούμε και πολύ από τους Ολλανδούς – 37 εκατ. διαθέτουμε εμείς, 45 εκατ. εκείνοι. Στις εξαγωγές, όμως, εκείνοι καταφέρνουν να εισπράτουν γύρω στα 125 δισ. ευρώ από αγροτοδιατροφικά προϊόντα, κι εμείς μοναχά γύρω στα 12 δισ. ευρώ! Τέτοια υστέρηση δεν εξηγείται! Εδώ κρύβεται σίγουρα κάποιο σκάνδαλο! Με ακούς; Σκάνδαλο!».

«Ωχ, δεν βαρέθηκες καμμένη!», εκνευρίστηκε εκείνη. «Σαράντα χρόνια τώρα, κάθε λίγο και λιγάκι, σκάνδαλο με το καλαμπόκι, σκάνδαλο με το βαμβάκι, σκάνδαλο με τις ελιές που τις διπλοτριπλομετρούσαν ευλογούντος του προέδρου της κοινότητας, σκάνδαλο με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς που κατάναν τα δισεκατομμύρια... Τακτικά κάθε χρόνο ο αγροτικός τομέας τσεπώνει 3,5-4 δισ. ευρώ σε επιδοτήσεις. Και παράγει συνολικά 7-8 δισ. ευρώ. Κοντολογίς, για κάθε ένα ευρώ που παράγει η ελληνική γεωργία, τα 50-55 λεπτά είναι από επιδότηση. Συνολικά, αυτός ο ακόρταγος αγροτικός τομέας έχει καταβροχθίσει 180 δισ. ευρώ χωρίς...».

Εγώ, όμως, είχα πάψει να την ακούω – οι αριθμοί είναι τόσο πολύ βαρετοί!

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Φτωχοί και μουσουλμάνοι...

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Λόγω των αιματηρών, πολύνεκρων γεγονότων και της προπαγάνδας που επιστρατεύτηκε για να τα καλύψει, ο αντισημιτισμός επέστρεψε ως θέμα συζήτησης την τελευταία διετία, η ισλαμοφοβία ωστόσο θα έπρεπε στην παρούσα συγκυρία να μας απασχολεί πολύ περισσότερο, εάν μας ενδιαφέρει να μιλήσουμε αντικειμενικά και στ’ αλήθεια για ρατσισμό, διακρίσεις και αδικία.

Καταρχάς, ας επαναλάβουμε ξανά το πιο στοιχειώδες απ’ τα στοιχειώδη: Κανένας άνθρωπος δεν πρέπει να θεωρείται κατώτερος με βάση τη φυλετική, την εθνότητα, τη θρησκευτική ή την οποιαδήποτε άλλη καταγωγή ή προέλευση. Αυτό ήταν το μεγαλύτερο διδάγμα από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και το Ολοκαύτωμα, που υποτίθεται όλοι κάποτε μάθαμε στα σχολεία, ότι κανένας άνθρωπος δεν είναι ανώτερος ή κατώτερος από άλλον άνθρωπο. Επομένως, ούτε ο αντισημιτισμός ούτε η ισλαμοφοβία θα έπρεπε να έχουν θέση σε μια λογική συλλογιστική.

Την ίδια ώρα, προχωρώντας σε ελαφρώς δεύτερο επίπεδο, παρατηρώντας στοιχειώδώς τις διακρίσεις που υφίστανται σύνολα ανθρώπων στις σύγχρονες κοινωνίες –του δυτικού κόσμου σίγουρα– δεν μπορεί παρά να εξαχθεί το συμπέρασμα πως τις μεγαλύτερες διακρίσεις, τα περισσότερα στερεότυπα και την ισχυρότερη προκατάληψη εναντίον τους τη βιώνουν οι φτωχοί μουσουλμάνοι. Η εξωφρενική κορύφωση της απανθρωποποίησης που έζησαν και συνεχίζουν να ζουν οι Παλαιστίνιοι, σε αντιδιαστολή με τους Ισραηλινούς στη μεταξύ τους σύγκρουση, υπήρξε ενδεικτικό παράδειγμα του πόσο βαθύτερο και σοβαρότερο πρόβλημα είναι η ισλαμοφοβία από τον αντισημιτισμό στις μέρες μας.

Όσα εκτυλίχθηκαν σε πραγματικό χρόνο μπροστά μας για δύο και πλέον χρόνια μέσω της ειδησεογραφικής κάλυψης της γενοκτονίας στη Γάζα, όπου έγινε φανερό ότι η ζωή ενός Ισραηλινού ιεραρχήθηκε από μέσα ενημέρωσης και πολιτικούς παράγοντες –συνειδητά ή ασυνείδητα δεν έχει σημασία– ως εκατό φορές σημαντικότερη από τη ζωή ενός Παλαιστίνιου, επιβεβαίωσε του λόγου το αληθές. Σκεφτείτε μόνο πόση διάσταση δόθηκε στους χίλιους κάτι νεκρούς της 7ης Οκτωβρίου και στους διακόσιους κάτι ομήρους της Χαμάς και πόση δόθηκε αντιστοίχως στα εκα-

τομμύρια των Παλαιστινίων που επιπρεάστηκαν.

Η ισλαμοφοβία είναι όμως ο ελέφαντας στο δωμάτιο των ρατσιστικών διακρίσεων και εντός των κοινωνιών μας, πόσο μάλλον αν συνδυάζεται με φτώχεια και ασθενέστερα οικονομικά στρώματα. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα από την πρόσφατη επικαιρότητα υπήρξε η αντίδραση ακροδεξιών στοιχείων την περασμένη Κυριακή από τους πανηγυρισμούς Σύρων για τη συμπλήρωση ενός έτους από την ανατροπή του Άσαντ. Με τη γνωστή επιθετική ρητορική που υιοθετούν, τα ακροδεξιά στοιχεία έδειξαν να αναστατώνονται σφόδρα από την εξωστρεφή στιγμή της συριακής κοινότητας, ζητώντας –τι άλλο– άμεση απέλαση και επιστροφή στη χώρα τους. Πρόκειται για τα ίδια άτομα βέβαια που σφυρίζουν αδιάφορα όταν οι Σύριοι χρησιμεύουν ως φτηνό και αδηλώτο εργατικό δυναμικό και που δεν θα τολμούσαν ποτέ να πουν κάτι αντίστοιχο για οικονομικής επιφάνειας άτομα ρωσικής ή ισραηλινής, για παράδειγμα, καταγωγής.

Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα ισλαμοφοβίας υπήρξαν και οι επιθέσεις σε μορφή πογκρόμ που είχαν γίνει σε Χλώρακα και Λεμεσό εναντίον ατόμων συριακής καταγωγής, όπως και η ευρύτερη καχύποπτη αντιμετώπιση που τυχάνει από την πλειονότητα των νοικοκυραίων οποιοσδήποτε έφτασε να ανήκει στο καταρμένο φτωχός και μουσουλμάνος, ασχέτως αν μιλάμε για τον πιο φιλόσυχο, τον πιο συνεργάσιμο και τον πιο μη θρόσκο άνθρωπο. Στην τελική, για την περίπτωση της Κύπρου, ίσως το πιο τρανταχτό παράδειγμα ισλαμοφοβίας είναι η υποτιμητική αντιμετώπιση της τουρκοκυπριακής κοινότητας από μεγάλη μερίδα των Ελλήνοκυπρίων, για να μην πω από την πλειοψηφία μας και ακουστεί υπερβολικό. Άς είμαστε όμως ειλικρινείς, όσο κι αν θεωρητικά λέμε ρομαντικά τσιτάτα, στην πράξη αποδεικνύουμε καθημερινά, χρόνια τώρα, ότι υποτιμούμε τους Τουρκοκύπριους και δεν τους θεωρούμε ισότιμους. Αναφέρομαι σε καθαρά κοινωνικό επίπεδο.

Καταληκτικά, ένα θέμα είναι να σχολιάζεις την κουλτούρα που προκύπτει λόγω των ιστορικών, πολιτισμικών, κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών που ζει ένα σύνολο ανθρώπων κι άλλο εντελώς διαφορετικό, να θεωρείς ότι εκ των πραγμάτων μερικοί άνθρωποι είναι κατώτεροι από άλλους απλώς επειδή έτσι.

demetriadesp@sppmedia.com

Στιγμιότυπο από την τελετή έναρξης του Χειμερινού Φεστιβάλ Σεούλ 2025, στην πρωτεύουσα της Νότιας Κορέας.

«Βουτιά» στο Αιγαίο

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Χ. Φιντάν, ΥΠΕΞ Τουρκίας: «Υποστηρίζουμε ότι όλες οι διαφορές στο Αιγαίο πρέπει να αντιμετωπίζονται ολιστικά και να επιλύονται μέσω ουσιαστικού και εποικοδομητικού διαλόγου στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου και των σχέσεων καλής γειτονίας. Θέλουμε το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο να είναι περιοχές σταθερότητας και ευημερίας» (ομιλία Φιντάν στη τουρκική Εθνοσυνέλευση, 9/12).

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΥΠΕΞ: «Η οριοθέτηση Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και υφαλοκρηπίδας είναι η μία και μόνη διαφορά μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Ως εκ τούτου, αναθεωρητικές θέσεις και προτάσεις είναι καθολικά απορριπτέες. Η Ελλάδα παραμένει προσπλωμένη στις αρχές του Διεθνούς Δικαίου και επιθυμεί, πάντοτε με γνώμονα το εθνικό συμφέρον, να συνεχίσει τον δομημένο διάλογο με την Τουρκία επί τη βάσει αυτών των αρχών», (9/12).

Κ. Καραμανλής, ο παλαιός: «Η Ελλάς δεν προτίθεται να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα, εάν διευθετηθούν όλες οι διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των δύο χωρών μας» (... το Αιγαίο δεν είναι ελληνική λίμνη...). «Στο Αιγαίο υπάρχουν χωρικά ύδατα και διεθνή ύδατα και εν όψει αυτών της κατάστασης η Τουρκία έχει ορισμένα δικαιώματα στο Αιγαίο».

Η πολιτική με πραγματικό αποτέλεσμα. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Ελσίνκι, 10 και 11 Δε-

κεμβρίου 1999. Συμπεράσματα: «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παροτρύνει τα υποψήφια κράτη να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για την επίλυση κάθε εκκρεμούς συννοριακής διαφοράς και άλλων συναφών θεμάτων. Αλλιώς θα πρέπει να φέρουν τη διαφορά ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου εντός εύλογου χρονικού διαστήματος. Το αργότερο στα τέλη του 2004 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα επανεξετάσει την κατάσταση ως προς κάθε εκκρεμούσα διαφορά, ιδίως όσον αφορά τις επιπτώσεις στην ενταξιακή διαδικασία με στόχο να προαγάγει την επίλυση της μέσως του Διεθνούς Δικαστηρίου».

Πέρα από σαφή: Πέντε χρόνια Ελλάδα-Τουρκία διμερώς, αλλιώς «θα πρέπει να φέρουν τη διαφορά ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου». Γιατί η νυν ελληνική κυβέρνηση δεν κάνει αναφορά σε αυτό το κείμενο, αφού συνιστά μέρος από τα Συμπεράσματα Συνόδου των ηγετών των κρατών-μελών της Ε.Ε.; Γιατί ήταν δικός της ο τότε πρωθυπουργός (Κ. Καραμανλής, 2004) που εγκατέλειψε την πολιτική αυτή και, έκτοτε, όλα στον αστερισμό του «άσ’ το γι’ αργότερα»; Όμως ο ίδιος Κώστας Καραμανλής, εσχάτως, παρεμβαίνει στην ελληνική πολιτική σκηνή, μάλιστα δε παριστάνει και τον τιμητή.

Γενικότερα: κανένας δεν έχει μετρήσει (σε κύρος, πόρους και δισ.) το κόστος του ανορθολογισμού. Αυτό είναι το θέμα, το κόστος που μεταμορφίζεται σε πικρή ρητορεία. Η πολιτική της

αδράνειας και της παθητικής αναμονής εξελίξεων είναι μια συνήθης συνταγή στην άσκηση εξωτερικής πολιτικής στη σύγχρονη Ελλάδα: οι αλλαγές και η πρόοδος απαιτούν αποφάσεις, υψηλό αίσθημα εθνικής ευθύνης και μια κοινή γνώμη που να στηρίζει με τις γνώσεις και την κριτική της άποψη μια νέα πορεία. Στην πολιτική αξιοποιείς τις συγκυρίες, ελέγχεις με πρωτοβουλίες τον χρόνο, δημιουργείς συνθήκες διαπραγματεύσεως για να επηρεάσεις τις εξελίξεις πάνω στην ευρωπαϊκή πρακτική της επίλυσης προβλημάτων μέσα από τα πιο έγκυρα δικαστικά μέσα όπως είναι το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Η κορυφαία εξέλιξη στο Ελσίνκι δεν προέκυψε μόνο ως αποτέλεσμα της ανάπτυξης μιας διορατικής πολιτικής, αλλά ήταν και καρπός του κύρους που η Ελλάδα είχε κατακτήσει με την εξωστρεφή, δραστήρια και αξιόπιστη εξωτερική της πολιτική. Οι ευρωπαίοι εταίροι εξέφρασαν με πολύ συγκεκριμένο τρόπο την αλληλεγγύη τους σε μια χώρα που δούλεψε με επιμονή για την προώθηση κοινών ευρωπαϊκών στόχων. Η μεγάλη εικόνα, με την αναθεώρηση του πυρήνα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Στο «Ντοκουμέντο» με συντάκτες τους υφυπουργούς Εξωτερικών της Ελλάδας Γ. Κρανιδιώτη και Χρ. Ροζάκη (1997) υπήρξε μια διαπίστωση και μαζί της η διατύπωση μιας εναλλακτικής πρότασης στρατηγικής. Η διαπίστωση αφορούσε την παραδοχή ότι ο παραδοσιακός τρόπος διαχείρισης της ελληνι-

τουρκικής αντιπαράθεσης είχε εξαντλήσει τα όριά του. Έτσι, η Ελλάδα εγκατέλειψε την πολιτική της διμερούς αντιπαλότητας με την Τουρκία και ενέταξε τα ζητήματα μέσα σε μια ευρύτερη ευρωπαϊκή στρατηγική (διεύρυνση), σε διασύνδεση με τις ευρωπαϊκές φιλοδοξίες της Τουρκίας. Ως χώρα (τότε) διέθετε κύρος γιατί εργάστηκε με επιτυχία για να προωθήσει κοινές ευρωπαϊκές επιδιώξεις – Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, Δυτικά Βαλκάνια, Συνθήκη της Λισσαβόνας, «Διάλογος της Βουλιαγμένης» (μαζί Ισραηλινόι και Παλαιστίνιοι κοινοβουλευτικοί) κ.ά. Οι μεγάλες δυνάμεις στην Ε.Ε. (Γαλλία/Σιράκ, Γερμανία/ Σρέντερ), «σφράγισαν» την ευρωπαϊκή αξιοπιστία του Κ. Σημίτη με τα Κείμενα στο Ελσίνκι.

Κυκλοφορούν διάφορα (Τραμπ «βουτιά» στο Αιγαίο, κ.λπ.). Ωστόσο, το Αιγαίο δεν είναι ζήτημα ισορροπιών, συσχετισμού δυνάμεων, άρα και ένας διαγκωνισμός γύρω από το ποιος μιλάει συχνότερα με τον Τραμπ ή με τους πρέσβεις του σε Αθήνα ή Άγκυρα. Το ζήτημα αφορά πλήρως την αξιοποίηση του διεθνούς και θαλάσσιου δικαίου, όπως το ερμηνεύει το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης στις ειδικές συνθήκες στο Αιγαίο. Αυτό είναι το διαιτητικό όργανο των Η.Ε. στο οποίο τα κράτη προσφεύγουν για να βρουν λύσεις επιτριμμένες στο διεθνές, θαλάσσιο δίκαιο, γι’ αυτό, προηγουμένως, υπογράφουν δεσμευτικό, συνυποσχετικό.

www.larkoslarkou.org.cy

Ο ανασχηματισμός, η έρευνα της «Κ» και ο ΔΗΣΥ

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Όπως σε κάθε έρευνα της Stratego/IMR, τα αποτελέσματα παρουσιάζονται με ξεροκέφαλη αντικειμενικότητα, όπως έγινε την περασμένη Κυριακή. Σήμερα, όμως, είναι η ώρα της δικής μου υποκειμενικής γνώμης, τουλάχιστον για τον ανασχηματισμό της κυβέρνησης και την αναταραχή εντός ΔΗΣΥ.

Ήμουν κι εγώ από εκείνους που πίστευαν ότι από την ώρα που η κυβέρνηση δεν άλλαξε αρχές φθινοπώρου, ο Πρόεδρος θα ανέμενε τις εκλογές του Μαΐου. Πίστευω ότι και οι ίδιος αυτό υπολόγιζε, λίγη σημασία όμως έχει, αφού με τον ανασχηματισμό έχουμε το μεγάλο U-Turn του Νίκου Χριστοδουλίδη και την ανάληψη από μέρους του ασυνήθιστης μεν αλλά κορυφαίας πολιτικής πρωτοβουλίας.

Η κυβέρνηση έχει πλέον καθαρή εκλογική διάταξη με στόχο τις προεδρικές του 2028 και σταθμό τις βουλευτικές του 2026. Τα «χαριτωμένα» περί τεχνοκρατικής σύνθεσης και τα πειράματα που προηγήθηκαν, αρχειοθετούνται μαζί με τα παραμύθια του Αισώπου. Ο Πρόεδρος κήρυξε δεικτικά την προεκλογική περίοδο, ακό-

μη και αν τα κόμματα που καλούνται να αναμετρηθούν σε επτά μήνες αδυνατούν να το πράξουν.

Η κίνηση Χριστοδουλίδη έχει δύο ξεκάθαρες επιδιώξεις: Η πρώτη, να ενισχύσει τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση (ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ) ή υπηρετούν τη στρατηγική της (ΕΛΑΜ) και, ταυτόχρονα, να τα «σφικτοδέσει» στο κυβερνητικό άρμα. Η σπουδή της «περιφρόνησης» των κομμάτων ανήκει στο παρελθόν και –με τον ανασχηματισμό– σίγησαν και οι όποιες φυγόκεντρες τάσεις κομματικών στελεχών που έβλεπαν τα ποσοστά να βυθίζονται και φλέρταραν με την έξοδο από την κυβέρνηση μετά τις εκλογές.

Η δεύτερη επιδίωξη είναι άμεσα συνυφασμένη με την πρώτη και αφορά τον ΔΗΣΥ. Το προφανές σχέδιο του Νίκου Χριστοδουλίδη να πείσει αλύπτητα τον Συναγερμό για να τον οδηγήσει σε ασφυκτικό αδιέξοδο μετά τις βουλευτικές, εάν χαμηλά ποσοστά κλονίσουν τη σημερινή ηγεσία και οι προοπτικές εισόδου στον δεύτερο γύρο των προεδρικών φανούν απομακρυσμένες. Ο κ. Χριστοδουλίδης πλαγιοκοπεί τον Συναγερμό, από τη μια με κεντρώα κομματικά στελέχη υπουργούς και από

την άλλη διανθίζοντας τα ψηφοδέλτια του ΕΛΑΜ με ανθρώπους της επιρροής του και την κυβέρνηση με ανθρώπους φιλικούς στο κόμμα αυτό, πιστεύοντας ότι έτσι θα πετύχει την πολυπόθητη, για τον ίδιο, στήριξη του ΔΗΣΥ. Η σπουδή μάλιστα ορισμένων, εντός ΔΗΣΥ, να υποθηκεύσουν την πολιτική παρουσία της παράταξης σε

Η σπουδή ορισμένων, εντός ΔΗΣΥ, να υποθηκεύσουν την πολιτική παρουσία της παράταξης σε μια δεδομένη συνεργασία με το ΔΗΚΟ, αποδεικνύεται ήδη αιόλη.

μια δεδομένη (θεωρούσαν) συνεργασία με το ΔΗΚΟ, αποδεικνύεται ήδη αιόλη.

Εδώ προστίθεται το εύρημα της έρευνας της «Κ», ότι 60% των Συναγερμικών θα επιθυμούσαν τη συμμετοχή στην κυβέρνηση και η συζήτηση που αυτό προκαλέσει. Καταρχάς, αυτό δεν αποτελεί έγκριση της κυβέρνησης. Οι Συναγερμικοί την

αποδοκιμάζουν με ποσοστά αντίστροφα (60-40), όπως πράττει και το σύνολο της κοινωνίας (65-35). Η αποτυχία όμως της ηγεσίας του ΔΗΣΥ έγκειται στο ότι έχει μπερδέψει τους ανθρώπους της. Με μια στρατηγική ακατανόητη – εάν υπάρχει. Δεν αντιπολιτεύεται ουσιαστικά την κυβέρνηση, δεν την πιέζει προς συγκεκριμένες κατευθύνσεις, δεν λέει τι είναι λάθος, ούτε τι είναι σωστό, δεν βάζει ατζέντα, δεν παρουσιάζει μια ευδιάκριτη εναλλακτική πρόταση εξουσίας με δικές του, διαφορετικές προτάσεις. Απλώς σχολιάζει.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα η ΑΤΑ, οι αστόχευτες παροχές, τα ανυπαρκτά έργα και η γιγαντιαία αύξηση του κρατικού μισθολογίου που θα ξεπεράσει το 40-45% σε μια πενταετία. Το 70% των Κυπρίων δείχνει τεράστια ωριμότητα και ανησυχία, ο ΔΗΣΥ όμως, το κατεξοχήν κόμμα που θα ανέμενε κάποιος να αντιδράσει, παραμένει σιωπηλός. Όπως σιωπηλός είναι στο θέμα της αξιολόγησης των εκπαιδευτικών, όπως έλαχε στο οικογενειακό εισόδημα στη φορολογική μεταρρύθμιση, όπως παραλείπει να δώσει με σθένος τη μάχη της μεσαίας τάξης την ώρα που αυτή πιέζεται. Την ώρα μάλιστα που, το

πλέον καταθλιπτικό εύρημα της έρευνας της Stratego/IMR δεν είναι το 7% των πολιτών που δεν βγάζουν καθόλου τον μήνα, στοιχείο λογικό, αλλά το 58% δυσκολεύεται να το πράξει, στοιχείο αδιανόητο. Αυτοί δεν είναι ούτε οι πλούσιοι, ούτε οι φτωχοί. Είναι οι μεσαίοι. Πολλοί στον Συναγερμό λένε «αφού δεν αντιπολιτεύεστε, τουλάχιστον μπειτέ στην αδύναμη αυτή κυβέρνηση να κάνετε τα πράγματα καλύτερα», ενώ την ίδια ώρα ο Νίκος Χριστοδουλίδης συνεχίζει ανενόχλητος να διεισδύει εντός της παράταξης. Έτσι είναι που δημιουργήθηκε αυτή η τάση.

Φαινόμενα που επιτέρεψε η ηγεσία του ΔΗΣΥ με τη στάση της και –πολύ φοβάμαι– θα συνεχίσει ακόμη πιο έντονα να τα επιτρέπει. Που, αν αυτό συμβεί, μόνο αποτέλεσμα θα είναι να συνεχίσει η παράταξη να φυλλορροεί, με επικίνδυνες συνέπειες τόσο για την ίδια, όσο και για την Κύπρο. Γιατί, αλίμονο αν φτάσουμε στο σημείο που θα κληθούμε να συμβιβαστούμε με τη μετριότητα και την εφήμερη και κοντόφθαλμη ψευδαίσθηση: «μα δεν πάθαμε και κάτι».

michalis@michalis.com

Το ανάποδο ποδήλατο του κράτους

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Πόσες αλήθειες και πόσα μυστικά άραγε κρύβει ένα ποδήλατο. Ο Κώστας Μακεδόνas τραγουδά σε στίχους του Άρη Δαβαράκη και μουσική του Χρήστου Νικολόπουλου: «Παίρνω ένα ποδήλατο και φεύγω / για τ’ αδύνατο κρατάω στο χέρι το κλειδί (...) Τα ποδήλατά μας, όπως τα όνειρά μας / Ξέρουν από ανηφοριές.» Οι σπουδαίοι στίχοι κονταρτοκυπιάονται με το σαρκαστικό κείμενο ενός οικονομολόγου, όπως τουλάχιστον αναφέρεται, το οποίο έγινε viral, πασίγνωστο, σε όλο τον κόσμο. Τίτλο-φορείται: «Το ποδήλατο είναι ο αργός θάνατος του πλανήτη». Και αναφέρει: «Ένας ποδηλάτης είναι καταστροφική για την οικονομία της χώρας: δεν αγοράζει αυτοκίνητα ή δανείζεται χρήματα για να αγοράσει. Δεν πληρώνει ασφαλιστήρια συμβόλαιο. Δεν αγοράζει καύσιμα, δεν πληρώνει για να πάει το αυτοκίνητο στην επιθεώρηση και τις επισκευές που χρειάζονται. Δεν χρησιμοποιεί πληρωμένο πάρκινγκ. Δεν προκαλεί μεγάλα ατυχήματα. Δεν απαιτεί πολλαπλές λωρίδες κυκλοφορίας. Δεν γίνεται παχύσαρκος. Οι υγιείς άνθρωποι δεν είναι απαραίτητοι ή χρήσιμοι για την οικονομία. Δεν αγοράζουν φάρμακα. Δεν πηγαίνουν στα νοσοκομεία ή στους γιατρούς. Δεν προσθέτουν τίποτα στο ΑΕΠ της χώρας. Αντίθετα, κάθε νέο κατάστημα ταχυφαγείο δημιουργεί τουλάχιστον 30 θέσεις εργασίας, στην πραγματικότητα 10 καρδιολόγους, 10 οδοντίατρους, 10 ειδικούς διατροφής και διατροφολόγους, προφανώς και οι άνθρωποι που εργάζονται στο ίδιο το κατάστημα. Επιπλέον προσεκτικά: ένα ποδήλατο ή ένα ταχυφαγείο; Αξίζει να το σκεφτείτε... ΥΓ: το περπάτημα είναι ακόμα χειρότερο για την παγκόσμια αγορά και οικονομία, αφού οι πεζοί δεν αγοράζουν καν ποδήλατο!»

Στην Κύπρο, θα μπορούσαμε να γράψουμε το ίδιο κείμενο από την ανάποδη. Τίτλος: «Το αυτοκίνητο ο γρήγορος πλουτισμός του κράτους». Και το κείμενο: «Ένας οδηγός αυτοκινήτου γεμίζει τα δημόσια ταμεία. Αγοράζει αυτοκίνητο και πληρώνει ΦΠΑ και άλλους φόρους. Δανείζεται χρήματα από τις τράπεζες. Πληρώνει τόκο και ασφάλιστρα. Αγοράζει καύσιμα, πληρώνει φόρους και επί των φόρων, καθώς και άλλα τέλη. Υποχρεωτικά ελέγχει το όχημα ΜΟΤ. Πληρώνει ακριβούς χώρους στάθμευσης, κυρίως στους δήμους. Προκαλεί δυστυχήματα, λόγω του κυκλοφοριακού χάους και πληρώνει επιδιορθώσεις και αυξημένα ασφάλιστρα. Οι οδηγοί χρησιμοποιούν το αυτοκίνητο, ακόμη και για να πάνε στο περίπτερο, αφού δεν υπάρχουν πεζοδρόμια παντού και ο ήλιος καίει. Οι δρόμοι γέμισαν με κάμερες φωτοεπιστήμαν-

σης, κρυφές και φανερές και τα πρόστιμα πέφτουν βροχή, έστω και αν αυξήθηκαν τα θανατηφόρα και τα άλλα δυστυχήματα. Οι δρόμοι είναι γεμάτοι αναχώματα και λακκούβες και έτσι διαλύονται οι σπονδυλικές στήλες και καλούν οι αναρτήσεις των αυτοκινήτων. Άρα νοσοκομεία, γιατροί, εγχειρήσεις και φάρμακα για τους ανθρώπους και συνεργεία, μηχανικοί και εξαρτήματα για τα αυτοκίνητα. Το κυκλοφοριακό χάος και οι πολλές ώρες εργασίας, αναγκάζουν τους εργαζόμενους να τρών στα πεταχτά, σε εστιατόρια και ταχυφαγεία. Αποτέλεσμα, οι άνθρωποι να παχαίνουν, να καλούν την υγεία τους και πάλι να τρέχουν σε διατροφολόγους και γιατρούς. Σε όλη αυτή την ατέλειωτη καθημερινή τρέλα στους δρόμους, έρχονται και τα ψυχολογικά προβλήματα, τα οποία θέλουν και αυτά γιατρούς. Και για όλα πληρώνονται ΦΠΑ, φόροι και τέλη... ΥΓ: τα αυτοκίνητα αποτελούν την κότα με τα χρυσά αυγά για το κράτος...».

Το μυστικό του καπιταλισμού, λέγεται, είναι στη συνεχή δημιουργία αναγκών στους ανθρώπους, ώστε να αυξάνεται η ζήτηση, οι πωλήσεις, άρα και οι φόροι. Αυξάνεται ο κύκλος εργασιών, τα κέρδη των επιχειρηματιών και τελικά έρχεται η ανάπτυξη της οικονομίας. Το μυστικό του κομμουνισμού, λέγεται, είναι η ικανοποίηση από το κράτος όλων των βασικών αναγκών των ανθρώπων, διατροφή, υγεία, μόρφωση, διασκέδαση κ.λπ. Άρα ο κύκλος εργασιών είναι προκαθορισμένος και τα κέρδη αναδιανέμονται από το κράτος, δίκαια σε όλους τους ανθρώπους. Εδώ ακριβώς ήταν η μεγάλη «παγίδα», αφού οι άνθρωποι δεν έχουν όριο και πάντα θέλουν και θέλουν, les και θα ζήσουν χίλιες ζωές. Τα πάθη των ανθρώπων είναι ουσιαστικά αυτά τα οποία οδήγησαν το θεωρητικά τέλειο κομμουνιστικό σύστημα, το οποίο παραπέμπε στην πρώτη Χριστιανική Εκκλησία, με τα κοινά γεύματα και τα κοινά ταμεία, στην κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης. Τα ίδια και χειρότερα με τον καπιταλισμό, όπου οι πλούσιοι γίνονται πλουσιότεροι και οι φτωχοί πτωχότεροι, στο όνομα της επιχειρηματικής ανάπτυξης. Μέχρι τη στιγμή, κατά την οποία έρχονται οι πτωχεύσεις και τα περίφημα «κραχ» τα οποία διαλύουν οικονομίες και καταρρακώνουν ανθρώπους. Και για όλα χρειάζεται μια εγχείρηση, ένας πόλεμος για να επαναφέρει την τάξη, όπως θα έλεγε και ο Ηράκλειτος με την αιώνια ρήση ότι: «πόλεμος πάντων πατήρ». Η ιστορία επαναλαμβάνεται από την εμφάνιση του ανθρώπου στη γη μέχρι και σήμερα. Οι άνθρωποι αλληλοσκοτώνονται «για ένα πουκάμισο αδειανό, για μιαν Ελένη...».

kaparispan@yahoo.gr

Πώς αναπτύσσεται η νοημοσύνη του ανθρώπου

Του ΠΕΤΡΟΥ ΚΡΟΝΗ*

Πριν κάποια χρόνια όταν δούλευα ως εκπαιδευτής μηχανολογίας στην Τεχνική Εκπαίδευση, κατά την ώρα του διαλείμματος στην αρχή της χρονιάς, ένας συνάδελφος της Φυσικής Αγωγής μίληκε στην αίθουσα καθηγητών θυμωμένος και μας παραπονέθηκε: «Συνάδελφοι, ρίχνω σε μαθητές την μπάλα και δυσκολεύονται να την πιάσουν!». Αυτό πυροδότησε συζήτηση μεταξύ συναδέλφων κατά πόσο το να καταφέρνεις να πιάσεις μια μπάλα αποτελεί ένδειξη επιπέδου νοημοσύνης. Κατά παράδοξο λόγο η απάντηση αποδεικνύεται καταρατική.

Αν πάρουμε τα πράγματα από την αρχή της ζωής, η πρώτη άσκηση που κάνει ένα βρέφος, είναι αυτή του αρκουδιώματος και ακολουθεί αυτή της ισορροπίας στα δύο πόδια και του περπατήματος. Οι ασκήσεις αυτές αποτελούν εξάσκηση του εγκεφάλου στον τομέα της αίσθησης/κίνησης. Πληροφορίες εισέρχονται στον εγκέφαλο διά μέσου των αισθήσεων της όρασης, ακοής, αφής, όσφρησης και γεύσης, γίνεται επεξεργασία και δίδονται οδηγίες στους μυς των χεριών και ποδιών για να υπάρξει κίνηση προς μια κατεύθυνση που κινεί το ενδιαφέρον. Το ίδιο ισχύει για όλα τα ζώα. Ένα ζώο που πετυχαίνει καλά αποτελέσματα στον τομέα της εξασφάλισης τροφής (στο κυνήγι) για παράδειγμα, το θεωρούμε πιο έξυπνο από άλλα που αποτυγχάνουν. Στο σημείο αυτό μια συμβουλή για όσους έχουν μικρά παιδιά, να ξεφορτωθούν τις περπατούσες και τα πάρκα που εμποδίζουν τα βρέφη να ασκούνται σωστά.

Ο άνθρωπος, όμως, έχει αναπτύξει και άλλους τομείς νοημοσύνης εκτός από αυτές της αίσθησης/κίνησης. Υπάρχουν διεστέμνες απόψεις για το erwήτημα, τι είναι νοημοσύνη. Μία από αυτές θεωρεί τη νοημοσύνη ως την αποτελεσματική προσαρμογή στο περιβάλλον, η οποία βασίζεται σε μια σειρά από γνωστικές διαδικασίες, όπως η αντίληψη, η μάθηση, η μνήμη, η συλλογιστική και η επίλυση προβλημάτων. Έχει όμως αποδειχθεί ότι οι ασκήσεις

στον τομέα της αίσθησης/κίνησης ενισχύουν τη νοημοσύνη στους υπόλοιπους τομείς. Όπως η σωματική άσκηση ενισχύει τους μυς του σώματος, έτσι και η άσκηση στον τομέα αίσθησης/κίνησης ενισχύει τη βιολογική ισχύ του εγκεφάλου. Αν πάρουμε το παράδειγμα της επιτραπέζιας αντισφαίρισης, θα καταλάβουμε το μέγεθος της ανάλυσης που γίνεται στον εγκέφαλο ενός παίχτη, σε κλάσματα δευτερολέπτου, να επεξεργαστεί και αποφασίσει από τις εικόνες της κίνησης της μπάλας που εισέρχονται διά μέσου της όρασης, να δώσει τις αναγκαίες οδηγίες στους μυς για να αποκορώσουν την μπάλα.

Φανταστείτε τώρα την άσκηση που κάνει ένας ζογκλέρ, ο εγκέφαλος του οποίου θα πρέπει να παρακολουθεί και να επεξεργάζεται παράλληλα τις κινήσεις τριών μέχρι και έντεκα μπαλών. Μελέτες έχουν δείξει ότι με την εκμάθηση ικανοτήτων ζογκλέρ, αυξάνονται και ενισχύονται οι εγκεφαλικές συνάψεις μεταξύ των νευρώνων, κάτι που αποτελεί μέρος της διαδικασίας της νευροπλαστικότητας. Η άσκηση αυτή οδηγεί σε βιολογικές και δομικές αλλαγές στον εγκέφαλο, συμπεριλαμβανομένης της αυξημένης φαιάς ουσίας και βελτιώσεων στη συνδεσιμότητα της λευκής ουσίας.

Αυτές οι αλλαγές, οι οποίες μπορούν να συμβούν μέσα στην περίοδο της άσκησης, υποδηλώνουν ότι η εκμάθηση νέων δεξιοτήτων μεταβάλλει την «καλωδίωση» του εγκεφάλου και τον κάνει πιο αποτελεσματικό. Άλλες χρήσιμες ασκήσεις είναι η εκμάθηση χειρισμού μουσικών οργάνων, ο χορός, η χρήση του μη κυρίαρχου χεριού για καθημερινές εργασίες (π.χ. βούρτσισμα δοντιών, φαγητό), ασκήσεις οι οποίες ενεργοποιούν νέες συνδέσεις νευρώνων και προάγουν την πλαστικότητα του εγκεφάλου.

Ο μέσος άνθρωπος διαθέτει περίπου 170 δισεκατομμύρια κύτταρα στον εγκέφαλό του. Υπολογίζεται ότι υπάρχουν 100 με 1.000 τρισεκατομμύρια συνάψεις μετα-

ξύ κυττάρων (συνδέσεις μεταξύ νευρώνων μέσω των οποίων διακινούνται σήματα). Οι συνάψεις αυτές αυξάνονται και ενεργοποιούνται με άσκηση. Είναι φανερό ότι υπάρχουν τεράστια περιθώρια ενεργοποίησης τους. Χρειάζεται όμως δουλειά και εξάσκηση.

Κατά τη διάρκεια των αρχαίων χρόνων στην Αθήνα, από μια βάση πληθυσμού παρόμοιας με μιας μεγάλης πόλης της Κύπρου του σήμερα, μεγάλο μέρος της οποίας αποτελείτο από στρατιώτες ή γεωργούς, η αρχαία Ελλάδα παρήγαγε περισσότερους πνευματικούς γίγαντες παρά ολόκληρος ο πληθυσμός της γης των πέντε δισεκατομμυρίων ανθρώπων των περασμένων τελευταίων αιώνων. Το γεγονός ότι στην αρχαία Ελλάδα η καλλιέργεια της ανθρωπίνης διάνοιας έφτασε σε ασύλληπτα επίπεδα, ίσως να συνδέεται με το γεγονός ότι το ποσοστό της σωματικής άσκησης βρισκόταν τότε σε πολύ ψηλά επίπεδα. Την τότε εποχή, δεν υπήρχε υπουργείο Παιδείας, δεν υπήρχαν αναλυτικά προγράμματα, δεν υπήρχε αξιολόγηση των εκπαιδευτικών. Οι δάσκαλοι ήταν ελεύθεροι να διδάσουν αυτά που τους ενθουσίαζαν. Οι πολυπληθείς γιορτές της πόλης με τα μεγάλα θεάματα και τους αγώνες, ιδιαίτερα τους ποιντικούς, μουσικούς, χορευτικούς και γυμναστικούς, αναλαμβάνονταν πραγματικά από ολόκληρη την πόλη.

Το πρόβλημα του σημερινού σχολείου είναι ότι λειτουργεί με τη μέθοδο, «οι γνώσεις κυνηγούν τους μαθητές» αντί, «οι μαθητές κυνηγούν τις γνώσεις». Οι γνώσεις ρίχνονται στους μαθητές όπως ρίχνει κάποιος λάσπη σε έναν τοίχο. Οι περισσότερες δεν κολλούν, πέφτουν και χάνονται. Να τολμήσω να εισηγηθώ στο υπουργείο Παιδείας να μειωθεί ο χρόνος της πρώτης μεθόδου και να αυξηθεί ο χρόνος της Φυσικής Αγωγής με κύριο περιεχόμενο την άσκηση στον τομέα αίσθησης/κίνησης;

*Ο Πέτρος Κρόνης είναι πρώην εκπαιδευτικός petros.kronis@gmail.com | www.kronis.tech

ΣΚΙΤΟΣ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗΣ. imakris@kathimerini.gr

Από τη μαζική στην εξατομικευμένη εκπαίδευση

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Για τους περισσότερους αναλυτές, κοινωνικούς επιστήμονες, οικονομολόγους και ειδικούς της δημόσιας διοίκησης, η συρρίκνωση του πληθυσμού οδηγεί σε μια βαθιά κρίση με ανυπολόγιστες συνέπειες για το μέλλον της Δύσης. Μιλούν για πολιτισμική παρακμή, για γλωσσικές ανεπάρκειες, κατακρίνοντας τις νέες γενιές για την αδιαφορία που επιδεικνύουν για την παράδοση και τον πολιτισμό. Στον χώρο της εκπαίδευσης, πιο συγκεκριμένα, τα αρνητικά σχόλια αφορούν τις άδειες αίθουσες και τα σχολεία που κλείνουν, αφού πλέον δεν υπάρχουν αρκετά παιδιά για να καλύψουν τις θέσεις που προσφέρουν από την δημόσια εκπαίδευση. Πολλοί δε είναι εκείνοι, οι οποίοι εκμεταλλεύονται τη δυσμενή αυτή κατάσταση στα σχολεία για να προτείνουν μείωση των δασκάλων και καθηγητών, αφού κατά την επόμενη δεκαετία ακόμη και να υπάρχουν διδακτικά προσωπικά κινδυνεύουν να μην μπορεί να απορροφηθεί στα εναπομείναντα σχολεία. Είναι ο δικός τους τρόπος για να επωφεληθούν από την κρίση, αφού με τον τρόπο αυτό μειώνεται ο προϋπολογισμός του υπουργείου Παιδείας, Μάλιστα, στην περίπτωση της Ελλάδος,

το 2013, εν μέσω δημοσιονομικής κρίσης και μνημονίων, η τότε κυβέρνηση προχώρησε σε αύξηση του διδακτικού φόρτου κατά δύο ώρες, υποχρεώνοντας τις καθηγήτριες και τους καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης και διδάσκουν είκοσι τρεις ώρες την εβδομάδα. Η αύξηση αυτή, πέραν της κόπωσης των εκπαιδευτικών, οδήγησε σε ένα γενικότερο χάος στη δημόσια εκπαίδευση, καθώς, για να συμπληρώσουν το ωράριό τους, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να δουλεύουν σε δυο και συχνά σε τρία διαφορετικά σχολεία παράλληλα. Κανένας διάλογος δεν έχει ξεκινήσει για επιστροφή στις είκοσι μία ώρες, αφού ακόμη και μετά το πέρας της κρίσης, οι ελληνικές κυβερνήσεις συνεχίζουν την πολιτική μειωμένου προϋπολογισμού για την εκπαίδευση.

Ταυτόχρονα, ο αριθμός των μαθηριών και μαθητών ανά τάξη, αν και υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις, ορίζεται στα είκοσι οκτώ άτομα, κάτι που δυσκολεύει ακόμη περισσότερο την παιδαγωγική διαδικασία. Την ίδια στιγμή, η παιδαγωγική επιστήμη ζητάει μαθητοκεντρική εκπαίδευση και διαφοροποιημένη διδασκαλία. Εντοπίζει την ουσία της διδασκαλίας στην συμμετοχή των μαθηριών και μαθητών στη διαδικασία εκμάθησης, στον διάλογο και στην ενεργητική τους παρουσία στο μάθημα. Πιο πρόσφατες

δε μελέτες μιλούν για ανάγκη των διδασκόμενων να μαθαίνουν μόνοι τους με τη διαμεσολάβηση των καθηγητριών και καθηγητών τους. Οι σημερινοί νέοι και νέες στα γυμνάσια και τα λύκεια και τα σημερινά παιδιά στα δημοτικά σχολεία, όμως, αντιμετωπίζονται με τους όρους της μαζικής εκπαίδευσης και του σχολείου-ιδρύματος εγκλεισμού και συμμόρφωσης του 19ου αιώνα. Ουδμία σκέψη υπάρχει για μεταρρύθμιση του πλαισίου οργανώσεως και λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος στην εποχή της τεχνικής νοημοσύνης, αλλά και του άκρατου κοινωνικού ατομισμού και πολιτικού δικαιωματοισμού. Το κράτος εξακολουθεί να θεωρεί τους ανθρώπους και τις ανήλικες ως αδιαφοροποιήτη μάζα και να έχει ως κύριο σκοπό τη συμμόρφωση της μάζας αυτής στα εθνικά ιδεώδη.

Βιώνουμε μια εποχή όπου η συντηρητική πλειοψηφία των παιδιών, περί το τέλος της δημοτικής εκπαίδευσης, έχουν αποκτήσει μόνα τους, χωρίς να το έχουν διδαχθεί από κανένα σχολείο, βασικές δεξιότητες στη χρήση υπολογιστών, στη διαχείριση λογισμικών και μέσων κοινωνικής δικτύωσης, έχουν μάθει να χειρίζονται έξυπνα τηλέφωνα καλύτερα κι από τους γονείς τους. Οι νέες γενιές, ιδιαίτερα οι «ωκεάνιες» γενιές, αυτές δηλαδή που βίωσαν τις θόβες από

τη βρεφική τους ηλικία, δυσκολεύονται όλο και περισσότερο να κατανοήσουν τη λογική ενός σχολείου που τους μαθαίνει τα πάντα εκτός από τα απαραίτητα για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την κοινωνία της τεχνολογικής επανάστασης της ΤΝ. Η δημογραφική κρίση μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για ένα νέο σχολείο που θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες της νέας εποχής, αντί να προσπαθεί να επιβάλει την επιστροφή στην παλιά με απαγορεύσεις και μαθήματα με σαφείς ιδεολογικές προκειμένες. Αντί να κλείνουν σχολικές αίθουσες και να μειώνεται ο αριθμός των εκπαιδευτικών, ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται ο διδακτικός τους φόρτος, πρέπει να μειωθεί ο αριθμός μαθητριών και μαθητών ανά αίθουσα σε λιγότερους από δέκα με στόχο μια εξατομικευμένη εκπαιδευτική υπηρεσία. Από τη στιγμή που μειώνεται η ποσότητα είναι εθνική ανάγκη να δοθεί απόλυτη προτεραιότητα στην ποιότητα των νέων και νεανίδων. Η μετατροπή των σχολείων από μαζικό σε εξατομικευμένο είναι στην ουσία το πέρασμα από τη λογική της ποσότητας στην εποχή της ποιότητας.

Η εποχή της ΤΝ είναι η εποχή της εξατομικευσης για έναν πολύ απλό λόγο: μέσω ενός συστήματος ΤΝ, όπως το ChatGPT, το Gemini ή το Meta AI,

το κάθε παιδί, αλλά και γενικότερα το κάθε άτομο που ξέρει να χειρίζεται τα νέα τεχνολογικά μέσα, έχει πλέον πρόσβαση στο σύνολο της προσφερόμενης γνώσης. Ακόμη και αν τα παιδιά δεν το συνειδητοποιούν, χρησιμοποιούν καθημερινά την ΤΝ ως προσωπικό δάσκαλο, στον οποίο απευθύνουν ελεύθερα και χωρίς φραγμούς όλες τους τις απορίες. Περαιτέρω, η ΤΝ αναπτύσσει την ικανότητα τους για έλεγχο της προσφερόμενης γνώσης αυξάνοντας τις τάξεις τους για αμφισβήτηση. Η εποχή όπου οι μαθητές και μαθήτριες άκουγαν πειθάνια τους δασκάλους και τους καθηγητές τους, αμέτοχοι στην όλη διαδικασία, ως «λευκό βιβλίο» (tabula rasa) πάνω στο οποίο δάσκαλοι και καθηγητές έγραφαν τη θέλησή τους έχει παρέλθει. Ολιγομελείς τάξεις και μια νέα γενιά εκπαιδευτικών θα επιτρέψουν την επαναφορά της διδασκαλίας στη σωκρατική αρχή του ελεύθερου διαλόγου, όπου ο δάσκαλος ή η δασκάλα θα συντονίζει μια μαθησιακή διαδικασία που θα επιτρέπει στα παιδιά να αποκτίσουν το αναγκαίο κριτικό πνεύμα για να μορφώνονται μόνο τους με τη χρήση των νέων μέσων.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Διαχρονικοί οι δεσμοί Κύπρου και Η.Α.Ε.

Τα Εμράτα σήμερα θέτουν το επιχειρείν στο επίκεντρό τους και επιδεικνύουν έντονο ενδιαφέρον για επενδύσεις στην Κύπρο

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Από τη δεκαετία του 1960 χρονολογούνται οι εξαιρετικές όπως χαρακτηρίζονται φιλικές σχέσεις μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων (Η.Α.Ε.), όταν Κύπριοι ζούσαν και εργάζονταν στα Εμράτα. Έκτοτε, οι διμερείς σχέσεις έχουν ενισχυθεί σημαντικά, με αποκορύφωμα τη σημερινή, εκτός απροόπτου, επίσημη επίσκεψη του Προέδρου των Η.Α.Ε. στην Κύπρο, Mohammed bin Zayed al Nahyan, η οποία θέτει στο επίκεντρό της το επιχειρείν και αποσκοπεί στην περαιτέρω ενδυνάμωση της οικονομικής συνεργασίας και την προώθηση αμοιβαίων επενδύσεων μεταξύ των δύο χωρών. Η παρούσα συγκυρία θεωρείται ιδανική, ενόψει και της επικείμενης ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κυπριακή Δημοκρατία τον Ιανουάριο του 2026, καθώς τα Η.Α.Ε. προσβλέπουν σε ενίσχυση της συνεργασίας σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος, από το εμπόριο και την ενέργεια έως την ανθρωπιστική δράση και την αντιμετώπιση κρίσεων μέσα από την Κυπριακή Προεδρία της Ε.Ε.

Ενδεικτικό των διαχρονικά πολύ καλών διπλωματικών σχέσεων της Κύπρου με τα Η.Α.Ε. το γεγονός ότι έφεραν τον περασμένο Μάιο και τη δωρεάν παραχώρηση 15 κινητών μονάδων αφαλάτωσης με στόχο την κάλυψη των αναγκών ύδρευσης του περασμένου καλοκαιριού.

Κυβερνητικές πηγές τόνιζαν τότε ότι η χείρα βοηθείας από τα Η.Α.Ε. με τις αφαλατώσεις έρχεται ως συνέχεια της στάσης της Κύπρου στο ανθρωπιστικό κομμάτι με τους Παλαιστίνιους και τη συνεργασία με τα Η.Α.Ε. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης είχε προσκαλέσει τον Πρόεδρο των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων να επισκεφθεί την Κύπρο κατά τη διάρκεια τηλεφωνικής επικοινωνίας τους με αφορμή την παροχή κινητών μονάδων αφαλάτωσης, στο πλαίσιο της προσπάθειας κάλυψης των υδατικών αναγκών της Κύπρου. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε ενημερώσει τότε τον Πρόεδρο των Η.Α.Ε. ότι βασική προτεραιότητα της Κυπριακής Προεδρίας θα είναι η περαιτέρω ενίσχυση των σχέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης - Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (GCC).

Ως εκ τούτου, το γεωπολιτικό σκηνικό της Ανατολικής Μεσογείου παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις διμερείς σχέσεις Κύπρου και Η.Α.Ε., καθώς ενισχύει τη στρατηγική τους συνεργασία σε πολλαπλά επίπεδα. Η Κύπρος, λόγω της κομβικής γεωγραφικής της θέσης, αποτελεί για τα Εμράτα ιδανική γέφυρα προς την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Δυτική Μεσόγειο. Παράλληλα, οι δύο χώρες συμμερίζονται κοινές ανησυχίες σχετικά με την περιφερειακή ασφάλεια, την τρομοκρατία και τις μεταβαλλόμενες ισορροπίες ισχύ-

Το 1977 ιδρύθηκε στο Ντουμπάι το Κυπριακό Εμπορικό Κέντρο με στόχο την ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών. Με την πάροδο του χρόνου, το Εμπορικό Κέντρο εξελίχθηκε σε ένα δυναμικό κόμβο οικονομικών συναλλαγών.

ος στην περιοχή. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η ενεργειακή διάσταση, με την Κύπρο να συμμετέχει ενεργά σε περιφερειακές συνεργασίες για την αξιοποίηση των φυσικών πόρων, γεγονός που προσελκύει το ενδιαφέρον των Η.Α.Ε. για επενδύσεις και στρατηγικές συμπράξεις. Η διμερής σχέση ενισχύεται περαιτέρω μέσω της αμυντικής συνεργασίας και της συμμετοχής των Η.Α.Ε. σε κοινές στρατιωτικές ασκήσεις με την Κυπριακή Δημοκρατία. Επιπλέον, η νέα αρχιτεκτονική συμμαχιών στην ευρύτερη περιοχή, όπως η προσέγγιση Ισραήλ-Η.Α.Ε. μέσω των Συμφωνιών του Αβραάμ, ευνοεί την ανάδειξη της Κύπρου ως αξιόπιστου διαμεσολαβητή και εταίρου στον αραβοευρωπαϊκό διάλογο. Όλα τα παραπάνω συνθέτουν ένα δυναμικό και αμοιβαία επωφέλες πλαίσιο, στο οποίο οι διμερείς σχέσεις αποκτούν νέα βαρύτητα και προοπτική.

Οι συμφωνίες

Αξιόπιστος εταίρος για τα Η.Α.Ε. θεωρείται η Κύπρος καθώς οι εμπορικές, οικονομικές και διπλωματικές τους σχέσεις πάνε πίσω στη δεκαετία του '60. Το 1977 το υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού Κύπρου, εγκαίνιασε το κέντρο του μη κερδοσκοπικού Κυπριακού Οργανισμού Εμπορίου στο Ντουμπάι. Συνεπώς, μετά την επίσημη υπογραφή για την καθιέρωση διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών το 2007, διαπιστώθηκε πρόθεση να ενισχύσουν τις σχέσεις τους και σε άλλους τομείς. Πρόσθετα, οι δύο χώρες στις 27 Φεβρουαρίου 2011 υπέγραψαν συμφωνία για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας (ΣΑΔΦ) στο ει-

σόδημα. Πρόκειται για μια διεθνή φορολογική συνθήκη που θεσπίζει κανόνες για την αποτροπή της διπλής φορολογίας φυσικών και νομικών προσώπων που έχουν εισόδημα και στις δύο χώρες, καθώς και για την πρόληψη της φοροδιαφυγής, διευκολύνοντας τις οικονομικές συναλλαγές και την επενδυτική ροή μεταξύ Κύπρου και Η.Α.Ε. Η συμφωνία αυτή καθορίζει ποια χώρα έχει δικαίωμα να φορολογήσει συγκεκριμένα είδη εισοδήματος και προβλέπει μηχανισμούς για την πίστωση ή απαλλαγή από τον φόρο, όπως το

Τα Ηνωμένα Αραβικά Εμράτα επιδιώκουν να εδραιώσουν την παρουσία τους στην Ευρώπη, βλέποντας την Κύπρο ως περιφερειακό κόμβο στρατηγικής σημασίας.

άρθρο 25 του Μοντέλου της OECD «Σύμβαση για την Αποφυγή της Διπλής Φορολογίας».

Επιπλέον, το 2021 οι υπουργοί Άμυνας Κύπρου και Η.Α.Ε. υπέγραψαν μνημόνιο αμυντικής και στρατιωτικής συνεργασίας. Το μνημόνιο, μεταξύ άλλων, προβλέπει τη διεξαγωγή κοινών ασκήσεων, εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τη διεξαγωγή διαβουλεύσεων, προωθώντας την επιχειρησιακή συνεργασία μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεων της Κυπριακής Δημοκρατίας και των Η.Α.Ε. Πρόκειται για το πρώτο μνημόνιο συνεργασίας στον τομέα της Άμυνας και Ασφάλειας που έχει υπογραφεί με-

ταξύ Κύπρου και Η.Α.Ε. και αντανακλά τις εξαιρετικές διμερείς σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών.

Αναφορικά με την εμπορική συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών σημειώνεται ότι καλύπτει ένα ευρύ φάσμα προϊόντων, με ιδιαίτερη έμφαση στις πρώτες ύλες αλουμινίου, τον ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, τα κοσμήματα και τα κεραμικά προϊόντα.

Οι επενδύσεις

Ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και με κομβική θέση στην Ανατολική Μεσόγειο, η Κύπρος λειτουργεί ως οικονομικός και διπλωματικός συνδετικός κρίκος μεταξύ του αραβικού κόσμου και της Ευρώπης. Η Αίγυπτος, ο Λίβανος και η Ιορδανία βλέπουν την Κύπρο ως εταίρο στα ενεργειακά, το εμπόριο και τη ναυτιλία. Από την άλλη, τα κράτη του Κόλπου, όπως τα Η.Α.Ε. και η Σαουδική Αραβία, την αντιμετωπίζουν ως χρήσιμο διαμεσολαβητή με την Ευρώπη και ως ασφαλή βάση για επενδύσεις. Τα επενδυτικά κεφάλαια από τον Κόλπο εισρέουν στην Κύπρο, ιδιαίτερα στον τομέα των ακινήτων και του τουρισμού.

Δεν είναι εξάλλου τυχαίο το γεγονός ότι τον Ιούνιο φέτος η Λεμεσός φιλοξένησε για πρώτη φορά το διεθνώς αναγνωρισμένο επενδυτικό συνέδριο Investopia Global, Mediterranean Forum, το οποίο αποτελεί μέρος της πλατφόρμας Investopia των Η.Α.Ε. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει το αυξανόμενο ενδιαφέρον των Η.Α.Ε. για την Ανατολική Μεσόγειο, την ώρα που και Κύπριοι επενδυτές διατηρούν έντονη παρουσία στα Εμράτα.

Σημειώνεται ότι ο ρόλος του Investopia αφορά μια περιφερει-

ακή επέκταση που ξεκίνησε το 2021 από την κυβέρνηση των Η.Α.Ε. με στόχο να προωθηθούν συμφωνίες εισαγωγής κεφαλαίων και στο Η.Α.Ε., αλλά και από το Η.Α.Ε. σε διάφορους στρατηγικούς προορισμούς της Ανατολικής Μεσογείου όπως είναι και η Κύπρος. Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου επιβεβαιώθηκε και το αυξημένο επενδυτικό ενδιαφέρον που εντοπίζεται από τα Η.Α.Ε. για την Κύπρο σε τομείς που αφορούν την τεχνολογία, την πράσινη ενέργεια, του τουρισμού, των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, της ναυτιλίας και των νεοφυών επιχειρήσεων. Ήδη, υπάρχουν εταιρείες που επιχειρούν και έχουν παρουσία στο Η.Α.Ε. και αντίστοιχα υπάρχουν οι επενδύσεις σε ιδιωτικό επίπεδο που έγιναν στο λιμάνι Λεμεσού DP World από την Αραβική Χερσόνησο. Την ίδια ώρα, υλοποιείται επένδυση και στις τηλεπικοινωνίες με το καλωδιακό σύστημα East to Med Data Corridor (EMC), το οποίο θα ξεκινά από τη Σιγκαπούρη, θα περνά από τη Σαουδική Αραβία, το Ισραήλ, την Κύπρο και την Ελλάδα, με τελική κατάνηξη σε Ιταλία και Γαλλία. Τη δεδομένη στιγμή, εκτελείται η πρώτη φάση του έργου που θα ενώνει την Ευρώπη με τη Σαουδική Αραβία, ενώ κατά τη δεύτερη φάση θα προχωρήσει η ένωση από Σαουδική Αραβία στην Ασία.

Παράλληλα, η Κύπρος και η Ελλάδα υπέγραψαν το 2023 μνημόνιο συναντιληψης με την Εθνική Εταιρεία Ενέργειας του Άμπου Ντάμπι (TAQA) για συνεργασία στην ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ. Σύμφωνα με το αρμόδιο Υπουργείο σκοπός του μνημονίου, που υπογράφηκε στο Ντουμπάι στο περιθώριο των εργασιών της 28ης Διάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή (COP28), είναι το Υπουργείο και η TAQA να εμπλακούν σε συζητήσεις με τον ΑΔΜΗΕ, για να μελετήσουν την πιθανότητα να συμμετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιο της νέας εταιρείας ειδικού σκοπού που θα αναλάβει ως Φορέας Υλοποίησης του έργου και θα έχει την επωνυμία «Great Sea Interconnector». Προνοείται δε η σύσταση συμβουλευτικής επιτροπής που θα συνεδριάζει δύο φορές τον μήνα και στην οποία θα συμμετέχουν δύο μέλη από κάθε μέρος και ένα επιπλέον άτομο από τον ΑΔΜΗΕ, που θα εκτελεί χρέη συντονιστή. Το ενδεχόμενο της συμμετοχής της TAQA στην ηλεκτρική διασύνδεση επανέφερε τον Σεπτέμβριο του 2024, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας κατά την επίσκεψή του στα Η.Α.Ε. και τη συνάντησή του με τον Σάιχ Mohamed bin Zayed Al Nahyan. Ανάμεσα στα θέματα που απασχόλησαν τη συνάντηση ήταν η προώθηση της συνεργασίας στους τομείς της ενέργειας και της υποδομής, οι περιφερειακές εξελίξεις, η περαιτέρω ενίσχυση των διμερών σχέσεων και τρόποι επιτάχυνσης της στρατηγικής σχέσης με σκοπό την επίτευξη αιτών αποτελεσμάτων.

Ιδιαίτερα θετικές οι προοπτικές συνεργασίας

Οι προοπτικές για την προώθηση μιας νέας φάσης συνεργασίας μεταξύ Κύπρου και Η.Α.Ε. διαγράφονται ιδιαίτερα θετικές, τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η συνεχής ενίσχυση των διμερών σχέσεων, σε συνδυασμό με τις γεωστρατηγικές συγκλίσεις και τα κοινά συμφέροντα σε ζητήματα ασφάλειας, ενέργειας και εμπορίου, δημιουργούν γόνιμο έδαφος για περαιτέρω συνεργασία. Ιδιαίτερα σημαντική είναι η δυνατότητα συντονισμού σε περιφερειακές πρωτοβουλίες, όπως η ενεργειακή ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο και η αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων στη Μέση Ανατολή.

Παράλληλα, οι επενδυτικές

ευκαιρίες, η τεχνολογική καινοτομία και η πράσινη ανάπτυξη αποτελούν τομείς με ιδιαίτερη δυναμική, στους οποίους η συνεργασία μπορεί να περάσει σε πιο στρατηγικό και θεσμοθετημένο επίπεδο. Όλα τα παραπάνω συνηγορούν υπέρ της μετάβασης των διμερών σχέσεων σε ένα νέο στάδιο, πιο σύνθετης και πολυδιάστατης συνεργασίας.

Τον περασμένο Νοέμβριο η υφυπουργός Εξωτερικών για θέματα Ευρώπης των Η.Α.Ε., Λανά Νουσεϊμπέχ, επισκέφθηκε την Κύπρο όπου πραγματοποίησε συναντήσεις με τον Κύπριο υπουργό Εξωτερικών Κωνσταντίνο Κόμφο. Σε κοινό ανακοινωθέν τα δύο μέρη ανέδειξαν τη δέσμευσή τους να

Η συνεχής ενίσχυση των διμερών σχέσεων, σε συνδυασμό με τις γεωστρατηγικές συγκλίσεις και τα κοινά συμφέροντα σε ζητήματα ασφάλειας, ενέργειας και εμπορίου, δημιουργούν γόνιμο έδαφος για περαιτέρω συνεργασία.

προωθήσουν μια νέα φάση συνεργασίας σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Οι δύο πλευρές επανέλαβαν επίσης τη δέσμευσή τους στη Συνολική Στρατηγική Εταιρική Σχέση Η.Α.Ε. - Κύπρου, η οποία επιστημοποιήθηκε τον Φεβρουάριο του 2022 και περιλαμβάνει τη συνεργασία σε πολιτικές δι-αβουλεύσεις, άμυνα και ασφάλεια, ενέργεια, εμπόριο και επενδύσεις, τουρισμό και πολιτισμό, εκπαίδευση, επιστήμη και τεχνολογία και θαλάσσιες μεταφορές. Υπογράμμισαν δε τη σημασία της ως πλαισίου για την ανύψωση των διμερών σχέσεων σε νέα στρατηγικά ύψη και συμφώνησαν να ξεκινήσουν την επόμενη φάση εφαρμογής, δίνοντας προτεραιότητα σε κοι-

νά έργα στον τομέα της καθαρής ενέργειας, του ψηφιακού μετασχηματισμού και της θαλάσσιας συνδεσιμότητας, παράλληλα με έναν ειδικό μηχανισμό συντονισμού για την παρακολούθηση της προόδου.

Πέρα από τα περιφερειακά και διεθνή ζητήματα κατά τη συνάντηση Κόμφο - Νουσεϊμπέχ εξε-αβουλεύσεις, άμυνα και ασφάλεια, ενέργεια, εμπόριο και επενδύσεις, τουρισμό και πολιτισμό, εκπαίδευση, επιστήμη και τεχνολογία και θαλάσσιες μεταφορές. Υπογράμμισαν δε τη σημασία της ως πλαισίου για την ανύψωση των διμερών σχέσεων σε νέα στρατηγικά ύψη και συμφώνησαν να ξεκινήσουν την επόμενη φάση εφαρμογής, δίνοντας προτεραιότητα σε κοι-

VOGUE

GREECE

21/12

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

LEIGHTON MEESTER
BY DOMEN
& VAN DE VELDE

WONDERLAND

ΣΤΟ ΤΙΜΟΝΙ
ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ενα τηλεφώνημα από την Ιρλανδία ήταν το έναυσμα για να διεκδικήσει και να κατακτήσει εν τέλει η Ελλάδα την προεδρία του Eurogroup, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα κι ένα ιστορικό ορόσημο για την αγκύρωση της χώρας στον στενό πυρήνα της Ευρώπης.

Το νήμα της ιστορικής εκλογής του Κυριάκου Πιερρακάκη στην προεδρία του Eurogroup άρχισε να ξετυλίγεται περίπου έναν μήνα πριν. Ήταν μέσα Νοεμβρίου όταν ο Ιρλανδός Πασκάλ Ντόναχιου παρατείνεται από τη θέση του προέδρου του Eurogroup, αλλά και του υπουργού Οικονομικών της Ιρλανδίας, προκειμένου να αναλάβει ανώτερο ρόλο στην Παγκόσμια Τράπεζα. Στην επικοινωνία που είχε τότε με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη, ο απερχόμενος πρόεδρος μιλάει με πολύ θερμά λόγια για τον Έλληνα υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκο Πιερρακάκη, δείχνοντας πως τον θεωρεί καταρτισμένο και ιδιαίτερα συμπαθή. Ο σπόρος της ιδέας μόλις είχε μπει στο μυαλό του Έλληνα πρωθυπουργού, ότι ο δικός του ΥΠΟΙΚ θα μπορούσε να είναι ο διάδοχος του Ιρλανδού και να σηματοδοτήσει αυτό που ο κ. Μητσοτάκης προέβαλλε με κάθε ευκαιρία: ότι η Ελλάδα, από «μαύρο πρόβατο» της Ευρώπης τα προηγούμενα χρόνια, έχει πετύχει ένα success story ανεβαίνοντας πολλά σκαλοπάτια από το 2019 μέχρι σήμερα.

Ο συμβολισμός

Ο δρόμος δεν ήταν πάντως χωρίς δυσκολίες. Ενα μειονέκτημα που θα μπορούσε κάποιος να καταλογίσει στον Έλληνα υπουργό Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών ήταν πως βρίσκεται σε αυτή τη θέση μόλις οκτώ μήνες. Η ιδέα ωστόσο είχε μπει οριστικά στο μυαλό του κ. Μητσοτάκη, που θεωρούσε ότι η πιθανή εκλογή του Πιερρακάκη στη θέση του προέδρου του Eurogroup θα συμβόλιζε την άνοδο της χώρας και θα αποτελούσε ένα σήμα ευρωπαϊκής δικαιοσύνης και για τη διακυβέρνησή του.

Η καμπάνια άρχισε άμεσα να ξετυλίγεται σε τέσσερα διαφορετικά επίπεδα. Το πρώτο, σε επίπεδο κορυφής: ο ίδιος ο κ. Μητσοτάκης άρχισε να συνομιλεί με πολλούς ομολόγους του τις τελευταίες 20 ημέρες. Ως ένας από τους παλιότερους πλέον και ισχυρότερους πρωθυπουργούς του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, ενεργοποίησε τις επαφές του, αφού πρώτα ο γραμματέας Διεθνών Σχέσεων της Ν.Δ., Τάσος Χατζηβασιλείου, έκανε τις αναγνωριστικές κρούσεις προς τις κυβερνήσεις, καταγράφοντας τις διαθέσεις τους. Το βασικό επιχείρημα του πρωθυπουργού στην προσωπική καμπάνια που έκανε, ήταν ότι η εκλογή ενός Έλληνα στη θέση του προέδρου δεν αφορά μόνο την Ελλάδα, αλλά την ίδια την Ευρώπη, καθώς η Ευρωζώνη στην ελληνική κρίση κατάφερε να διαψεύσει όλες τις

Το τηλεφώνημα, το δείπνο και το μήνυμα

Οι τριάντα ημέρες της αφανούς, αλλά μεθοδικής, εκστρατείας που κατέληξε στην εκλογή Πιερρακάκη στο Eurogroup

Ο Κυριάκος Πιερρακάκης με την πρόεδρο της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ στις Βρυξέλλες, την Πέμπτη. Το προηγούμενο διάστημα, οι κατ' ιδίαν επαφές του Έλληνα υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών με το διεθνές δίκτυο που έχει αναπτύξει κατά τη θητεία του ήταν συνεχείς. Αρχικώς μίλησε με τις χώρες που θεωρούνταν πιο «σίγουρες», κερδίζοντας χρόνο για να χτίσει την καμπάνια του.

Κασσάνδρες που τότε προέβλεπαν τη διάλυσή της. «Το ελληνικό success story είναι ευρωπαϊκό success story», ήταν ουσιαστικά το μήνυμά του πρωθυπουργού, που τόνιζε σε κάθε συνομιλία του ότι η Ελλάδα αποτελεί υπόδειγμα δημοσιονομικής συνέπειας και σταθερής ανάπτυξης λόγω μεταρρυθμίσεων.

Σε δεύτερο επίπεδο ανέλαβε δράση ο ίδιος ο υποψήφιος Κυριάκος Πιερρακάκης, που είχε προλάβει σε οκτώ μήνες να αναπτύξει διαπροσωπικές σχέσεις με κάποιους από τους ομολόγους του. Οι κατ' ιδίαν επαφές του κ. Πιερρακάκη ήταν συνεχείς με όλο το διεθνές δίκτυο που είχε αναπτύξει. Η στρατηγική του

ήταν να μιλήσει αρχικά με τις χώρες που ήταν πιο «σίγουρες», κερδίζοντας χρόνο για να χτίσει την καμπάνια του.

Σε τρίτο επίπεδο ανέλαβε δράση ο Έλληνας ΥΠΕΞ. Ο Γιώργος Γεραπετρίτης, μόνο το τελευταίο διάστημα είχε πολλές επαφές με τους ομολόγους του σε Βρυξέλλες, Βιέννη και Ντόχα. Η τακτι-

κή του Έλληνα υπουργού ήταν να διαφοροποιεί το μήνυμά του, καθώς από τη μια οι χώρες του Νότου επιζητούν την ενίσχυση της μεσογειακής ατζέντας ενώπιον του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου, από την άλλη οι χώρες της Κεντρικής Ευρώπης και του Βορρά δίνουν μεγάλη σημασία στο θέμα της Ουκρανίας. Η υποψηφιότητα Πιερρακάκη μπορούσε να καλύψει και τις δύο πλευρές, καθώς αφενός προέρχεται από χώρα του Νότου, αφετέρου η Ελλάδα έχει κρατήσει μια απόλυτα θεσμική στάση στο θέμα της Ουκρανίας. Οπως λένε πηγές που γνωρίζουν τα παρασκήνια των συζητήσεων, «κάθε περίπτωση ήταν διαφορετική», καθώς η κάθε χώρα είχε δική της ατζέντα.

Σε ένα τέταρτο επίπεδο, αλλά ιδιαίτερα σημαντικό, κινήθηκε ο γραμματέας Διεθνών Σχέσεων Τάσος Χατζηβασιλείου. Ο βουλευτής Σερρών ήταν από τους πρώτους που ανέλαβε δράση, μιλώντας τόσο με ομολόγους του γραμματείς όσο και με γραφεία πρωθυπουργών. Βασική δουλειά του κ. Χατζηβασιλείου ήταν να εξηγήσει γιατί η υποψηφιότητα Πιερρακάκη ήταν η καλύτερη για λόγους συμβολισμού και ουσίας. Η προέλευσή του από χώρα του Νότου, η ηλικία του αλλά και το μετριοπαθές προφίλ του ήταν τα πλεονεκτήματά του έναντι του Βέλγου υποψηφίου.

Με τον Βέμπερ

Η καμπάνια άρχισε να ξετυλίγεται «επίσημα» από τις 27 Νοεμβρίου, όταν έγινε ένα δείπνο στην Αθήνα. Ο πρωθυπουργός, ο Κωστής Χατζηδόκης και ο Τάσος Χατζηβασιλείου κάθισαν στο ίδιο τραπέζι με τον Μάνφρεντ Βέμπερ. Εκεί ο πρωθυπουργός του ανακοίνωσε πως επιθυμεί ο Πιερρακάκης να είναι υποψήφιος για τη θέση του προέδρου του Eurogroup. Ενα πρόβλημα που υπήρχε ήταν ότι και ο Βέλγος υποψήφιος Βίνσεντ βαν Πέτεγκεμ, αντιπρόεδρος της βελγικής κυβέρνησης και έμπειρος υπουργός με μακρά παρουσία στο Eurogroup, προέρχεται από το ΕΛΚ και μπορεί οι ψήφοι να «έσπαγαν». Το μειονέκτημα ωστόσο του Βέλγου ήταν ότι είναι μικρός εταίρος στην κυβέρνηση του Μπαρ ντε Βέμπερ, ένας πολιτικός που θεωρείται εθνικιστής, κάτι που έδινε στον Έλληνα υποψήφιο περιθώρια συνεννόησης με τα υπόλοιπα κόμματα.

Στο παρά πέντε

Το τελικό σπριντ έγινε την τελευταία εβδομάδα. Οπως φαινόταν, η καμπάνια έβαινε καλώς, παρά το γεγονός ότι οι χώρες δεν άνοιγαν τα χαρτιά τους. Για να «κλειδώσει» οριστικά η εκλογή χρειάστηκε η τελική απευθείας επαφή του κ. Μητσοτάκη με Βερολίνο, Παρίσι και Μαδρίτη. Οι επικοινωνίες του κ. Μητσοτάκη με Μέρτς, Μακρόν και Ζάντσεθ ήταν καταλυτικές για την τελική έκβαση της ψηφοφορίας, φέρνοντας τελικά μια εθνική επιτυχία, που για την κυβέρνηση συμβολίζει δύο αντίθετους κόσμους και δύο αντίθετες πολιτικές: από τη μία, Ελλάδα παρία του Eurogroup και από την άλλη ένα Eurogroup με πρόεδρο τον Έλληνα υπουργό.

Τέσσερις άξονες

Την καμπάνια Πιερρακάκη «έτρεξαν» ο πρωθυπουργός, ο ίδιος ο υπουργός Οικονομικών, ο υπουργός Εξωτερικών Γ. Γεραπετρίτης και ο γραμματέας Διεθνών Σχέσεων της Ν.Δ. Τ. Χατζηβασιλείου.

Επαφές με ηγέτες

Για να «κλειδώσει» η εκλογή χρειάστηκαν απευθείας επαφές του Κυριάκου Μητσοτάκη με τους ηγέτες Γερμανίας, Γαλλίας και Ισπανίας, οι οποίες αποδείχθηκαν καταλυτικές.

Πατήσια - Βρυξέλλες με πολλές στροφές στη διαδρομή

Της ΝΕΚΤΑΡΙΑΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗ

Θα μπορούσε να είναι σενάριο από ρομαντική δραμεντί: η Γερμανία, που από το 2012 πίεζε να διώξει την Ελλάδα από το ευρώ, τελικά την αγάπησε τόσο που έσπυσε πρώτη να τη στηρίξει για να πάρει τα ντρία των υπουργών Οικονομικών της Ευρωζώνης.

Ο Κυριάκος Πιερρακάκης σε ένα ταξίδι-αστραπή βρέθηκε μέσα σε εννιά μήνες από το «εθνικώς περιχαρακωμένο» υπουργείο Παιδείας στην ηγεσία της νευραλγικής για την Ένωση ευρωμάδας. Μόλις δέκα χρόνια πριν, ο προκάτοχός του στο υπουργείο Οικονομικών Γιάννης Βαρουφάκης αποκαλούσε το Eurogroup «μια ομάδα μόνο για ψυχοπαθείς».

«Η γενιά μου διαμορφώθηκε

από μια υπαρξιακή κρίση που αποκάλυψε τη δύναμη της ανθεκτικότητας, το κόστος του εφημερισμού, την αναγκαιότητα των μεταρρυθμίσεων και τη στρατηγική σημασία της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης», ανέφερε ο Πιερρακάκης στην επιστολή που έστειλε στους ομολόγους του για να προωθήσει την υποψηφιότητά του.

Λίγοι περίμεναν όταν ξεκινούσε αυτή η μάχη για τη διαδοχή ότι ο 42χρονος πολιτικός, οικονομολόγος και επιστήμων πληροφορικής, θα κέρδιζε τελικά τον θώκο μετά την αιφνιδιαστική παραίτηση του Ιρλανδού Πασκάλ Ντόναχιου τον περασμένο μήνα. Ο Βέλγος Βαν Πέτεγκεμ είχε άλλωστε μεγαλύτερη εμπειρία και θεωρούνταν φαβορί. Όμως, η απροθυμία του Βελγίου να στη-

ρίξει την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για χρήση των «παγωμένων» ρωσικών περιουσιακών στοιχείων υπέρ της Ουκρανίας, λειτούργησε εις βάρος της υποψηφιότητάς του.

Ο Πιερρακάκης είναι το πιο επιτυχημένο ίσως παράδειγμα της διεύρυνσης της Νέας Δημοκρατίας προς το Κέντρο, που επιχειρεί συστηματικά από το 2016 ο Κυριάκος Μητσοτάκης. Το πολιτικό του υπόβαθρο είναι σοσιαλιστικό, έχοντας διατελέσει σύμβουλος του ΠΑΣΟΚ από το 2009, όταν ξεκίνησε η οικονομική κρίση στην Ελλάδα. Ήταν μάλιστα ένας από τους Έλληνες τεχνοκράτες που διαπραγματεύθηκαν με τους πιστωτές της χώρας κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης συνεργασίας του Αντώνη Σαμαρά, ως επιλογή του τότε αντιπροέδρου

της κυβέρνησης Ευάγγελου Βενιζέλου, ενώ το 2014 ήταν υποψήφιος ευρωβουλευτής με την Ελιά.

Γεννημένος και μεγαλωμένος στα Κάτω Πατήσια, γιος ενός γιατρού και μιας δικηγόρου, με καταγωγή από τη Λακωνία, ο Πιερρακάκης είναι απόφοιτος της Λεοντείου Σχολής Πατησίων στην Ελλάδα. Ήταν μάλιστα ένας από τους Έλληνες τεχνοκράτες που διαπραγματεύθηκαν με τους πιστωτές της χώρας κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης συνεργασίας του Αντώνη Σαμαρά, ως επιλογή του τότε αντιπροέδρου

της κυβέρνησης Ευάγγελου Βενιζέλου, ενώ το 2014 ήταν υποψήφιος ευρωβουλευτής με την Ελιά. Γεννημένος και μεγαλωμένος στα Κάτω Πατήσια, γιος ενός γιατρού και μιας δικηγόρου, με καταγωγή από τη Λακωνία, ο Πιερρακάκης είναι απόφοιτος της Λεοντείου Σχολής Πατησίων στην Ελλάδα. Ήταν μάλιστα ένας από τους Έλληνες τεχνοκράτες που διαπραγματεύθηκαν με τους πιστωτές της χώρας κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης συνεργασίας του Αντώνη Σαμαρά, ως επιλογή του τότε αντιπροέδρου

της κυβέρνησης Ευάγγελου Βενιζέλου, ενώ το 2014 ήταν υποψήφιος ευρωβουλευτής με την Ελιά.

Γεννημένος και μεγαλωμένος στα Κάτω Πατήσια, γιος ενός γιατρού και μιας δικηγόρου, με καταγωγή από τη Λακωνία, ο Πιερρακάκης είναι απόφοιτος της Λεοντείου Σχολής Πατησίων στην Ελλάδα. Ήταν μάλιστα ένας από τους Έλληνες τεχνοκράτες που διαπραγματεύθηκαν με τους πιστωτές της χώρας κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης συνεργασίας του Αντώνη Σαμαρά, ως επιλογή του τότε αντιπροέδρου της κυβέρνησης Ευάγγελου Βενιζέλου, ενώ το 2014 ήταν υποψήφιος ευρωβουλευτής με την Ελιά. Γεννημένος και μεγαλωμένος στα Κάτω Πατήσια, γιος ενός γιατρού και μιας δικηγόρου, με καταγωγή από τη Λακωνία, ο Πιερρακάκης είναι απόφοιτος της Λεοντείου Σχολής Πατησίων στην Ελλάδα. Ήταν μάλιστα ένας από τους Έλληνες τεχνοκράτες που διαπραγματεύθηκαν με τους πιστωτές της χώρας κατά τη διάρκεια της κυβέρνησης συνεργασίας του Αντώνη Σαμαρά, ως επιλογή του τότε αντιπροέδρου της κυβέρνησης Ευάγγελου Βενιζέλου, ενώ το 2014 ήταν υποψήφιος ευρωβουλευτής με την Ελιά.

της κυβέρνησης Ευάγγελου Βενιζέλου, ενώ το 2014 ήταν υποψήφιος ευρωβουλευτής με την Ελιά.

του βάπτισμα στη νεοδημοκρατική βάση, κατατασσόμενος πρώτος σε σταυρούς στην Α' Αθηνών και ανέλαβε –όχι με μεγάλη προθυμία, όπως έλεγαν οι πληροφορίες της εποχής– το υπουργείο Παιδείας, όπου προώθησε την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων, «προσπερνώντας» τη σχετική συνταγματική απαγόρευση. Στον ανασχηματισμό του Μαρτίου κατέληξε, ύστερα από περιπετειώδες παρασκήνιο, που λίγο έλειψε να τον αφήσει εκτός, στο υπουργείο Οικονομικών. Εδείξε αμέσως ότι αισθανόταν πολύ πιο άνετα στο νέο του πόστο, που ερμηνεύτηκε και ως αναβάθμισή του στην κομματική επετηρίδα. Με τα «επαρχιακά» μέτρα αυτής της επετηρίδας ζυγίζουν κάποιοι τώρα και το ευρωπαϊκό του «τρόπαιο».

ΣΤΟ ΤΙΜΟΝΙ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗ**

Η εκλογή του Κυριάκου Πιερρακάκη στην προεδρία του Eurogroup συγκέντρωσε διεθνή προσοχή για τον συμβολισμό της: Η χώρα που βρέθηκε πιο κοντά από κάθε άλλη στο να τινάξει στον αέρα τη νομισματική ένωση της Ευρώπης προεδρεύει πλέον του οργάνου που κάποτε εξέταζε την αποπομπή της.

Από την αποκάλυψη, το 2009, ότι το ελληνικό έλλειμμα ήταν πέντε φορές υψηλότερο από το επιτρεπόμενο μέχρι το κρίσιμο καλοκαίρι του 2015, όταν η Γερμανία πρότεινε προσωρινή έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ, το Eurogroup διαδραμάτισε πρωταγωνιστικό ρόλο σε μια επώδυνη περίοδο. Σήμερα, τρεις πρωταγωνιστές εκείνης της εποχής και για πολλά χρόνια συμμετέχοντες στις συνεδρίες του Eurogroup μιλούν για τα γεγονότα που έχουν μείνει χαραγμένα στο μυαλό τους δέκα χρόνια μετά – και για το τι σηματοδοτεί η εκλογή του Κυριάκου Πιερρακάκη στο τιμόνι των υπουργών Οικονομικών της Ευρωζώνης.

Τόμας Βίζερ Χρεοκοπία και σπαγκέτι

«Τότε ήταν αδιανόητο»

«Ήταν αδιανόητο τότε να σκεφτεί κανείς ότι, δέκα χρόνια αργότερα, η Ελλάδα όχι μόνο θα ηγείται του Eurogroup, αλλά και θα αποτελεί παράδειγμα», τονίζει ο Γερούν Ντάισελμπλουμ.

Μπορεί η αποκάλυψη της παραποίησης των στατιστικών στοιχείων να έχει ξεθωριάσει στη συλλογική μνήμη στην Ελλάδα, για τους Ευρωπαίους όμως παραμένει το «προπατορικό αμάρτημα» της κρίσης – και καθόρισε σε μεγάλο βαθμό όσα ακολούθησαν.

Ο Τόμας Βίζερ, πρώην επικεφαλής της Ομάδας Εργασίας του Eurogroup και βασικός πρωταγωνιστής της ελληνικής κρίσης, θυμάται ακόμη την ανακοίνωση του τότε υπουργού Οικονομικών Γιώργου Παπακωνσταντίνου, σε ένα από τα πρώτα του Eurogroup το 2009. «Ακόμη θυμάμαι τον Γιώργο να μας ανακοινώνει ότι “έχουμε ένα πρόβλημα” και να παρουσιάζει το υπέρογκο έλλειμμα της χώρας, που κατέληξε να είναι πέντε φορές μεγαλύτερο από το όριο της Ευρωζώνης», επισημαίνει.

Η παραποίηση των στοιχείων δεν ξεχάστηκε στις ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Αντιθέτως, παρέμεινε ζωντανή – ιδίως στη μνήμη της Γερμανίας και των χωρών του Βορρά. Η εμπιστοσύνη προς τις ελληνικές κυβερνήσεις τέθηκε όλα τα χρόνια των μνημονίων επανειλημμένως υπό αμφισβήτηση και η αποκατάσταση της αξιοπιστίας έγινε μέσα από επώδυνες μεταρρυθμίσεις και λιτότητα.

Μέχρι το 2015, η Ελλάδα είχε ήδη χρειαστεί δύο προγράμματα «διάσωσης» – καθώς δεν μπορούσε να καλύψει τις ανάγκες της από τις αγορές –, είχε χάσει το 25% του ΑΕΠ της και είχε εκλέξει μια ριζοσπαστική αριστερή κυβέρνηση, που πολλοί στην Ευρώπη φοβούνταν πως θα αποσταθεροποιούσε την Ευρωζώνη. Ο Τόμας Βίζερ θυμάται ένα μυστικό δείπνο στο σπίτι του τότε υπουργού Οικονομικών Γιάννη Βαρουφάκη, λίγο πριν από την πρώτη επίσκεψη της νέας κυβέρνησης

Τότε: Ο Τόμας Βίζερ δέχεται ένα φιλή στο μέτωπο από τον Ζαν Κλοντ Γιούνκερ στις 24 Ιουνίου 2015. Τρεις ημέρες αργότερα, ο Αλ. Τσίπρας εξήγγειλε το δημοψήφισμα. **Λέει τώρα:** «Έχει προχωρήσει η χώρα· έχει πλέον κάποια αξιοπιστία».

Τότε: Ο Κλάους Ρέγκλινγκ με τον Γιάννη Βαρουφάκη λίγο πριν από την έναρξη της ετήσιας συνόδου του ESM στις 18 Ιουνίου 2015. **Λέει τώρα:** «Μια χώρα που προσαρμόζεται μπορεί να φτάσει πολύ μακριά».

Οι βετεράνοι του Eurogroup θυμούνται

Χειρίστηκαν από κρίσιμα πόστα την ελληνική κρίση. Τι έχει μείνει στη μνήμη τους; Και τι λένε τώρα που η Ελλάδα ηγείται του οργάνου το οποίο εξέταζε κάποτε την έξοδό της;

Τότε: Ο Γερούν Ντάισελμπλουμ, χαμογελαστός, υποδέχεται τον Ευκλείδη Τσακαλώτο στη συνεδρίαση του Eurogroup, στις Βρυξέλλες στις 9 Μαΐου 2016. **Λέει τώρα:** «Η Ελλάδα δείχνει τι μπορούν να πετύχουν οι μεταρρυθμίσεις».

στο Βερολίνο, τον Μάρτιο.

Κατ' εντολήν της Ανγκελα Μέρκελ και του Ζαν Κλοντ Γιούνκερ, είχε μεταβεί στην Αθήνα για να προετοιμάσει την ελληνική πλευρά και να εξηγήσει τους κινδύνους μιας ενδεχόμενης χρεοκοπίας. «Αφού τα εξήγησα όλα

αναλυτικά, στο τέλος με κοίταξαν και είπαν: “Το κυρίως πιάτο είναι μακαρόνια”», θυμάται. Ο Βίζερ επέστρεψε στις Βρυξέλλες «βαθιά ανήσυχος» για το πού πήγαιναν τα πράγματα.

Για τον Αυστριακό οικονομολόγο, η εκλογή της Ελλάδας στην

προεδρία του Eurogroup δείχνει πόσο έχει προχωρήσει η χώρα – αλλά και πόσο κατακερματισμένο είναι πλέον το ευρωπαϊκό πολιτικό τοπίο. «Δείχνει ότι η Ελλάδα έχει πλέον κάποια αξιοπιστία», σχολιάζει.

Ωστόσο, η πρόκληση παρα-

μένει. «Όσο εξαιρετική και αν ήταν η δημιουργία της Ευρωζώνης, οδήγησε στην απόλυτα σοβαρών αρμοδιοτήτων οικονομικής πολιτικής από τα κράτη-μέλη. Πρέπει να βρούμε μια ισορροπία – και δεν νομίζω ότι την έχουμε πετύχει ακόμη».

Γερούν Ντάισελμπλουμ Το Varoufexit

Ο Γερούν Ντάισελμπλουμ, τότε πρόεδρος του Eurogroup, ανακαλεί ως πιο δραματική στιγμή τη συνεδρίαση του Ιουνίου 2015, την ημέρα αφότου η ελληνική κυβέρνηση είχε προκηρύξει το δημοψήφισμα ζητώντας από τους πολίτες να απορρίψουν τη συμφωνία διάσωσης που βρισκόταν στο τραπέζι. Ο Ντάισελμπλουμ θυμάται ότι ο Βαρουφάκης ήταν ο πρώτος υπουργός Οικονομικών που είχε ποτέ αποχωρήσει από συνεδρίαση, αφήνοντας τους υπόλοιπους να συζητούν πώς θα θωρακίσουν την Ευρωζώνη από μια ενδεχόμενη έξοδο της Ελλάδας. «Εκείνη τη στιγμή ένα ελληνικό exit εθεωρείτο το πιθανότερο σενάριο», παραδέχεται.

«Ήταν αδιανόητο τότε να σκεφτεί κανείς ότι, δέκα χρόνια αργότερα, η Ελλάδα όχι μόνο θα ηγείται του Eurogroup, αλλά και θα αποτελεί παράδειγμα», τονίζει ο Ντάισελμπλουμ. «Απόδειξη του τι μπορούν να πετύχουν οι σωστές μεταρρυθμίσεις», συμπληρώνει.

Κλάους Ρέγκλινγκ Ο φάκελος Σόιμπλε

Ο Κλάους Ρέγκλινγκ, πρώην επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM), θυμάται ως χειρότερη στιγμή της κρίσης τον Ιούλιο του 2015, λίγες ημέρες μετά το «Οχι» του ελληνικού δημοψηφίσματος. Τότε, ο Γερμανός υπουργός Οικονομικών Βόλφγκανγκ Σόιμπλε διένειμε πρόταση για προσωρινή έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ. «Την είχε στείλει μόνο σε λίγους επιλεγμένους συναδέλφους», σχολιάζει ο Ρέγκλινγκ, «αλλά όλοι ήξεραν ότι θα προτιμούσε η Ελλάδα να φύγει. Και φτάσαμε πολύ κοντά, όπως γνωρίζουμε».

Δέκα χρόνια μετά, η εικόνα έχει αλλάξει. «Η Ελλάδα έχει διανύσει πολύ μεγάλη απόσταση», σημειώνει. Σήμερα, το δημόσιο χρέος της Ελλάδας παραμένει το υψηλότερο στην Ε.Ε. – όμως ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ μειώνεται γρήγορα, ενώ οι πληρωμές για την εξυπηρέτησή του παραμένουν σχετικά χαμηλές, καθώς πάνω από το ήμισυ του χρέους οφείλεται στον ESM με πολύ χαμηλά επιτόκια. Η χώρα είναι από τις λίγες στην Ευρωζώνη με δημοσιονομικό πλεόνασμα και η οικονομία της αναπτύσσεται ταχύτερα από πολλές ομόλογές της, έπειτα από χρόνια στασιμότητας.

«Αυτό δείχνει ότι μια χώρα που εφαρμόζει τις σωστές μεταρρυθμίσεις και προσαρμόζεται μπορεί να φτάσει πολύ μακριά», υπογραμμίζει ο Ρέγκλινγκ. «Και ο νέος υπουργός Οικονομικών συνέβαλε καθοριστικά, φέρνοντας την ψηφιοποίηση στην Ελλάδα – κάτι που χρειάζεται και σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες».

Τεράστιο «πρόβλημα»

«Θυμάμαι τον Γιώργο (Παπακωνσταντίνου) να ανακοινώνει ότι “έχουμε ένα πρόβλημα” και να παρουσιάζει το έλλειμμα της χώρας, πέντε φορές μεγαλύτερο από το όριο», λέει ο Τόμας Βίζερ.

Οι τρεις προτεραιότητες στην ατζέντα Πιερρακάκη

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Δεν αναλαμβάνει την ηγεσία του Eurogroup στην πιο εύκολη στιγμή για την Ευρώπη ο Κυριάκος Πιερρακάκης. Η ευρωπαϊκή οικονομία πάσχει από χαμηλή παραγωγικότητα σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές της, υστερεί στον τομέα της καινοτομίας, δεν προσελκύει επαρκή κεφάλαια για επενδύσεις στην τεχνική νομοσύνη, όπως είχε επισημάνει πριν από ένα χρόνο η έκθεση Ντράγκι.

Η ατζέντα Πιερρακάκη εστιάζει ακριβώς στην αντιμετώπιση αυτών των αδυναμιών. Το συγκριτικό του πλεονέκτημα,

άλλωστε, η υψηλή τεχνολογική του κατάρτιση βοηθάει σε αυτή την κατεύθυνση. Όπως μεταδίδουν πηγές από το περιβάλλον του, «κεντρική επιδίωξή μας είναι να συμβάλουμε στη διαμόρφωση της νέας οικονομικής αρχιτεκτονικής της Ευρώπης. Μιας αρχιτεκτονικής που θα επιτρέψει στην Ένωση να παραμείνει ανταγωνιστική, ανθεκτική και τεχνολογικά κυρίαρχη – και παράλληλα θα δημιουργεί ευκαιρίες για την Ελλάδα». Στην ατζέντα ξεχωρίζουν τρεις προτεραιότητες – όλες με ιδιαίτερο ελληνικό ενδιαφέρον:

1. Η Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, με τη δημιουργία

ενός ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου κεφαλαίων. Όπως εξηγούν οι συνεργάτες του, η Ευρώπη διαθέτει μεν υψηλές αποταμιεύσεις, αλλά όχι και τους κατάλληλους μηχανισμούς για να τις διοχετεύσει σε παραγωγικές επενδύσεις, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε ΗΠΑ και Κίνα. Η Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων θα διευκολύνει τη ροή αποταμιεύσεων προς επενδύσεις και την ανάπτυξη χρηματοπιστωτικών προϊόντων για τον ίδιο σκοπό. Σύμφωνα με το επιτελείο Πιερρακάκη, σε μια τέτοια εξέλιξη, οι ελληνικές επιχειρήσεις θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε φθηνότερη χρηματοδότηση, τα ελληνικά

ομόλογα και τα εταιρικά θα έχουν μεγαλύτερη ζήτηση, η ελληνική κεφαλαιαγορά θα αποκτήσει βάθος και μεγαλύτερη ρευστότητα. **2.** Η ολοκλήρωση της Τραπεζικής Ένωσης, με ενιαίο σύστημα εγγύησης καταθέσεων και διασυστηματική εποπτεία. Η ενίσχυση της εμπιστοσύνης στις καταθέσεις είναι προφανώς το μεγάλο πλεονέκτημα. Εκτιμάται, επίσης, ότι οι αποτιμήσεις των ελληνικών τραπεζών θα βελτιωθούν και ότι θα ενισχυθεί η δυναμική εξαγωγών και συγχωνεύσεων στον τραπεζικό κλάδο.

3. Το ψηφιακό ευρώ και τα stablecoins. Η Ευρώπη, επισημαίνουν στο επιτελείο του Πιερρα-

κάκη, «πρέπει να προστατεύσει τη νομισματική της κυριαρχία, σ' έναν κόσμο όπου τα αμερικανικά stablecoins ουσιαστικά λειτουργούν ως ψηφιακές προεκτάσεις του δολαρίου». Το ψηφιακό ευρώ, υποστηρίζουν, θα εξασφαλίσει ταχύτερες, ασφαλείς και φθηνότερες πληρωμές.

Διαθέτοντας έναν αναλογικά μεγάλο αριθμό υψηλού επιπέδου επιστημόνων software engineers, η Ελλάδα μπορεί να παίξει ρόλο στην εφαρμογή του ψηφιακού ευρώ. Οι δε επιχειρήσεις θα επωφεληθούν από μείωση του κόστους συναλλαγών και ταχύτερες διεθνείς πληρωμές, με χαμηλότερο κόστος.

Προς το παρόν, ο κ. Πιερρακάκης (η θητεία του οποίου στο Eurogroup διαρκεί δύομισι χρόνια, ανεξαρτήτως του αν παραμένει υπουργός Οικονομικών στη χώρα του) έχει πολλές οργανωτικές εκκρεμότητες να διευθετήσει. Να οργανώσει το γραφείο του στις Βρυξέλλες, αλλά και ένα επιτελείο στην Αθήνα για την προετοιμασία των συμβουλίων. Θα συμμετέχει εκ μέρους της Ευρωζώνης στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, στην Παγκόσμια Τράπεζα, στα G7 και G-20. Το «βάτημα του πυρός», η πρώτη συνεδρίαση του Eurogroup υπό την προεδρία του, θα γίνει στις 19 Ιανουαρίου.

Η Αθήνα στον νέο χάρτη των ΗΠΑ

Οι συμμαχίες στον καμβά της «Στρατηγικής» Τραμπ – Η ατζέντα του ραντεβού Μπτσotάκη - Νετανιάχου

Ο ΤΡΑΜΠ ΚΑΙ Η ΕΥΡΩΠΗ

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η νέα εθνική στρατηγική των ΗΠΑ, όπως αυτή αποτυπώθηκε και συζητήθηκε τις προηγούμενες ημέρες, δεν αποτελεί στοιχείο που διαφοροποιεί σημαντικά την ευρύτερη στάση που αναμένεται να ακολουθήσει τους επόμενους μήνες η κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη. Η τροχιά που ακολουθεί η Ουάσινγκτον υπό τον πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ ήδη από την ημέρα ανάληψης των καθηκόντων του, σχεδόν προ 11 μηνών, ήταν πολύ σαφής, γι' αυτό και η Αθήνα έσπευσε να προσαρμοστεί. Κάποιες επιλογές ήταν απλές, καθώς είναι απολύτως σαφές ότι η Ουάσινγκτον αντιμετωπίζει την Ελλάδα κυρίως ως χώρα που αποτελεί προέκταση του γεωπολιτικού χώρου Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής (ως εκ τούτου και Ανατολικής Μεσογείου) και λιγότερο σαν ένα κράτος που συνδέεται με τον πυρήνα της Ε.Ε. Η αντίληψη αυτή ωθεί την Ελλάδα ακόμη πιο κοντά στους δύο βασικούς εταίρους των ΗΠΑ και του κ. Τραμπ στη περιοχή, δηλαδή το Ισραήλ και τη Σαουδική Αραβία. Η επίσκεψη του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στο Ισραήλ την επόμενη εβδομάδα (22 Δεκεμβρίου) αποτελεί, φυσικά, ευκαιρία για μια συνάντηση με τον ομόλογό του Μπέντζαμιν Νετανιάχου, αλλά και την αναθέρμανση της τριμερούς με την Κυπριακή Δημοκρατία σε επίπεδο ηγεσιών, με την παρουσία, βεβαίως, του Νίκου Χριστοδουλίδη. Ο κ. Μητσοτάκης θα επισκεφθεί και τον πρόεδρο της Παλαιστινιακής Αρχής Αμπντούλ Αμπάς, με σκοπό να εκδηλώσει την στήριξη της Αθήνας στην κυβέρνηση της Ραμάλα.

Και με το Ριάντ

Η σύσφιξη των σχέσεων με το Ισραήλ στον αμυντικό τομέα, με σειρά αποφάσεων που έχουν ήδη ληφθεί και αναμένεται, επίσης, να δρομολογηθούν το επόμενο χρονικό διάστημα, ύψους σχεδόν 3,5 δισ., είναι ενδεικτική της κατεύθυνσης που ακολουθεί η Αθήνα. Ταυτοχρόνως, γίνεται εντατική και συνειδητή προσπάθεια να διευρυνθούν οι πολύ λειτουργικοί διευλοί της Ελλάδας με τη Σαουδική Αραβία σε ζητήματα που αφορούν την περιφέρεια, αλλά και τη στρατιωτική συνεργασία

Στιγμιότυπο από την επίσκεψη της πρέσβειρας των ΗΠΑ, Κίμπερλι Γκίλφοϊλ, στο Πλωτό Μουσείο «Hellas Liberty» την περασμένη Τρίτη, στο λιμάνι του Πειραιά.

(υπενθυμίζεται ότι παραμένουν στο Βασίλειο σχεδόν 100 στελέχη της Πολεμικής Αεροπορίας με μια πυροβολαρχία «Πάτριος»). Είναι απολύτως σαφές ότι στην Αθήνα υπάρχει η αίσθηση πως η πρόσδεση σε αυτούς τους περιφερειακούς δρώντες αποτελεί εγγύηση της διατήρησης της επαφής με τον Λευκό Οίκο, μια και Ισραήλ και Σαουδική Αραβία αποτελούν συνομιλητές υψηλής αξίας για τον κ. Τραμπ. Γι' αυτό και η Αθήνα εμφανίζεται θετική στις αρχικές προσεγγίσεις από την Ουάσινγκτον σε διάφορα ζητήματα που αφορούν τις περιφερειακές ισορροπίες, είτε αυτά αφορούν τη Μέση Ανατολή είτε την κατάσταση στην Ουκρανία, όπου η Ελλάδα ισορροπεί στην ανάγκη η Ευρώπη να κατορθώσει να βγει

αλώβητη από μια ειρηνευτική διαδικασία στην οποία δεν συμμετέχει και απλώς καλείται να πληρώσει τα σπασμένα. Η Ελλάδα φαίνεται διατεθειμένη, και αυτό έχει μεταφερθεί αρμοδίως προς την Ουάσινγκτον, να συμμετάσχει, τόσο στην Ουκρανία όσο και στη Μέση Ανατολή, σε διαδικασίες που αφορούν την ανοικοδόμηση, την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, τις επενδύσεις ή και κάποια συμμετοχή με προσωπικό μακριά από το πεδίο των επιχειρήσεων. Ωστόσο, προς το παρόν τουλάχιστον, δεν φαίνεται να λαμβάνεται κάποια απόφαση για ανάπτυξη στρατιωτικών δυνάμεων, ειδικά καθώς ακόμη και μεγαλύτερες και σημαντικότερες χώρες διστάζουν να αναλάβουν την ευθύνη. Στην

περίπτωση της Γάζας υπενθυμίζεται πως η Ελλάδα έχει περιοδική παρουσία στο αρχηγείο του Πολιτικοστρατιωτικού Κέντρου Συντονισμού (CMCC) που στήθηκε αμέσως μετά την εκκείρεια υπό την ηγεσία των ΗΠΑ στο Κιριάτ Γκατ του νοτίου Ισραήλ, όμως η ένταξη στη Διεθνή Δύναμη Σταθεροποίησης (ISF), προς το παρόν δεν έχει εγκριθεί, παρά το γεγονός ότι τόσο η Αθήνα όπως και οι υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. δέχονται σοβαρές πιέσεις από την Ουάσινγκτον.

Ως προς το Ουκρανικό, όπως η «Κ» είχε ήδη αναφέρει την περασμένη Κυριακή, η ανάγκη για πόρους που θα μπουν στο ταμείο PURL για την αγορά αμερικανικών όπλων που θα καταλήξουν στο Κίεβο, είχε οδηγήσει σε σο-

βαρές πιέσεις. Υστερα από αυτές τελικά ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης ανακοίνωσε στο ΝΑΤΟ και στους αξιωματούχους των ΗΠΑ ότι η Ελλάδα θα συμμετάσχει στην παρούσα φάση με το –μάλλον συμβολικό– ποσό των 20 εκατ. δολαρίων για το 2025, αφήνοντας τις συζητήσεις για νέα συνεισφορά το 2026 σε επόμενη φάση.

Στα αμιγώς διμερή, η Αθήνα επιχειρεί να διαμορφώσει συνθήκες που θα δείχνουν ότι η Ελλάδα είναι ένας αξιόπιστος εταίρος των ΗΠΑ. Σε αυτή την κατεύθυνση, πάντως, δεν βοηθάει αυτή τη στιγμή το γεγονός ότι εντός της κυβέρνησης υπάρχει μια ανεπανάληπτη πολυφωνία. Σύμφωνα με άριστα πληροφορημένες πηγές, στο Μέγαρο Μαξίμου επικρατεί δυσaréσκεια για αρκετούς υπουργούς και υφυπουργούς οι οποίοι είναι εξαιρετικά πρόθυμοι να μιλήσουν για τις ελληνοαμερικανικές σχέσεις ακόμη και όταν δεν είναι αρμόδιοι γι' αυτές, όπως παρατηρήθηκε το προηγούμενο χρονικό διάστημα κατά κόρον. Σε μία από αυτές τις περιπτώσεις, υφυπουργός βρέθηκε να συζητά με υψηλόβαθμο Αμερικανό αξιωματούχο για τη Γάζα, ενώ το χαρτοφυλάκιό του δεν έχει ουδεμία σχέση. Από διάφορες κατευθύνσεις έχει υπενθυμιστεί, άλλωστε, σε όλα αυτά τα κυβερνητικά στελέχη ότι άλλοι αρμόδιοι που μιλούν δεσμευτικά για εξωτερική πολιτική εκτός από τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη και τον υπουργό Εξωτερικών Γιώργο Γεραπετρίτη, δεν υπάρχουν.

Στο Κογκρέσο

Πρόκληση για την Αθήνα αποτελεί και η κατάσταση που επικρατεί αυτή τη στιγμή στην Ουάσινγκτον, καθώς ο Λευκός Οίκος εμφανίζεται πλέον πλήρως διαχωρισμένος από το Κογκρέσο. Το ολοένα και πιο ευρύ χάσμα ανάμεσα σε αυτούς τους δύο πυλώνες της προεδρικής και της νομοθετικής εξουσίας δημιουργεί κάποιον προβληματισμό στην Αθήνα, η οποία είχε επιτύχει τα τελευταία χρόνια να αποκτήσει σημαντικές προσβάσεις τόσο στη Γερουσία όσο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Προφανώς, οι προσβάσεις αυτές παραμένουν αξιόλογες, ιδιαίτερα καθώς το Κογκρέσο εμφανίζεται να κινείται –πολλές φορές– ανεξαρτήτως κομματικής προέλευσης με τρόπο ενιαίο, ολόένα και περισσότερες φορές σε αντίθεση και προς τον κ. Τραμπ.

ΑΠΟΨΗ

Ο Τραμπ Τζούνιор και οι «επιταγές» του πατέρα του

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Την περασμένη εβδομάδα, στο πλαίσιο του φόρουμ της Ντόχα, παρακολούθησα διά ζώσης την ομιλία του Ντόναλντ Τραμπ Jr, ο οποίος ήταν λάβρος εναντίον της Ευρώπης, της Ουκρανίας και των ηγεσιών τους. Χωρίς απαραίτητως να ταυτίζεται με τον πατέρα του, μεγάλο μέρος της συλλογιστικής του απηχεί τις απόψεις του. Συγκράτησα τα ακόλουθα, που αποτυπώνονται με σαφήνεια και στη νέα στρατηγική εθνικής ασφαλείας των ΗΠΑ. Η Ευρώπη δεν λογίζεται ως σημαντικός παίκτης στις διεθνείς εξελίξεις, ούτε απαραίτητα ως στρατηγικός εταίρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Τουναντίον, ο Ντόναλντ Τραμπ Jr την κατηγορήσει για αφαίμαξη των Αμερικανών επί δεκαετίες, αγνοώντας, όπως και ο πατέρας του, τις ευεργετικές για τα αμερικανικά συμφέροντα συνέπειες της διατλαντικής συνεργασίας από το 1945 μέχρι σήμερα. Περιέγραψε τον πατέρα του ως ένα μεγάλο κατασκευαστή, ο οποίος δεν είναι πρόθυμος να «κόβει επιταγές» (φράση που επανέλαβε

τρεις φορές) σε κανέναν εταίρο, όπως κακώς έκαναν οι προκατόχοί του. Κατηγορήσει τους Ευρωπαίους, δικαίως, ότι δεν έχουν δικό τους σχέδιο για την Ουκρανία, δείχνοντάς τους άβουλους και απρόθυμους να αναλάβουν πρωτοβουλίες, κάτι που εκ των πραγμάτων ρίχνει το βάρος της ευθύνης στην Ουάσινγκτον. Ακόμη και για την Ουκρανία, η οποία είναι μια ευρωπαϊκή χώρα.

Μόνο που η τωρινή αμερικανική ηγεσία δεν έχει καμιά διάθεση να αναλάβει οποιαδήποτε, έστω και την παραμικρή, δέσμευση κρίνει ότι δεν εξυπηρετεί τα στενά δικά της συμφέροντα. Ο γιος του σημείωσε χαρακτηριστικά ότι ο κάθε ένας πρέπει «να κάνει το δικό του κομμάτι και να μην υπολογίζει πλέον στις Ηνωμένες Πολιτείες, γιατί ο πρόεδρος τους ακούει τους συμπατριώτες του». Τόνισε μάλιστα ότι ακούει πολλούς γεροισιαστές να αναφέρουν ότι η Ουκρανία είναι προτεραιότητα για τις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά ο ίδιος στις συζητήσεις του με ψηφοφόρους του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος δεν έχει βρει παρά ελάχιστους να εκδηλώνουν

ενδιαφέρον για τα τεκταινόμενα στην Ουκρανία. Υπογράμμισε ότι όσα συμβαίνουν στην Καραϊβική με τις ναρκωσιμμορίες συνιστούν πολύ μεγαλύτερη απειλή από ό,τι συμβαίνει στην Ουκρανία.

Στη νέα στρατηγική εθνικής ασφαλείας καθίσταται σαφές ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν ενδιαφέρονται για τις αγωνίες οποιου-

Η αμερικανική ηγεσία δεν έχει καμία διάθεση να αναλάβει οποιαδήποτε δέσμευση κρίνει ότι δεν εξυπηρετεί τα στενά δικά της συμφέροντα.

δήποτε τρίτου μέρους, ακόμη και των στενότερων εταίρων τους (με εξαίρεση το Ισραήλ) και δεν επιθυμούν να αναλάβουν καμία δέσμευση έναντι των πιο αδύναμων συμμάχων τους. Επίσης, βασιζόμενος στην ισχύ της χώρας του, ο Τραμπ δείχνει με σαφήνεια ότι αδιαφορεί αν νοείται αναξίπιστος και αμόρφος εταί-

ρος (επιλέγει σίγουρα να είναι απόβλητος), γιατί στο τέλος οι υπόλοιπες χώρες εξ ανάγκης θα σταθούν στο πλευρό των Ηνωμένων Πολιτειών. Είναι επίσης κρυστάλλινο ότι οι διεθνείς θεσμοί, μεταξύ των οποίων και το ΝΑΤΟ, δεν έχουν πλέον ιδιαίτερη χρησιμότητα και πρόκειται να υποκατασταθούν από διμερή ή πολυμερή σχήματα υπό την ομπρέλα της Ουάσινγκτον.

Η Ελλάδα σωστά επενδύει στην επιχειρηματική και ενεργειακή διάσταση των σχέσεών της με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αναντίρρητα, αυτή αποτελεί την κινητήρια δύναμη για τις αποφάσεις που λαμβάνονται για τα εξωτερικά ζητήματα. Είναι αποκαλυπτικό πως το δέλεαρ που προσφέρει η Ρωσία για κοινές εξερευνητικές στον Αρκτικό Κύκλο και προσέλκυση αμερικανικών επενδύσεων στη ρωσική αγορά, μεταξύ άλλων, στις σπάνιες γαίες, επιπλέον σημαντικό τη στάση των Αμερικανών, όχι μόνο στο περιεχόμενο της λύσης του Ουκρανικού ζητήματος αλλά και απέναντι στα δεσμευμένα ρωσικά κεφάλαια, με τις ΗΠΑ να επιχειρούν

να «βάλουν χέρι» και σε αυτά. Τα αναπτυξιακά έργα στα οποία οι Αμερικανοί θέλουν να επενδύσουν (υποδομές, βιομηχανία, τεχνολογία) θα πρέπει να τύχουν κρυστάλλινο ότι οι διεθνείς θεσμοί, μεταξύ των οποίων και το ΝΑΤΟ, δεν έχουν πλέον ιδιαίτερη χρησιμότητα και πρόκειται να υποκατασταθούν από διμερή ή πολυμερή σχήματα υπό την ομπρέλα της Ουάσινγκτον.

Παράλληλα με την εμφάνιση της συνεργασίας μας με τις ΗΠΑ, πρέπει να ζητούμε έμπρακτες εγγυήσεις σε κάθε βήμα εμπέδωσης αυτής, αποφεύγοντας

τις ταυτίσεις με πρόσωπα, γιατί κανένας πολιτικός δεν παραμένει αιώνια στην εξουσία. Μάλιστα, συγκεκριμένοι κύκλοι εντός ΗΠΑ και Ελλάδας επικαλούνται την κατ' αυτούς υπερβολική ευθυγράμμιση της κυβέρνησης Μητσοτάκη με την αντίστοιχη Μπάιντεν για να εξηγήσουν τη μούδιασμένη αντιμετώπιση Τραμπ έναντι του Έλληνα πρωθυπουργού. Ούτως ή άλλως, η εικόνα των κυβερνητικών στελεχών και επιχειρηματιών να πλειοδοτούν έστω για έναν καλό λόγο της Αμερικανίδας πρέσβειρας είναι υποτιμητική και δίνει την αίσθηση τριτοκοσμικής χώρας. Αλλωστε, ο Ντόναλντ Τραμπ επαναλαμβάνει μονότονα ότι υπολήπτεται τους «σκληρούς», όχι τους αδύναμους και υποταλείς. Οι τελευταίοι μπορεί να κερδίζουν για σύντομο χρόνο την εύνοια, αλλά ποτέ τον σεβασμό. Ας το έχουν κατά νουν όσοι σήμερα κάνουν τα πάντα για να γίνουν αρεστοί στην κυρία Γκίλφοϊλ.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Ο ΤΡΑΜΠ ΚΑΙ
Η ΕΥΡΩΠΗΤου **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

«**Το διαζύγιο** είναι πλέον γεγονός και το μόνο που μένει είναι το μοίρασμα της περιουσίας», διαπίστωνε το περασμένο Σαββατοκύριακο η Le Monde αναφορικά με τις ευρωαμερικανικές σχέσεις. Ο Τραμπ «κπρύσσει πόλεμο κατά της Ευρώπης», αναφωνούσε η Süddeutsche Zeitung, ενώ ο Νόρμπερτ Ρέτγκεν, υψηλά ισταμένο κοινοβουλευτικό στέλεχος του κυβερνώντος Χριστιανοδημοκρατικού Κόμματος έλεγε στους New York Times: «Για πρώτη φορά από το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η Αμερική δεν βρίσκεται στο πλευρό μας, σε ένα ζήτημα πολέμου και ειρήνης στην ήπειρο. Πήγε με την πλευρά του επιτιθέμενου, εναντίον της Ουκρανίας και της ευρωπαϊκής ασφάλειας. Θέλει να μεσολαβήσει μεταξύ ΝΑΤΟ και Ρωσίας, κάτι που σημαίνει ότι οι ΗΠΑ δεν θεωρούν πλέον τον εαυτό τους ηγετικό μέλος του ΝΑΤΟ, αλλά βλέπουν την Ευρώπη ως στρατηγικό στόχο».

Τέλος εποχής

Αφορμή για αναρίθμητες αντιδράσεις αυτού του τύπου ανατολικά του Ατλαντικού προκάλεσε η δημοσιοποίηση, στις 5 Δεκεμβρίου, της νέας Στρατηγικής Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ, που έφερε την υπογραφή του Ντόναλντ Τραμπ. Το πολυκροτο αυτό ντοκουμέντο σηματοδοτεί όχι απλά κάποιες διορθώσεις πορείας, αλλά ένα πραγματικό τέλος εποχής. Η Ρωσία δεν ενοχοποιείται για τίποτα, αντίθετα ο Λευκός Οίκος εμφανίζεται ανυπόμονος να κλείσει όσο γίνεται πιο γρήγορα τον πόλεμο στην Ουκρανία και να αποκαταστήσει τη «στρατηγική σταθερότητα» με τη Μόσχα. Είναι οι Ευρωπαίοι εκείνοι που κατηγορούνται ότι εμποδίζουν την ειρήνευση γιατί έχουν «μη ρεαλιστικές προσδοκίες από τον πόλεμο» και γιατί ηγούνται «κυβερνήσεων μειοψηφίας» που αγνοούν τη θέληση των λαών τους για ειρήνη, ενώ επιβιώνουν στην εξουσία μόνο και μόνο γιατί «καταστέλλουν την αντιπολίτευση».

Μιλώντας στη Le Figaro, ο καθηγητής γεωπολιτικής στη Σορβόννη, Λουί Γκοτιέ, εκτίμησε ότι το δόγμα Τραμπ προαναγγέλλει τον «θάνατο του ΝΑΤΟ». Το τελεσίδικο συμπέρασμα ακούγεται πρόωρο, αλλά το ενδεχόμενο δεν μπορεί πλέον να θεωρείται εξωπραγματικό. Ηδη η απουσία του Μάρκο Ρούμπο από την πρόσφατη σύνοδο υπουργών Εξωτερικών της Συμμαχίας προκάλεσε πολλές ανησυχίες. Πέραν της γεωπολιτικής, εκείνο που εντυπωσιάζει είναι ο μαχητικός ιδεολογικός χαρακτήρας ενός ντοκουμέντου που, ειδικά τα σημεία του για την Ευρώπη, θα μπορούσαν να έχουν προκύψει από συνεργασία του Ρώσου υπερθεθνικιστή διανοούμενου Αλεξάντερ Ντούγκιν και του Γάλλου ακροδεξιού πολιτικού Ερίκ Ζεμούρ, θιασώτη της θεω-

ρίας περί Μεγάλης Αντικατάστασης των λευκών Ευρωπαίων από μελαμψούς μετανάστες.

Κατά το επιτελείο Τραμπ, η Ευρώπη βρίσκεται όχι μόνο σε «οικονομική παρακμή», αλλά και αντιμέτωπη με «το πραγματικό ενδεχόμενο της πολιτιστικής εξάλειψης» λόγω των πολιτικών που (υποτίθεται ότι) ενθαρρύνουν τη μετανάστευση και διαβρώνουν την εθνική συνείδηση. «Αν αυτές οι τάσεις συνεχιστούν, η ήπειρος θα γίνει αγνώριστη σε 20 χρόνια ή και πιο σύντομα» και «ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες» πιθανόν να μην μπορούν να θεωρούνται αξιόπιστοι σύμμαχοι στο ΝΑΤΟ. Όμως το στρατόπεδο Τραμπ δεν χάνει το κουράγιο του. Οι συντάκτες του ντοκουμέντου αναφέρουν ότι «η αυξανόμενη επιρροή των πατριωτικών ευρωπαϊκών κομμάτων είναι λόγος για μεγάλη αισιοδοξία» και υπόσχονται ότι θα συνεχίσουν «να ενθαρρύνουν την αντίσταση» της ευρωπαϊκής

Ακροδεξιάς, παρεμβαίνοντας στα ευρωπαϊκά πολιτικά πράγματα.

Η νέα «Διεθνής»

Κάποιοι αναλυτές εκτίμησαν ότι ο Τραμπ εννοεί όντως να ηγηθεί μιας «Διεθνούς των Εθνικιστών», όπως οραματιζόταν από την πρώτη προεδρία του ο τότε σύμβουλός του Στιβ Μπάνον. Οι φόβοι τους εστιάζονται στο ενδεχόμενο νίκης της Μαρίν Λεπέν στις γαλλικές εκλογές του 2027, κάτι που θα μπορούσε να οδηγήσει στη διαμόρφωση ενός γεωπολιτικού άξονα Ουάσιγκτον - Παρισιού - Βουδαπέστας - Μόσχας, ο οποίος θα έθαβε οριστικά το ευρωπαϊκό σχέδιο. Είναι πολύ πιθανό να πέφτουν έξω. Η νίκη της Λεπέν δεν είναι καθόλου προδιαγεγραμμένη, αλλά ακόμη κι αν νικούσε, είναι πολύ αμφίβολο ότι θα ευθυγραμμιζόταν με τον Τραμπ. Το κυριότερο, ο Αμερικανός πρόεδρος δεν έχει καμία ιδεολογία, ακροδεξιάς ή άλλης απο-

χρώσης, και οι όποιες ιδεολογικές αποχρώσεις του εξυπηρετούν μια εντελώς ωφελιμιστική, πραγματιστική λογική.

Άλλο πράγμα επιδιώκουν ο Τραμπ και οι σύμμαχοί του, όπως ο ισχυρής επιρροής αντιπρόεδρος του Τζέι Ντι Βαυς, ο οποίος ουσιαστικά προοικονόμισε τη νέα Στρατηγική Εθνικής Ασφαλείας με τον φιλιππικό του εναντίον των Ευρωπαίων από το βήμα της διάσκεψης του Μονάχου, τον περασμένο Φεβρουάριο: εννοούν να χρησιμοποιήσουν τις «πατριωτικές» δυνάμεις της Ευρώπης ως τους χρήσιμους πλιθίους για τη διάλυσή της. Μια Ευρώπη χωρίς συνοχή, χαλαρό άθυρμα μικρότερων μονάδων θα είναι πολύ λιγότερο ανταγωνιστική απέναντι στον αμερικανικό Λεβιάθαν και τις πολυεθνικές εταιρείες του. Ο Ελον Μασκ έγραψε ότι «η Ευρώπη πρέπει να διαλυθεί και η κυριαρχία να επιστρέψει στις επί μέρους χώρες» όταν έμαθε ότι οι Βρυξέλλες επέβαλαν πρόστιμο 140

εκατ. δολαρίων στην πλατφόρμα του, το Χ, για παραβίαση των όρων ανταγωνισμού. Η απάντηση του Πολωνού υπουργού Εξωτερικών Ράντοσλαβ Σικόρσκι ήταν: «Πηγαίνει στον Αρν. Εκεί δεν απαγορεύουν τους ναζιστικούς χαιρετισμούς». Γενικά, αυτή την εποχή στο ΝΑΤΟ είναι μια ωραία ατμόσφαιρα.

Στη συνέντευξη που παραχώρησε τη Δευτέρα στο Politico, ο Τραμπ επανήλθε στα προσφιλή του θέματα περί ευρωπαϊκής «παρακμής» και «αδυναμίων» ηγετών, που «δεν ξέρουν τι θέλουν». Δυστυχώς, όσο κι αν οι λύσεις που εισπνέονται είναι όλες λάθος, κάποιες από τις διαπιστώσεις του περιέχουν ενοχλητικές αλήθειες. Το 2008, το αθροιστικό ΑΕΠ της Ε.Ε. ήταν το 110% του αμερικανικού, ενώ το 2023 έφτανε μόλις το 67%. Την ίδια περίοδο, η οικονομία μεγεθύνθηκε κατά 13,5% στην Ε.Ε. των «27», στη Βρετανία κατά 15,4% και στις ΗΠΑ κατά 87%. Από τις 25 μεγαλύτερες, σε κύκλο εργασιών, επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας στον κόσμο, 13 είναι αμερικανικές, τέσσερις κινεζικές, τρεις ιαπωνικές, δύο ταϊβανέζικες, δύο νοτιοκορεάτικες και μόνο μία ευρωπαϊκή (γερμανική).

Ζαλισμένες ηγεσίες

Όσο για ηγέτες, τι να λέμε... Στοιχίστηκαν με αξιοπρόσεκτο αλτρουισμό (ή μαζοχισμό, αν θέλετε) πίσω από τον Μπάιντεν στον πόλεμο της Ουκρανίας, έκοψαν το φτηνό ρωσικό αέριο για χάρη του ακριβού αμερικανικού και τώρα αισθάνονται σαν απατημένοι σύζυγοι, βλέποντας την ExxonMobil να συζητά κοινά πρότζεκτ με τη ρωσική Rosneft και τον Τραμπ να σκέφτεται να αγοράσει τον NordStream. Όταν ο Αμερικανός πρόεδρος έλεγε ότι σκέφτεται να βουτήξει τη Γροιλανδία από τη Δανία, με το καλό ή με το στανιό, ο πρώην Ολλανδός πρωθυπουργός και νυν γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ τον αποκαλούσε «μπαμπάκα». Και στις 27 Ιουλίου, η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δέχθηκε να υπογράψει πανευτυχής εμπορική συμφωνία με τις ΗΠΑ στην ιδιόκτητη λέσχη γκολφ του Τραμπ, στη Σκωτία. Με την εν λόγω συμφωνία, οι αμερικανικοί δασμοί στις ευρωπαϊκές εξαγωγές καθορίστηκαν σε 15% και οι ευρωπαϊκοί σε 0%.

Σε κάθε περίπτωση, το ηλεκτροσόκ Τραμπ αναγκάζει τους Ευρωπαίους να ξανασκεφτούν από μηδενική βάση την ίδια τους την υπόσταση και τη θέση τους σε έναν χαοτικό κόσμο που αλλάζει με κινηματογραφικές ταχύτητες. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Φρίντριχ Μερτς, καγκελάριος μιας χώρας που ήταν παραδοσιακά επιφυλακτική απέναντι στις περί «στρατηγικής αυτονομίας» κορώνες της άλλης πλευράς του Ρήνου, τώρα τις αναπαράγει. Δικαιούται, βέβαια, να αναρωτηθεί κανείς αν οι Ευρωπαίοι θέλουν και μπορούν στ' αλήθεια να αποκτήσουν «στρατηγική αυτονομία», όπως και τι θα την κάνουν, αν κάποτε, kāπως, την αποκτήσουν. Αλλά αυτό είναι μια άλλη, μεγάλη ιστορία.

Η Αποκάλυψις
του Ντόναλντ

Οι προφητείες του δόγματος Τραμπ για «παρακμή» και «εξάλειψη» της Ευρώπης ακούστηκαν στην άλλη άκρη του Ατλαντικού ως προαναγγελία θανάτου του ΝΑΤΟ. Πού είναι η αλήθεια και πού η κινδυνολογία;

Ο Ντόναλντ Τραμπ σε πρόσφατο υπουργικό συμβούλιο στον Λευκό Οίκο. Αποκρυπτογραφώντας τα μηνύματά του προς τις Βρυξέλλες, αναλυτές εκτιμούν ότι ίσως επιδιώκει να ηγηθεί ενός διεθνούς κινήματος Εθνικιστών. Ωστόσο, ο Αμερικανός πρόεδρος δεν έχει καμία ιδεολογία, ακροδεξιάς ή άλλης απόχρωσης, και οι όποιες ιδεολογικές αποχρώσεις του εξυπηρετούν μια εντελώς ωφελιμιστική, πραγματιστική λογική.

ΑΠΟΨΗ

Το «εύφορο» στίγμα και η έλξη του τραμπισμού

Του **ΗΛΙΑ ΝΤΙΝΑ**

Ο Τραμπ σπανίως λέει κάτι που δεν έχει πρώτα ακούσει ο ίδιος. Και η πρόσφατη δήλωσή του ότι οι Ευρωπαίοι ηγέτες είναι «αδύναμοι» πατάει πάνω σε μια διάχυτη εντύπωση: ότι η Ευρώπη στερείται ηγετών «με πυγμή». Τι σημαίνει όμως αυτό στην πράξη; Συχνά δεν είναι παρά μια ρομαντική προβολή σε πολιτικούς παλαιότερων εποχών, στους οποίους αποδίδουμε εκ των υστέρων –και ίσως υπερβολικά– διορατικότητα και αποφασιστικότητα. Η συζήτηση για το ποιος είναι ικανός και ποιος όχι είναι πάντοτε δύσκολη, αφού τα κριτήρια σπανίως είναι σαφή και αντικειμενικά. Σαφές είναι, πάντως, εκείνο που υπαινίσσεται ο Τραμπ: ότι η Ευρώπη δεν διαθέτει ηγέτες σαν και αυτόν. Και αυτό είναι ίσως το πραγματικό, επείγον ερώτημα: Υπάρχει σήμερα στην Ευρώπη χώ-

ρος για ηγέτες τύπου Τραμπ – με το στυλ, την απουσία φίλτρων και τις αυταρχικές παρορμήσεις που τους συνοδεύουν;

Οι **πολιτικοί** που «τα λένε όπως είναι» έχουν απήκηση, ακριβώς επειδή η ωμότητα τους εκλαμβάνεται ως έντιμη απλότητα. Η ίδια όμως αυτή απουσία φίλτρων συνδέεται –όπως φαίνεται σε όλες τις έρευνες που έχουν γίνει σχετικά– με αυταρχικότερες στάσεις: όσοι προτιμούν «ισχυρούς ηγέτες» αδιαφορούν πιο εύκολα για την ύπαρξη θεσμικών αντιβάρων, ελέγχου και αντιπολίτευσης. Το πρόβλημα, λοιπόν, δεν είναι ο λαϊκισμός αυτός καθαυτός: είναι η τάση να συρρικνώνεται ο χώρος της πολιτικής ελευθερίας όταν ο λαϊκισμός συνδυάζεται με προσωποπαγή άσκηση εξουσίας.

Απειλείται η Ευρώπη από ένα τέτοιο μοντέλο; Η απάντηση δεν είναι

απλή. Υπάρχουν χώρες –Ουγγαρία, Σερβία– όπου η μετατόπιση προς ένα πιο συγκεντρωτικό, λιγότερο πλουραλιστικό πρότυπο εξουσίας είναι ήδη πραγματικότητα. Και την άλλη, η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη εξακολουθεί να εκφράζει τη μεγαλύτερη προσκόλληση στη δημοκρατία παγκοσμίως. Η προτίμηση αυτή, ωστόσο, δεν είναι γραμμένη σε πέτρα. Και οι λόγοι ανησυχίας είναι συγκεκριμένοι.

Οι **τραμπικοί** ηγέτες τρέφονται από ένα κλίμα που θα αποκαλούσα κόπωση από το πολιτικό στίγμα. Είναι η αίσθηση πως ο δημόσιος διάλογος λειτουργεί με μια σειρά «απαγορευμένων» θέσεων – όχι επειδή είναι πράγματι επικίνδυνες, αλλά επειδή έχουν ταξινομηθεί έτσι από ένα εδραιωμένο κανονιστικό πλαίσιο που τις απορρίπτει εκ των προτέρων. Προσοχή: Εδώ το ζήτημα δεν είναι ο στιγ-

ματισμός αυτός καθαυτός, αλλά η άκριτη και υπερβολική χρήση του. Στην Ιταλία, για παράδειγμα, έχει ανοίξει συζήτηση για το πόσο χρήσιμο είναι για την αντιπολίτευση να χαρακτηρίζει «φασιστικές» ακόμη και πολιτικές που αφορούν την οικονομία. Όταν τα πάντα στιγματίζονται με τον ίδιο τρόπο, δημιουργείται σε ένα τμήμα των πολιτών η εντύπωση ότι η δημόσια σφαίρα λειτουργεί με κανόνες που περιορίζουν τη νόμιμη πολιτική διαφωνία. Αυτό ακριβώς το συναισθημα αξιοποιούν οι τραμπικοί ηγέτες: παρουσιάζονται ως αυτοί που έρχονται για να «σπάσουν τη σιωπή», να «πουν τα ανείπωτα», να δώσουν φωνή σε όσους αισθάνονται αποκλεισμένοι από το κυρίαρχο πολιτικό πλαίσιο.

Η **δεύτερη** πηγή ανησυχίας είναι η ίδια η εκλογική δυναμική των αντισυστημικών σχηματισμών.

Πολιτικοί με σοβαρά βιογραφικά τείνουν να προτιμούν τα θεσμικά κόμματα, ακριβώς γιατί θεωρούν πως μέσω αυτών έχουν περισσότερες πιθανότητες να διακριθούν. Όταν όμως τα λαϊκιστικά κόμματα αποκτούν απήκηση, αυτή η αξιολόγηση αλλάζει: περισσότερο ικανά στελέχη μετακινούνται προς αυτά, ενισχύοντας περαιτέρω την εκλογική τους δυναμική. Όπως δείχνει και ο Βισέντε Βαλεντίμι στο βιβλίο του για την κανονικοποίηση της άκρας Δεξιάς, το ιστορικό πλεονέκτημα ανθρώπινου κεφαλαίου των θεσμικών κομμάτων μπορεί να χαθεί μέσα σε λίγους εκλογικούς κύκλους. Με άλλα λόγια: ο τραμπισμός παράγει έλξη – και αυτή η έλξη είναι μέρος της ισχύος του.

Παρά ταύτα, η Ευρώπη διαθέτει και κάτι που συχνά ξεχνάμε: θεσμικά φρένα, που δεν υπάρχουν στις ΗΠΑ. Η αναλογική εκπροσώπηση,

η ανάγκη κυβερνητικών συνασπισμών, η κοιμητική πειθαρχία και η συνεχής διαπραγμάτευση με ευρωπαϊκούς θεσμούς παράγουν ένα πολιτικό περιβάλλον όπου ο καθάρως τραμπισμός δυσκολεύεται να επιβιώσει. Δεν τον ακυρώνουν, αλλά τον καθιστούν πιο απαιτητικό, πιο δαπανηρό και άρα λιγότερο πιθανό.

Και έτσι, για να παραφράσουμε τον Μαρξ: Οι τραμπικοί φτιάχνουν τη δική τους πολιτική ιστορία, αλλά μέσα σε δομές και θεσμούς που δεν έχουν επιλέξει οι ίδιοι. Το αν αυτές οι δομές θα αντέξουν είναι ίσως το πραγματικό ερώτημα της ευρωπαϊκής πολιτικής τα επόμενα χρόνια.

Ο κ. Ηλίας Ντίνας είναι καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης και κάτοχος της ελβετικής έδρας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Λοζάνης.

Πού βρίσκονται τα δεσμευμένα κεφάλαια της ρωσικής κεντρικής τράπεζας

Συνέντευξη στη **ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΚΡΗΤΙΚΟΥ**

Κρίσιμο κρας τεστ για το μέλλον της ευρωπαϊκής συνοχής χαρακτηρίζει το μπρα ντε φερ μεταξύ κρατών-μελών της Ε.Ε. για την κατάσχεση των ρωσικών περιουσιακών στοιχείων που είναι «παγωμένα» στον ευρωπαϊκό οργανισμό εκκαθάρισης συναλλαγών Euroclear, μιλώντας στην «Κ», ο οικονομολόγος Αντριου Κοσένκο. Ο συνεργάτης του νομπελίστα ακαδημαϊκού Τζόζεφ Στίγκλιτς εκτιμά πως το «δάνειο επανορθώσεων» συνιστά την ελάχιστη απονομή δικαιοσύνης για τα δεινά της Ουκρανίας και τονίζει ότι μια συμφωνία στις 18 Δεκεμβρίου, στη συνεδρίαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι sine qua non αν η Ε.Ε. θέλει να αντιμετωπίσει επιτυχώς την απειλή ενός μελλοντικού ευρωπαϊκού κατακερματισμού, τον οποίο απεργάζεται η Μόσχα.

— Θα μπορούσε η πρόταση Ζελένσκι για προκήρυξη εκλογών εν μέσω πολέμου να θεωρηθεί ένας διπλωματικός ελιγμός για να κερδίσει χρόνο έναντι των πιεστικών τηλεσιγράφων Τραμπ; — Ο Ζελένσκι έχει διατυπώσει επανειλημμένως την πρόθεση να διεξαγάγει εκλογές, εφόσον επιτευχθεί ειρήνη. Εκτιμώ πως υπό τη δαμόκλειο σπάθη της αμερικανικής ηγεσίας επικαλείται την προσφυγή στις κάλπες ως ένα «απονενοημένο διάβημα» για να κερδίσει χρόνο, παρά επειδή έχει πρόθεση να το κάνει. Μην ξεχνάμε ότι είναι εν ισχύ ο στρατιωτικός νόμος και συνταγματικά απαγορεύεται να στήθούν κάλπες. Ακόμη και αν αυτό το εμπόδιο όμως ξεπεραστεί και βρεθεί ένα modus operandi, ποιος θα παράσχει εγγυήσεις ασφαλείας, πώς οι στρατιώτες που είναι στο μέτωπο, όπως και τα εκατομμύρια πολιτών που ζουν σε περιοχές υπό ρωσική κατοχή, θα μπορέσουν να ψηφίσουν και πού, ποιος θα κάνει την καταμέτρηση και θα πιστοποιήσει ότι δεν υπάρχει καλπονοθεία; Ακόμη και ο Βαλερί Ζαλούζνι, στρατηγός εν αποστρατεία και νυν πρέσβης της Ουκρανίας στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο οποίος θα μπορούσε να είναι το αντίπαλον δέος του Ζελένσκι, δεν διαθέτει πολιτικό κόμμα, ούτε καν εκλογικό μηχανισμό. Τούτων δοθέντων, εκτιμώ πως ο Ζελένσκι προσπαθεί να «αγοράσει» χρόνο ώστε αφενός να μην αναγκαστεί να συνθηκολογήσει και αφετέρου να πάρει το πράσινο φως για την αξιοποίηση των δεσμευμένων ρωσικών κεφαλαίων.

— Όταν η Ρωσία εισέβαλε στην Ουκρανία το 2022, το G7, κατόπιν πρότασης του τότε Ιταλού πρωθυπουργού και πρώην προέδρου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Μάριο Ντράγκι, «πάγωσε» τα αποθεματικά της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας. Είναι νομικά εφικτό να κατασχεθούν και πώς; — Τον Φεβρουάριο του 2022, λίγο μετά τη ρωσική εισβολή, 280 δισ. ευρώ σε περιουσιακά στοιχεία της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας (κυρίως έντοκα χρεόγραφα) δεσμεύθηκαν σε δυτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Τον Οκτώβριο του 2024, οι χώρες του G7 δημιούργησαν το πρόγραμμα «Επιτάχυνσης Εκτακτων Εσόδων» (ERA) παρέχοντας δάνεια στην Ουκρανία, τα οποία χρηματοδοτούνται από τους τόκους αυτών των «παγωμένων» ρωσικών περιουσιακών στοιχείων. Στο πλαίσιο του προγράμματος ERA, περίπου 30,9 δισ. ευρώ έχουν ήδη εκταμιευθεί. Η νομική φόρμουλα που επιτρέπει την αξιοποίηση αυτών των κεφαλαίων εδράζεται στα λεγόμενα «αντίμετρα». Όταν ένα κράτος παραβιάζει το διεθνές δι-

Αντριου Κοσένκο, οικονομολόγος, συνεργάτης του Τζόζεφ Στίγκλιτς

Το βραχυκύκλωμα με τα «παγωμένα» 280 δισ. της Ρωσίας

Έχει δίκιο το Βέλγιο που αντιστέκεται στην κατάσχεση των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων της Μόσχας; Οι νομικές επιπλοκές ενός κρίσιμου γεωπολιτικού διακυβεύματος

Καταστροφές σε πολυκατοικία έπειτα από επίθεση ρωσικού drone στο Τσερνίβιχ κατά τη διάρκεια της νύχτας. «Το δάνειο επανορθώσεων δεν είναι μόνο η ελάχιστη απονομή δικαιοσύνης, είναι ζήτημα επιβίωσης», λέει ο Αντριου Κοσένκο και υπογραμμίζει ότι «η υπεράσπιση της Ουκρανίας είναι υπεράσπιση της Ευρώπης».

καιο, όπως η Ρωσία, εισβάλλοντας στην Ουκρανία, τότε όχι μόνο το θυγόμενο κράτος, αλλά και τρίτα κράτη μπορούν να λάβουν μέτρα τα οποία υπό κανονικές συνθήκες θα ήταν παράνομα, με σκοπό το κράτος «παραβάτης» να αναγκασθεί να επιστρέψει στις διεθνείς υποχρεώσεις του. Αυτά τα αντίμετρα είναι αναστρέψιμα και εφόσον το επιτιθέμενο κράτος συμμορφωθεί, αίρονται. Στην προκειμένη περίπτωση, η Ρωσία θα μπορούσε να πάρει τα χρήματά της πίσω, αφού πρώτα αποζημιώσει την Ουκρανία. Κανείς δεν εγγυάται ότι η Ρωσία θα το πράξει. Αν δεν το κάνει όμως, τότε το Κίεβο δικαιούται να κρατήσει τα χρήματα.

— Σε ποιες χώρες είναι δεσμευμένα τα ρωσικά κεφάλαια; Συμπεριλαμβάνονται σε αυτά και ιδιωτικά κεφάλαια Ρώσων ολι-

γαρχών και εκποιτηθέντα περιουσιακά στοιχεία τους; — Το μεγαλύτερο μέρος αυτών των κεφαλαίων, πάνω από 193 δισ. ευρώ, βρίσκεται σε μόνο ένα βελγικό χρηματοπιστωτικό αποθετήριο τίτλων, τη Euroclear. Η Γαλλία έχει περίπου 20 δισ. ευρώ, το Ηνωμένο Βασίλειο 25 δισ. λίρες, η Ιαπωνία 25-30 δισ. ευρώ, το Λουξεμβούργο πάνω από 10 δισ. ευρώ και η Ελβετία 7,45 δισ. ελβετικά φράγκα. Πρόκειται για χρήματα της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας και όχι ιδιωτικά κεφάλαια. Να σημειωθεί εδώ ότι το κόστος ανοικοδόμησης της Ουκρανίας ξεπερνάει τα 500 δισ. δολάρια, η Ουκρανία θα χρειαστεί περίπου 140 δισ. τα επόμενα δύο χρόνια, επιπλέον άλλης χρηματοδότησης, λόγω των συνεπειών του πολέμου στην οικονομία της.

— Το Βέλγιο υποστηρίζει ότι φέ-

ρε δυσανάλογο μερίδιο νομικών κινδύνων έναντι των υπολοίπων ευρωπαϊκών κρατών, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των «παγωμένων» ρωσικών αποθεμάτων βρίσκεται στη Euroclear, η οποία υπάγεται στη νομική δικαιοδοσία του Βελγίου. Είναι δικαιολογημένες οι ενστάσεις των Βρυξελλών; — Το Βέλγιο φοβάται ότι η Ρωσία θα στραφεί νομικά κατά της Euroclear (σ.σ.: αυτό πράγματι συνέβη προχθές, αλλά σε δικαστήριο της Μόσχας, η δικαιοδοσία του οποίου δεν αναγνωρίζεται στην Ε.Ε.) βάσει διμερούς επενδυτικής συμφωνίας του 1990 (με την πρώην ΕΣΣΔ). Σύμφωνα με αυτή, αν η Μόσχα δικαιωθεί, τότε η Euroclear θα υποχρεωθεί να αποζημιώσει τη Ρωσία. Εκτιμώ ότι κάτι τέτοιο είναι νομικά ανέφικτο. Πάντως, το «πάγωμα» των περιουσιακών στοιχείων έχει ήδη συντελεστεί και δεν ως τώρα δεν είχε υπάρξει καμία αντίδραση.

Ο πιο άμεσος τρόπος για να χρησιμοποιηθούν τα «παγωμένα» περιουσιακά στοιχεία της κεντρικής τράπεζας της Ρωσίας θα ήταν πρώτα να κατασχεθούν και στη συνέχεια να δοθούν στην Ουκρανία. Υπάρχουν νομικά επιχειρήματα υπέρ μιας τέτοιας κίνησης, καθώς οι παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου, όπως εν προκειμένω η ρωσική εισβολή, δικαιολογούν διεθνή νομικά αντίμετρα.

Ωστόσο, αυτά τα επιχειρήματα δεν έχουν πείσει όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, καθώς ένα μη αναστρέψιμο βήμα, όπως η κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων, συνήθως γίνεται μόνο από άμεσα εμπλεκόμενους σε μια σύγκρουση. Η ίδια η Ουκρανία έχει σαφώς δικαίωμα επί των ρωσικών περιουσιακών στοιχείων για να αντισταθμίσει τις ζημιές που έχει προκαλέσει η Ρωσία. Όμως, τα δεσμευμένα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονται στην Ε.Ε., όχι στην Ουκρανία, ως εκ τούτου άλλος έχει το νομικό δικαίωμα επί των «παγωμένων» ρωσικών περιουσιακών στοιχείων και άλλος τα κεφάλαια.

Είναι οξύμωρο πάντως ότι την ώρα που η Ρωσία έχει δημιουργήσει τη σοβαρότερη κρίση στην Ευρώπη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο καταπατώντας το διεθνές δίκαιο, τα περιουσιακά στοιχεία της να απολαύουν της προστασίας των ευρωπαϊκών θεσμών. Δεν μπορεί κανείς να τα έχει όλα. Δεν μπορεί να επιτιθείται στην Ευρώπη με παρεμβολές, σαμποτάζ, κυβερνοπόλεμο και εκστρατείες παραπληροφόρησης, και ταυτόχρονα να απολαύει της προστασίας των ευρωπαϊκών χρηματοοικονομικών και νομικών ιδρυμάτων. Αν υπάρχει κάποια κατάλληλη στιγμή να «σφίξουμε τα λουριά» στη Ρωσία, είναι τώρα. Με τα έσοδα από πετρέλαιο και φυσικό αέριο να έχουν μειωθεί δραματικά, η Ρωσία δυσκολεύεται ολοένα και περισσότερο να χρηματοδοτήσει τον αιματηρό πόλεμό της.

— Για να επιμεριστεί ο κίνδυνος ενός δανείου επανορθώσεων, κάθε κράτος-μέλος καλείται να εγγυηθεί ένα μέρος του δανείου (βάσει του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματός του), όμως κάποια κράτη διαφωνούν. Μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία όταν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεδριάσει επί του θέματος στις 18 Δεκεμβρίου;

— Πιστεύω ότι θα επιτευχθεί εντέλει συμφωνία. Υπάρχει νομική φόρμουλα. Το Βέλγιο ζητεί εγγυήσεις και θεωρώ πως άλλες χώρες θα τις δώσουν. Αν δεν προχωρήσει αυτό το σχέδιο, οι εναλλακτικές για την Ευρώπη θα είναι ακόμη πιο επώδυνες, καθώς τα κράτη-μέλη θα κληθούν να ανταλλάξουν τα κεφάλαια από τους εθνικούς προϋπολογισμούς τους, εισπράττοντας μεγαλύτερη δημοσιονομική πίεση.

Οι ανησυχίες του Βελγίου είναι κατά τη γνώμη μου αβάσιμες. Δεδομένων των σοβαρών παραβιάσεων του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και της κλίμακας των ρωσικών εγκλημάτων πολέμου, δεν υπάρχει κανένα ρεαλιστικό ενδεχόμενο απόφασης υπέρ της Ρωσίας που θα καθιστούσε το Βέλγιο υπόλογο.

Το δάνειο επανορθώσεων δεν είναι μόνο η ελάχιστη απονομή δικαιοσύνης, είναι ζήτημα επιβίωσης. Η υπεράσπιση της Ουκρανίας είναι υπεράσπιση της Ευρώπης. Η Ευρώπη πρέπει να ορθώσει το ανάστημά της απέναντι στο νέο δόγμα Στρατηγικής Εθνικής Ασφάλειας Τραμπ, το οποίο εξυπηρετεί τον ρωσικό εθνικισμό, αν θέλει να αντέξει στην άμεση και θανάσιμη απειλή ενός μελλοντικού ευρωπαϊκού κατακερματισμού που απεργάζεται η Μόσχα.

“

Να σφίξουμε τα λουριά

Δεν μπορεί κανείς να τα έχει όλα. Δεν μπορεί να επιτιθείται στην Ευρώπη με παρεμβολές, σαμποτάζ, κυβερνοπόλεμο και εκστρατείες παραπληροφόρησης, και να απολαύει της προστασίας των ευρωπαϊκών χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων.

αυριανισμός κρυπτονόμισμα ντελούλου καραμελιάζω ινφλουένσερ

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

Αν με ρωτούσαν πριν από λίγες ημέρες τι σημαίνει «αυριανισμός», μάλλον θα κοίταζα με αμυχανία. Το ίδιο και πολλοί φίλοι μου, που ανήκουν στη γενιά Ζ. «Κάτι σε πρωισμό μου κάνει», έλεγε ο ένας, «κάτι σαν περίεργη πολιτική αργκό», έλεγε ο άλλος, όταν τους ρώτησα για τη σημασία της λέξης που, προσωπικά, δεν μου έλεγε «κάτι». Πάντως αυτό που δεν περίμενα με τίποτα ήταν ότι αυτή η λέξη υπάρχει σε λεξικό και πρόκειται μάλιστα να αφαιρεθεί, καθώς δεν χρησιμοποιείται πια. «Ο αυριανισμός περιγράφει την επιθετική, λαϊκιστική δημοσιογραφία των '80s και είναι φυσιολογικό να μην τη γνωρίζει η νεότερη γενιά», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Παπαναστασίου, καθηγητής Ιστορικής Γλωσσολογίας στο ΑΠΘ και διευθυντής του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών (Ιδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), το οποίο έχει την ευθύνη για το γνωστό μας Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής ή Λεξικό Τριανταφυλλίδη, όπως συνήθως λέγεται. «Η λέξη θα οβηστεί από την ανανεωμένη ηλεκτρονική έκδοση του λεξικού, καθώς ο όρος έχει ξεθωριάσει», προσθέτει.

Την ίδια στιγμή όμως άλλες λέξεις, όπως «χιπστερ» και «ντελούλου», που χρησιμοποιούνται ευρέως όχι μόνο στα σόσιαλ μίντια αλλά και στην καθημερινή επικοινωνία μας, πρόσφατα απέκτησαν το δικό τους λήμμα στα ηλεκτρονικά λεξικά της Ακαδημίας Αθηνών και των Εκδόσεων Πατάκη, αντίστοιχα.

Η «ζωντανή» γλώσσα

Οι Έλληνες λεξικογράφοι παρακολουθούν με ενδιαφέρον την ασταμάτητη ροή νέων λέξεων που καταγράφεται στα μεγάλα αγγλόφωνα λεξικά, όπως του Κέμπριτζ και της Οξφόρδης. Εκεί, σχεδόν κάθε εβδομάδα προστίθενται νεολογισμοί που έχουν γίνει κομμάτι της γλώσσας μας ή περιγράφουν νέες τάσεις και συνήθειες. Οροι όπως parasocial (περιγράφει μια μονομερή και φανταστική σύνδεση που νιώθει κάποιος με ένα δημόσιο πρόσωπο) ή tradwife (μία σύγχρονη γυναίκα που υιοθετεί συνειδητά και προβάλλει ένα μοντέλο ζωής βασισμένο στους παρδοσιακούς ρόλους των φύλων) ταξινομούνται αμέσως ως λήμματα, ακολουθώντας τον ρυθμό της ζωντανής γλώσσας «εδώ και τώρα», κάτι το οποίο οι Έλληνες λεξικογράφοι δεν φαίνεται ούτε να ασπάζονται, αλλά ούτε και να απορρίπτουν.

Οι λεξικογράφοι της Ακαδημίας Αθηνών με τους οποίους μιλήσαμε προσεγγίζουν με μεγαλύτερη προσοχή, αλλά όχι με

σκεπτικισμό τη γλώσσα των νέων, η οποία μοιάζει να ανοίγει ένα νέο πεδίο έκφρασης. Δεν εντάσσουν αμέσως τις λέξεις και τις φράσεις που χρησιμοποιεί η γενιά Ζ ή που εμφανίζονται ξαφνικά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Αντίθετα αφήνουν να περάσει ένα εύλογο χρονικό διάστημα ώστε να διαπιστωθεί αν η χρήση μιας λέξης θα καθιερωθεί ή αν πρόκειται απλώς για μόδα παροδική, που σύντομα θα εξαφανιστεί. «Η γλώσσα είναι ζωντανή και εξελίσσεται, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα καταγράφουμε αμέσως οποιαδήποτε λέξη μας κάνει εντύπωση ή την ακούμε για πρώτη φορά. Στο Χρηστικό Λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών υπάρχει ειδική κατηγορία νεολογισμών• εκεί συγκεντρώνονται οι νέες λέξεις, οι οποίες μελετώνται προσεκτικά πριν αποφασιστεί αν θα ενταχθούν ή όχι. Πρέπει να σκεφθούμε πόσο θα αντέξει μια λέξη, αν θα ριζώσει στη χρήση ή αν θα εξαφανιστεί. Γι' αυτό τα λεξικά δεν είναι ποτέ απολύτως αντικειμενικά• είναι προϊόν επιστημονικής κρίσης και επιλογής», τονίζει στην «Κ» ο επιστημονικός υπεύθυνος, συντάκτης και επιμελητής του Χρηστικού Λεξικού της Νεοελληνικής Γλώσσας της Ακαδημίας Αθηνών, Χριστόφορος Χαραλαμπίδης.

Προβολή στο μέλλον

Μαζί του συμφωνεί και ο Γιώργος Παπαναστασίου. «Μια λέξη μπορεί να ενταχθεί ως κομμάτι του σύγχρονου νεανικού λεξιλογίου, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι θα παραμείνει για πάντα. Είναι πιθανό σε πέντε χρόνια να χρειαστεί να αφαιρεθεί από το λεξικό, αν η χρήση της έχει εκλείψει. Ο σημερινός λεξικογράφος οφείλει όχι μόνο να καταγράφει τη γλώσσα όπως είναι τώρα, αλλά και να μπορεί να φανταστεί αν μια λέξη έχει προοπτική να συνεχίσει να

υπάρχει ή αν πρόκειται να εξαφανιστεί μέσα σε λίγα χρόνια. Η λεξικογραφία δεν είναι απλή αποτύπωση• είναι μια διαδικασία κρίσης και πρόβλεψης, που ισορροπεί ανάμεσα στη ζωντανή ροή της γλώσσας και στη διάρκεια των λέξεων στον χρόνο». Με αυτή τη λογική, όπως εξηγεί ο κ. Παπαναστασίου, στη νέα έκδοση του Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής, που θα κυκλοφορήσει σε περίπου τρία χρόνια, θα ενταχθούν λέξεις οι οποίες αντανακλούν τη σύγχρονη πραγματικότητα, όπως «κρυπτονόμισμα», «ηπλεργασία», «πρωινόδικο» και «κακοποιητικός».

«Η διαδικασία ξεκίνησε πριν από δυόμισι χρόνια. Πρόκειται για μια ριζική αναμόρφωση, όχι απλώς για την προσθήκη μερικών δεκάδων νέων λέξεων. Θα ενταχθούν νέοι όροι που έχουν καθιερωθεί στη χρήση. Αυτό απαιτεί επιστημονική κρίση, αξιολόγηση και αναδιάρθρωση του λεξικού στο σύνολό του», λέει ο κ. Παπαναστασίου, παραθέτοντας ακόμη μερικά παραδείγματα από τις νέες λέξεις που θα ενταχθούν στο λεξικό. «Ενα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η λέξη «κορωνοϊός». Τα προηγούμενα χρόνια πολύ πιο περιορισμένη, καθώς το φαινόμενο έχει σχεδόν εκλείψει», εξηγεί και συμπληρώνει ότι «ακόμη μία λέξη που θα δείτε στη νέα έκδοση είναι και ο “ινφλουένσερ”. Το άτομο που επηρεάζει το κοινό, συνήθως μέσα από τα σόσιαλ μίντια».

Η πολιτική που ακολουθεί το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής είναι ότι δεν περιορίζεται μόνο

στην προσθήκη νέων λέξεων, αλλά προχωρεί και στην αφαίρεση όρων που έχουν πια ξεπεραστεί. «Η αφαίρεση λέξεων όπως “αυριανισμός” ή το ρήμα “καραμελιάζω” (πλέον λέμε “καραμελώνω”) είναι μια διαδικασία πολύ πιο απαιτητική από την εισαγωγή νεολογισμών, γιατί προϋποθέτει να κριθεί αν ένας όρος έχει οριστικά αποσυρθεί από τη χρήση και αν η μνήμη του παραμένει μόνο ιστορική. Έτσι, το λεξικό δεν καταγράφει απλώς το καινούργιο, αλλά ανανεώνεται ριζικά, αναδιαμορφώνοντας το γλωσσικό του σώμα ώστε να αντανακλά την πραγματική εικόνα της σύγχρονης ελληνικής», συμπληρώνει ο κ. Παπαναστασίου.

Τα αγγλόφωνα λεξικά

Το Μεγάλο Ηλεκτρονικό Λεξικό της Νεοελληνικής Γλώσσας των Εκδόσεων Πατάκη μοιάζει να συμβαδίζει περισσότερο με τον ρυθμό των μεγάλων αγγλόφωνων λεξικών, που ανανεώνονται συνεχώς με νέους όρους. Στο λημματόλογό του καταγράφονται καθημερινά λέξεις που έχουν ήδη περάσει στη ζωντανή χρήση της γλώσσας, οι περισσότερες εκ των οποίων προέρχονται απευθείας από την Αγγλική.

Σε αντίθεση με το Λεξικό Τριανταφυλλίδη, αυτό του Πατάκη ακολουθεί μια διαφορετική προσέγγιση. Δεν αφαιρεί ποτέ καμία λέξη, ακόμη κι αν η χρήση της έχει πια περιοριστεί ή έχει σχεδόν εκλείψει. «Όλες οι λέξεις που έχουν καταγραφεί παραμένουν στο λημματόλογιο, λειτουργώντας ως γλωσσικό αποθετήριο που διασώζει όχι μόνο το παρόν αλλά και το παρελθόν της ελληνικής γλώσσας. Είναι σημαντικό διότι μπορεί κάποιος να διαβάσει λογοτεχνία ή πολιτικούς λόγους του 19ου αιώνα και να χρειαστεί επεξήγηση», τονίζει ο Στέφανος Πατάκης.

Το λεξικό που δημιουργήθηκε πριν από 25 χρόνια και από τότε δεν έχει πάψει να εμπλουτίζεται και να διορθώνεται, αποτελεί έργο μιας συντακτικής ομάδας 150 ειδικών από όλους τους κλάδους. «Όταν ξεκίνησε το εγχείρημα, θεωρούσα ότι σε τρία χρόνια θα έχουμε τελειώσει. Έκανα λάθος. Κάθε μέρα συνειδητοποιώ ότι όσο προχωρούμε την έρευνα τόσο λιγότερα γνωρίζουμε. Η γλώσσα είναι ένα ακανές πεδίο», σημειώνει ο κ. Πατάκης, υπογραμμίζοντας παράλληλα ότι οι αγγλισμοί παίζουν πλέον καθοριστικό ρόλο και δεν είναι μόνο αδύνατο αλλά και λάθος να μη συμπεριληφθούν, κάποιοι από αυτούς, στα λεξικά. Μαζί του συμφωνεί και ο κ. Χαραλαμπίδης: «Δεν υπάρχουν πια νεολογισμοί που γεννιούνται από χαρισματικούς ποιητές, όπως συνέβαινε με τον Κωστή Παλαμά και άλλους δημιουργούς του παρελθόντος. Σήμερα τα λεξικά εμπλουτίζονται συνεχώς με λέξεις που προέρχονται κυρίως από τα πεδία των θετικών επιστημών, της πληροφορικής αλλά και από τα αμερικανικά αγγλικά της καθημερινότητας, καθώς η γλώσσα μας καλείται να περιγράψει νέα φαινόμενα και όρους, όπως για παράδειγμα τα “πόντκαστ”, “ινσταγκραμ”, “χοτ σποτ” κ.ά.».

Η «γυάλινη οροφή»

Για τον κ. Χαραλαμπίδη, «ένα λεξικό είναι απαραίτητο να ευαισθητοποιεί το κοινό μέσα από τις λέξεις και τα παραδείγματα που περιλαμβάνει, ώστε να αναδεικνύει πλευρές της γλώσσας, οι οποίες συνδέονται με την κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα». Όπως εξηγεί, «αν ανοίξετε το λήμμα “γυάλινος” στο Χρηστικό Λεξικό, θα δείτε ότι δεν περιορίζεται μόνο στην κυριολεκτική σημασία. Υπάρχει το παράδειγμα της γυάλινης οροφής, που σημαίνει το αόρατο εμπόδιο το οποίο δυσχεραίνει ή αποθαρρύνει τις γυναίκες και τα άτομα από μειονότητες να ανέλθουν σε ανώτατες ιεραρχικές βαθμίδες λόγω κοινωνικών προκαταλήψεων. Πρόκειται για έναν όρο που προέρχεται από τα αγγλικά (glass ceiling, 1984) και τα γαλλικά (plafond de verre)».

Με τον ίδιο τρόπο, αν αναζητήσετε το λήμμα «μπουλινγκ» θα δείτε ότι δεν μένει στη μεταφορά του ξενικού όρου, αλλά αποδίδει με σαφήνεια τη σημασία του: πρακτικές εκφοβισμού, παρενόχλησης και θυματοποίησης παιδιών από συνομηλίκους τους. «Έτσι, οι λέξεις δεν είναι απλώς σημασίες, αλλά γίνονται εργαλεία κατανόησης της κοινωνίας και των προβλημάτων της, δείχνοντας ότι η λεξικογραφία μπορεί να λειτουργήσει ως καθρέφτης της εποχής μας», καταλήγει ο κ. Χαραλαμπίδης.

Η κρησάρα
του επιμελητή

Στο Χρηστικό Λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών υπάρχει ειδική κατηγορία νεολογισμών• εκεί συγκεντρώνονται οι νέες λέξεις, οι οποίες μελετώνται πριν αποφασιστεί αν θα ενταχθούν ή όχι. Τα λεξικά δεν είναι ποτέ απολύτως αντικειμενικά• είναι προϊόν επιστημονικής κρίσης και επιλογής.

Χριστόφορος Χαραλαμπίδης
Ακαδημία Αθηνών

Οι λέξεις
που χάνονται

Η αφαίρεση λέξεων όπως ο «αυριανισμός» είναι μια διαδικασία πολύ πιο απαιτητική από την εισαγωγή νεολογισμών, γιατί προϋποθέτει να κριθεί αν ένας όρος έχει οριστικά αποσυρθεί από τη χρήση και αν η μνήμη του παραμένει μόνο ιστορική.

Γιώργος Παπαναστασίου
ΑΠΘ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το μετέωρο βήμα του Γιάννη

Ο Έλληνας σtar δεν χαμογελάει στο παρκέ όπως παλιά. Το διαζύγιο με τους Μπακς μοιάζει πιθανό

Του ΜΠΑΜΠΗ ΠΑΠΑΔΑΤΟΥ

Λέγεται ότι την ώρα της στέψης των Ρωμαίων αυτοκρατόρων –ή κατά άλλους όταν ο Καίσαρας εισερχόταν θριαμβευτής σε μια κατακτημένη πόλη– υπήρχε πάντα ένας σκλάβος πίσω τους που τους ψιθύριζε τη φράση «memen-to mori» (σε ελεύθερη μετάφραση «θυμήσου ότι κάποια στιγμή θα πεθάνεις»), με σκοπό να τους υπενθυμίζει τη θνητότητά τους και να τους αποτρέπει από το να είναι άδικοι και αλαζόνες.

Και στον πρωταθλητισμό, όταν κάποιος αθλητής κατακτά τις κορυφές, ειδικά σε δημοφιλή σπορ όπως το μπάσκετ και μάλιστα στο NBA, τότε τίθεται σε δοκιμασία το αξιακό σύστημά του, καθώς οι προκλήσεις όχι μόνο πολλαπλασιάζονται (μαζί με τα εκατομμύρια), αλλά μοιάζουν αμείλικτες.

Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο είναι ένας άνθρωπος που έχει εξελιχθεί παραδειγματικά σε όλους τους ρόλους του: ως πατέρας, αδελφός, γιος, συμπαίκτης και παγκόσμιο είδωλο. Μέχρι σήμερα αντιμετωπίζει –σχεδόν πάντα– ψυχραιμία την πίεση, απ’ όπου κι αν αυτή προέρχεται. Δεν δείχνει αλαζόνες, προτάσσει το ήθος και τις αξίες του, έστω κι αν πολλές φορές παρεκτρέπεται.

Μπαίνοντας πια στο 32ο έτος της ηλικίας του κι έχοντας διαγράψει μια παραμυθένια προσωπική και αθλητική πορεία, αποφάσισε να στρέψει το βλέμμα του –πιο αποφασιστικά αυτή τη φορά– μακριά από το Μιλγουόκι.

Από αμούστακο, αδύνατο παιδί των 205 εκατοστών το 2013, όταν και διέβη τον Ρουβίκωνα, εξελίχθηκε σε ένα θαύμα της φύσης, βάζοντας πάνω του ακόμη ξέι εκατοστά ύψους και μια ασύλληπτη μυϊκή μάζα. Έμαθε τον αμερικανικό τρόπο ζωής, έμαθε και στους Αμερικανούς τη ζωή του.

Το 2023 είχε πει ότι δεν υπάρχει αποτυχία γι’ αυτόν, αλλά εξέλιξη. Και ο Γιάννης δεν σταματάει ποτέ να εξελίσσεται. Με την πολυετή εμπειρία και τις παραστάσεις του, πλέον, θεωρεί ότι ήρθε η ώρα να αλλάξει σελίδα. Ή μήπως όχι;

Το χρονικό

Το καλοκαίρι οι Μπακς άφησαν τον Λιλάρντ και χρησιμοποίησαν μέρος των χρημάτων για να υπογράψουν με τον Τέρνερ. Επίσης, απέκτησαν δύο γκαρντ: τον Ράιαν Ρόλινς και τον Κόουλ Αντονι. Κάθε παίκτης κι ένας ρόλος, όμως όλα λειτουργούν μόνο με τον Αντετοκούνμπο. Όταν βρίσκεται στο παρκέ, οι Μπακς έχουν μία από τις καλύτερες επιθέσεις της λίγκας. Όταν βγαίνει, είναι κάκιστοι. Αυτό φυσικά δεν συμβαίνει μόνο στους Μπακς.

Οι Νάγκετς αγκομαχούν χωρίς τον Γιόκιτς, ο ΛεΜπρόν για δεκαετίες ήταν μια ομάδα μόνος του. Αλλά η περίπτωση του Γιάννη μοιάζει διαφορετική: υπάρχει μια μοναξιά γύρω του που δεν μπορεί (ή δεν θέλει) να αποτινάξει.

Με τη λήξη του αγώνα επάνω ντι στους Πέισερς στην Ιντιάνα, βλέποντας τους συμπαίκτες του να κρέμονται πάνω του μετά το

buzzer-beater, κοιτώντας στο κενό, σχεδόν αδιάφορος, με τα δάχτυλα στα χείλη να καλεί το κοινό που αποδοκίμαζε να σωπάσει, ο Γιάννης έμοιαζε ξανά με έναν άνθρωπο μόνον.

Ο Έλληνας star βρίσκεται και πάλι στο επίκεντρο μιας από τις πιο καυτές ιστορίες του NBA, όχι τόσο για ό,τι κάνει στο παρκέ, αλλά για το πώς ο ίδιος, η ομάδα του και η κοινή γνώμη διαχειρίζονται μια πιθανή αλλαγή στην καριέρα του. Οι Μπακς εισέρχονται σε φάση αναπροσαρμογής.

Η φετινή σεζόν έχει δείξει ότι η ομάδα δεν είναι ανταγωνιστική για τον τίτλο, ενώ τραυματισμοί, αμφιλεγόμενες επιλογές στο ρόστερ και αγωνιστική αστάθεια έχουν δημιουργήσει αβεβαιότητα και γκρίνια. Σε αυτό το κλίμα, τα Μέσα και οι αναλυτές επικρίνουν να απαντήσουν σε ένα κρίσιμο ερώτημα: Πόσο αντέχει ο Γιάννης να παίζει σε μια ομάδα που δείχνει να μη τίτζει πραγματικά γύρω του ένα σαφές πλάνο πρωταθλητισμού; Ουσιαστικά, η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από το αν οι Μπακς μπορούν –και θέλουν– να κάνουν ό,τι χρειάζεται για να τον κρατήσουν (ικανοποιημένο).

Από τις αρχές της προηγούμενης σεζόν, που ξεκίνησε μια μίνι κρίση στους Μπακς και εντάθηκε μέσα στον χρόνο, η αίσθηση ότι τα «ελάφια» προτιμούν βραχυπρόθεσμες λύσεις παρά βαθιές τομές ήταν διάχυτη στο Μιλγουόκι. Τοπικά ρεπορτάζ περιγράφουν μια συσσωρευση «πίεσης» στον Γιάν-

νη – όχι τόσο σαν ξαφνική ρήξη βέβαια, αλλά σαν ένα χρονικό σπείδιο όπου η ανοχή του βρίσκεται στο ναδίρ.

Αυτή η «πίεση» έγινε πιο ορατή στους φιλάθλους και στα Μέσα όταν άρχισαν να κυκλοφορούν οι πρώτες φήμες ανταλλαγής και οι συζητήσεις του καλοκαιριού μεταξύ ομάδων.

Οι δύο δρόμοι

Τα σενάρια, πλέον, κινούνται σε δύο άξονες. Ο πρώτος «λέει» ότι οι Μπακς δεν θα κάνουν απλώς μικροδιορθώσεις: αν αποφασίσουν ότι δεν μπορούν να συγκροτήσουν ένα ανταγωνιστικό ρόστερ γύρω του, είναι πιθανόν να μπουν σε διαδικασία ριζικής ανασυγκρότησης, που θα περιλαμβάνει ανταλλαγές πολλών παικτών και ανταλλαγή σημαντικών assets. Το δεύτερο σενάριο λέει ότι η ομάδα θα επιχειρήσει να σβήσει τη φωτιά με στοχευμένες κινήσεις και ένα διετές πλάνο που θα πείσει τον Γιάννη να παραμείνει. Τα αμερικανικά μέσα ενημέρωσης, βέβαια, αναφέρουν ότι ο παίκτης έχει ισχυρό λόγο σε οποιοδήποτε deal, κάτι που κάνει και την παραμικρή ανταλλαγή ι διατέρα πολύπλοκη.

Οι Νικς εμφανίζονται ως «κλειδί» στην υπόθεση: το Μανχάταν, η αγορά, αλλά και το ειδικό «βάρος» της ομάδας της Ανατολής βρίσκονται στα «θέλω» του Γιάννη, ο οποίος πρόσφατα αγόρασε ένα σύγχρονο πολυώροφο κτίριο κατοικιών στο Μπρούκλιν, αξίας περίπου 13 εκατ. ευρώ, με

ό,τι συνεπάγεται αυτή η κίνηση. Ωστόσο, οι νομικοί και λογιστικοί περιορισμοί, αλλά και οι τρέχουσες δαπάνες σε ανταλλαγές, καθιστούν μια midseason κίνηση εξαιρετικά δύσκολη. Οι Λέικερς έχουν το brand και τον μαγνήτη του Λος Άντζελες, αλλά κι εκεί το ζήτημα είναι η «αποθήκη» συμβολαίων, ο προσανατολισμός της ομάδας και αν μπορούν να στηθούν ένα οικονομικό παζλ χωρίς να ξεγυμνωθούν.

Η μαζική διαγραφή περιεχομένου των Μπακς στα social media του Γιάννη, σε πρόστη ανώνυμη ερμηνεύθηκε ως σημάδι δυσανεκτίας. Ωστόσο, insiders και αξιοπιστες πηγές έχουν επισημάνει ότι οι κινήσεις στα social δεν αντικατοπτρίζουν πάντα αποφάσεις περί μεταγραφών.

Ο Γιάννης είναι σαφές ότι θέλει συνέπεια, πλάνο τίτλου και ανθρώπους γύρω του που να του ταιριάζουν σε χαρακτήρα και αγωνιστικό ρόλο. Η σταθερότητα –οικογενειακή και επαγγελματική– είναι κρίσιμο γι’ αυτόν: προτιμά να είναι σε μέρος όπου αισθάνεται ότι η ομάδα έχει όραμα για το επόμενο βήμα, χωρίς να του ζητούνται συμβιβασμοί στο παιχνίδι του. Επαγγελματικά θέλει συνεργάτες που μπορούν να του δώσουν αξιοπιστία υποστήριξη (ντουέτο-συμπαικτες, κορυφαίοι ρόλοι στη ρακέτα, shooters) και οργανωτική κουλτούρα που στοχεύει το πρωτάθλημα –όχι απλώς τα playoffs. Κάτι που οι Μπακς είναι δύσκολο να του προσφέρουν αυτή τη στιγμή.

Καραδοκεί η Νέα Υόρκη

Οι Νικς θα μπορούσαν να λύσουν τον «γρίφο»: η αγορά του Μανχάταν και το ειδικό βάρος της ομάδας βρίσκονται στα «θέλω» του Γιάννη. Η πρόσφατη αγορά εκμερους του ενός κτιρίου κατοικιών στο Μπρούκλιν, τροφοδότησε περαιτέρω τα σενάρια.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ο καθοριστικός Ιανουάριος

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Μετά από ένα γύρο και κάτι, στην εξέλιξη του φετινού πρωταθλήματος, ένα από τα σημαντικά στοιχεία που προκύπτουν στην αξιολόγηση, ανάλυση και γενικότερη εκτίμηση, ως προς τη διεκδίκηση του τίτλου, είναι η απουσία ακλόνητου φαβορί, με βάση την αγωνιστική εικόνα των ομάδων που βρίσκονται στα ψηλά και κυρίως από το γεγονός των μικρών διαφορών που τις χωρίζουν στη βαθμολογία.

Δεν είναι άλλωστε τυχαίο πως, στις δεκατρείς πρώτες αγωνιστικές, η κορυφή άλλαζε κατά καιρούς χρώματα αναλόγως των ομάδων που ανεβοκατέβαιναν στην πρώτη θέση, ενώ συχνό φαινόμενο ήταν οι ισοβαθμίες στις πρώτες θέσεις. Η μέχρι τώρα κατάσταση, όπως διαμορφωνόταν από αγωνιστική σε αγωνιστική στις πρώτες θέσεις της βαθμολογίας, δεν σημαίνει απαραίτητα πως όλες οι ομάδες διαθέτουν στο ίδιο ποσοστό ποιότητα ή στον ίδιο αριθμό αγωνι-

στικές αδυναμίες, δεν παύει, ωστόσο, να ισχύει πως οι όποιες διαφορές προκύπτουν δεν είναι σε βαθμό που εύκολα μπορούν να μας δώσουν τη δυνατότητα ασφαλούς ή με χαμηλό ρίσκο εκτίμησης, ως προς τη φετινή πρωταθλήτρια. Κάτι αντίθετο με την περσινή περίοδο, όταν η αγωνιστική εικόνα της μετέπειτα πρωταθλήτριας Πάφου, σε σχέση και με τους ανταγωνιστές της, από νωρίς... φώναζε για το τι θα ακολουθούσε τον Μάιο.

Με δεδομένες λοιπόν τις μικρές διαφορές που χωρίζουν τις διεκδικήτριες ομάδες του φετινού τίτλου, αυτομάτως, η επερχόμενη μεταγραφική περίοδος Ιανουαρίου αποκτά ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Ούτως ή άλλως, τα τελευταία χρόνια, έχει διαμορφωθεί μια διαφορετική εκτίμηση ως προς τη δεύτερη μεταγραφική περίοδο. Από τις (δεδομένες) δυσκολίες της περιόδου αυτής, την άποψη πως μόνο κάποια κενά και σε περιορισμένο βαθμό μπορεί να καλύψει σε κάποιες ομάδες, φθάσαμε τα τελευταία χρόνια και εκ του αποτελέσματος, στο συμπέρασμα πως ευκαιρίες

υπάρχουν και τον Ιανουάριο και πολύ περισσότερο, ότι καλοί ποδοσφαιριστές για διάφορους λόγους μπορεί να είναι εφικτό να αποκτηθούν και τον χειμώνα, σε μεταγραφές ικανές να διαμορφώσουν νέα δεδομένα για ομάδες και πρωτάθλημα γενικότερα.

Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς, το πόσο καθοριστικός θα είναι ο Ιανουάριος για τις ομάδες που διεκδικούν τον τίτλο. Το πόσο σημαντικό και σε ποιο βαθμό πλεονέκτημα στη διεκδίκηση του τίτλου μπορούν να αποκτήσουν ομάδες, για τις οποίες η αξιολόγηση των μεταγραφών Ιανουαρίου θα έχει πρόσμο θετικό. Ομάδες με ποιοτικά ρόστερ, χωρίς τη μεγάλη ανάγκη για ενίσχυση, οι οποίες, ωστόσο, θα ψάξουν το κάτι παραπάνω ή την ώθηση που θα τους επιτρέψει να υπερτερήσουν στο τέλος των αντιπάλων τους.

Ίσως μάλιστα, για πρώτη φορά, η μεταγραφική περίοδος Ιανουαρίου αποδειχθεί σε τέτοιο σημαντικό βαθμό καθοριστική, για τη μετέπειτα εξέλιξη και κυρίως τελική έκβαση στη φετινή διεκδίκηση του τίτλου!

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Στο πιο κάτω κείμενο καταγράφεται, για μια ακόμη φορά, η αναγκαιότητα των ομάδων να εξελίσουν τα φυτώριά τους, αναδεικνύοντας παίκτες. Ξένους; Ξένους! Κύπριους; Κύπριους!

Είναι έως και άπιστευτο ότι έχουμε φτάσει το 2025 και ακόμη οι ομάδες μας, ανεξαρτήτως μεγέθους, δεν έχουν αντιληφθεί ότι αποτελεί μια εκ των βασικών πηγών εσόδων που διαθέτουν, οι δε μεγάλες, δεν έχουν καταλάβει ότι μειονεκτούν έναντι των οποίων άλλων κλαμπ της Ευρώπης, καθώς οι επιλογές τους στο ρόστερ συρρικνώνονται.

Καλύτερο παράδειγμα από την πορεία της φετινής Πάφου, δεν υπάρχει. Οι Παφίτες, ναι μεν μεγαλουργούν στο κορυφαίο επίπεδο της ηπείρου, αλλά τέθηκαν προ δυσάρεστων καταστάσεων, όταν επί της πράξης διαπίστωσαν ότι η λίστα που δηλώνουν στην Ευρώπη δεν διαθέτει ποσοτικά τις απαραίτητες λύσεις.

Και δεν τις διαθέτει, ακριβώς επειδή απουσιάζουν εκείνες οι μονάδες που θα εμβαθύ-

νουν το ρόστερ, αφού οι κανόνες της ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας επιτρέπουν τη δήλωση μόλις 17 παικτών που θεωρούνται μη γηγενείς!

Από και πέρα οι υπόλοιποι 8 που θα συμπληρώσουν το ανώτατο όριο των 25, θα πρέπει να είναι μίνιμουμ οι 4 από την ακαδημία και οι υπόλοιποι να έχουν τουλάχιστον αγωνιστεί στην ηλικία μεταξύ των 15 και 21, για 3 χρόνια σε κάποια ομάδα της χώρας! Και όμως οι ομάδες μας, πολύ περισσότερο δε η ομοσπονδία, αντί να εναρμονιστούν με τις συνθήκες και κανονισμούς της ΟΥΕΦΑ, εξακολουθούν να έχουν σε ισχύ τους 17 ξένους του Καταλόγου Α’ και τον απεριόριστο αριθμό παικτών του Καταλόγου Β’ που περιλαμβάνει παίκτες έως και την ηλικία των 22!

Με λίγα λόγια, οι ομάδες μας, επιλέγουν να λειτουργούν ενάντια στα ίδια τους τα συμφέροντα. Αντί οι μικρότερες ομάδες να εστιάζουν και ν’ αναζητήσουν την απαραίτητη τεχνολογία ανάδειξης παικτών, επιλέγουν τ’ αλιοβερσία με τους μάντζερ. Ομοίως και οι μεγάλες.

Η δε ΚΟΠ, αντί να τους καθοδηγήσει, τους κάνει χατίρια. Η εναρμόνιση με τα κριτήρια της ΟΥΕΦΑ, θα έπρεπε προ πολλού να υλοποιηθεί. Τουλάχιστον!

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. -0,80%							
		0,62%	0,96%	0,68%	0,48%	-0,23%	-3,55%	0,82%

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Συνεχής ψηφιακή εξέλιξη στην Τράπεζα Κύπρου

Η Τράπεζα Κύπρου προωθεί σταθερά την ψηφιακή της εξέλιξη από το 2017, επενδύοντας σε καινοτόμα προϊόντα, ασφάλεια και εμπειρίες που φέρνουν τον πελάτη πιο κοντά στην τράπεζα. Με ήδη 500.000 χρήστες, σύμφωνα με τον Δημήτρη Νικολάου και την αυξημένη χρήση υπηρεσιών όπως QuickPay, QuickLoans και Joey, σχεδιάζει περαιτέρω αναβαθμίσεις. Παράλληλα, ενισχύει συνεχώς τα συστήματα κυβερνοασφάλειας για προστασία. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

Ιστορικό υψηλό για τις τιμές κατοικιών

Στο τρίτο τρίμηνο οι τιμές κατοικιών στην Ελλάδα ξεπέρασαν τα επίπεδα-ρεκόρ στα οποία είχαν διαμορφωθεί το 2008. Πλέον είναι κατά 7,1% υψηλότερες, σύμφωνα με την ΤτΕ, με τη μέση ζητούμενη τιμή για νεόδομο στην Αττική στις 4.100 ευρώ/τ.μ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,01%	0,10%
Γερμανία	2,86%	0,09%
Γαλλία	3,58%	0,05%
Ιταλία	3,56%	0,09%
Ισπανία	3,31%	0,07%
Ιρλανδία	3,04%	0,06%
Ελλάδα	3,47%	0,10%
Ην. Βασίλειο	4,52%	-0,02%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Εποπτική «ανάσα» στις τράπεζες

Μείωση κόστους και διοικητικού φόρτου για τα κυπριακά πιστωτικά ιδρύματα με το νέο πλαίσιο

ΗΕΚΤ παρουσίασε ένα πακέτο συστάσεων για την απλούστευση του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου, με στόχο τη μείωση της πολυπλοκότητας χωρίς όμως να πλήττεται η ανθεκτικότητα του τραπεζικού συστήματος. Οι αλλαγές επικεντρώνονται στη μείωση στοιχείων στους δείκτες κινδύνου και μόχλευσης, στην επέκταση του απλουστευμένου εποπτικού καθεστώτος για μικρότερες τράπεζες, στη δημιουργία ενιαίου μηχανισμού κεφαλαιακής διακυβέρνησης και στην προώθηση της ευρωπαϊκής ολοκλήρω-

σης των αγορών. Για τις κυπριακές τράπεζες, η μεταρρύθμιση θεωρείται ιδιαίτερα θετική, καθώς αναμένεται να μειώσει τον διοικητικό φόρτο και το κόστος συμμόρφωσης, επιτρέποντας μεγαλύτερη ευελιξία και καλύτερη κατανομή πόρων. Παράλληλα, μικραίνει η εποπτική απόσταση από τα ιδρύματα πληρωμών και τις neobanks, ενισχύοντας έμμεσα την ανταγωνιστικότητά τους. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν συγχώνευση των κεφαλαικών αποθεμάτων ασφαλείας, απλοποίηση του δείκτη μόχλευ-

σης, βελτίωση της ποιότητας κεφαλαίου, ευθυγράμμιση κανόνων εξυγιάνσης και απλούστευση των stress tests. Συνολικά, η μεταρρύθμιση θέτει τις βάσεις για ένα πιο λειτουργικό, προβλέψιμο και αποτελεσματικό εποπτικό περιβάλλον στην Ε.Ε. **Σελ. 5**

Εξωπραγματικές ανισότητες στην περιουσία παγκοσμίως

Η έκθεση για την ανισότητα, που δόθηκε στη δημοσιότητα, επισημαίνει ότι ένας παγκόσμιος φόρος 3% σε λιγότερους από 100.000 ανθρώπους με πλούτο ανερχόμενο σε δισεκατομμύρια δολάρια ή σε πολλές εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια, θα μπορούσε να αποφέρει έσοδα ύψους 750 δισ. δολ. ετησίως, όσα χρειάζονται για τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Της ΚΡΙΣΤΙΝ ΣΟΛΤΙΣ ΑΝΤΕΡΣΟΝ / THE NEW YORK TIMES

Υπό πίεση λόγω ακρίβειας ο Τραμπ

Στην προεκλογική εκστρατεία του το καλοκαίρι του 2024, ο Τραμπ βρέθηκε στο Νιου Τζέρσεϊ, ανάμεσα σε τραπέζια με καθημερινά είδη και πινακίδες που περιέγραφαν πόσο είχαν αυξηθεί οι τιμές τους επί των ημερών Μπάιντεν. Εκτιμώντας σωστά ότι αυτό το ζήτημα θα είχε συνέπειες στη μάχη για τον Λευκό Οίκο, η εκστρατεία του Τραμπ τον βοήθησε να το αναδείξει. Τώρα, ο Τραμπ είναι αυτός που ισχυρίζεται ότι οι ψηφοφόροι δεν πρέπει να πιστεύουν στο πορτοφόλι τους, αποκαλώντας το ζήτημα της προστιπής τιμής «απάτη» των Δημοκρατικών. Η ίδια παγίδα στην οποία έπεσε ο Μπάιντεν έχει τώρα παγιδεύσει τον δι-άδοχό του και έχει συνέπειες στα αντίστοιχα ποσοστά αποδοχής του, που έπεσαν προ-σφάτως κάτω από το 40%.

Στην πρώτη του θητεία, οι ανη-συχίες επικεντρώνονταν πε-ρισσότερο στο στυλ και στην προσέγγισή του, και η αποδο-χή του ήταν χαμηλότερη σε θέ-ματα όπως η αντίδραση στην COVID-19. Η δημοτικότητά του για τη διαχείριση της οικονο-μίας, ωστόσο, ήταν συνήθως ένα φωτεινό σημείο της θητεί-ας του και αυτή η πεποίθηση πως ο Τραμπ ίσως άξιζε να ξα-ναγίνει πρόεδρος αν μπορούσε να διορθώσει την οικονομία, τον επανέφερε στην εξουσία. Πλέον ταξιδεύει σε όλη τη χώ-ρα μιλώντας για τις τιμές, ενώ σε συνέντευξή του στο Politico περιέγραψε την τρέχουσα οι-κονομία ως «Α+ + + + +».

Οι πρόεδροι, βέβαια, δεν έχουν πλέον «μήνα του μέλι-τος» κατά τον πρώτο χρόνο τους. Δεν είναι πια συνηθισμέ-νο για έναν πρόεδρο να ξεκι-

νά με ποσοστό 70% και να τε-λειώνει τη θητεία του με 30 ή 40 μονάδες χαμηλότερα, όπως έκανε ο Τζιμ Κάρτερ. Οι ψη-φοφόροι είναι λιγότερο πρόθυ-μοι να δώσουν τα εύσημα σε έναν πρόεδρο που δεν ψήφι-σαν, ανεξάρτητα από τις περι-στάσεις. Ως αποτέλεσμα, ενώ οι πρόεδροι του 20ού αιώνα συχνά έβλεπαν ποσοστά 60% ή υψηλότερα, οι πρόεδροι των τελευταίων δεκαετιών είδαν τα ποσοστά τους να κυμαίνονται γύρω στο 40%.

Όπως και να 'χει το θέμα των προστιπών τιμών δεν εί-ναι πλέον το δυνατό σημείο του Τραμπ. Οι σύμβουλοί του κατανοούν ότι ο πολιτικός κίν-δυνος είναι πραγματικός και τον παροτρύνουν να αλλάξει πορεία. Η εορταστική περίοδος αγορών είναι προ των πυλών και, μαζί της, υπάρχει η πιθα-

νότητα για ακόμη μεγαλύτε-ρο πολιτικό κίνδυνο. Όταν ο Τραμπ επέβαλε τους δασμούς του, παραδέχτηκε ότι μπορεί να κάνουν τα πράγματα πιο ακριβά. Τις επόμενες δύο εβδο-μάδες, οι Αμερικανοί που θα κάνουν τα ψώνια τους για τις γιορτές θα εξετάσουν προσε-κτικά τι μπορούν να ξοδέψουν πέρα από τα απαραίτητα και θα θεωρήσουν τους ηγέτες τους υπευθύνους εάν αυτή η αξιο-λόγηση δεν είναι καλή.

Αν ο Τραμπ θέλει να ξανα-κερδίσει στο θέμα της οικονομι-ας και να ενισχύσει το ποσοστό αποδοχής του, πρέπει να κάνει κάτι που ο προκάτοχός του δεν μπόρεσε να κάνει. Πρέπει να αναγνωρίσει τον πόνο των Αμε-ρικανών –αντί να τον απορρί-ψει ως «απάτη–, ενώ παράλλη-λα να επισπμάνει τις πολιτικές για τις οποίες είναι περήφανος

και οι οποίες αντιμετωπίζουν το ζήτημα κατά μέτωπον: αυξη-μένη παραγωγή ενέργειας για τη μείωση των τιμών φυσικού αερίου, χαμηλότεροι φόροι για πολλές οικογένειες. Θα πρέπει επίσης να εξετάσει σοβαρά το ενδεχόμενο άρσης των δασμών σε τομείς όπου οι Αμερικανοί πλάνττουν περισσότερο, όπως τα τρόφιμα. Αν θέλει να αλλάξει τα πράγματα πριν από τις ενδι-άμεσες εκλογές του επόμενου έτους, θα χρειαστεί στοχευμένα μηνύματα, μαζί με συγκεκριμέ-να αποτελέσματα που οι Αμερι-κανοί θα νιώσουν στο πορτο-φόλι τους. Τα αυγά μπορεί να είναι φθηνότερα σήμερα από ό,τι πριν από ένα χρόνο, αλλά πολλά πράγματα για τα οποία πληρώνουν οι άνθρωποι δεν εί-ναι, και τα ποσοστά αποδοχής του Τραμπ αντικατοπτρίζουν αυτόν τον πόνο.

pwc

Ενθαρρύνουμε τη δράση.
Δημιουργούμε αντίκτυπο και αξία.

PwC Foundation - Ημέρες Εθελοντισμού

1-5 Δεκεμβρίου

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Φορο-θύελλα

Οι βουλευτές των συγκυβερνώντων ΔΗ-ΚΟ και ΔΗΠΑ μαζί με τον αντιπολιτευό-μενο ΔΗΣΥ απέτρεψαν φορο-θύελλα, όπως μας ενημέρωσαν. Και για να το πετύχουν έκαναν παρέμβαση της τε-λευταίας στιγμής προς τον υπουργό Οι-κονομικών καταφέροντας ελάφρυνση των φορολογικών βαρών της μεσαίας τάξης. Και όλα αυτά επιτεύχθηκαν με μόλις €110 εκατ. ευρώ που όπως μας ενημέρωσαν τα κόμματα, ως άλλοι οί-κοι αξιολόγησης, υπάρχει δημοσιονομι-κό περιθώριο και να μην ανησυχούμε. Αυτά συμβαίνουν στην Κύπρο του 2025 μερικά εικοσιετρώωρα πριν την υπερ-ψήφιση ώστε να μπει σε εφαρμογή την πρώτη του νέου χρόνου. Και παρόλο που η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση λό-γω της φύσης της υπήρξε εδώ και καιρό αντικείμενο συζητήσεων και δημόσιας διαβούλευσης, κανένας δεν εντόπισε τη φορο-θύελλα για την οποία τα συγκε-κριμένα κόμματα έκαναν λόγο. Σε κάθε περίπτωση, εφόσον ακόμα και στο παρά ένα έγινε αντιληπτή, μάλλον ευγνώμο-νες θα πρέπει να είμαστε προς τα συγκε-κριμένα κόμματα.

Βιεννέζικη λύση

Στη Βιέννη της Αυστρίας, το 60% του πληθυσμού ή ένα εκατομμύριο πολίτες ζουν σε κοινωνικές ή επιδοτούμενες κατοικίες. Η προσφορά των μονάδων προκύπτει είτε από τις δημοτικές αρχές είτε από την Ένωση Στέγασης Περιορι-σμένου Κέρδους. Η Αυστρία μάς διδά-σκει λοιπόν πως το στεγαστικό πρόβλη-μα δεν θα αντιμετωπιστεί επειδή κάποια σπίτια θα χαρακτηριστούν προσιτά, αλλά εφόσον ένας μεγάλος αριθμός σπιτιών παραμένουν προσιτά για δεκαετίες. Το λέμε για την κυβέρνηση που εμφανίζε-ται πρόθυμη να επιλύσει το πρόβλημα της στεγαστικής κρίσης, που ορίζεται ως η δέσμευση πέραν του 40% του εισο-δήματος για στέγαση. Η οικοδομική βιο-μηχανία λοιπόν που ευεργετήθηκε από τα διαβατήρια θα μπορούσε να ιδρύ-

Καλά τα παρατηρητήρια, όμως το πρόβλημα της στέγασης στην Κύπρο βρίσκεται στο σημείο που το μόνο «φάρμακο» είναι δρά-σεις για γρήγορα αποτελέσματα.

σει έναν συνεταιρισμό περιορισμένου κέρδους και να συμβάλει έμπρακτα στο πρόβλημα.

Ο χρονικός προσδιορισμός της εξαγγελίας

Ορθά το ΕΤΕΚ αντιπαρέβαλε στην προ-εδρική εξαγγελία για την προσιτή κατοί-κία την ανάγκη να αναγνωριστεί πρώτα η αρχιτεκτονική αξία, ο ρόλος των νέων έργων στον αστικό ιστό, ο κοινωνικός τους αντίκτυπος και ο πολιτισμός που θα παραγάγουν, αντί να εξαντλούμαστε στα ποσοτικά δεδομένα όπως αριθμός οικι-στικών μονάδων και τετραγωνικά μέτρα. Θα προσθέταμε επίσης ότι αυτού του εί-δους οι εξαγγελίες, για να έχουν πλη-ρότητα και για να αρχίσει ο λαός να ελπί-

ζει πως έχει κάτι συγκεκριμένο ενώπιόν του, λείπει κάτι. Και αυτό το κάτι είναι φυσικά ο χρονικός προσδιορισμός της εξαγγελίας. Πότε αυτές οι κατοικίες θα είναι έτοιμες για να παραδοθούν στους δικαιούχους; Και το λέμε αυτό, γιατί το στεγαστικό είναι τόσο πειστικό πρόβλη-μα στην Κύπρο που σίγουρα δεν προ-σφέρεται για μακροχρόνιο.

Προθέσεις

Με αφορμή τον πρόσφατο ανασχημα-τισμό ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε την ευκαιρία να υπενθυμίσει τις πέντε προτεραιότητες της διακυβέρνησής του. Στην πρώτη θέση, όπως μας ενημέρω-σε, βρίσκεται η εξωτερική πολιτική, στη δεύτερη η οικονομία σε επίπεδο δει-κτών, στην τρίτη η δημόσια διοίκηση,

στην τέταρτη η διαφθορά και στην πέ-μπτη η καθημερινότητα των πολιτών και η ποιότητα ζωής. Αν και πλήρως κατανο-πή η σειρά των πραγμάτων, σε αρκετές περιπτώσεις η σειρά λέει πολλά για τις προθέσεις. Και επειδή ο Πρόεδρος μάλ-λον δεν θεωρεί αυτή τη θετία ως την τελευταία, θα ήταν καλύτερα άμεσα να αλλάξει η σειρά και το τελευταίο να γί-νει πρώτο.

Καινοτομία

Η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών οδεύ-ει στην Ολομέλεια για υπερψήφιση στις 22 Δεκεμβρίου. Η συζήτηση στην επι-τροπή Παιδείας, με την οποία ολοκλη-ρώθηκε η αξιολόγηση, υπήρξε η αφορ-μή για να καταγραφεί μέσα από τα λόγια της υπουργού Παιδείας το διαχρονικό

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το Ισοζύγιο Τρε-χουσών Συναλλα-γών περιλαμβάνει το Εμπορικό Ισοζύγιο, το Ισοζύγιο Υπηρεσι-ών, το Ισοζύγιο Εισο-δημάτων και το Ισο-ζύγιο Τρεχουσών Μεταβιβάσεων. Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλα-γών αποτελεί, μαζί με το Ισοζύ-γιο Κεφαλαιακών Μεταβιβάσεων/Κινήσεων, το Ισοζύγιο Χρηματο-οικονομικών Συναλλαγών και τα Τακτοποιητέα Στοιχεία, τα κύρια μέρη του Ισοζυγίου Πληρωμών, το οποίο καταγράφει τις συναλλαγές μιας χώρας με το εξωτερικό κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων χρονι-κής περιόδου.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και
Οικονομικών

πρόβλημα των επιτροπών. Και αυτό δεν είναι άλλο από τα αντικρουόμενα μηνύματα, όπως τα χαρακτήρισε, που λαμ-βάνει από τους βουλευτές κάθε φορά που ένας προσκεκλημένος προσπαθεί να συμβάλει στη συζήτηση. Για την ουσία του ζητήματος η ορθότερη τοποθέτηση αφορούσε στο ότι το προτεινόμενο σχέ-διο είναι γραφειοκρατικό, θα απαιτήσει πολλές νέες θέσεις εργασίας και θα έχει πολύ μεγάλο οικονομικό κόστος για τον Κύπριο φορολογούμενο. Και επειδή αυτή η αποτύπωση είναι κατά βάση σωστή, η υπουργός αρκέστηκε να πει πως υπάρχει κόστος για την εφαρμογή της μεταρρύθ-μισης και σίγουρα πάντα θα υπάρχουν προβλήματα για κάθε καινοτομία που εφαρμόζεται.

Η γρίπη «χτυπάει» αμέσως, η COVID σταδιακά

Της **ΝΤΑΝΙ ΜΠΛΟΥΜ**

Τα πρώτα δεδομένα δείχνουν ότι η φετινή περίοδος γρίπης μπο-ρεί να είναι ιδιαίτερα δύσκολη. Και παρότι τα ποσοστά COVID παραμένουν χαμηλά, οι ειδικοί προβλέπουν ότι ο ιός θα εξα-πλωθεί περισσότερο τους επό-μενους μήνες, καθώς ο κόσμος θα αρχίσει να συγκεντρώνεται για τις γιορτές. Εάν αισθάνεστε αδιαθεσία αλλά τα συμπτώματά σας περιορίζονται μόνο πάνω από τον λαιμό –βουλωμένη μύ-τη, ελαφρύς πονόλαιμος–, μπο-ρεί να έχετε απλώς ένα κοινό κρυολόγημα, λέει ο δρ Γουίλιαμ Σάφνερ, λοιμωξιολόγος στο Ια-τρικό Κέντρο του Πανεπιστημίου Βάντερμπιλτ.

Ωστόσο, ένας δυνατός βήχας, μυϊκοί πόνοι και γενική σωμα-τική κούραση πιθανώς υποδη-λώνουν ιογενή λοίμωξη, όπως γρίπη ή COVID. Ακόμη και οι ειδικοί στα λοιμώδη νοσήματα δυσκολεύονται να διακρίνουν ποιος ιός είναι ποιος μόνο από τα συμπτώματα. Τόσο η γρί-πη όσο και η COVID μπορεί να προκαλέσουν βήχα, δύσπνοια, κόπωση, καταρροή, πονοκέφα-λο, μυαλγίες, πονόλαιμο, καθώς και γαστρεντερικά συμπτώμα-τα, όπως πόνο στο στομάχι και διάρροια. Μπορεί επίσης να επηρεάσουν την όσφρηση – όμως στην περίπτωση της γρίπης αυτό οφείλεται κυρίως στη φλεγμονή της μύτης, ενώ η COVID μπορεί να επηρεάσει τα νεύρα που σχετίζονται με την αίσθηση της όσφρησης. Λι-γότεροι άνθρωποι χάνουν πλέ-ον την όσφρησή τους εξαιτίας της COVID σε σύγκριση με τις πρώτες ημέρες της πανδημίας. «Δεν μπορώ να σας δώσω κά-ποιο σαφές σημάδι. Δεν είναι ότι θα πραινίσει η μύτη σας και θα ξέρουμε ότι είναι το ένα ή το άλ-λο», λέει ο Σάφνερ. Ένα βασικό στοιχείο διαφοροποίησης, ωστό-σο, είναι ο τρόπος εμφάνισης των συμπτωμάτων. Η COVID συ-χνά εκδηλώνεται σταδιακά: μια

Ο πυρετός μπορεί να είναι σύμπτωμα τόσο της γρίπης όσο και της COVID-19, ωστόσο στην πρώτη περίπτωση το θερμόμετρο «χτυπά κόκκινο» στα αρχικά στάδια της νόσου. Αξιόπιστη απάντηση μπορούν να δώσουν μόνο τα τεστ.

Όλα όσα πρέπει να γνωρίζετε για τα συ-μπτώματα της κάθε ασθένειας, τον τρόπο εμφάνισής τους και τα τεστ διάγνωσης.

μέρα νιώθετε συμφόρηση, την επομένη πονόλαιμο. Αντιθέτως, με τη γρίπη, πολλοί αναφέρουν ότι έχουν την αίσθηση πως τους «χτύπησε ξαφνικά φορτηγό», λέ-ει ο λοιμωξιολόγος δρ Πίτερ Τσιν-Χονγκ από το Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνιας στο Σαν Φρανσί-σκο. Ο πυρετός μπορεί να είναι σύμπτωμα και των δύο λοιμώ-ξεων, αλλά στη γρίπη ανεβαίνει νωρίτερα στα αρχικά στάδια. Ο μόνος αξιόπιστος τρόπος να ξε-χωρίσει κανείς την COVID από

τη γρίπη είναι η διενέργεια τεστ. Πολλά σελφ τεστ COVID εξακο-λουθούν να διατίθενται τόσο δια-δικτυακά όσο και στα φαρμακεία. Πλέον στην αγορά κυκλοφορούν και τα σελφ τεστ που ανιχνεύουν ταυτόχρονα COVID και γρίπη, αν και κοστίζουν συνήθως λίγο πε-ρισσότερο. Και τα δύο τεστ δι-νουν συνήθως αποτελέσματα μέ-σα σε περίπου 15 λεπτά. Ωστόσο, τα σελφ τεστ COVID μπορεί να εμφανίσουν ψευδώς αρνητικά αποτελέσματα αν

Δυνατός βήχας, μυϊκοί πόνοι και σωμα-τική κούραση πιθανώς υποδηλώνουν ιογενή λοίμωξη, αν και ακό-μη και ειδικοί δυσκο-λεύονται να διακρίνουν ποιος ιός είναι.

πραγματοποιηθούν πολύ νω-ρίς στην πορεία της νόσου, καθώς απαιτείται χρόνος ώστε το ικό φορτίο να αυξηθεί αρκε-τά για να είναι ανιχνεύσιμο. Γι’ αυτό οι ειδικοί λένε πως, αν το πρώτο τεστ βγει αρνητικό αλλά τα συμπτώματα επιμένουν, θα πρέπει να επαναληφθεί τουλά-χιστον 48 ώρες αργότερα.

Θεραπεία

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να κάνετε τεστ αν ανήκετε σε ομά-δα υψηλού κινδύνου για σοβα-ρή νόσηση από τη γρίπη ή την COVID, ώστε να μπορέσετε να πάρετε την κατάλληλη θερα-πεία, που περιλαμβάνει αντιπι-κά φάρμακα, όπως το Paxlovid ή το Tamiflu. Ατομα ηλικίας 65 ετών και άνω, έγκυοι, καθώς και όσοι έχουν υποκείμενα νοσήμα-τα, όπως άσθμα ή προβλήμα-τα στα νεφρά, στο αίμα ή στο ήπαρ, διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να εμφανίσουν σοβα-ρά συμπτώματα.

Το τεστ μπορεί επίσης να σας βοηθήσει στον προγραμματισμό της καθημερινότητάς σας, σημει-ώνει η δρ Πρίτι Μαλάνι, λοιμω-ξιολόγος στο Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν. Η COVID και η γρίπη τείνουν να διαρκούν περισσότε-ρο και να είναι πιο βαριές από άλ-λες κοινές αναπνευστικές λοιμώ-ξεις. Γνωρίζοντας ποια ασθένεια έχετε, μπορείτε να υπολογίσετε πόσο θα χρειαστεί να απουσιά-σετε από τη δουλειά ή το scho-λείο, ή ακόμη και αν θα είστε άρρωστοι για τόσο μεγάλο διά-στημα ώστε να χάσετε τις γιορ-τινές συγκεντρώσεις. Και, καθώς οι δύο ασθένειες μοιάζουν, προ-λαμβάνονται και με παρόμοιους τρόπους: συχνό πλύσιμο χεριών, παραμονή σε καλά αεριζόμε-νους χώρους, αποφυγή συνωστι-σμού, χρήση μάσκας, παραμονή στο σπίτι όταν είστε άρρωστοι και εμβολιασμός.

Ει γατρεί τονίζουν ότι δεν εί-ναι αργά να κάνετε είτε το αντι-γριπικό εμβόλιο είτε την επικαι-ροποιημένη δόση για την COVID.

γαστρονόμος
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΑ ΦΟΥΡΝΙΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Βασιλόπιτες, γλυκά ψωμιά, κέικ
και μπισκότα για τις γιορτές

Κυριακή
21/12

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Σταθερός πόλος έλξης επενδύσεων η κυπριακή ναυτιλία

Ανθεκτικός ο τομέας παρά τις διεθνείς προκλήσεις – Διατηρεί στο 7% τη συνεισφορά της στο ΑΕΠ και απασχολεί πέραν των 9.000 εργαζομένων και 80.000 ναυτικών

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η **κυπριακή** ναυτιλία πλέει σε μπουνάντσα επιβεβαιώνοντας τον στρατηγικό της ρόλο στην εθνική οικονομία και στη διεθνή ναυτιλιακή σκηνή. Όπως καταδεικνύεται από τα στοιχεία, η κυπριακή ναυτιλία διατηρεί τον ρόλο της ως ο πιο παγκοσμιοποιημένος τομέας της οικονομίας με σημαντική συνεισφορά στο ΑΕΠ της χώρας και συνεχή ενίσχυση της ανταγωνιστικότητάς της. Την ίδια ώρα, ο ναυτιλιακός τομέας καλείται να πλεύσει σε ένα περιβάλλον γεμάτο νέες προκλήσεις και μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Η προσαρμογή στις νέες συνθήκες, η επένδυση στην καινοτομία, και η συνεργασία τόσο σε επίπεδο επιχειρήσεων όσο και κρατών, θα καθορίσουν αν ο τομέας θα συνεχίσει να ηγείται ή αν θα χάσει το «τιμόνι» σε ένα ασταθές διεθνές περιβάλλον.

Η Κύπρος, στην παρούσα φάση, βρίσκεται ενώπιον μιας σημαντικής ευκαιρίας για ενδυνάμωση τόσο της ευρωπαϊκής όσο και της κυπριακής ναυτιλίας, δεδομένου ότι επικείμενη η ανάληψη της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης το πρώτο εξάμηνο του 2026.

Η κυπριακή ναυτιλία μπαίνει στο 2026 με αποφασιστικότητα και είναι έτοιμη να συνεχίσει να στηρίζει την οικονομία της Κύπρου, να διασφαλίζει τα αναγκαία και ουσιάδη αγαθά στη χώρα και υπηρεσίες της και να προβάλλει τη χώρα διεθνώς ως σύγχρονο και αξιόπιστο ναυτιλιακό κέντρο.

Οι αριθμοί

Σύμφωνα με την Έκθεση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD), μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2025, η κατάταξη της Κύπρου ως 12η ανάμεσα στα μεγαλύτερα πλοία παγκοσμίως, σε όρους χωρητικότητας και σημαίας του παγκόσμιου στόλου,

υπογραμμίζει τη δυναμική και την ανταγωνιστικότητα της κυπριακής ναυτιλίας στην παγκόσμια σκηνή. Επιβεβαιώνοντας επίσης τον ρόλο της ως σταθερός πυλώνας της κυπριακής οικονομίας, η κυπριακή ναυτιλιακή βιομηχανία συνέχισε να αποτελεί τη μόνη ίσως πραγματικά παγκοσμιοποιημένη βιομηχανία της

Το Κυπριακό Ναυτιλιακό Επιμελητήριο κρίνει επιτακτική την πλήρη υλοποίηση του εξειδικευμένου Μονοθυριδικού Ναυτιλιακού Κέντρου Εξυπηρέτησης («One-Stop Shipping Centre») στο υφυπουργείο Ναυτιλίας.

χώρας, διατηρώντας τη σημαντική συνεισφορά της, γύρω στο 7% του ΑΕΠ. Όπως καταδεικνύεται από τα στοιχεία, από το 7% της συνεισφοράς της ναυτιλίας στο ΑΕΠ της χώρας, τα έσοδα από υπηρεσίες πλοιοδιαχείρισης ανήλθαν στα €978 εκατ. κατά το πρώτο εξάμηνο του 2025, ποσοστό που αντιστοιχεί σε 5,5% του εξαμηνιαίου ΑΕΠ.

Παράλληλα, παρά τις διεθνείς προκλήσεις και ανταγωνισμό, η ναυτιλιακή βιομηχανία διατήρησε την επιχειρηματική της δραστηριότητα στην Κύπρο, απασχολώντας πέραν των 9.000 εργαζομένων στη στεριά και 80.000 ναυτικών που εργάζονται στα πλοία που διαχειρίζονται εταιρείες με παρουσία στην Κύπρο. Το γεγονός αυτό, υπογραμμίζει τη διαχρονική συμβολή της ναυτιλίας στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην απασχόληση και στην ενίσχυση της διεθνούς οικονομίας της Κύπρου ως αξιόπιστου ναυτιλιακού κέντρου.

Η Προεδρία

Νέα δυναμική στην κυπριακή ναυτιλία αναμένεται να προσδώσει η επικείμενη ανάληψη της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κύπρο το πρώτο εξάμηνο του έτους. Η Κυπριακή Προεδρία θα αποτελέσει μια ακόμα ευκαιρία προκειμένου να τεθεί η χώρα μας στο ευρωπαϊκό προσκήνιο και ταυτόχρονα ιδανική συγκυρία για να τεθούν στο επίκεντρο κρίσιμες προτεραιότητες για την ενίσχυση της ευρωπαϊκής και κατ' επέκταση της κυπριακής ναυτιλίας, η οποία αντιπροσωπεύει σημαντικό ποσοστό του στόλου της Ε.Ε. και φιλοξενεί το μεγαλύτερο Κέντρο Πλοιοδιαχείρισης στην Ευρώπη.

Σύμφωνα με τον γενικό διευθυντή του Κυπριακού Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου, Αλέξανδρο Ιωσифίδη, η Προεδρία αυτή δίνει τη δυνατότητα στην Κύπρο να αναδείξει περαιτέρω τη στρατηγική σημασία της ναυτιλίας, όχι μόνο ως βασικού πυλώνα της κυπριακής οικονομίας, αλλά και ως καθοριστικού τομέα για την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα, την πράσινη μετάβαση και την ενεργειακή ασφάλεια. Την ίδια ώρα, αποτελεί ευκαιρία για ενίσχυση της διεθνούς προβολής της Κύπρου ως αξιόπιστου ναυτιλιακού κέντρου και προώθηση πρωτοβουλιών που θα ωφεληθούν μακροπρόθεσμα τον ναυτιλιακό της τομέα.

Ειδικότερα, μέσω της Προεδρίας και στο πλαίσιο του Sustainable Transport Investment Plan (STIP), η Κύπρος μπορεί να προωθήσει επενδύσεις στην παραγωγή καθαρών καυσίμων και την αξιοποίηση των εσόδων από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Εκπομπών (EU ETS) για την πράσινη μετάβαση της ναυτιλίας, με παράλληλη θέσπιση υποχρεωτικής διάθεσης καθαρών καυσίμων από Ευρωπαίους προμηθευτές. Επιπλέον, μέσω της Προεδρίας, μπορεί να ενισχυθεί η υλοποίηση της European Maritime Industrial Strategy (MIS),

Η **ανάληψη** της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί ευκαιρία για ενίσχυση της διεθνούς προβολής της Κύπρου ως αξιόπιστου ναυτιλιακού κέντρου και προώθηση πρωτοβουλιών που θα ωφεληθούν τον τομέα.

προωθώντας διεθνώς εναρμονισμένους κανόνες που διασφαλίζουν ίσους όρους ανταγωνισμού, ενδυναμώνοντας τόσο την ευρωπαϊκή όσο και την κυπριακή ναυτιλία.

Μεταρρυθμίσεις και πολιτικές

Απαραίτητη κρίνεται από τους αρμόδιους φορείς η επιτάχυνση ορισμένων καίριων μεταρρυθμίσεων και πολιτικών στήριξης, προκειμένου ο τομέας να συνεχίσει να αποτελεί ένα σταθερό πόλο έλξης επενδύσεων και καινοτομίας, ενισχύοντας παράλληλα την απασχόληση και τη διασύνδεση με άλλους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.

Πιο συγκεκριμένα, καθίσταται επιτακτική η πλήρης υλοποίηση του εξειδικευμένου Μονοθυριδικού Ναυτιλιακού Κέντρου Εξυπηρέτησης («One-Stop Shipping Centre») στο υφυπουργείο Ναυτιλίας. Σύμφωνα με τον πρόεδρο του Κυπριακού Ναυτιλιακού Επιμελητηρίου, πρόκειται για ένα καθοριστικό βήμα προς την απλούστευση και επιτάχυνση των διοικητικών διαδικασιών που αφορούν τη ναυτιλιακή δραστηριότητα, προσφέροντας ένα ενιαίο και αποτελεσματικό σημείο εξυπηρέτησης για τον κλάδο. Με τον τρόπο αυτό, προάγεται, θα ενισχυθεί ουσιαστικά η ανταγωνιστικότητα της κυπριακής ναυτιλίας και βελτιώνεται το επιχειρηματικό περιβάλλον, καθιστώντας την Κύπρο ακόμη πιο ελκυστικό διεθνές ναυτιλιακό κέντρο. Παρά τις διαρκείς επενδύσεις της ναυτιλιακής βιομηχανίας σε λύσεις ασφαλείας, εξειδικευμένη τεχνολογία και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, κρίνεται απαραίτητη η περαιτέρω ενίσχυση των σχετικών πρωτοβουλιών της κυπριακής κυβέρνησης, τόσο στα Ηνωμένα Έθνη όσο και στην Ευρωπαϊκή

Ένωση. Η αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων είναι κρίσιμη για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος και τη διασφάλιση ασφαλών θαλάσσιων διαδρομών και της ασφάλειας των ναυτικών και των πλοίων.

Ταυτόχρονα, το Επιμελητήριο προώθησε μηχανισμό ελέγχου, ο οποίος θα λαμβάνει υπόψη τη επιχειρησιακή ναυτιλιακή πλαίσιο από επενδυτικές άποψης και με βάση τα τρέχοντα δεδομένα της αγοράς, έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι θα έχει θετική επίδραση προς την προσέλκυση επενδύσεων. Όσον αφορά τις πλωτές μεταφορές, το Ναυτιλιακό Επιμελητήριο είχε εισηγηθεί τη συμπεριληψη ειδικής πρόνοιας, βάσει της οποίας, η οποιαδήποτε άμεση ξένη επένδυση επί πλοίου (κατασκευή ή αγοροπωλησία) εξαιρείται από το πεδίο εφαρμογής του νόμου, κάτι το οποίο έχει γίνει αποδεκτό. Πρωταρχικός στόχος του Επιμελητηρίου ήταν η βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου, υπό την προϋπόθεση ότι οποιαδήποτε μεταρρύθμιση θα λειτουργεί θετικά στην προσέλκυση επενδύσεων.

Το στοίχημα

Παρά το θετικό αποτύπωμα και εξελίξεις, το 2025 υπήρξε χρονιά αυξημένων προκλήσεων για την ασφάλεια στη θάλασσα, με κλιμακούμενες πειρατικές επιθέσεις στα Στενά του Άντεν, τη Δυτική Αφρική και ιδιαίτερα στην Ερυθρά Θάλασσα. Κυπριακοί και διεθνείς οργανισμοί υπογραμμίζουν τη σημασία διαφύλαξης της ελεύθερης ναυσιπλοΐας και την ανάγκη ενίσχυσης της προστασίας των ναυτικών και των πλοίων που δραστηριοποιούνται σε περιοχές υψηλού κινδύνου.

Η απαλλαγή της ναυτιλίας από τον άνθρακα παραμένει το μεγα-

λύτερο στοίχημα της επόμενης εικοσαετίας, επισημαίνουν οι αρμόδιοι φορείς του τομέα. Η ναυτιλιακή βιομηχανία χρειάζεται ένα ξεκάθαρο παγκόσμιο ρυθμιστικό πλαίσιο για την απανθρακοποίηση, το οποίο να είναι ρεαλιστικό, εφαρμόσιμο και να λαμβάνει υπόψη τις εισηγήσεις της βιομηχανίας, προσθέτουν. Ένας ενιαίος και συντονισμένος μηχανισμός υπό τον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (ΙΜΟ), αποτελεί τη μόνη βιώσιμη οδό προς αυτή την κατεύθυνση, σημειώνουν. Η περίοδος μέχρι την νέα έκτακτη συνεδρίαση του Οργανισμού που θα πραγματοποιηθεί τον Οκτώβριο του 2026, δίνει την ευκαιρία στα κράτη-μέλη του να συνεχίσουν να εργάζονται προς την ανάπτυξη εφαρμόσιμων λύσεων που θα διασφαλίζουν την αποτελεσματική, ισορροπημένη και πραγματιστική μετάβαση της ναυτιλίας στην απανθρακοποίηση. Σε διαφορετική περίπτωση, προειδοποιούν οι εμπλεκόμενοι φορείς, η βιομηχανία θα βρεθεί αντιμέτωπη με σειρά νέων περιφερειακών ή εθνικών ρυθμίσεων, τα οποία θα δημιουργήσουν τεράστιες προκλήσεις στη διαχείριση των πλοίων.

Ταυτόχρονα, και όπως προβλέπεται και στη σχετική Ευρωπαϊκή Οδηγία και τον εναρμονιστικό νόμο για το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Ρύπων, τα εισοδήματα της Κύπρου από τη ναυτιλία πρέπει να διατεθούν πίσω στη βιομηχανία για να ενισχύσουν τις προσπάθειες απανθρακοποίησής της. Ήδη, πραγματοποιούνται διεργασίες μεταξύ του Επιμελητηρίου και του υφυπουργείου Ναυτιλίας, με κύρια επιδίωξη τη δημιουργία πλαισίου μέσα από το οποίο οι ναυτιλιακές εταιρείες θα μπορούν να αιτηθούν χρηματοδότηση από αυτά τα εισοδήματα.

Η Κύπρος στοχεύει στα άστρα- Δυναμικά στη βιομηχανία του Διαστήματος

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Η **Κύπρος** περνά πλέον από τον ρόλο του παρατηρητή σε αυτόν του ενεργού συμμετέχοντα στη διαστημική βιομηχανία. Οι κυπριακές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα αποκτούν φωνή, ενώ τους δίνεται η δυνατότητα να διεκδικήσουν χρηματοδοτήσεις και να συμμετάσχουν σε έργα πολλών εκατομμυρίων ευρώ, ενισχύοντας τη διαστημική παρουσία της χώρας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Μέσω του νεοσύστατου Συνδέσμου Διαστημικής Βιομηχανίας Κύπρου, δημιουργείται πλέον ένα θεσμικό πλαίσιο που οργανώνει και ενισχύει τον τομέα. Την ίδια ώρα, οι κυπριακές επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τεχνολογίες software και hardware με εφαρμογή σε διαστημικές αποστολές και προγράμματα. Η χώρα στοχεύει στην ανάδειξη της ως αναδυόμενος κόμβος διαστημικής καινοτομίας στην Ανατολική Μεσόγειο, προσελκύοντας διεθνείς παίκτες του οικοσυστήματος, αξιοποιώντας το ελκυστικό και ευέλικτο επιχειρηματικό της περιβάλλον.

Ήδη, κυπριακές εταιρείες οι οποίες αποτελούν τα ιδρυτικά μέλη του Συνδέσμου Διαστημικής Βι-

ομηχανίας Κύπρου, συμμετέχουν σε διαστημικά έργα μεγάλων κλίμακας, αναπτύσσοντας τεχνολογίες και προϊόντα που ενσωματώνονται σε αποστολές στο Διάστημα. Παράλληλα, μέσω του Συνδέσμου προωθούνται διεθνείς συνεργείες, με πρώτο βήμα την υπογραφή μνημονίου συνεργασίας με ελληνικές εταιρείες του κλάδου, σηματοδοτώντας την έναρξη μιας στρατηγικής συμμαχίας σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Υπενθυμίζεται ότι, όπως είχε γράψει η «Κ» σε προηγούμενο ρεπορτάζ, εταιρείες που δραστηριοποιούνται στους τομείς της άμυνας, της αεροδιαστημικής και της υψηλής τεχνολογίας τόσο από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής (ΗΠΑ) όσο και από την Ινδία εξετάζουν σοβαρά την εγκατάσταση έδρας στη χώρα μας. Διεθνείς κολλοσοί, όπως η Lockheed Martin, η οποία έχει ήδη γνωστοποιήσει την πρόθεσή της να δημιουργήσει ερευνητικό κέντρο καινοτομίας στην Κύπρο, στρέφουν το βλέμμα τους στη χώρα, με στόχο τη δημιουργία ερευνητικών βάσεων και κόμβων ανάπτυξης λογισμικού αιχμής και προηγμένων μικροτσιπ.

Ο Σύνδεσμος

Ένα πρόσωπο που εκπροσω-

Δημιουργείται κυπριακό προϊόν -software και hardware- το οποίο θα χρησιμοποιηθεί σε διαστημικές αποστολές

πει τα συμφέροντα όλης της διαστημικής βιομηχανίας στην Κύπρο απέκτησε το οικοσύστημα της χώρας μας. Ο Σύνδεσμος Διαστημικής Βιομηχανίας Κύπρου εκπροσωπεί πλέον το ταχέως αναπτυσσόμενο οικοσύστημα της χώρας μας. Ο Σύνδεσμος, που ανήκει στην εργοδοτική οικογένεια της ΟΕΒ, συμπληρώνει έναν περίπου μήνα παρουσίας απαριθμώντας ήδη 24 μέλη κυπριακών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στη διαστημική τεχνολογία. Οι συγκεκριμένες εταιρείες είναι στελεχω-

μένες με επιστημονικό προσωπικό εντυπωσιακής εξειδίκευσης και ικανοτήτων, που συμβάλλουν καθοριστικά στην τεχνολογική αναβάθμιση, με παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας και προωθούν την έρευνα και την εξωστρέφεια της χώρας μας.

Η ένταξη του Συνδέσμου στην ΟΕΒ ενισχύει τη φωνή ενός ταχέως αναπτυσσόμενου και στρατηγικής σημασίας τομέα για την κυπριακή οικονομία. Στόχος του Συνδέσμου είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστι-

κότητας της κυπριακής διαστημικής βιομηχανίας, η προώθηση της καινοτομίας και η περαιτέρω αξιοποίηση των ευκαιριών που αναδύονται στον ευρωπαϊκό και παγκόσμιο διαστημικό τομέα.

Τα οφέλη

Πολλάπλά και πολλαπλασιαστικά οφέλη για την Κύπρο προσφέρει η συνεργασία με ευρωπαϊκούς φορείς που προωθούνται από τον Σύνδεσμο, καθώς δημιουργούνται οι υποδομές προκειμένου να παραχθούν προϊόντα από τις κυπριακές εταιρείες που θα εξαχθούν σε διεθνείς εταιρείες και οργανισμούς. Παράλληλα, στα οφέλη συμπεριλαμβάνεται η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε τομείς υψηλής τεχνολογίας και επιστημών, η μεταφορά τεχνογνωσίας και αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού, η ενίσχυση της εθνικής ασφαλείας μέσω αξιοποίησης τεχνολογιών διπλής χρήσης και η αναβάθμιση του πολιτικού και διπλωματικού κύρους της Κύπρου μέσα από τη συμμετοχή της στο ευρωπαϊκό και διεθνές διαστημικό γίγνεσθαι.

Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά η πρόεδρος του Συνδέσμου Μαρία Κωνσταντίνου στην «Κ», γίνονται προσπάθειες για να δη-

μιουργηθούν ισχυρές συνεργασίες και συνέργειες με διεθνείς αμυντικές εταιρείες.

Η κ. Κωνσταντίνου επισημαίνει ότι ο Σύνδεσμος έχει καταρτίσει συγκεκριμένο πλάνο για τους επόμενους μήνες, το οποίο συμπεριλαμβάνει συναντήσεις με φορείς τόσο στην Κύπρο όσο και στο εξωτερικό. Επιδίωξη είναι να συσπειρωθούν όλες οι εταιρείες στην Κύπρο που σχετίζονται με τον τομέα του Διαστήματος.

Στο μεταξύ, ο Σύνδεσμος δρομολογεί συνεργασίες με ελληνικές εταιρείες αλλά και με εταιρείες άλλων χωρών της περιοχής. Ειδικότερα, την ερχόμενη εβδομάδα ο Σύνδεσμος έχει προγραμματίσει την υπογραφή μνημονίου με ελληνικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στον τομέα του Διαστήματος με στόχο την εμβάθυνση των συνεργειών.

Όπως τόνισε η κ. Κωνσταντίνου, η Κύπρος φιλοδοξεί να εξελιχθεί σε κόμβο διαστημικής καινοτομίας στην Ανατολική Μεσόγειο, δημιουργώντας ένα ελκυστικό οικοσύστημα για startups, ερευνητικά κέντρα και διεθνείς εταιρείες. Συνεπώς, η θεσμική οργάνωση του κλάδου και οι πρώτες διεθνείς συνέργειες αποτελούν μόνο την αρχή, είπε.

Εποπτικές απλουστεύσεις στις τράπεζες

Μειώνεται ο διοικητικός φόρτος, ενισχύεται η αποτελεσματικότητα και επιτρέπεται περισσότερη εστίαση στην εξυπηρέτηση των πελατών

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η **Ευρωπαϊκή** Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) δημοσίευσε την Πέμπτη τις συστάσεις της ομάδας υψηλού επιπέδου του Διοικητικού Συμβουλίου για την απλούστευση του ευρωπαϊκού πλαισίου ρυθμίσεων, με τις προτάσεις να αποσκοπούν στην απλούστευση του πλαισίου, διατηρώντας παράλληλα την ανθεκτικότητά του ευρωπαϊκού τραπεζικού συστήματος και διασφαλίζοντας ότι οι αρχές μικροπροληπτικής, μακροπροληπτικής εποπτείας και εξυγίανσης θα συνεχίσουν να επιτυγχάνουν αποτελεσματικά τους στόχους τους. Οι τράπεζες αναμένεται να πάρουν μία εποπτική «ανάσα», στοχεύοντας πρακτικά σε τέσσερις πυλώνες. Πρώτον, στη μείωση του αριθμού των στοιχείων στο πλαίσιο του δείκτη στάθμισης κινδύνου και του δείκτη μόχλευσης, δεύτερον στην εισαγωγή ενός ουσιαστικά απλούστερου καθεστώτος προληπτικής εποπτείας για τις μικρότερες τράπεζες, το οποίο επεκτείνει το υφιστάμενο καθεστώς της Ε.Ε., τρίτον την εισαγωγή ενός ευρωπαϊκού μηχανισμού διακυβέρνησης που θα έχει μια ολιστική άποψη του συνολικού επιπέδου κεφαλαίου και τέταρτον την ολοκλήρωση της Ένωσης Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων –συμπεριλαμβανομένης της ολοκλήρωσης της τραπεζικής ένωσης– για την προώθηση της διασυννοριακής ολοκλήρωσης και τη δημιουργία πιο αποτελεσματικών κεφαλαιαγορών.

Τι οφέλη θα έχει όμως μία τέτοια κίνηση για τις κυπριακές τράπεζες; Σύμφωνα με εγχώρια τραπεζικά πηγή, η απλοποίηση του (simplification) του ευρωπαϊκού

κανονιστικού πλαισίου αποτελεί θετική εξέλιξη για τον κυπριακό τραπεζικό τομέα, καθώς μειώνει διοικητικό φόρτο, ενισχύει την αποτελεσματικότητα και επιτρέπει περισσότερη εστίαση στην εξυπηρέτηση των πελατών. Όπως εξήγησε υψηλά ιστάμενη τραπεζική πηγή, η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση ήταν μία από τις πιο έντονες και διαχρονικές προτάσεις των τραπεζών σε όλη την Ευρώπη και στην Κύπρο, αντικατοπτρίζοντας την ανάγκη για πιο ευέλικτη και λειτουργική εποπτική προσέγγιση. Αυτό –όπως τόνισε– διότι, οι κεφαλαιακές ανάγκες, το εποπτικό πλαίσιο, το νομικό και κανονιστικό περιβάλλον ολοένα και γίνονταν απαιτητικά με αποτέλεσμα σημαντικό κόστος και φόρτο εργασίας εντός τραπεζών.

Η συγκεκριμένη μεταρρύθμιση στο παρόν στάδιο δεν έχει κοστολογηθεί για τις κυπριακές τράπεζες, υπό την έννοια ότι οι τράπεζες πλέον θα ξοδεύουν λιγότερα χρήματα για εποπτεία. Αναλόγως του τι τελικά συμφωνηθεί και τι μορφή θα πάρει η «απλούστευση», θα βγει και το «κόστος» που θα κερδίζουν οι κυπριακές τράπεζες. Ωστόσο, αυτό που πρέπει να κρατήσουμε στο παρόν στάδιο είναι ότι είναι βήμα θετικό. Την ίδια ώρα, άλλη τραπεζική πηγή σημείωσε στην εφημερίδα πως, με την παρούσα μεταρρύθμιση δίνεται ένα μικρό πλεονέκτημα στις τράπεζες έναντι των ιδρυμάτων πληρωμών και των neobanks, καθώς μικραίνει η ψαλίδα στη μεταξύ τους εποπτεία.

Τα σενάρια

Όπως πληροφόρησε η ίδια η ΕΚΤ, για μία από τις συστάσεις που είναι η απλούστευση του

Για την επίτευξη περαιτέρω εναρμόνισης, το Διοικητικό Συμβούλιο συνιστά τη μετατροπή των τραπεζικών κανόνων της Ε.Ε. από οδηγίες σε άμεσα εφαρμόστους κανονισμούς.

σχεδιασμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων και των κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας των τραπεζών, γνωστών και ως κεφαλαιακά αποθέματα, προτείνεται μέσω δύο αλλαγών. Πρώτον, με τη συγχώνευση των υφιστάμενων επιπέδων κεφαλαιακών αποθεμάτων ασφαλείας σε δύο μόνο. Ένα μη αποδεσμεύσιμο απόθεμα ασφαλείας και ένα αποδεσμεύσιμο απόθεμα ασφαλείας που οι Αρχές μπορούν να μειώσουν σε δύσκολες περιόδους. Η ΕΚΤ εκτιμά ότι, κατά τη συγχώνευση των αποθεμάτων ασφαλείας, θα είναι σημαντικό να διατηρηθούν οι τρέχουσες εξουσίες και αρμοδιότητες των αρχών. Δεύτερον, με τη μείωση του πλαισίου του δείκτη μόχλευσης από τέσσερα στοιχεία σε δύο, δηλαδή μια ελάχιστη απαίτηση 3% και ένα ενιαίο απόθεμα ασφαλείας, το οποίο

θα μπορούσε να οριστεί σε μηδέν για τις μικρότερες τράπεζες.

Για να βελτιωθεί η ποιότητα του κεφαλαίου των τραπεζών, το Διοικητικό Συμβούλιο προτείνει την ενίσχυση της ικανότητας του πρόσθετου κεφαλαίου της κατηγορίας 1 να απορροφά ζημιές όταν μια τράπεζα λειτουργεί κανονικά, κάτι που θα ήταν σύμφωνο με τη Βασιλεία και θα διατηρούσε την ανθεκτικότητα. Εναλλακτικά, συμπληρώνει, τα μη μετοχικά στοιχεία θα μπορούσαν να αφαιρεθούν από το κεφάλαιο της συνεχιζόμενης δραστηριότητας, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα διακυβεύεται η συμμόρφωση με τη Βασιλεία και η κεφαλαιακή ουδετερότητα.

«Αέρας» για μικρότερες

Όπως είναι στην επίσημη ενημέρωση της ΕΚΤ, το Διοικη-

τικό Συμβούλιο προτείνει να αυξηθεί σημαντικά η αναλογικότητα στο πλαίσιο των τραπεζικών κανόνων της Ε.Ε., επεκτείνοντας το υφιστάμενο καθεστώς για τις μικρές τράπεζες, ώστε να συμπεριλάβει περισσότερες τράπεζες και απλοποιώντας τους κανόνες που ισχύουν για αυτές με συνέση και εναρμόνιση.

Για την απλοποίηση του μακροπροληπτικού πλαισίου, το Διοικητικό Συμβούλιο συνιστά την αυτόματη αμοιβαιότητα των μακροπροληπτικών μέτρων. Αυτό θα εξασφαλίζει ότι όλες οι τράπεζες που δραστηριοποιούνται σε μια χώρα που εφαρμόζει ένα μακροπροληπτικό μέτρο θα υποκεινται σε αυτό το μέτρο.

Όσον αφορά το πλαίσιο που εφαρμόζεται σε περίπτωση πτώχευσης τραπεζών, το Διοικητικό Συμβούλιο συνιστά την ευθυγράμμιση των απαιτήσεων εξυγίανσης που ισχύουν για όλες τις τράπεζες με εκείνες που ισχύουν για τις παγκοσμίως συστημικά σημαντικές τράπεζες. Αυτό θα πρέπει να γίνει χωρίς να μειωθούν τα στοιχεία των ισολογισμών των τραπεζών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την απορρόφηση ζημιών και την ανακεφαλαιοποίηση σε περίπτωση πτώχευσής τους, διατηρώντας έτσι την Ε.Ε. σε ευθυγράμμιση με τα διεθνή πρότυπα και καθιστώντας τους κανόνες πιο διαφανείς και προβλέψιμους.

Για την επίτευξη περαιτέρω εναρμόνισης, το Διοικητικό Συμβούλιο συνιστά τη μετατροπή των τραπεζικών κανόνων της Ε.Ε. από οδηγίες σε άμεσα εφαρμόστους κανονισμούς.

Όσον αφορά την εποπτεία, το Διοικητικό Συμβούλιο συνι-

στά την ολοκλήρωση του ενιαίου κανονιστικού πλαισίου και την εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με την αδειοδότηση, τη διακυβέρνηση και τις συναλλαγές με συνδεδεμένα μέρη, γεγονός που θα μειώσει την πολυπλοκότητα. Οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να έχουν μεγαλύτερη ευελιξία, για παράδειγμα, όσον αφορά τη συχνότητα με την οποία επανεξετάζουν τα εσωτερικά μοντέλα των τραπεζών.

Το Διοικητικό Συμβούλιο προτείνει επίσης την απλούστευση της προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε επίπεδο Ε.Ε., εξορθολογίζοντας τη μεθοδολογία και το πεδίο εφαρμογής της και καθιστώντας τα αποτελέσματά της πιο χρήσιμα από την άποψη του τραπεζικού συστήματος και των επιμέρους τραπεζών. Έτσι, τα αποτελέσματα αυτής της αναθεωρημένης προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων θα συμβάλουν στη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των μακροπροληπτικών και μικροπροληπτικών αποθεμάτων ασφαλείας.

Τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο προτείνει να αναλάβει την ευθύνη για την ολιστική προσέγγιση του συνολικού κεφαλαίου στην τραπεζική ένωση και των διακρατικών ετερογενειών, η οποία σήμερα απουσιάζει. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί με την επέκταση του ρόλου του Φόρουμ Μακροπροληπτικής Εποπτείας, το οποίο ήδη συγκεντρώνει το Διοικητικό Συμβούλιο και το Εποπτικό Συμβούλιο, με σκοπό τη βελτίωση του συντονισμού και της συνοχής μεταξύ των χωρών κατά τον καθορισμό μικροπροληπτικών και μακροπροληπτικών μέσων.

24/12
Wednesday

CHRISTMAS EVE GALA DINNER
Resident Dee Jay
Adults: €165.00 | Children: €125.00

25/12
Thursday

CHRISTMAS DAY 'SANTA'S' BUFFET LUNCH
Internationally acclaimed Italian Pianist & Composer, Luca Gualco
Adults: €110.00 | Children: €80.00

26/12
Friday

BOXING DAY 'THE ROASTS' SHARING LUNCH
Dee Jay Simos Vamvakidis on the Decks with Live Instrumental Performers
Adults: €110.00

31/12
Wednesday

NEW YEAR'S REVELLION 'CELEBRATION' BUFFET DINNER
Dee Jay Simos Vamvakidis on the Decks with Live Instrumental Performers
Adults: €170.00 | Children: €130.00

01/01
Thursday

NEW YEAR'S DAY 'FESTIVE CARVERY' SHARING LUNCH
Adults: €110.00 | Children: €80.00

06/01
Tuesday

TA FOTA' BRUNCH WITH 'FLAVORS OF THE DAY'

handcrafted with care...

For Reservations: 25 332000

Η πρόληψη είναι στα χέρια μας

Η μάχη κατά των ενδοноσοκομειακών λοιμώξεων κερδίζεται με τη βοήθεια του πιο απλού και ταυτόχρονα αποτελεσματικού σύμμαχου: **την τήρηση των βασικών κανόνων υγιεινής των χεριών και της καθαριότητας.**

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

Συνέντευξη στον ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η Τράπεζα Κύπρου ακολουθεί από το 2017 μια στρατηγική ψηφιακής εξέλιξης, αναγνωρίζοντας έγκαιρα ότι η εποχή επιτάσσει βέλτιστη αξιοποίηση της τεχνολογίας.

Όπως σημειώνει στη συνέντευξη του στην «Κ» ο διευθυντής Διεύθυνσης Ψηφιακής Μεταμόρφωσης της Τράπεζας Κύπρου, Δημήτρης Νικολάου, με επενδύσεις σε καινοτόμα προϊόντα, υπηρεσίες άμεσας πρόσβασης και εξελιγμένα συστήματα κυβερνοασφάλειας, η Τράπεζα προσφέρει ασφαλείς, απλές και άμεσες λύσεις, διαθέσιμες οποιαδήποτε στιγμή. Τονίζει πως, η ασφάλεια των συναλλαγών και των δεδομένων των πελατών αποτελεί βασική προτεραιότητα για την Τράπεζα Κύπρου.

Παράλληλα, ο κ. Νικολάου σημειώνει πως δίνεται ιδιαίτερο βάρος στη νέα γενιά, σε πλατφόρμες αυτοεξυπηρέτησης και σε προσβάσιμες υποδομές για όλους, διατηρώντας ισχυρό το ανθρώπινο στοιχείο. Υπογραμμίζει ότι οι εξελίξεις τρέχουν με τόσο γρήγορους ρυθμούς, που το μόνο σίγουρο στο σύγχρονο περιβάλλον είναι η συνεχής αλλαγή.

- Ποια μέτρα λαμβάνετε στην Τράπεζα Κύπρου για επιτάχυνση της ψηφιακής μετάβασης και πού θέλετε να βρίσκεται η Τράπεζα Κύπρου σε πέντε χρόνια όσον αφορά τις ψηφιακές αρετές που θα έχει αποκτήσει;

- Θα τολμήσω να πω ότι δεν βρισκόμαστε σε φάση επιτάχυνσης αλλά διαρκούς εξέλιξης της ψηφιακής μας παρουσίας. Ευτυχώς για εμάς, διακρίναμε εγκαίρως αυτή την στροφή προς

Δ. Νικολάου: Φανταστείτε αν πριν μερικά χρόνια μας έλεγαν ότι μπορούμε να κάνουμε στεγαστικό δάνειο χωρίς να χρειαστεί να επισκεφθούμε την τράπεζα.

την ψηφιοποίηση και ξεκινήσαμε από το 2017 μία στοχευμένη στρατηγική επικεντρωμένη στην ψηφιακή μας εξέλιξη και στη βέλτιστη αξιοποίηση της τεχνολογίας.

Ο διαχρονικός μας στόχος είναι να προσφέρουμε πρωτοποριακά προϊόντα, καινοτόμες υπηρεσίες και ψηφιακές εμπειρίες βασισμένες σε πρακτικές που εφαρμόζονται διεθνώς και φέρνουν τον πελάτη πιο κοντά στην τράπεζα, όπου και αν βρίσκεται και όποια ώρα το επιθυμεί.

Οι εξελίξεις τρέχουν με τόσο γρήγορους ρυθμούς, που το μόνο σίγουρο στο σύγχρονο περιβάλλον είναι η συνεχής αλλαγή. Εμείς διαβιβάζουμε τους πελάτες μας πως θα εξελισσόμαστε με τέτοιο τρόπο ώστε να συνεχίσουμε να καλύπτουμε τις ανάγκες τους άμεσα, απλά και με ασφάλεια.

- Υπάρχει μεγάλη ανταπόκριση του κοινού σε ηλεκτρονικές πληρωμές και άλλες εφαρμογές από το κινητό. Είναι δεδομένο και όχι μόνο για την BOC. Τι να αναμένουν οι πελάτες σε σχέση με πιθανές αναβαθμίσεις των ψηφιακών καναλιών στο άμεσο μέλλον;

- Οι 500.000 υφιστάμενοι χρήστες των ψηφιακών μας καναλιών, αλλά και αυτοί που θα έρθουν, να αναμένουν ακόμα περισσότερες αναβαθμίσεις και καινοτόμα προϊόντα στο εγγύς μέλλον. Θέλουμε οι ημερήσιες συνδέσεις με τις ψηφιακές μας πλατφόρμες να συνεχίσουν να αυξάνονται κατά πολύ και να σπάσουν εκ νέου

γωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων και οικονομιών.

Ο θόρυβος προήλθε από μια δήλωσή πριν από μερικές μέρες της Γερμανίδας, μέλους του εκτελεστικού συμβουλίου της ΕΚΤ, Ιζαμπέλ Σνάμπελ, ότι βλέπει την οικονομία να ανακάμπτει και μαζί να ανεβαίνει και ο πληθωρισμός. Δεν πρόκειται για οποιοδήποτε πρόσωπο. Θεωρείται, όχι τυχαία, η πιθανότερη διάδοχος της Κριστίν Λαγκάρντ και ως εκ τούτου η γνώμη της μετράει.

Η ίδια επικαλέστηκε μια σειρά από στοιχεία που δείχνουν ανάκαμψη. Η ευρωπαϊκή οικονομία,

το ρεκόρ των 230.000 σε μία μέρα. Πέραν από τα δεκάδες βραβεία ψηφιακής καινοτομίας που έχουμε αποσπάσει τα τελευταία χρόνια (Global Finance, Euromoney, κ.ο.κ.), η καλύτερη απόδειξη του επιτυχημένου ψηφιακού μοντέλου που ακολουθούμε είναι η αλληλεπίδραση και η αξιοποίηση των εργαλείων, που προσφέρουμε από τους πελάτες μας. Οι σχεδόν 250.000 ενεργοί χρήστες του QuickPay, τα σχεδόν €170 εκατ. που παραχωρήσαμε σε χρηματοδοτήσεις μέσω των Quick loans, οι διαρκώς αυξανόμενες πωλήσεις ψηφιακών ασφαλιστικών προϊόντων, η δημιουργία πέραν των 40.000 νέων QuickAccounts, επιβεβαιώνουν τη χρησιμότητα και τη χρηστικότητα αυτών των προϊόντων και υπηρεσιών για τους πελάτες μας.

Και δεν σταματάμε εκεί, φροντίζουμε να εμπλουτίζουμε διαρκώς την ευρεία μας γκάμα. Πρόσφατα παρουσιάσαμε το ψηφιακό στεγαστικό δάνειο για το οποίο ο πελάτης λαμβάνει έγκριση είτε άμεσα είτε εντός 24 ωρών. Φανταστείτε αν πριν μερικά χρόνια μας έλεγαν ότι μπορούμε να κάνουμε στεγαστικό δάνειο χωρίς να χρειαστεί να επισκεφθούμε την τράπεζα.

Την ίδια ώρα, δίδουμε ιδιαίτερη σημασία στη νέα γενιά, στους επόμενους μας πελάτες, στους επόμενους πολίτες αυτής της κοινωνίας. Λανσάρουμε τα QuickAccounts για νέους 18-25 ετών, παρουσιάσαμε το Joey, τη μοναδική στο είδος της πλατφόρμα για έφηβους και γονείς, η οποία συ-

στίνει στους νέους μας τον κόσμο των χρηματοοικονομικών και τους δίνει την ευκαιρία να μάθουν από πρώτο χέρι και πρακτικά πώς να διαχειρίζονται τα οικονομικά τους. Δεν μείναι όμως μέχρι εκεί. Πήγαμε ένα βήμα παραπέρα από τον ανταγωνισμό και δημιουργήσαμε ένα ειδικό πρόγραμμα επιβράβευσης, το Joey Extras το οποίο περιλαμβάνει στοχευμένες προσφορές σε φαγητό, gaming, και νεανικές εμπειρίες.

Και έπονται ακόμα πολλά. Θεωρούμε τα πιο πάνω ως ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε σχέση με τον εγχώριο ανταγωνισμό αλλά και απόκτηση στις neobanks.

Επένδυση στην ασφάλεια

- Πώς η Τράπεζα Κύπρου προετοιμάζεται να αντιμετωπίσει τις κυβερνοεπιθέσεις που ολοένα και γίνονται πιο δύσκολες και κυρίως πώς θα προστατεύσει τα προσωπικά δεδομένα των πελατών;

- Η ασφάλεια των συναλλαγών και των δεδομένων των πελατών μας αποτελεί βασική προτεραιότητα για την Τράπεζα Κύπρου. Όταν λέμε ότι τα τελευταία χρόνια επενδύσαμε σημαντικά στην τεχνολογική μας εξέλιξη, εννοούμε ότι σημαντικό μέρος αυτών των επενδύσεων αξιοποιήθηκε σε θέματα κυβερνοασφάλειας και προστασίας των πελατών μας και των χρηματοοικονομικών τους πράξεων.

Όριμοι μηχανισμοί, τεχνολογίες και διαδικασίες Διαχείρισης Κινδύνων Πληροφορικής και Κυβερνοασφάλειας βρίσκονται ήδη σε εφαρμογή, σημειώνει ο διευθυντής Διεύθυνσης Ψηφιακής Μεταμόρφωσης της Τράπεζας Κύπρου.

Όριμοι μηχανισμοί, τεχνολογίες και διαδικασίες Διαχείρισης Κινδύνων Πληροφορικής και Κυβερνοασφάλειας βρίσκονται ήδη σε εφαρμογή, σημειώνει ο διευθυντής Διεύθυνσης Ψηφιακής Μεταμόρφωσης της Τράπεζας Κύπρου.

ας βρίσκονται ήδη σε εφαρμογή και τυγχάνουν διαχείρισης από εξειδικευμένες ομάδες εντός της Τράπεζας.

Η Διαχείριση Πληροφοριών και Κυβερνοασφάλειας, η οποία περιλαμβάνει και την προστασία των πληροφοριών των πελατών, σχεδιάζεται και υλοποιείται με βάση διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα και πλαίσια ελέγχων ασφαλείας, πάντοτε σύμφωνα με τις οδηγίες και κανονιστικές απαιτήσεις του χρηματοοικονομικού κλάδου και των εποπτικών αρχών.

Είναι ξεκάθαρο από τις διεθνείς εξελίξεις ότι οι κυβερνοεπιθέσεις γίνονται διαρκώς πιο έντονες και πιο εξειδικευμένες. Γι' αυτό και είμαστε διαρκώς σε εγρήγορση αξιοποιώντας τα πιο εξελιγμένα τεχνολογικά εργαλεία για να διαφυλάξουμε και τα προσωπικά δεδομένα και τα χρήματα των πελατών μας.

- Πώς η Τράπεζα Κύπρου αξιοποιεί και αναλύει τα δεδομένα των πελατών για να διαμορφώσει την ψηφιακή στρατηγική για καλύτερη διεξόδυση στα κοινά ενδιαφέροντος;

- Η αξιοποίηση των data analytics, πάντα με σεβασμό και συμμόρφωση στους κανόνες προσωπικών δεδομένων μας δίνει τη δυνατότητα να εντοπίζουμε, να σχεδιάζουμε και να προσφέρουμε λύσεις προσαρμοσμένες στα θέλω των πελατών μας. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Jinius, κάτι που έλειπε από την κυπριακή αγορά στο σύνολό της και σήμερα αποτελεί τη μοναδική στο είδος

της πλατφόρμα που συνδέει επιχειρήσεις από όλη την Κύπρο μεταξύ τους (B2B) αλλά και επιχειρήσεις με καταναλωτές (B2C) σε έναν ενιαίο, ψηφιακό χώρο. Την Jinius χρησιμοποιούν πέραν των 1.800 εταιρειών και 300+ έμποροι. Μόνο κατά το πρώτο ενιάμηνο του 2025, πραγματοποιήθηκαν συναλλαγές ύψους €2 δισ. μέσω της πλατφόρμας.

Ένα εξίσου χειροπιαστό παράδειγμα, είναι το προϊόν Fleksy, μία λύση του τύπου Buy now, pay later. Μία δανειστική λύση που αφορά μικρά ποσά, με αυτοματοποιημένη απόφαση έγκρισης ή απόρριψης και ευέλικτα σχέδια αποπληρωμής. Αυτά τα προϊόντα και όχι μόνο προέκυψαν μέσα από την κατανόηση των αναγκών των πελατών μας, στη βάση των ψηφιακών τους κινήσεων.

Προσβασιμότητα για όλους

- Πώς ισορροπεί η προσήλωση στα ψηφιακά κανάλια με την ανάγκη για ανθρώπινη επαφή και εξυπηρέτηση ειδικά σε πελάτες που έχουν περιορισμένη πρόσβαση στα ψηφιακά κανάλια;

- Κάθε περίοδος μεγάλης αλλαγής χρειάζεται τον χρόνο της ώστε να μπορέσουν οι άνθρωποι να προσαρμοστούν. Στην Τράπεζα Κύπρου εργαζόμαστε διαχρονικά και σε όλα τα επίπεδα για να μην υπάρχουν αποκλεισμοί, ούτε λόγω της ψηφιοποίησης, ούτε λόγω κινητικών δυσκολιών ή άλλων προβλημάτων που μπορεί να αντιμετωπίζουν συμπολίτες μας.

Η εξυπηρέτηση αυτών των πελατών είναι ευθύνη μας. Γι' αυτό, πρώτον διατηρούμε 77 καταστήματα και 131 ATM σε όλη την Κύπρο, δίνοντας έμφαση σε περιοχές όπου η πρόσβαση σε ψηφιακά μέσα είναι περιορισμένη. Δεύτερον, διασφαλίζουμε την προσβασιμότητα για όλους, με 91% των ATM και το 97% των κτηρίων μας να είναι προσβάσιμα σε άτομα με αναπηρία. Οι υποδομές μας εξελίσσονται συνεχώς για να καλύπτουν τις ανάγκες όλων των πελατών μας. Τρίτον, διατηρούμε τα μοναδικά drive-through καταστήματα στην Κύπρο, προσφέροντας άνεση και άμεση εξυπηρέτηση, ειδικά σε άτομα με κινητικές δυσκολίες ή αυξημένες απαιτήσεις χρόνου. Τέταρτον, ενισχύουμε την αυτοεξυπηρέτηση με σύγχρονα μηχανήματα, χωρίς όμως να αφαιρούμε την επιλογή της προσωπικής υποστήριξης. Ο πελάτης έχει πάντα τη δυνατότητα να απευθυνθεί σε εκπαιδευμένο προσωπικό μας. Πέμπτον, προσφέρουμε λογαριασμούς βασικής τραπεζικής εξυπηρέτησης, ως μέρος της δέσμευσής μας για οικονομική ενσωμάτωση. Θέλουμε κάθε πολίτης να έχει πρόσβαση στις βασικές τραπεζικές υπηρεσίες, ανεξαρτήτως κοινωνικής ή οικονομικής κατάστασης.

Στην ψηφιακή εποχή, η Τράπεζα φροντίζει επίσης να δίδει σε όλους ίσες δυνατότητες πρόσβασης στα ψηφιακά της κανάλια, ειδικά στα άτομα με αναπηρίες. Η Τράπεζα εργάζεται διαρκώς για να αυξήσει την προσβασιμότητα και τη χρηστικότητα της ιστοσελίδας της και των ψηφιακών της καναλιών. Έχει βελτιώσει το περιεχόμενο των ιστοσελίδων της ώστε να συμμορφώνεται με τις Κατευθυντήριες Γραμμές για την προσβασιμότητα στο Περιεχόμενο του Παγκόσμιου Ιστού 2.1 (WCAG), της πρωτοβουλίας για την προσβασιμότητα στον Ιστό (WAI - Web Accessibility Initiative). Σ' αυτό το πλαίσιο, πραγματοποιούνται περιοδικές αξιολογήσεις με αυτόματα εργαλεία για την εντοπισμό και τη διόρθωση τυχόν θεμάτων προσβασιμότητας του περιεχομένου της ιστοσελίδας και της ψηφιακής τραπεζικής, με σκοπό τη διατήρηση και τη βελτίωση του επιπέδου προσβασιμότητας και χρηστικότητας.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΝΙΚΟΥ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗ

Θα αυξηθούν τα επιτόκια στην Ευρωζώνη;

Τη στιγμή που όλες οι μεγάλες οικονομίες μειώνουν τα επιτόκια πάνω που πήραμε και εμείς εδώ στην Ευρώπη μια μικρή «ανόσα» και αναμέναμε μια ακόμα μεγαλύτερη, το κόστος του χρήματος ενδέχεται να ανέβει ξανά το επόμενο διάστημα. Επειτα από οκτώ μειώσεις επιτοκίων από τον Ιούνιο του 2024 και μετά, που μείωσαν στο μισό (2%) το βασικό επιτόκιο της ΕΚΤ, φούντωσε μια φημολογία ότι όχι απλώς τελειώσαμε με τις μειώσεις, αλλά είναι πιθανό μέσα στο 2026 να δούμε αυξήσεις. Δηλαδή, νέες επιβαρύνσεις στα δάνεια. Νέο χτύπημα στην αντα-

γωνιστικότητα των ευρωπαϊκών προϊόντων και οικονομιών.

Η Γερμανίδα Ιζαμπέλ Σνάμπελ, μέλος του εκτελεστικού συμβουλίου της ΕΚΤ και πιθανότερη διάδοχος της Λαγκάρντ, εκτιμά ότι ο πληθωρισμός ανεβαίνει.

είπε, ανεβαίνει, η δημοσιονομική πολιτική είναι χαλαρή, η τεχνητή νοημοσύνη φέρνει επενδύσεις και το κενό παραγωγής κλείνει. Όλα αυτά, κατέληξε, είναι πληθωριστικά. Από τη στιγμή που έκανε τη δήλωση «προάγγελο γεγονότων» η Σνάμπελ, όλοι αναμένουν την τριμηνιαία ανασκόπηση της ΕΚΤ στις 18 Δεκεμβρίου για να δουν αν η άποψή της βασίζεται και σε στοιχεία. Γιατί όσα γνωρίζουμε συνηγορούν στην αντίθετη πορεία από αυτά που ισχυρίζεται η Γερμανίδα οικονομολόγος. Η ευρωπαϊκή οικονομία μπορεί για διάφορους λόγους να έχει γλιτώσει την ύφεση,

αλλά η εικόνα της στασιμότητας, στα όρια σε πολλές περιπτώσεις του στασιμοπληθωρισμού, λόγω του εξαιρετικά χαμηλού πληθωρισμού σε κάποιες χώρες, δεν έχει ακόμα αλλάξει.

Με το ευρωπαϊκό ΑΕΠ να προβλέπεται να ανακάμψει λίγο πάνω από 1% το 2026 και με έναν προβλεπόμενο πληθωρισμό λίγο πάνω από το «ιδανικό» κατά την ΕΚΤ επίπεδο του 2%, δεν είναι σαφές πώς θα υποστηριχθεί μια ανοδική κίνηση των επιτοκίων.

Εκτός και αν ξέρει κάτι που δεν ξέρουμε. Μόνο τυχαία δεν είναι σε αυτό το κλίμα η έκκληση του

Γάλλου προέδρου Μακρόν, για να συμπεριλάβει η ΕΚΤ στους παράγοντες λήψης των αποφάσεών της όχι μόνο τις τιμές καταναλωτή, αλλά και την ανάπτυξη και την απασχόληση στην Ευρωζώνη.

Αν υποθέσουμε ότι η άποψη Σνάμπελ απηχεί τις απόψεις της μεγαλύτερης οικονομίας της Ευρωζώνης, της Γερμανίας, το ερώτημα είναι ποιον ευνοεί σε αυτή τη φάση μια αύξηση των επιτοκίων. Εκτός και αν πρόκειται για μια ακόμα απόπειρα αυτοχειρίας από αυτές στις οποίες έχει μάθει να επιδίδεται τα τελευταία χρόνια το ευρωπαϊκό οικοδόμημα...

Στην ελληνική αγορά ξενοδοχείων επεκτείνεται η Brookfield

Η εισηγμένη στη Wall Street συγκροτεί κοινοπραξία με τον όμιλο Domes Resorts

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Στρατηγική συνεργασία για την επένδυση σε ξενοδοχειακά ακίνητα και τη διαχείρισή τους συγκρότησαν ο ελληνικός όμιλος Domes Resorts συμφερόντων Γιώργου Π. Σπανού και το αμερικανικό επενδυτικό κεφάλαιο Brookfield Asset Management με περισσότερα από 1 τρισ. δολάρια υπό διαχείριση. Το σχήμα θα αναζητήσει την απόκτηση ξενοδοχείων στην Ελλάδα, χωρίς να αποκλείονται κινήσεις και στο εξωτερικό. Σε πρώτη φάση συστάθηκε ήδη joint venture, στο πλαίσιο του οποίου η Brookfield θα αποκτήσει πλειοψηφική συμμετοχή στο ξενοδοχείο Domes Zeen Chania. Μέσω του joint venture, η εισηγμένη στη Wall Street, Brookfield και η Domes θα προχωρήσουν στην επέκταση του resort, με μια επένδυση που

θα υπερβεί τα 40 εκατ. ευρώ. Το Domes Zeen Chania είναι ένα παραθαλάσσιο resort 105 κλειδιών στα Χανιά, και μέλος του Luxury Collection Brand της Marriott.

Η εξέλιξη έρχεται λίγες μόνο

Στο πλαίσιο του joint venture θα αποκτήσει πλειοψηφική συμμετοχή στο ξενοδοχείο Domes Zeen Chania.

εβδομάδες μετά την εξαγορά από την Domes του ξενοδοχείου Lindian Village – Curio Collection by Hilton από το βρετανικό επενδυτικό κεφάλαιο Zetland Capital Partners LLP. Το ξενοδοχείο, το οποίο βρίσκεται στη Ρόδο, δια-

θέτει 188 δωμάτια και σουίτες, ανεβάζοντας έτσι το συνολικό μερίδιο αγοράς που ελέγχει η Domes Resorts στα ξενοδοχεία που τελούν υπό διαχείριση διεθνούς αλυσίδας πάνω από το 4%, σύμφωνα με στοιχεία της GBR Consulting, εταιρείας συμβούλων με ειδικότητα στον τουρισμό. Ως αλυσίδα διαχείρισης, η GBR Consulting ορίζει μια ομάδα ξενοδοχείων που λειτουργούν με κοινή ταυτότητα (brand) ορατή στον επισκέπτη, ενώ μια διεθνής αλυσίδα λειτουργεί σε δύο ή περισσότερες χώρες. Η Domes άρχισε να αποκτά κρίσιμο μέγεθος για την ελληνική αγορά φιλοξενίας, όταν η ισπανική Hotel Investment Partners, εταιρεία ιδιοκτησίας ξενοδοχείων συμφερόντων του αμερικανικού επενδυτικού κεφαλαίου Blackstone, της εμπιστεύτηκε τη διαχείριση μονάδων που είχε αποκτήσει το

Το Domes Zeen Chania είναι ένα παραθαλάσσιο resort 105 κλειδιών στα Χανιά και μέλος του Luxury Collection Brand της Marriott.

2019 σε Κέρκυρα, Ζάκυνθο και άλλου από τον κυπριακό όμιλο Λοϊζου. Μέσα από συμφωνίες με ιδιοκτήτες ξενοδοχείων και ορισμένες εξαγορές συνέχισε να αναπτύσσεται, ενώ πρόσφατα ανέλαβε και τη διαχείριση του 91 Athens Riviera, μια μονάδα φιλοξενίας με ιδιωτική λέσχη ιδιοκτησίας της Grivalia Hospitality στις ακτές της Βούλας στην Αθηναϊκή Ριβιέρα. Συνολικά διαχειρίζεται 17 μονάδες σε προορισμούς όπως η Κέρκυρα, τα Χανιά, η Ελούντα, η Σαντορίνη, η Ζάκυνθος, η Χαλκιδική,

η Αττική και η Πορτογαλία, ενώ με την προσθήκη της Ρόδου αύξησε τον αριθμό των μονάδων σε 18, εκ των οποίων οι 6 είναι ιδιόκτητες. Η κοινοπραξία που συστήνει τώρα με την Brookfield εκτιμάται ότι την προικίζει με τα απαραίτητα κεφάλαια για την περαιτέρω ανάπτυξη της, καθώς το αμερικανικό επενδυτικό κεφάλαιο διαθέτει σημαντική εμπειρία στους τομείς της φιλοξενίας και της μακροχρόνιας διαμονής, έχοντας επενδύσει και αναπτύξει κορυφαίες πλατφόρμες φιλο-

ξενίας σε ολόκληρη την Ευρώπη, όπως οι Center Parcs, edyn, Selenta Group, Experimental Group και Generator Hostels. Ο Brad Hyler, Managing Partner & Co-President του Brookfield Real Estate Group, ξεκαθάρισε ότι η επένδυση στο Domes Zeen Chania και η συνεργασία με την Domes «σηματοδοτεί την είσοδό μας στην ελληνική αγορά φιλοξενίας και ανυπομονούμε να συνεργαστούμε με την ομάδα της Domes, διερευνώντας παράλληλα επιπλέον επενδυτικές ευκαιρίες στο μέλλον».

Επιβράβευση καρτών σε Ελλάδα και Κύπρο από τη Eurobank

Την επέκταση του προγράμματος επιβράβευσης καρτών και στην Κύπρο ανακοίνωσε η Eurobank, δίνοντας τη δυνατότητα από σήμερα Παρασκευή 12 Δεκεμβρίου 2025, στους πελάτες της τόσο από την Ελλάδα όσο και

από την Κύπρο να συλλέγουν ευρώ €πιστροφή και από αγορές που πραγματοποιούν με την κάρτα τους στο δίκτυο συνεργαζόμενων επιχειρήσεων της άλλης χώρας, είτε με φυσική παρουσία στα καταστήματα εί-

τε μέσω ηλεκτρονικών συναλλαγών. Στην Ελλάδα, το πρόγραμμα €πιστροφή αποτελεί το μεγαλύτερο πρόγραμμα επιβράβευσης καρτών σε επίπεδο δικτύου συνεργαζόμενων επιχειρήσε-

ων, επιστρέφοντας ευρώ στους κατόχους καρτών Eurobank. Διαθέτει περισσότερες από 8.500 συνεργαζόμενες επιχειρήσεις και εκατομμύρια ενεργούς χρήστες. Στην Κύπρο, το πρόγραμμα «Μπλε», το οποίο

εντός των επόμενων ημερών θα ενταχθεί στο κοινό brand €πιστροφή, αριθμεί περισσότερες από 800 συνεργαζόμενες επιχειρήσεις, καλύπτοντας ευρύ φάσμα επιχειρήσεων σε ολόκληρη τη χώρα.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η **EUROBANK**

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

20.11

ΤΑΦΡΟΣ ΝΤΑΒΙΔΑ

© paramithoupoli_cy

Παραμυθούπολη Χριστουγέννων - Paramythoupoli Xristougennon

Μέγας Χορηγός: **EUROBANK**

Χορηγοί: **ΖΟΦΙΑΣ**

Χορηγός Επικοινωνίας:

Υψηλή εξάρτηση από φυσικό αέριο, ακριβό ρεύμα στη χονδρεμπορική

Οι ΑΠΕ έχουν αυξηθεί σημαντικά, αλλά δεν υπάρχουν ακόμα έργα αποθήκευσης

Της ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ

Παρά την αύξηση της παραγωγής από ΑΠΕ, η Ελλάδα παραμένει σταθερά ανάμεσα στις ακριβότερες χώρες της Ευρώπης στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας (προμερήσια αγορά), συνθήκη που το Green Tank αποδίδει στην υψηλή εξάρτηση της ελληνικής αγοράς από το φυσικό αέριο και την περιορισμένη ανάπτυξη της αποθήκευσης ενέργειας.

Οι ΑΠΕ πιέζουν τις τιμές προς τα κάτω τις μεσημεριανές ώρες, όταν η παραγωγή τους είναι αυξημένη. Αντίθετα, το βράδυ, όταν η παραγωγή από ΑΠΕ μειώνεται και αυξάνεται η συμμετοχή του φυσικού αερίου, οι τιμές ανεβαίνουν σημαντικά.

Η διαφορά μάλιστα ανάμεσα στη μέση ελάχιστη τιμή της ημέρας και στη μέση μεγίστη που καταγράφεται όταν κορυφώνεται η ζήτηση το βράδυ αυξήθηκε από 128 ευρώ/μεγαβατώρα το 2024 σε 143,4 ευρώ/μεγαβατώρα το 2025.

Η διεύθυνση της ψαλίδας, σύμφωνα με το Green Tank, συσχετίζεται με την ταυτόχρονη αύξηση της παραγωγής των ΑΠΕ και του φυσικού αερίου. Στους πρώτους μήνες του 2025 οι ΑΠΕ αυξήθηκαν κατά 5,5% σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2024, ωστόσο η αύξηση του φυσικού αερίου ήταν ακόμη μεγαλύτερη (12,6%), ενώ τμήμα αυτής της αυξημένης παραγωγής διοχετεύθηκε στις εξαγωγές. Οι ΑΠΕ ρίχνουν τις τιμές, αλλά η επίδρασή τους στη μείωση είναι μικρότερη από την επίδραση του φυσικού αερίου στην αύξηση των τιμών, σύμφωνα με την ανάλυση του Green Tank με τίτλο «Πού οφείλονται οι υψηλές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας», ζήτημα που διερευνά τελευταία και η Επιτροπή Ανταγωνισμού μετά τα ευρήματα του ACER (Ευρωπαϊού Ρυθμιστή) για πιθανές ενδείξεις χειρακώλησης της αγοράς.

Το Green Tank αξιοποιεί στοιχεία του ΕΤΖΟ-Ε (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συστημάτων Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας) και αναδεικνύει τις βασικότερες παραμέτρους που επηρεάζουν τις τιμές στη χονδρεμπορική αγορά ηλεκτρισμού, αντιπαράβαλλοντας την περίπτωση της Ελλάδας με αυτήν της Πορτογαλίας, χώρας με παρόμοια χαρακτηριστικά αλλά με συστηματικά χαμηλότερες τιμές στην προμερήσια αγορά. Σύμφωνα με την ανάλυση

Σύμφωνα με το Green Tank, οι χαμηλότερες τιμές στην Πορτογαλία συνδέονται με τη μειωμένη εξάρτηση της χώρας από το αέριο.

σής του, έως και την έναρξη του πολέμου της Ρωσίας στην Ουκρανία οι δύο χώρες πρακτικά συμβάδισαν σε ό,τι αφορά τις τιμές ηλεκτρικής ενέργειας. Την περίοδο μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η Ελλάδα ήταν κατά μέσον όρο 36% ακριβότερη από την Πορτογαλία, ενώ τον Απρίλιο του 2024 η διαφορά αυτή κορυφώθηκε στο 78%. Μεγάλες διαφορές παρατηρούνται και στη διακύμανση των τιμών, όπου για την περίοδο από το 2023 έως σήμερα η διαφορά μεταξύ μεγίστης και ελάχιστης μηνιαίας τιμής στην Ελλάδα ήταν πολλαπλάσια από την αντίστοιχη της Πορτογαλίας. Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα οι ωριαίες τιμές διακυμάνθηκαν μεταξύ 128 ευρώ/MWh (Φεβρουάριος 2024) και 942 ευρώ/MWh (Σεπτέμβριος 2024), ενώ στην

Πορτογαλία από 105 ευρώ/MWh (Απρίλιος 2024) σε 236 ευρώ/MWh (Φεβρουάριος 2025). Θα πρέπει ωστόσο στο σημείο αυτό να σημειωθεί ότι η περίοδος αναφοράς που λαμβάνει υπόψη του το Green Tank για αυτή τη σύγκριση τιμών περιλαμβάνει και το χρονικό διάστημα Ιούλιος - Σεπτέμβριος 2024, στο οποίο οι τιμές στην ελληνική αγορά εκτοξεύτηκαν λόγω των συνθηκών «μίν» ενεργειακής κρίσης, που επικράτησαν στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Οι μειωμένες τιμές στην Πορτογαλία φαίνεται να συνδέονται στενά με τη μειωμένη εξάρτηση της χώρας από το ακριβό ορυκτό καύσιμο σε σύγκριση με την Ελλάδα, σημειώνουν οι αναλυτές του Green Tank.

Από τον Οκτώβριο και μετά, το μηνιαίο μερίδιο του αερίου στην Πορτογαλία μειώθηκε αισθητά, παραμένοντας κάτω από 25% μέχρι τον Οκτώβριο του 2025 και κατά μέσον όρο 14%. Αντιθέτως στην Ελλάδα, από τον Οκτώβριο του 2023 και μετά, το μερίδιο του αερίου παρουσιάζει σταθερά αυξητική τάση και συνεισφέρει τουλάχιστον 32% (και κατά μέσον όρο 43,9%). Αξιοσημείωτο είναι το

γεγονός ότι τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο 2025, το μέσο μηνιαίο μερίδιο του αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή ήταν 51,2% και 55,7% αντίστοιχα, φτάνοντας τις υψηλότερες τιμές των τελευταίων τριών ετών.

Μια δεύτερη παράμετρος που επηρέασε τη σύγκριση τιμών υπέρ της Πορτογαλίας ήταν η επένδυση της τελευταίας στην αποθήκευση ηλεκτρικής ενέργειας. Η Πορτογαλία, εν μέσω ενεργειακής κρίσης μεταξύ 2022 και 2023, ενίσχυσε τις ήδη ανεπτυγμένες υποδομές αντλησιοταμίευσης που είχε στη διάθεσή της κατά 880 MW (από 2,827 MW σε 3,707 MW), ενώ ταυτόχρονα μείωσε ελαφρώς την ισχύ μονάδων αερίου (από 4,6 GW το 2020 σε 4,4 GW το 2025). Αντίθετα, η Ελλάδα το ίδιο χρονικό διάστημα δεν ενίσχυσε καθόλου την αντλησιοταμίευση, η οποία παρέμεινε καθηλωμένη στα 699 MW των δύο αντλησιοταμιευτικών συστημάτων του Θησαυρού και της Σφηκιάς. Επιπλέον, το 2023 αύξησε τη συνολική ισχύ μονάδων ορυκτού αερίου κατά 826 MW, ενώ εντός του 2025 έγιναν ανακοινώσεις για επιπλέον ισχύ 1,5 GW νέων μονάδων αερίου.

Μέτρα για το έλλειμμα στις ΥΚΩ ζητούν οι ενεργειακοί πάροχοι

Σε νέα παρέμβαση προς τους συναρμόδιους υπουργούς και τη ΡΑΑΕΥ για το ζήτημα του ελλείμματος του Ειδικού Λογαριασμού Υπηρεσιών Κοινής Ωφελείας (ΕΛΥΚΩ) προχώρησαν οι προμηθευτές ενέργειας μέσω του Συνδέσμου τους (ΕΣΠΙΕΝ). Στο σχετικό υπόμνημά τους ζητούν άμεσες κινήσεις για την αντιμετώπιση του ελλείμματος, που πλέον ξεπερνάει τα 500 εκατ. ευρώ. Προτείνουν την ενεργοποίηση της δυνατότητας ενίσχυσης του ΕΛΥΚΩ από τον κρατικό προϋπολογισμό, κατόπιν απόφασης του υπουργού Οικονομικών, ενώ θέτουν και θέμα αποζημίωσης για το χρηματοοικονομικό κόστος που επιβαρύνονται, το οποίο, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τους, με επιτόκιο 6,5% φτάνει στα 40 εκατ. ευρώ ετησίως.

Οι προμηθευτές εκφράζουν την κάθετη αντίθεσή τους στην προοπτική χρηματοδότησης του ΕΛΥΚΩ από το πλεόνασμα που ενδεχομένως θα προκύψει από τη λειτουργία της ηλεκτρικής διασύνδεσης της Κρήτης με την Αττική. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στην επιστολή του ο ΕΣΠΙΕΝ, «η κάλυψη των διαρκών διογκούμενων οφειλών του ΕΛΥΚΩ μέσω των ενδεχομένων πλεονασμάτων που θα προκύψουν από τη λειτουργία της νέας διασύνδεσης Κρήτης - Αττικής δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει θεμιτή ή λειτουργική λύση. Αφενός, θα στερούσε από τους καταναλωτές τα οφέλη που κανονικά θα έπρεπε να απολαμβάνουν από τη διασύνδεση. Αφετέρου, θα υποχρέωνε τους προμηθευτές να συνεχίσουν να καλύπτουν με ίδια κεφάλαια υποχρεώσεις που βαρύνουν το κράτος, παρατείνοντας για πολλά ακόμη έτη τη χρηματοδότηση του ελλείμματος του ΕΛΥΚΩ». Το κόστος των ΥΚΩ δεν μπορεί να μετατίθεται στους προμηθευτές, οι οποίοι έχουν απύπως αναλάβει τον ρόλο του κράτους, λει-

τουργώντας ως χρηματοδότες του μηχανισμού, αναφέρει ο ΕΣΠΙΕΝ. Ο Σύνδεσμος επισημαίνει επίσης στην επιστολή του ότι η πρόσφατη κατάθεση του κρατικού προϋπολογισμού δεν περιλαμβάνει καμία πρόβλεψη για την ενίσχυση του ΕΛΥΚΩ, γεγονός που εντείνει την ανησυχία των προμηθευτών. Υπογραμμίζεται ότι η παρατενόμενη θεσμική αδράνεια έχει οδηγήσει τον μηχανισμό ΥΚΩ σε κατάσταση σοβαρής αστάθειας, υπονομεύοντας τη λειτουργική του επάρκεια.

Οι ΥΚΩ χρηματοδοτούν το επιπλέον κόστος ηλεκτροδότησης των νησιών από τις ακριβότερες πετρελαϊκές μονάδες της ΔΕΗ, αλλά και τις εκπώσεις του κοινωνικού οικιακού τιμολογίου. Οι χρεώσεις αυτές καταβάλλονται από όλους τους καταναλωτές μέσω των λογαριασμών ρεύματος, εισπράττονται από τον ΔΕΔΔΗΕ και αποδίδονται στους προμηθευτές για να καλύψουν μέρος της

Προτείνουν την ενεργοποίηση της δυνατότητας ενίσχυσης του ΕΛΥΚΩ από τον κρατικό προϋπολογισμό.

επιδοτούμενης τιμής. Σύμφωνα με τον ΕΣΠΙΕΝ, από τον Απρίλιο του 2023 τα ποσά που επιστρέφονται στους προμηθευτές είναι μειωμένα κατά 30% έως και 60%, οδηγώντας σε συσσωρευμένες οφειλές περίπου 500 εκατ. ευρώ έως τον Οκτώβριο του 2025. Έτσι, οι προμηθευτές χρηματοδοτούν το έλλειμμα με κεφάλαια κίνησης, επιβαρύνοντας επιπλέον κόστος περίπου 40 εκατ. ευρώ ετησίως, γεγονός που προκαλεί έντονες πιέσεις στην αγορά και ανοδικές τάσεις στα τιμολόγια.

ΧΡΥΣΑ ΛΙΑΓΓΟΥ

Το έλλειμμα του Ειδικού Λογαριασμού Υπηρεσιών Κοινής Ωφελείας (ΕΛΥΚΩ) ξεπερνάει πλέον τα 500 εκατ. ευρώ.

Αγοράζουν μόνο τα απαραίτητα και τα φθηνότερα και μένουν στο σπίτι

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Ψωνίζουν μόνο τα απαραίτητα, αγοράζουν φθηνότερα προϊόντα, περιμένουν τις προσφορές, δεν μένουν πιστοί σε μια μάρκα όταν αυτή πλέον δεν είναι συμφέρουσα και προτιμούν ξανά, αυτή τη φορά όχι λόγω υποχρεωτικού lockdown, τη διασκέδαση στο σπίτι. Πρόκειται για τις βασικότερες τάσεις στην καταναλωτική συμπεριφορά των Ελλήνων, οι οποίοι για μια ακόμη χρονιά αισθάνονται πιεσμένοι οικονομικά, παρά τους ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης που σημειώνει η χώρα και τις αυξήσεις σε μισθούς. Ακόμη κι αν στη φετινή έρευνα της EY Future Consumer Index 2025 υπάρχουν ενδείξεις αποσυμπίεσης των καταναλωτών σε σύγκριση με τα δύο προηγούμενα χρόνια, ο παρατηρούμενος υψηλός πληθωρισμός και το δύσκολο και κυρίως απρόβλεπτο πλέον μακροοικονομικό περιβάλλον παγώνουν καταναλωτικές συμπεριφορές που δηλώνουν συγκράτηση και σε καμία περίπτωση ευημερία.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τη φετινή μεγάλη έρευνα της EY, το

56% των ερωτηθέντων (έναντι 60% το 2024) απάντησε ότι ξοδεύει λιγότερα χρήματα σε προϊόντα που δεν θεωρούνται πρώτης ανάγκης (όπως καλλυντικά, μόδα, είδη σπιτιού), κάτι άλλωστε που επιβεβαιώνεται και από τους τζίρους στο λιανεμπόριο –πλην σούπερ μάρκετ– τους τελευταί-

Για μία ακόμη χρονιά τα νοικοκυριά αισθάνονται πιεσμένα οικονομικά, σύμφωνα με τη φετινή έρευνα της EY.

ους μήνες. Το 43% δηλώνει ότι αγοράζει μόνο τα απαραίτητα, ενώ ένας στους τρεις αλλάζει τις μάρκες που αγόραζε πριν για να μειώσει τα έξοδά του, στρεφόμενος προφανώς προς πιο φθηνές εναλλακτικές. Πάνω από ένας στους τέσσερις αγοράζει περισσότερα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, ενώ το 23% αδυνατεί να καλύψει μια έκτακτη δαπάνη ύψους

Ποια από τα παρακάτω περιγράφουν τη σημερινή οικονομική σας κατάσταση;

PHFH: EY Future Consumer Index Ελλάδα 2025

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

500 ευρώ χωρίς δανεισμό ή βοήθεια από τρίτους. Χαμηλότερο σε σχέση με πέρυσι (21% το 2024), αλλά όχι ευκαταφρόνητο (15%) είναι το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνει δυσκολία να ανταποκριθεί στα βασικά έξοδα, όπως είναι αυτά για διατροφή, στέγαση και υγειονομική περίθαλψη, ενώ μόλις ένα 3% απαντάει ότι δεν ανησυχεί για

την οικονομική του κατάσταση. Η τάση περιορισμού των καταναλωτικών δαπανών για ορισμένες κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών αναμένεται ότι θα συνεχιστεί και το επόμενο διάστημα. Συγκεκριμένα, τα υψηλότερα επίπεδα περιορισμένων καταναλώσεων κατά το επόμενο τετράμηνο (σε ποσοστά που κυμαίνονται περί 70%-80%)

αφορούν, κατά κύριο λόγο, προϊόντα μη βασικής κατανάλωσης, όπως πολυτελείας ή διαρκή αγαθά, δαπάνες αναψυχής, όπως φαγητό από έξω, αλκοολούχα ποτά ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες εκτός σπιτιού, αλλά και μικρές προσωπικές απολαύσεις μικρότερου κόστους, όπως πρόχειρα γεύματα, σνακ ή δώρα για τρίτους - φιλικές δωρεές. Από την άλλη, η ανάγκη φροντίδας της οικογένειας, αλλά και της σωματικής και ψυχικής υγείας, έχει σε συνέπεια να δηλώνουν οι καταναλωτές ότι θα αυξήσουν τις δαπάνες τους το επόμενο τετράμηνο για συνδρομή σε γυμναστήρια, εξοπλισμό άθλησης - άσκησης, ρούχα και υποδήματα, για διακοπές και ταξίδια αναψυχής, αλλά και για βασικά τρόφιμα. Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι το μότο «σπίτι μου σπιτάκι μου» ή αγγλιστί «home sweet home» επιστρέφει δριμύτερο ως τάση, αυτή τη φορά όχι ως επιβεβλημένο από την πολιτεία, όπως την περίοδο της πανδημίας, αλλά υπαγορευμένο από την οικονομική στενότητα των νοικοκυριών. Συνολικά, σήμερα,

σχεδόν ένας στους δύο καταναλωτές εκτιμά ότι στο μέλλον θα περνάει σημαντικά περισσότερο χρόνο στο σπίτι (47%), εκτίμηση που αυξάνεται σημαντικά διαχρονικά (41% το 2024 και 29% το 2023). Μάλιστα, η αντίληψη αυτή αφορά όλες τις ηλικίες, ακόμη και τους νεότερους, τη λεγόμενη Gen Z (42%). Το 40% των ερωτώμενων σκοπεύει να διασκεδάσει περισσότερο στο σπίτι, ενώ ένα ακόμη υψηλότερο ποσοστό (49%, από 50% πέρυσι και 39% το 2023) δηλώνει ότι στο μέλλον θα μαγειρεύει περισσότερο στο σπίτι.

Κρίσιμο ρόλο, τέλος, στις επιλογές των καταναλωτών –και ίσως πολύ περισσότερο σε σχέση με το παρελθόν, καθώς τα χρήματά έχουν άλλη αξία και η κόπωση από τις διαδοχικές κρίσεις είναι συσσωρευμένη– διαδραματίζει το επίπεδο της εξυπηρέτησης. Η έρευνα της EY έρχεται να επιβεβαιώσει την αποτυχία των αυτοματοποιημένων απαντήσεων από ψηφιακούς βοηθούς, ειδικά μετά το στάδιο της αγοράς, με τους καταναλωτές να επιθυμούν η «after sales» εξυπηρέτηση να προέρχεται από ανθρώπους.

Επενδύσεις 50 δισ. δολ. σε 24 ώρες στην Ινδία από Microsoft, Amazon

Μαγνήτης η ασιατική χώρα για όλους τους τεχνολογικούς κολοσσούς

Σε λιγότερο από 24 ώρες οι τεχνολογικοί κολοσσοί Microsoft και Amazon δέσμευσαν περισσότερα από 50 δισ. δολ. για επενδύσεις σε υποδομές cloud και τεχνητής νοημοσύνης στην Ινδία, αυξάνοντας διαρκώς την έκθεσή τους στην ταχέως αναπτυσσόμενη ασιατική οικονομία. Παράλληλα, στην αρχή της εβδομάδας η Intel ανακοίνωσε τα σχέδιά της για την παραγωγή μικροεπεξεργαστών στη χώρα προκειμένου να εκμεταλλευθεί την αυξανόμενη ζήτηση για προσωπικούς υπολογιστές αλλά και τη ραγδαία αύξηση της χρήσης τεχνητής νοημοσύνης. Τους προσελκύουν τα πλεονεκτήματα της Ινδίας, καθώς η χώρα διαθέτει άφθονο χώρο και άφθονους πόρους για την ανέγερση κέντρων δεδομένων, συγκριτικά χαμηλό κόστος ενέργειας, αυξανόμενη παραγωγή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τεράστια εγχώρια ζήτηση και μεγάλη δεξαμενή εγχώριων ταλέντων.

Η ανακοίνωση της Microsoft στην αρχή της εβδομάδας αφορά επένδυση ύψους 17,5 δισ. δολ. που αναλαμβάνει να πραγματοποιηθεί στην Ινδία εντός χρονοδιαγράμματος τεσσάρων ετών με σκοπό την επέκταση της υποδομής, την ενσωμάτωση της τεχνητής νοημοσύνης στις εθνικές πλατφόρμες της χώρας αλλά και την αναβάθμιση των

δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού της. Μια ημέρα μετά η Amazon, που έχει ήδη υλοποιήσει στην Ινδία επενδύσεις ύψους 40 δισ. δολ., ανακοίνωσε τα σχέδιά της για νέες επενδύσεις στη χώρα ύψους 35 δισ. δολ. Εκουν, άλλωστε, προηγήθει τους τελευταίους μήνες οι πρωτοβουλίες

Intel, OpenAI, Google και Perplexity επεκτείνονται στην περιοχή λόγω της τεράστιας εγχώριας ζήτησης αλλά και της μεγάλης δεξαμενής ταλέντων.

που πήραν μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας και τεχνητής νοημοσύνης, μεταξύ των οποίων OpenAI, Google και Perplexity, να προσφέρουν σε εκατομμύρια πολίτες της Ινδίας τα εργαλεία τους εντελώς δωρεάν. Ειδικότερα, η Google επιβεβαίωσε τα σχέδιά της να επενδύσει 15 δισ. δολ. για την κατασκευή κέντρων δεδομένων για ένα κέντρο τεχνητής νοημοσύνης στη νότια Ινδία. Οπως επισημαίνει ο Ταρούν Πατάκ, διευθυντής του τομέα ερευνών στην Counterpoint Research, «η Ινδία συνδυάζει μια

τεράστια βάση χρηστών της ψηφιακής τεχνολογίας, ραγδαία αυξανόμενη ζήτηση για υπηρεσίες τεχνητής νοημοσύνης και cloud, αλλά και ένα οικοσύστημα τεχνολογίας της πληροφορίας με άφθονα ταλέντα που μπορούν να χρησιμοποιούν και να αξιοποιούν την τεχνητή νοημοσύνη σε μεγάλη κλίμακα». Ο ίδιος προσθέτει ότι έτσι η Ινδία «είναι πολύ περισσότερο από απλά μια αγορά για χρήστες, αλλά είναι ένα κέντρο μηχανολογίας και ανάπτυξης».

Σε σύγκριση με τις ΗΠΑ και την Κίνα, η Ινδία έχει μείνει πίσω στην παγκόσμια κούρσα για την ανάπτυξη εγχώριων μοντέλων τεχνητής νοημοσύνης. Παράλληλα, δεν διαθέτει εγχώρια εταιρεία υποδομών για τεχνητή νοημοσύνη, αλλά επιδιώκει να αυξήσει τις δεξιότητές της στην τεχνολογία της πληροφορίας όπως και να δημιουργήσει και να αναπτύξει εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης σε επίπεδο κατάλληλο για τις επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες στους τεχνολογικούς κολοσσούς. Το Πανεπιστήμιο Stanford κατατάσσει την Ινδία ανάμεσα στις πρώτες τέσσερις χώρες μαζί με τις ΗΠΑ, την Κίνα και τη Βρετανία σε ό,τι αφορά τον δυναμισμό με τον οποίο κινούνται στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης.

Η Amazon, που έχει ήδη υλοποιήσει στην Ινδία έργα ύψους 40 δισ. δολ., ανακοίνωσε νέες επενδύσεις 35 δισ. δολ. στη χώρα σε υποδομές τεχνητής νοημοσύνης και cloud.

Για την GitHub, ωστόσο, την κοινότητα εξειδικευμένων επιστημόνων τεχνητής νοημοσύνης που αναπτύσσουν μοντέλα, η Ινδία είναι πρώτη ως προς το μερίδιό της στα σχέδια τεχνητής νοημοσύνης που αναπτύσσονται παγκοσμίως και το οποίο

φτάνει στο 24% του συνόλου. Παρουσιάζει, άλλωστε, ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι άλλων αγορών όπως της Ιαπωνίας, της Αυστραλίας, της Κίνας και της Σιγκαπούρης αλλά και χωρών της περιοχής Ασίας - Ειρηνικού, δεδομένου ότι αυτές εί-

ναι ώριμες αγορές. Ενδεικτική περίπτωση η Σιγκαπούρη, από τους παλαιότερους κόμβους κέντρων δεδομένων στην ευρύτερη περιοχή, που τώρα έχει πολύ περιορισμένες εκτάσεις για την ανάπτυξη νέων κέντρων δεδομένων μεγάλης κλίμακας.

Μαγευτικά Χριστούγεννα στον Δήμο Παραλιμνίου - Δερύνειας

ΧΡΙΣΤΟΥ-ΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΧΩΡΙΟ ΔΕΡΥΝΕΙΑΣ

Ο ΠΙΟ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟΣ ΔΙΑΚΟΣΜΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΗ ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΤΟ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙ

www.pdm.org.cy

Christmas

ZONE

FEATHER CHRISTMAS	4/12 - 21:00
THE CHRISTMAS BOOKSHOP	11/12 - 21:00
CHRISTMAS ON THE RANCH	18/12 - 21:00
A CHRISTMAS IN NEW HOPE	22/12 - 21:00
CHRISTMAS ROMANCE AL DENTE	23/12 - 21:00
A CHRISTMAS VINTAGE	24/12 - 21:00
IT TAKES A CHRISTMAS VILLAGE	25/12 - 21:00

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

Το 0,001% κατέχει τριπλάσιο πλούτο από το 50% της ανθρωπότητας

Εκρηκτικές ανισότητες στην περιουσία, στην εκπαίδευση, στο κλίμα και στο φύλο

«Ενώ η ανισότητα ήταν επί μακρόν χαρακτηριστικό της παγκόσμιας οικονομίας, το 2025 έφθασε σε επίπεδα που απαιτούν επείγοντως προσοχή». Η επισήμανση ανήκει στον Γάλλο οικονομολόγο Τομά Πικετί, έναν εκ των συντακτών της τελευταίας παγκόσμιας έκθεσης για την ανισότητα, που συντάχθηκε από στοιχεία τουλάχιστον 200 ερευνητών και δόθηκε προχθές στη δημοσιότητα, για να φέρει στο φως σοκαριστικά στοιχεία. Αυτά αφορούν την κλίμακα του πλούτου που έχει συγκεντρωθεί στα χέρια ελάχιστων ανθρώπων, το χάσμα που χωρίζει αυτή τη μειονότητα από τον υπόλοιπο κόσμο, αλλά και το χάσμα ευκαιριών ανάμεσα στις διαφορετικές εισοδηματικές κατηγορίες και τις διαφορετικές γεωγραφικές ζώνες ανά τον κόσμο, όπως ακόμη και το χάσμα ανισότητας ανάμεσα στα δύο φύλα.

Η έκθεση διαπιστώνει ότι λιγότεροι από 60.000 άνθρωποι, μόλις του 0,001% του παγκόσμιου πληθυσμού, συγκεντρώνουν στα χέρια τους τριπλάσιο πλούτο από το 50% της ανθρωπότητας. Ο πλούτος, ως η αξία των περιουσιακών στοιχείων των ανθρώπων, είναι εξαιρετικά συγκεντρωμένος σε μια μικρή μερίδα ατόμων, καθώς

το πλουσιότερο 10% του παγκόσμιου πληθυσμού έχει στην κατοχή του το 75% του πλούτου και το φτωχότερο 50% μόλις το 2% του παγκόσμιου πλούτου. Παράλληλα, το πλουσιότερο 10% του παγκόσμιου πληθυσμού συγκεντρώνει περισσότερα εισοδήματα από το άθροισμα των εισοδημάτων του υπολοίπου 90%, ενώ το φτωχότερο ήμισυ της ανθρωπότητας δεν έχει παρά λιγότερο και από το 10% των παγκοσμίων εισοδημάτων.

Πέραν, όμως, της στενής οικονομικής ανισότητας, η έκθεση διαπιστώνει το χάσμα ευκαιριών, που άλλωστε τροφοδοτεί την ανισότητα των εισοδημάτων, με τις δαπάνες για εκπαίδευση σε Ευρώπη και Νότιο Αμερική να είναι τουλάχιστον 40πλάσιες από εκείνες στην υποσαχάρια Αφρική. Ειδικότερα, η μέση δαπάνη για την εκπαίδευση στην υποσαχάρια Αφρική ανέρχεται σε μόλις 200 ευρώ ανά παιδί, όταν στην Ευρώπη φτάνει τα 7.400 ευρώ και τα 9.000 ευρώ στη Βόρεια Αμερική και Ωκεανία. Πρόκειται για ένα χάσμα τρεις φορές μεγαλύτερο από το χάσμα ανάμεσα στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ των ιδίων περιοχών. Όπως επισημαίνουν οι συντάκτες της έκθεσης, οι χαοτικές αυτές διαφορές εδραιώνουν τεράστιες αποκλίσεις

Η έκθεση για την ανισότητα, που δόθηκε προχθές στη δημοσιότητα, επισημαίνει ότι ένας παγκόσμιος φόρος 3% σε λιγότερους από 100.000 ανθρώπους με πλούτο ανερχόμενο σε δισεκατομμύρια δολάρια ή σε πολλές εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια θα μπορούσε να αποφέρει έσοδα ύψους 750 δισ. δολ. ετησίως, όσα χρειάζονται για τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος. Στη φωτογραφία, διαδηλωτές υπέρ της φορολόγησης των πλουσίων στη Νέα Υόρκη.

Το πλουσιότερο 10% του παγκόσμιου πληθυσμού συγκεντρώνει περισσότερα εισοδήματα από το άθροισμα των εισοδημάτων του υπολοίπου 90%.

ευκαιριών ανάμεσα στις γεωγραφικές ζώνες του κόσμου και διατηρούν την παγκόσμια ιεραρχία του πλούτου. Επιστρέφοντας στο ακανθώδες θέμα της φορολογίας στον μεγάλο πλούτο, η έκθεση επισημαίνει ότι ένας παγκόσμιος φόρος 3% σε λιγότερους από 100.000 ανθρώπους με πλούτο ανερχόμενο σε δισεκατομμύρια δολάρια ή σε πολλές εκατοντάδες εκατομμύρια δολάρια θα μπορούσε να αποφέρει έσοδα ύψους 750 δισ. δολ.

ετησίως, όσα χρειάζονται για τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης στις χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος.

Από την έκθεση προκύπτει ότι την ανισότητα τροφοδοτεί παράλληλα και το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθώς χρησιμοποιείται μονίμως προς όφελος των πλουσίων χωρών, με τις προηγμένες οικονομίες να δανείζονται με χαμηλό κόστος και να επενδύουν σε άλλες χώρες με υψηλά κέρδη. Διευκρινίζει ότι περίπου το 1% του παγκόσμιου ΑΕΠ μεταφέρεται από τις φτωχότερες στις πλουσιότερες χώρες κάθε χρόνο, καθώς είναι υψηλές οι αποδόσεις του χρέους των φτωχών χωρών και χαμηλές οι πληρωμές των τόκων του χρέους των πλουσίων χωρών. Οι συντάκτες της έκθεσης τονίζουν ότι η μείωση της ανισότητας «δεν είναι απλώς θέμα δικαιοσύνης, αλλά αναγκαιότητα με στόχο την ανταχτή των οικονομιών, τη στα-

θερότητα των δημοκρατικών κοινωνιών και τη βιωσιμότητα του πλανήτη». Προσθέτουν επιπλέον ότι αυτές οι ακραίες διαφορές δεν είναι πλέον βιώσιμες ούτε για τις κοινωνίες ούτε για τα οικοσυστήματα. Όπως τονίζει η έκθεση, χαοτική είναι η ανισότητα ακόμη και σε ό,τι αφορά την ευθύνη για την κλιματική αλλαγή, καθώς καθοριστικός παράγοντας είναι η ιδιοκτησία κεφαλαίου σε ό,τι αφορά τις εκπομπές καυσαερίων. Όπως επισημαίνει, «οι πλούσιοι τροφοδοτούν την κλιματική κρίση μέσω των επενδύσεών τους πολύ περισσότερο από όσο την τροφοδοτούν με την κατανάλωσή τους ή με το ακριβό στυλ της ζωής τους», καθώς το πλουσιότερο 10% του παγκόσμιου πληθυσμού ευθύνεται για το 77% του συνόλου των εκπομπών καυσαερίων, ενώ το φτωχότερο 50% του παγκόσμιου πληθυσμού ευθύνεται μόλις για το 3% των εκπομπών

καυσαερίων που σχετίζονται με την ιδιοκτησία κεφαλαίου.

Σε ό,τι αφορά δε την ανισότητα μεταξύ των φύλων, η έκθεση υπογραμμίζει ότι υπάρχει «χάσμα αμοιβών σε όλες τις γεωγραφικές ζώνες». Αν εξαιρεθεί η απλήρωτη εργασία, οι γυναίκες κερδίζουν κατά μέσον όρο μόλις το 61% όσων κερδίζουν οι άνδρες ανά ώρα εργασίας και αν συνεκτιμηθεί και η απλήρωτη εργασία, το ποσοστό αυτό πέφτει στο ισχνό 32%. Εξίσου απογοητευτική με τα πορίσματα της έκθεσης είναι και η κατακλείδα της, ότι η μείωση της ανισότητας είναι απλώς μια πολιτική επιλογή που όμως γίνεται εξαιρετικά δύσκολη επειδή «τα εκλογικά σώματα είναι κατακερματισμένα, η εργατική τάξη υποεκπροσωπείται, ενώ ο πλούτος έχει υπερβολικά μεγάλη επιρροή». Και καταλήγει ότι «τα εργαλεία υπάρχουν, αλλά το ζητούμενο είναι η πολιτική βούληση».

Το ΔΝΤ βλέπει υποτίμηση του γουάν και καλεί την Κίνα να τονώσει την κατανάλωση

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συνέδεσε την άνοδο των εξαγωγών της Κίνας και τις αυξανόμενες εμπορικές ανισορροπίες εν μέρει με την πραγματική υποτίμηση του γουάν, στο πλαίσιο της συζήτησης για τις στρεβλώσεις που προκαλεί η αποδυνάμωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του κινεζικού νομίσματος.

Μετά την ολοκλήρωση της ετήσιας αξιολόγησης της κινεζικής οικονομίας από το ΔΝΤ, αξιωματούχοι του Ταμείου δήλωσαν ότι ο χαμηλός πληθωρισμός της χώρας σε σχέση με τα επίπεδα τιμών των εμπορικών εταίρων της έχουν οδηγήσει σε πραγματική υποτίμηση του γουάν. Προέτρεψαν τους Κινέζους υπευθύνους χάραξης πολιτικής να υιοθετήσουν πιο τολμηρά μέτρα τόνωσης της κατανάλωσης, τα οποία θα οδηγήσουν σε αύξηση των τιμών καταναλωτή, επιτρέποντας παράλληλα μεγαλύτερη ευελιξία στη συναλλαγματική ισοτιμία.

«Ως η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, η Κίνα είναι απλώς πολύ μεγάλη για να δημιουργήσει υψηλή ανάπτυξη από τις

Είναι πολύ μεγάλη χώρα για να δημιουργήσει υψηλή ανάπτυξη από τις εξαγωγές, σημείωσε η επικεφαλής του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα.

εξαγωγές», δήλωσε η διευθύνουσα σύμβουλος του ΔΝΤ, Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα, σε συνέντευξη Τύπου στο Πεκίνο την Τετάρτη. «Η συνέχιση της εξάρτησης από την ανάπτυξη που βασίζεται στις εξαγωγές ενέχει τον κίνδυνο να ανταθούν οι παγκόσμιες εμπορικές εντάσεις», τόνισε χαρακτηριστικά.

Πάντως, το ΔΝΤ δεν συνέστησε ρητά στην Κίνα να προχωρήσει σε ανατίμηση του γουάν, προσέθεσε.

Η Κίνα έχει κινηθεί γρήγορα τα τελευταία χρόνια για να αποκτήσει κυριαρχία στον τομέα της μεταποίησης, γεγονός που έχει εγείρει κατηγορίες για μια υποτιμημένη συναλλαγματική ισοτιμία που τη

Το ΔΝΤ αναμένει η οικονομία της Κίνας να αναπτυχθεί κατά 5% το 2025 και 4,5% το 2026, ταχύτερα από τις πιο πρόσφατες προβλέψεις του τον Οκτώβριο.

βοήθησε να συσσωρεύσει εμπορικά πλεονάσματα.

Το ΔΝΤ φάνηκε να τάσσεται στο πλευρό των επικριτών, ανταποκρινόμενο στις αυξανόμενες εκκλήσεις στο εξωτερικό και εντός της Κίνας για ένα ισχυρότερο γου-

άν. Η προσαρμοσμένη στον πληθωρισμό συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματος έπεσε στο χαμηλότερο επίπεδο της τελευταίας δεκαετίας λόγω της συνεχιζόμενης πτώσης των τιμών στην Κίνα, η οποία έκανε τις εξαγωγές

της πιο ανταγωνιστικές σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η συζήτηση διεξάγεται με φόντο το εμπορικό πλεόνασμα της Κίνας, το οποίο έφθασε σε ρεκόρ άνω του 1 τρις. δολαρίων τους πρώτους 11 μήνες του τρέχοντος έτους. Οι χώρες που φοβούνται για το μέλλον των βιομηχανιών τους αντιδρούν στο γεγονός ότι περισσότερο στην πλημμύρα των κινεζικών εξαγωγών.

Η Κίνα διατηρεί μια «ελεγχόμενη κυμαινόμενη ισοτιμία» του γουάν και διαθέτει μια σειρά από εργαλεία για να επηρεάσει τη συναλλαγματική ισοτιμία. Οι αξιωματούχοι έχουν επανειλημμένως δηλώσει ότι στόχος τους είναι να διατηρήσουν το νόμισμα «βασικά σταθερό», επιτρέποντας στο γουάν να ανατιμυθεί ελαφρώς φέτος.

Τα τελευταία χρόνια το ΔΝΤ συμβουλεύει την Κίνα να αυξήσει την ευελιξία της συναλλαγματικής ισοτιμίας της, ενώ πριν από μία δεκαετία το Ταμείο εγκατέλειψε τη μακροχρόνια άποψη ότι το κινεζικό νόμισμα ήταν υποτιμημένο.

«Αυτό που θέλουμε να δούμε είναι μια συναλλαγματική ισοτιμία

που να βασίζεται στην αγορά και να αντικατοπτρίζει τα θεμελιώδη μεγέθη», δήλωσε η Γκεοργκίεβα.

Σύμφωνα με το ΔΝΤ, οι εξωτερικές ανισορροπίες γίνονται όλο και πιο έντονες για την Κίνα, με το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών να προβλέπεται ότι θα φθάσει στο 3,3% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος το 2025. Δεδομένης της δύναμης των εξαγωγών της Κίνας και των δημοσιονομικών κινήτρων που έθεσε σε εφαρμογή η κυβέρνηση, το ΔΝΤ δήλωσε ότι πλέον αναμένει η οικονομία της Κίνας να αναπτυχθεί κατά 5% το 2025 και 4,5% το 2026, ταχύτερα από τις πιο πρόσφατες προβλέψεις του από τον Οκτώβριο.

«Η τόνωση της ζήτησης θα αναζωογονήσει την οικονομία, θα αυξήσει τον πληθωρισμό και θα οδηγήσει σε ανατίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας», δήλωσε η Σοναλί Τζέιν-Τσάντρα, επικεφαλής της αποστολής του ΔΝΤ για την Κίνα, προσθέτοντας πως «αυτό θα συμβάλει στην εξάλειψη των εσωτερικών και των εξωτερικών ανισορροπιών».

Πιθανή η αναβάθμιση της ανάπτυξης στην Ευρωζώνη

Οι νέες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας την επόμενη εβδομάδα θα παρουσιάσουν πιθανώς μια πιο αισιόδοξη προοπτική για την οικονομική ανάπτυξη, σύμφωνα με την πρόεδρό της, Κριστίν Λαγκάρντ.

Η οικονομία της Ευρωζώνης των 20 χωρών έχει αποδειχθεί πιο ανθεκτική στους αμερικανικούς δασμούς σε σχέση με τους αρχικούς φόβους, δήλωσε η Λαγκάρντ στην εκδήλωση Financial Times Global Boardroom. Η ίδια τόνισε ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν αντέδρασε σε αυτά τα μέτρα, ενώ το ευρώ δεν υποτιμήθηκε και η αγορά εργασίας παρέμεινε ισχυρή.

«Στις τελευταίες προβλέψεις, αναθεωρήσαμε προς τα πάνω τις εκτιμήσεις μας», δήλωσε την Τε-

Η οικονομία έχει αποδειχθεί πιο ανθεκτική στους αμερικανικούς δασμούς σε σχέση με τους αρχικούς φόβους, λέει η Λαγκάρντ.

τάρτη. «Υποψιάζομαι ότι θα το ξανακάνουμε τον Δεκέμβριο».

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής εμφανίζονται όλο και πιο πεπεισμένοι ότι το κόστος δανεισμού μπορεί να παραμείνει αμετάβλητο στο άμεσο μέλλον, κάτι εν μέρει στην ανθεκτικότητα της οικονομίας. Το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αυξήθηκε κατά 0,3%

το τρίτο τρίμηνο, περισσότερο από ό,τι είχε αρχικά εκτιμηθεί.

Οι δηλώσεις της Λαγκάρντ έρχονται να προστεθούν σε εκείνες αξιωματούχων της ΕΚΤ που δεν βλέπουν την ανάγκη περαιτέρω χαλάρωσης, όπως του επικεφαλής της κεντρικής τράπεζας της Λιθουανίας, Γκεντίμινας Σίμκους, ο οποίος έκανε στροφή 180 μοιρών σε σχέση με προηγούμενα σχόλια του ότι ο πληθωρισμός ενδέχεται να πέσει κάτω από τον στόχο της ΕΚΤ. Το μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου Ιζαμπέλ Σνάμπελ πήγε ένα βήμα παραπέρα, δηλώνοντας ότι είναι ικανοποιημένη με τα στοιχεία των επενδύσεων ότι η επόμενη κίνηση θα είναι αύξηση.

Τέτοια σχόλια έκαναν τους

επενδυτές να μην αναμένουν πλέον μειώσεις από την κεντρική τράπεζα με έδρα τη Φρανκφούρτη το επόμενο έτος.

Οι κινήσεις αυτές αντικατοπτρίστηκαν σε όλο τον κόσμο, με τις αποδόσεις των διεθνών ομολόγων να αυξάνονται στα υψηλότερα επίπεδα που έχουν σημειωθεί από το 2009, λόγω των προσδοκιών ότι οι κύκλοι μείωσης των επιτοκίων από τις ΗΠΑ έως την Αυστραλία ενδέχεται να τελειώσουν σύντομα.

«Με ιστορικό πληθωρισμού περίπου 2% και μεσοπρόθεσμη πρόβλεψη για 2%, θα έλεγα και πάλι ότι βρισκόμαστε σε καλή θέση», δήλωσε η Λαγκάρντ, περιγράφοντας την οικονομία ως «αρκετά κοντά στις δυνατότητές της».

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ

Η εταιρεία LATHEA GROUP HOLDING LTD. με αριθμό μητρώου εργοδότη (ΑΜΕ) 3226175/1/6499 ζητά να προσλάβει Καθαρίστρια Γραφείου και Ιδιωτικό Οδηγό (Πλήρης Απασχόληση) με αρκετά καλού; όρους εργοδότησης, όχι χαμηλότερους από τη σχετική συλλογική σύμβαση.

Οι ενδιαφερόμενοι να αποστέινονται στο Επαρχιακό Γραφείο Εργασίας ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ στο τηλέφωνο 22 403000.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η No1 ενημερωτική
εφαρμογή στην Κύπρο

Κατεβάστε την εφαρμογή της
Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Το παρασκήνιο της μάχης για τη Warner Bros

Οι κρυφές συναντήσεις και οι έξι προσφορές της Paramount πριν το deal με Netflix και το «σχέδιο Β'» του Ντέιβιντ Ελισον

Στο Χόλιγουντ λένε πως η πραγματικότητα συχνά ξεπερνάει τη μυθοπλασία. Πόσο μάλλον όταν το σενάριο γράφεται στα κεντρικά γραφεία της Warner Bros. Discovery (WBD), του κολλοσσού που γέννησε υπερπαραγωγές όπως ο «Μπάτμαν», ο «Χάρι Πότερ» και το «Game of Thrones». Το τελευταίο διάστημα, ο κολλοσσός WBD δεν είναι απλώς ένα κινηματογραφικό στούντιο μεγάλων επιτυχιών, αλλά το έπαθλο σε μία επιχειρηματική διαμάχη εκατομμυρίων δολαρίων ανάμεσα στον γίγαντα του streaming Netflix και τον όμιλο ενημέρωσης και ψυχαγωγίας Paramount Skydance.

Η μάχη για τη WBD δεν αφορά μόνο τα περιουσιακά στοιχεία της, αλλά και την πρωτοκαθεδρία στη βιομηχανία της ψυχαγωγίας, με το παρασκήνιο να περιλαμβάνει έξι προσφορές της Paramount που έπесαν στο κενό, μία σειρά από κρυφές συναντήσεις και μινύματα, αλλά και την παρέμβαση του προέδρου των ΗΠΑ, Ντόναλντ Τραμπ, και του πολυμήχανου γαμπρού του, Τζάρεντ Κούσνερ.

Ο CEO της Paramount Ντέιβιντ Ελισον έδειξε εμμονική προσπάθεια το τελευταίο διάστημα για την εξαγορά της Warner Bros, με στόχο να ανταγωνιστεί γίγαντες περιεχομένου όπως το Netflix, η Disney και η Amazon. Μέσα σε μόλις 12 εβδομάδες, υπέβαλε έξι αναδιατυπωμένες προτάσεις με το «φλερτ» στη WBD να ξεκινάει ήδη από τον Σεπτέμβριο, με την επίσκεψή του στο σπίτι του CEO της εταιρείας Ντέιβιντ Ζάσλαβ στο Μπέβερλι Χιλς. «Θα ήταν τιμή ζωής να είμαι ο συνεργάτης σας και ο ιδιοκτήτης των αυτών των εμβληματικών περιουσιακών στοιχείων», έγραψε στο τελευταίο του μήνυμα, σύμφωνα με έγγραφο που κατατέθηκε στις ρυθμιστικές αρχές. Την Παρασκευή 5 Δεκεμβρίου, οι ανησυχίες του Ελισον επιβεβαιώθηκαν. Η Warner και το

Σύγκριση των προσφορών της Netflix και της Paramount		
Προσφορά	NETFLIX	Paramount
Μέρη (που περιλαμβάνει η προσφορά)	Επιχείρηση streaming και στούντιο.	Ολόκληρη η εταιρεία.
Αξία επιχείρησης	\$82,7 δισ.	\$108,4 δισ.
Αξία ιδίων κεφαλαίων	\$72 δισ.	\$74,4 δισ. (βάσει 2,479 δισ. μετοχών σε κυκλοφορία).
Στήριξη	Έχει την ευλογία του διοικητικού συμβουλίου της Warner Bros.	Η Paramount υποστηρίζει ότι έχει την ευλογία του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ .
Ρυθμιστικό περιβάλλον	Οι αρχές ανταγωνισμού αναμένεται να επικεντρωθούν κυρίως στην αγορά του streaming .	Η συμφωνία θα συνδύαζε δύο μεγάλα στούντιο του Χόλιγουντ, δύο εταιρείες καλωδιακής τηλεόρασης και δύο ισχυρά ειδησιογραφικά δίκτυα, γεγονός που μπορεί να εγείρει ανησυχίες για τον ανταγωνισμό.
Χρηματοδότηση	Εξασφάλισε χρηματοδότηση ύψους \$59 δισ. από τις Wells Fargo, BNP και HSBC .	Τα ίδια κεφάλαια υποστηρίζονται από την οικογένεια Ελισον και τη RedBird Capital . Άλλη χρηματοδότηση παρέχεται από τις Bank of America, Citibank, Apollo , κεφάλαια της Σ. Αραβίας , του Κατάρ και του Αμπου Ντάμπι , καθώς και την Affinity Partners του γαμπρού του Τραμπ, Τζάρεντ Κούσνερ .
Τέλη τερματισμού από τις ρυθμιστικές αρχές	\$5,8 δισ. , πληρωτέο από τη Netflix.	\$5 δισ. , πληρωτέο από την Paramount.
Τέλη τερματισμού από τη Warner Bros.	\$2,8 δισ. (περίπου 3,89% της αξίας ιδίων κεφαλαίων).	Προτείνεται έως 3,75% της αξίας ιδίων κεφαλαίων (περίπου \$2,9 δισ.).
Χρηματοοικονομικοί σύμβουλοι	Moelis & Co. και Wells Fargo .	Οι Centerview Partners και RedBird .
ΠΗΓΕΣ: Καταθέσεις της εταιρείας (για τη Netflix) και Bloomberg (για την Paramount).		

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στη νέα πρόταση της Paramount συμμετέχουν επενδυτικά ταμεία της Μ. Ανατολής και ο γαμπρός του Τραμπ, Τζάρεντ Κούσνερ.

Netflix ανακοίνωσαν συμφωνία για την εξαγορά των εμβληματικών ακινήτων της Warner και του HBO έναντι 72 δισ. δολαρίων από τον γίγαντα του streaming, μια προτεινόμενη συγχώνευση που θα μπορούσε να αναδιαμορφώσει ριζικά την ψυχαγωγία. Λίγα 24ωρα αργότερα, ο Ντέιβιντ Ελισον προχώρησε στο «σχέδιο Β'» απαντώντας

με μία από τις μεγαλύτερες προσπάθειες επιθετικής εξαγοράς στην ιστορία του Χόλιγουντ, απευθυνόμενος μόνο στους μετόχους. Ανακοίνωσε προσφορά ύψους 108,4 δισ. δολαρίων για την εξαγορά της WBD, σε μια προσπάθεια να παρεμποδίσει τη συμφωνία με τη Netflix. Η Paramount προσφέρει 30 δολάρια ανά μετοχή σε μετρητά, με την προτεινόμενη συναλλαγή να αφορά το σύνολο της εταιρείας, που περιλαμβάνει σημειωτέον εκτός από τα μεγάλα κινηματογραφικά και τηλεοπτικά στούντιο, τις υπηρεσίες ροής Discovery+ και HBO Max, και το δίκτυο CNN.

Η προσφορά δεν υποστηρίχθηκε μόνο από τον πατέρα του, Λάρι Ελισον, συνιδρυτή της Or-

acle, προσωπικό φίλο του προέδρου Τραμπ και έναν από τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο, αλλά και από μια αμφιλεγόμενη διεθνή συμμαχία χρηματοδοτών. Οι Ελισον διέθεσαν τα 12 από τα 41 δισ. δολάρια σε ίδια κεφάλαια, τα 24 δισ. δολάρια προέρχονταν από κρατικά επενδυτικά ταμεία της Μέσης Ανατολής (Σαουδική Αραβία, Κατάρ και Αμπου Ντάμπι) και τα υπόλοιπα από το αμερικανικό ίδιωτικό επενδυτικό ταμείο RedBird και την Affinity Partners, τον επενδυτικό όμιλο που διευθύνει ο γαμπρός του Τραμπ, Τζάρεντ Κούσνερ. Επιπλέον, περίπου 54 δισ. δολάρια σε χρέος δεσμεύτηκαν από την Bank of America, τη Citigroup και την Apollo, σύμφωνα με τους FT.

Η WBD έχει προθεσμία μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου για να αξιολογήσει ποια από τις δύο προσφορές είναι καλύτερη.

Η συμμετοχή του Κούσνερ εμπλέκει τα συμφέροντα της οικογένειας Τραμπ στη μεγαλύτερη μάχη για τον έλεγχο των μέσων ενημέρωσης εδώ και χρόνια, εγείροντας σοβαρά ηθικά ερωτήματα περί συγκρούσεως συμφερόντων. Σύμφωνα μάλιστα με τον αμερικανικό Τύπο, κατά τη διάρκεια πρόσφατης επίσκεψής του στην

Ουάσινγκτον, ο υιός Ελισον διαβεβαίωσε αξιωματούχους της κυβέρνησης Τραμπ ότι εάν αγοράζε τη Warner, θα έκανε ριζικές αλλαγές στο CNN, το οποίο αποτελεί συχνό στόχο της οργής του προέδρου Τραμπ. Ο ίδιος έχει πει σε άτομα του στενού του περιβάλλοντος ότι επιθυμεί νέα ιδιοκτησία καθώς και αλλαγές στο πρόγραμμα του δικτύου.

Ο Αμερικανός πρόεδρος άλλωστε είχε ήδη προαναγγείλει ότι θα λάβει μέρος προσωπικά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την κανονιστική έγκριση της συμφωνίας, επισημαίνοντας προκαταβολικά ότι «το Netflix διαθέτει ήδη σημαντικό μερίδιο της αγοράς». Χθες πάντως προσπάθησε να τηρήσει αποστάσεις από το «ντίλ» του αιώνα, λέγοντας ότι ούτε η Paramount ούτε το Netflix είναι «καλοί φίλοι» του και ότι θέλει «να κάνει το σωστό».

Η προσφορά του Netflix έχει ήδη προκαλέσει έντονη κριτική από πολιτικούς και συνδικάτα του Χόλιγουντ, λόγω φόβων ότι θα μπορούσε να οδηγήσει σε περικοπές θέσεων εργασίας, καθώς και σε υψηλότερες τιμές για τους καταναλωτές. Αντιστοίχως και η πρόταση της Paramount συνοδεύεται από τον δικό της αντιμονοπωλιακό έλεγχο, καθώς πρόκειται για ενοποίηση δύο μεγάλων τηλεοπτικών φορέων. Τον περασμένο μήνα, Δημοκρατικοί γερουσιαστές προειδοποίησαν ότι μια τέτοια συναλλαγή θα είχε ως αποτέλεσμα «μία εταιρεία να ελέγχει σχεδόν όλα όσα βλέπουν οι Αμερικανοί στην τηλεόραση».

Η WBD έχει προθεσμία μέχρι τις 22 Δεκεμβρίου για να αξιολογήσει εάν η προσφορά της Paramount είναι καλύτερη από τη συμφωνία της Netflix και εάν πράγματι καταλήξει σε ένα τέτοιο συμπέρασμα, το Netflix έχει τέσσερις εργάσιμες ημέρες για να απαντήσει με αντιπροσφορά.

Ενισχύσεις στους αγρότες από Τραμπ λόγω δασμών

Θα μοιράσει 12 δισ. δολ., καθώς ο κλάδος έχει πληγεί από τον εμπορικό πόλεμο

Των **ΑΛΑΝ ΡΑΠΟΡΤ, ΚΕΒΙΝ ΝΤΡΑΠΕΡ** και **ΑΝΑ ΣΒΑΝΣΟΝ**
THE NEW YORK TIMES

Ο **Ντόναλντ Τραμπ** ανακοίνωσε τη Δευτέρα ότι θα στηρίξει τους χειμαζόμενους αγρότες της Αμερικής με 12 δισ. δολ., καθώς προσπαθεί να τονώσει οικονομικά μια μερίδα των υποστηρικτών του, που έχει πληγεί από τον εμπορικό πόλεμο, τον αγροτικό κόσμο της χώρας. Ενώ με την αύξηση των δασμών ο Αμερικανός πρόεδρος σχεδίαζε να τονώσει την εγχώρια παραγωγή και να ανοίξει αγορές για τις εξαγωγές των αμερικανικών προϊόντων, στην πράξη μειώθηκαν οι πωλήσεις πολλών Αμερικανών αγροτών. Η Κίνα, που εισάγει τον μεγαλύτερο όγκο αμερικανικών αγροτικών προϊόντων, όπως η σόγια, αντέδρασε στους δασμούς «παγώνοντας» αυτές τις εισαγωγές για το τρέχον έτος.

Τα περισσότερα κεφάλαια για τη στήριξη των αγροτών θα προέλθουν από το πρόγραμμα ενίσχυσης αγροτών του υπουργείου Γεωργίας, σύμφωνα με το οποίο προορίζονται για τους παραγωγούς καλαμποκιού, βαμβακιού, σόργου, σόγιας, ρυζιού και σιτηρών. Οι πληρωμές θα καταβληθούν στα τέλη Φεβρουαρίου, αρχικά με τη διανομή 11 δισ. δολ. και στη συνέχεια ενός δισ. δολ. ακόμη για τη στήριξη όσων καλλιεργούν φρούτα και λαχανικά. Ο Τραμπ ισχυρίστηκε ότι τα χρήματα αυτά αποτελούν ένα μικρό τμήμα των εσόδων που προσπορίστηκαν οι ΗΠΑ από τους δασμούς. Κι ενώ δήλωσε ότι οι πληρωμές θα γίνουν χάρη στους δασμούς, στην

πραγματικότητα οι δασμοί είναι ο κύριος λόγος που οι Αμερικανοί αγρότες χρειάζονται οικονομική στήριξη.

Η βοήθεια που θα τους δοθεί δεν θα προέρχεται από τα έσοδα των δασμών. Είχαν προηγηθεί προειδοποιήσεις προς τους Αμερικανούς αγρότες, που υποστηρίζουν τον Τραμπ, ότι θα αντιμετωπίσουν τη χειρότερη κρίση μετά τη δεκαετία του 1980, καθώς η Κίνα στράφηκε στη Βραζιλία, στην Αργεντινή και σε διάφορες άλλες χώρες ανά τον κόσμο για να προωθήσει τα προϊόντα της. Και επίσης έπληξαν τους Αμερικανούς αγρότες οι υψηλοί δασμοί που επέβαλε ο Τραμπ στα εισαγόμενα είδη που χρειάζονται, όπως στα μέταλλα που χρησιμοποιούνται στα τρακτέρ και στις αγροτικές εγκαταστάσεις, αλλά ακόμη και οι περιορισμοί στη μετανάστευση, καθώς μείωσαν τον αριθμό των εργατικών χεριών.

Ο Τραμπ δεν έκανε καμία δήλωση ως προς το αν σκοπεύει να περιορίσει τη χρήση των δασμών. Αντιθέτως, ανέφερε ότι μπορεί να επιβάλει πρόσθετους δασμούς στο ρύζι από την Κίνα και την Ινδία που εισάγει το Πουέρτο Ρίκο προκειμένου να τονώσει την εγχώρια παραγωγή λιπασμάτων. Στο μεταξύ, οι Ρεπουμπλικανοί που εκλέγονται σε αγροτικές περιοχές έχουν ασκήσει πιέσεις στον Λευκό Οίκο για να λάβει μέτρα, καθώς ανησυχούν για την τύχη τους στις εκλογές του μεσοδιαστήματος τον επόμενο χρόνο.

Επίσης, διάφορα λόμπι για τα συμφέροντα της γεωργίας έχουν πιέσει τον Λευκό Οίκο για να προσφέρει βοήθεια στους αγρότες και

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, στην καλύτερη περίπτωση το πρόγραμμα των 12 δισ. δολ. θα καλύψει μόλις το ένα τρίτο της ζημίας που έχουν υποστεί οι Αμερικανοί αγρότες. Οι παραγωγοί αναμένεται ότι θα χάσουν από 35 δισ. δολ. έως 43 δισ. δολ. με τη φετινή φθινοπωρινή σοδεία.

Η Κίνα, που εισάγει τον μεγαλύτερο όγκο αμερικανικών αγροτικών προϊόντων, όπως η σόγια, έχει «παγώσει» αυτές τις εισαγωγές για το τρέχον έτος.

εγκωμίασαν την απόφαση για χορήγηση ενισχύσεων. Το σύνολο των ενισχύσεων που θα λάβουν οι αγρότες θα είναι, πάντως, σαφώς μικρότερο από τη ζημία που έχουν υποστεί.

Σύμφωνα με τον Ρίτσαρντ Φόρντις, υφυπουργό Γεωργίας, το περισσότερο που μπορεί να εισπράξει

ένας αγρότης ή ένα αγρόκτημα θα είναι 155.000 δολ., ενώ τη βοήθεια δικαιούνται μόνον όσοι παραγωγοί έχουν μεικτά έσοδα κάτω των 900.000 δολ., όπως ισχύει και για πολλά άλλα αγροτικά προγράμματα. Ο Φόρντις το χαρακτήρισε «πρόγραμμα οικονομικής ζημίας» και τόνισε ότι δεν έχει σχεδιαστεί για να αποζημιώσει τους αγρότες που επλήγησαν, όχι μόνον από τους εμπορικούς πολέμους και τους δασμούς, αλλά γενικότερα για να στηρίξει τους χειμαζόμενους αγρότες όποια κι αν είναι η αιτία των προβλημάτων τους. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, στην καλύτερη περίπτωση το πρόγραμμα των 12 δισ. δολ. θα καλύψει μόλις το ένα τρίτο της ζημιάς που έχουν υποστεί οι Αμερικανοί αγρότες.

Ο Σον Αρίτα, οικονομολόγος

ερευνητής στο πολιτειακό Πανεπιστήμιο της Βόρειας Ντακότα, εκτιμά ότι οι παραγωγοί θα χάσουν από 35 δισ. δολ. έως 43 δισ. δολ. τη φετινή φθινοπωρινή σοδεία, καθώς έχουν κι άλλα προβλήματα εκτός από τον εμπορικό πόλεμο με την Κίνα. Το κόστος των σημαντικότερων υλών που χρησιμοποιούν αυξάνεται σταθερά εδώ και χρόνια, ενώ τα επιτόκια των δανείων τους παραμένουν σε υψηλά επίπεδα.

Οι τιμές που λαμβάνουν από την παγκόσμια αγορά για τα περισσότερα είδη είναι κάτω από το κόστος παραγωγής τους. Σχεδόν το 70% όσων έχουν πάρει δάνεια δήλωσε σε έρευνα της Ένωσης Αμερικανικών Τραπεζών ότι ανησυχεί για την οικονομική κατάσταση όσων καλλιεργούν σιτηρά, καλαμπόκι και σόγια, ενώ μόλις το 11% εξέφρασε ανησυχία για την οικονομική κατάσταση όσων έχουν αγροκτήματα.

Δεν είναι, άλλωστε, η πρώτη φορά που ο Τραμπ αναγκάζεται να δώσει χρήματα στους αγρότες που επλήγησαν από την εμπορική του πολιτική. Στη διάρκεια της πρώτης θητείας του είχε διαθέσει πάνω από 20 δισ. δολ. για τους αγρότες, όταν η Κίνα προχώρησε σε μοϊκοτάζ των αμερικανικών προϊόντων, αντιδρώντας στους δασμούς. Ενα από τα προβλήματα αυτών των πληρωμών, όποιον κλάδο κι αν αφορούν, είναι πως η κυβέρνηση δυσκολεύεται να κατευθύνει τα χρήματα σε όσους έχουν πραγματικά πληγεί χειρότερα από όλους.

Ανεξάρτητες έρευνες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι πληρωμές προς τους αγρότες στην πρώτη θητεία του Τραμπ κατέληξαν κυρίως

σε μεγάλα και πλουσιότερα αγροκτήματα. Μια άλλη μελέτη του 2024 κατέληξε στο συμπέρασμα πως οι αγρότες που καλλιεργούν σιτηρά σε πολιτείες όπως η Βόρεια Ντακότα και η Μοντάνα έλαβαν πολύ μεγάλες αποζημιώσεις, μολονότι είχαν πληγεί ελάχιστα από τους ανταποδοτικούς δασμούς. Σύμφωνα με την εμπορική συμφωνία που είχε συνάψει με την Κίνα στην πρώτη του θητεία, το Πεκίνο είχε συμφωνήσει να αγοράσει πρόσθετα 200 δισ. δολ. Επιδεινώθηκαν, όμως, οι σχέσεις των δύο χωρών στη διάρκεια της πανδημίας και η Κίνα δεν τήρησε τις δεσμεύσεις της.

Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Πέτερσον, το 2021 η Κίνα αγόρασε μόλις το 83% των αγροτικών προϊόντων των ΗΠΑ που είχε δεσμευτεί να εισαγάγει. Φέτος, άλλωστε, μείωσε περαιτέρω τις εισαγωγές αμερικανικών αγροτικών προϊόντων όταν ο Τραμπ επέβαλε υψηλούς δασμούς.

Ο Αμερικανός υπουργός Οικονομικών Σκοτ Μπέσεντ δήλωσε την Κυριακή πως η Κίνα χρησιμοποιεί τους Αμερικανούς αγρότες σαν «πίονια» στις εμπορικές διαπραγματεύσεις και ότι τα χρήματα που θα τους δοθούν τώρα θα τους βοηθήσουν να χρηματοδοτήσουν και να σχεδιάσουν την παραγωγή τους για το επόμενο έτος. Εξέφρασε την ελπίδα πως εφεξής η Κίνα θα τηρήσει τις δεσμεύσεις της σε ό,τι αφορά τις εισαγωγές σόγιας. Και τη Δευτέρα ο Τραμπ δήλωσε ότι όταν μιλάει με τον Σι Τζινπίνγκ, κάθε φορά τον πιέζει να αυξήσει η Κίνα τις εισαγωγές αμερικανικής σόγιας.

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Σε επίπεδο που πλέον υπερβαίνει το προηγούμενο υψηλό του 2008 βρίσκεται η αγορά κατοικίας, επιβεβαιώνοντας την πλήρη ανάκαμψη των τιμών μετά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από την επεξεργασία των δεικτών τιμών κατοικιών της Τράπεζας της Ελλάδος, με το πέρας και του φετινού τρίτου τριμήνου οι τιμές στο σύνολο της χώρας βρίσκονται σε επίπεδο 7,14% υψηλότερο συγκριτικά με το 2008, έχοντας καταγράψει συνολική άνοδο κατά 86% από το χαμηλό του 2017.

Πρόκειται για μια εξέλιξη που ασφαλώς επιβεβαιώνει και την όλο και μεγαλύτερη δυσκολία των ενδιφερομένων αγοραστών να αποκτήσουν το δικό τους σπίτι, καθώς διαπιστώνουν ότι τα οικονομικά τους δεν επαρκούν. Ειδικά στην Αττική η εικόνα είναι ακόμη πιο δυσχερής, καθώς οι τιμές είναι πλέον 12,5% υψηλότερες συγκριτικά με το 2008 και κατά 103% υψηλότερες από το 2017. Αύξηση κατά 100% έχουν κα-

Σε σύγκριση με το χαμηλό του 2017 οι τιμές στο σύνολο της αγοράς έχουν ενισχυθεί κατά 86%.

ταγράφει κατά μέσον όρο και οι τιμές στη Θεσσαλονίκη, ενώ πλέον ξεπερνούν κατά 5,7% το προηγούμενο υψηλό του 2008.

Ασφαλώς και στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα πολλές περιοχές έχουν προ πολλού ξεπεράσει το ανώτατο σημείο τιμών, στο οποίο είχαν βρεθεί πριν από την οικονομική κρίση. Τα νότια προάστια, το κέντρο της Αθήνας και τα βόρεια προάστια έχουν

Ξεπέρασαν το ρεκόρ του 2008 οι τιμές κατοικιών στο γ' τρίμηνο

Πλέον είναι κατά 7,14% υψηλότερες, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ

Σε πρόσφατη ανάλυσή της η Deloitte κατατάσσει την Αθήνα στη δεύτερη θέση της λίστας με τις ακριβότερες πόλεις στην Ευρώπη για την απόκτηση νεόδμητης κατοικίας, σε συνάρτηση με τα εισοδήματα των πολιτών.

καταγράψει αυξήσεις έως 20%-30% υψηλότερες σε σχέση με το 2008, λόγω της μεγάλης ζήτησης που κατέγραψαν τα τελευταία χρόνια, όχι μόνο από εγχώριους αλλά και από

ξένους αγοραστές.

Σε πρόσφατη ανάλυσή της η Deloitte κατατάσσει την Αθήνα στη δεύτερη θέση της λίστας με τις ακριβότερες πόλεις στην Ευρώπη για την

απόκτηση νεόδμητης κατοικίας, σε συνάρτηση με τα εισοδήματα των πολιτών. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τη μελέτη, απαιτούνται μισθοί 15,3 ετών (μεικτές απολαβές) για

την αγορά ενός νεόδμητου διαμερίσματος 70 τ.μ. Η μόνη πόλη της Ευρώπης όπου το κόστος αγοράς καινούργιας κατοικίας (αναλογικά με το εισόδημα) είναι μεγαλύτερο είναι το Αμστερνταμ στην Ολλανδία, καθώς εκεί χρειάζονται 15,4 ετήσιοι μισθοί. Η μέση τιμή αγοράς διαμορφώνεται σε 8.475 ευρώ/τ.μ., έχοντας καταγράψει ετήσια αύξηση 10,1%.

Με βάση την ανάλυση, η μέση τιμή πώλησης νεόδμητων κατοικιών στην Αττική διαμορφώνεται πλέον σε 4.100 ευρώ/τ.μ., αυξημένη κατά 10,8% τον τελευταίο χρόνο, κάτι που σημαίνει ότι για 70 τ.μ. θα απαιτηθούν πλέον 287.000 ευρώ. Μάλιστα, σύμφωνα με την έρευνα, οι τιμές πώλησης κατοικιών (νεόδμητων) στην Αττική είναι 2,28 φορές υψηλότερες σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο των 1.800 ευρώ/τ.μ. Πρόκειται για ένα χαρακτηριστικό δείγμα της στρέβλωσης που προκαλείται και στην οικονομία, αλλά και στην αγορά ακινήτων, από τη διαχρονική υπερσυγκέντρωση πληθυσμού που παρατηρείται στο λεκανοπέδιο και εξηγεί και τη μεγάλη απόσταση από την υπόλοιπη χώρα σε επίπεδο τιμών.

Υπενθυμίζεται ότι μόνο κατά την περίοδο του τρίτου τριμήνου, σύμφωνα με τους δείκτες της ΤτΕ, οι τιμές πανελλαδικά αυξήθηκαν με μέσο ετήσιο ρυθμό 7,7%, εξέλιξη μάλλον αναμενόμενη, καθώς τη ζήτηση τροφοδοτεί αυτή την περίοδο και ο δεύτερος κύκλος του προγράμματος «Σπίτι μου». Μάλιστα, οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρούνται εκτός Αττικής. Συγκεκριμένα, ενώ στο λεκανοπέδιο ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου διαμορφώθηκε σε 6,6%, στη Θεσσαλονίκη η άνοδος ήταν 9,6%, στις άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας άγγιξε το 8,9% και στην υπόλοιπη χώρα το 8,5%.

Αδειες ανέγερσης για μόλις 7.053 κατοικίες στην Αττική το 8μηνο

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Ανεπαρκής είναι μέχρι στιγμής η ανάκαμψη της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας που έχει παρατηρηθεί κατά τη διάρκεια του τριμήνου του καλοκαιριού (Ιούνιος - Αύγουστος), προκειμένου να αντισταθμίσει το κατασκευαστικό «κενό» που προκλήθηκε στην αγορά από το τέλος του 2024 και μέχρι και τον φετινό Μάιο. Η απόφαση του ΣτΕ που κατήργησε την εφαρμογή μπόνους δόμησης στις νέες οικοδομικές άδειες και η πολύμηνη αναμονή μέχρι την ψήφιση της απαιτούμενης νομοθετικής ρύθμισης συμμόρφωσης του ΝΟΚ στα νέα δεδομένα, που τελικά ήρ-

θε προς το τέλος Μαΐου, έχουν ως αποτέλεσμα την κατά 30% μείωση των νέων κατοικιών που έχουν αδειοδοτηθεί φέτος. Από τον Ιανουάριο μέχρι και τον Αύγουστο, στο σύνολο της χώρας, έχουν εκδοθεί άδειες για μόλις 23.462 νέες κατοικίες, νούμερο που συνιστά πτώση κατά 29,2% σε σχέση με τις 33.156 κατοικίες που αδειοδοτήθηκαν το ίδιο διάστημα του 2024.

Ειδικά όσον αφορά την Αττική, όπου εντοπίζεται και το σημαντικότερο έλλειμμα προσφοράς κατοικιών, η πτώση κατά το φετινό οκτάμηνο διαμορφώνεται σε 23,4%, ή 7.053 νέες κατοικίες, έναντι 9.210 κατοικιών την αντίστοιχη περυσινή περίοδο. Μετα-

ξύ των επιμέρους περιοχών, τον φετινό Αύγουστο, πραγματική κατάρρευση παρατηρείται στην περιοχή του Πειραιά, όπου αδειοδοτήθηκαν μόλις 55 νέες κατοικίες, έναντι 589 τον ίδιο μήνα πέρυσι, μια πτώση κατά 90,6%. Αντιστοίχως, μείωση κατά 74% σημειώνουν οι νέες κατοικίες στην Ανατολική Αττική (μόλις 86 φέτος) και κατά 72% στα δυτικά προάστια, όπου οι νέες άδειες αντιστοιχούν σε μόλις 13 νέες κατοικίες. Συνολικά, η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα κατά το φετινό οκτάμηνο καταγράφει πτώση κατά 8,4% στον αριθμό των αδειών, κατά 16,4% στην επιφάνεια και κατά 8,9% στον όγκο συγκριτικά με την αντίστοιχη πε-

ρίοδο του προηγούμενου έτους.

Τα στοιχεία αυτά είναι αποκαρδιωτικά, λαμβάνοντας υπόψη τη μεγάλη απόσταση που καλείται να διανύσει η χώρα όσον αφορά τις επενδύσεις σε νέες κατοικίες, μετά και το έλλειμμα που σημειώθηκε την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Ήδη, ακόμα και πριν από την επίπτωση της απόφασης του ΣτΕ στην οικοδομή, η Ελλάδα συγκатаλεγόταν μεταξύ των ουραγών στην Ε.Ε. στον τομέα αυτό. Αξίζει να αναφερθεί ότι το 2024 οι επενδύσεις σε κατασκευές αντιστοιχούσαν στο 6% του ΑΕΠ, έναντι 16,3% που ήταν το 2007. Η απόκλιση για το 2024 σε σύγκριση με τον μέσο όρο της Ε.Ε.-27 ήταν 4,9 πο-

σοστιαίες μονάδες, καθώς η Ελλάδα καταγράφει το χαμηλότερο ποσοστό επενδύσεων σε κατασκευές ως ποσοστό του ΑΕΠ μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.

Σε πρόσφατη έρευνά της για τη στεγαστική κρίση στην Ευρώπη, η Deloitte αναφέρει ότι το 2024 η Ελλάδα βρέθηκε στη 19η θέση επί συνόλου 25 χωρών με βάση τις ενάρξεις νέων κατοικιών. Συγκεκριμένα, αντιστοιχούν μόλις 2,95 νέες κατοικίες για κάθε 1.000 κατοίκους, παρότι μόλις το 2024 η ιδιωτική οικοδομική δραστηριότητα κατέγραψε ετήσια αύξηση κατά 14,9% στον αριθμό των οικοδομικών αδειών, κατά 16,5% στην επιφάνεια και κατά 8,7% στον όγκο.

Στο διάστημα Ιανουαρίου - Αυγούστου σε όλη τη χώρα εκδόθηκαν άδειες για μόλις 23.462 νέες κατοικίες, αριθμός μειωμένος κατά 29,2% σε σχέση με πέρυσι.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι Οικιστικές Μονάδες Συλλογικής Διαμονής

Οι Οικιστικές Μονάδες Συλλογικής Διαμονής (ΟΜΣΔ) για εργαζόμενους, και ιδίως για εποχικούς ή εργαζόμενους χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος σε κλάδους όπως ο τουρισμός, η βιομηχανία και το εμπόριο, αποτελούν μια κατηγορία οικιστικού real estate που έχει έρθει στο προσκήνιο, ιδιαίτερα σε περιοχές με έντονη στεγαστική κρίση.

Η στεγαστική κρίση δεν είναι μόνο θέμα δικό μας, αλλά φαίνεται να μεσουραίνει τόσο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και σε πολλές άλλες χώρες ανά το παγκόσμιο. Εμείς, ως Κύπρος, λόγω και της επερχόμενης ανάλιψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., έχουμε αναδείξει τη στεγαστική κρίση ως ένα από τα κύρια θέματα/κεφάλαια προς διαχείριση κατά την εξάμηνη Προεδρία. Θεωρώ πως δεν είναι τυχαίο που προχθές ο Πρόεδρος επέλεξε να εξαγγείλει δύο επιπρόσθετα μέτρα σε μια προσπάθεια ανακαίτησης του στεγαστικού προβλήματος: πρώτον, την ανέγερση περίπου 500 μονάδων σε κρατικά τεμάχια γης σε πόλεις που έχουν μειωμένη προσφορά στέγασης,

λόγω κυρίως της ύπαρξης των πανεπιστημίων και τα συνεπακόλουθα ψηλά ενοίκια για φοιτητές, και δεύτερον, την εισαγωγή της κατηγορίας των μονάδων συλλογικής διαμονής.

Για το πρώτο, θα αρκεστώ να πω «επιτέλους», επειδή μάλλιασε η γλώσσα μας να λέμε πως δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος στοχευμένης αντιμετώπισης του στεγαστικού προβλήματος για κάποιες κατηγορίες συνανθρώπων μας, από το να διαθέτει το κράτος τεμάχια γης για τέτοιου είδους αναπτύξεις. Απλώς εύχομαι και ελπίζω η διαδικασία να ακολουθηθεί ομαλά και να έχει σωστές βάσεις (που πρέπει οπωσδήποτε να περιλαμβάνουν την πρακτική συνεισφορά του ΕΤΕΚ και των επαγγελματιών που μπορούν πραγματικά να συνεισφέρουν θετικά).

Για το δεύτερο, μπορούν να υπάρχουν πολλές μορφές του μέτρου. Η αντίληψη, με όσα έχουν δημοσιευτεί, είναι πως στοχεύει να αποτελέσει μια παραλλαγή των φοιτητικών εστιών, αλλά για εργαζόμενους.

Ας πάμε να δούμε τη γενική φι-

λοσοφία των (ΟΜΣΔ). Η βασική ιδέα πίσω από τις ΟΜΣΔ είναι η παροχή προσιτών, βραχυπρόθεσμων ή μεσοπρόθεσμων στέγης σε εργαζόμενους, οι οποίοι συχνά δυσκολεύονται να βρουν αξιοπρεπή κατοικία λόγω υψηλού κόστους ενοικίων και της έλλειψης διαθέσιμων μονάδων – ειδικά σε τουριστικές περιοχές.

Κάλυψη στεγαστικών ανάγκης: Αποσκοπούν στην κάλυψη των αναγκών στέγασης για το προσωπικό που απασχολείται σε συγκεκριμένους παραγωγικούς κλάδους της οικονομίας, εξασφαλίζοντας την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων (π.χ. ξενοδοχεία, εστίαση, κατασκευές, συντηρήσεις, γεωργία, κτηνοτροφία κ.λπ.).

Προσαρμογή: Πρόκειται για εξειδικευμένο τύπο οικιστικών μονάδων, προσαρμοσμένο στις ανάγκες της εν λόγω ομάδας εργαζομένων, εξασφαλίζοντας παράλληλα την αξιοπρεπή διαβίωσή τους.

Σε ορισμένα πλαίσια (όπως οι πρόσφατες εξαγγελίες στη χώρα μας), οι μονάδες έχουν ειδικά χαρακτηριστικά για να επιτευχθεί η προστιτότητα και η λειτουργικότητα:

Μειωμένο εμβαδόν: μικρότερο εμβαδόν μονάδων σε σχέση με τις παραδοσιακές κατοικίες.

Μειωμένες απαιτήσεις σε χώρους στάθμευσης: λιγότεροι χώροι στάθμευσης, με την προϋπόθεση ότι η περιοχή εξυπηρετείται από δημόσιες συγκοινωνίες.

Μειωμένοι κοινόχρηστοι χώροι: Περιορισμός των κοινόχρηστων χώρων.

Αυξημένη χωρητικότητα: Ένα διαμέρισμα που υπό κανονικές συνθήκες θα στέγαζε, ας πούμε 6 άτομα, στις ΟΜΣΔ θα μπορεί να φιλοξενήσει έως και 12 εργαζόμενους μέσω της κατάλληλης διαμόρφωσης της μονάδας (π.χ. περισσότερα υπνοδωμάτια/ κρεβάτια).

Οι απόψεις για τις ΟΜΣΔ είναι διασπασμένες και εξαρτώνται από τον τρόπο εφαρμογής και τη νομοθετική πλαισίωση.

Ας δούμε πρώτα τα πλεονεκτήματα.

Άμβλυνση του στεγαστικού: Παρέχουν μια άμεση και πρακτική λύση στο πρόβλημα της στέγασης, ιδίως για τους εποχικούς εργαζόμενους που έρχονται από άλλες περιοχές ή χώρες και δυ-

σκολεύονται να βρουν κατάλυμα είτε από μόνοι τους ή μέσω του εργοδότη τους.

Στήριξη επιχειρήσεων: Διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού σε κρίσιμους κλάδους, όπως ο τουρισμός, όπου η έλλειψη στέγασης αποτελεί συχνά εμπόδιο στην πρόσληψη.

Οικονομική βιωσιμότητα: Μπορούν να είναι οικονομικά βιώσιμες λύσεις για τους εργαζόμενους, καθώς το κόστος διαμονής/ ενοίκιου είναι προσιτό.

Ποιοι είναι οι προβληματισμοί και οι κίνδυνοι;

Ποιότητα διαβίωσης: Ο βασικός κίνδυνος είναι η δημιουργία μονάδων που να θυμίζουν «στρατώνες» ή «γκέτο» με χαμηλή ποιότητα διαβίωσης, λόγω του μειωμένου εμβαδού και της αυξημένης χωρητικότητας. Πρέπει να διασφαλίζεται αφενός η αξιοπρεπής διαβίωση και αφετέρου, η αποφυγή του υπερπληθυσμού.

Ενσωμάτωση: Υπάρχει ο κίνδυνος της κοινωνικής απομόνωσης των εργαζομένων, καθώς ζουν σε μονάδες αποκομμένες από την ευρύτερη κοινωνία, αντί να ενσω-

ματώνονται στις τοπικές κοινωνίες. Σε αυτό προσθέτω και την πιθανή ασυμβατότητα των ατόμων που θα διαμένουν μαζί, που μπορεί να οδηγήσει σε εγκληματικότητα.

Εκμετάλλευση: Χωρίς αυστηρή ρύθμιση και ελέγχους, ενδέχεται να οδηγήσουν σε περαιτέρω εξάρτηση του εργαζόμενου από τον εργοδότη ή ακόμη και σε συνθήκες εκμετάλλευσης. Η νομοθεσία πρέπει να είναι αυστηρή και να θέτει τις προϋποθέσεις για την κατάλληλη στέγαση σε τέτοιες δομές και να υπάρχει αυστηρή και συνεχής παρακολούθηση.

Συμπερασματικά, οι Οικιστικές Μονάδες Συλλογικής Διαβίωσης μπορούν να είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για την αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος για συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων, υπό την προϋπόθεση ότι θα δοθεί έμφαση στην ποιότητα ζωής, την αξιοπρέπεια και την κοινωνική ενσωμάτωση και όχι μόνο στη φθηνή και μαζική στέγαση.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η δυτική άποψη της οικίας Μαρίας και Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη, δίπλα από τον Πεδιαίο στην περιοχή των Αγίων Ομολογητών.

Ο αρχιτέκτονας που ήξερε πού πατά

Η Οικία Μαρίας και Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη και η αρχιτεκτονική φιλοσοφία της

“

«Η πληθώρα των αντικειμένων του σπιτιού δίνει ζωντάνια στα χωρικά κενά εντός του κελύφους του θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι φιλοδοξεί να δημιουργήσει ένα συνολικό έργο τέχνης».

Άποψη του δεύτερου όροφου της οικίας. Ο χώρος στεγάζεται από ένα μικρού μεγέθους παραβολοειδές κέλυφος από σκυρόδεμα, το οποίο είναι ενσωματωμένο στην παρακείμενη επίπεδη οροφή από τη οποία εξέχει.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ
Φωτογραφίες: JAVIER CALLEJAS

«Ωστόσο» αφίκετο εκ Μιλάνου της Ιταλίας ο εύελπς φοιτητής της Αρχιτεκτονικής κ. Νεοπτόλεμος Μιχαηλίδης», ανακοινώνει η εφημερίδα Ανεξάρτητος στις 4 Ιουνίου 1940, όπως συνηθιζόταν παλαιότερα. Ο Νεοπτόλεμος Μιχαηλίδης είχε πάει στο Μιλάνο για σπουδές στην αρχιτεκτονική, από το 1938, και δευτεροετής ων, εξαιτίας του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, επιστρέφει στην Κύπρο, αναστέλλοντας τις σπουδές του. Μάλιστα, τις ίδιες ημέρες επιστρέφει στην Κύπρο και ο Γώγος Παρασκευαΐδης, έχοντας ολοκληρώσει τις σπουδές του –η γνωριμία των οικογενειών Μιχαηλίδη και Παρασκευαΐδη ήταν καταλυτικές στη μετάβαση του Νεοπτόλεμου στο Μιλάνο, όπου ήδη σπούδαζε ο Γώγος. Ο Νεοπτόλεμος Μιχαηλίδης θα επιστρέψει στο Μιλάνο το 1947, έχοντας καταθέσει στην Κύπρο τα σχέδια για το πρώτο του έργο, το Ξενοδοχείο Λουτράκι, στον Καλοπαναγιώτη... Ο εύελπς φοιτητής είχε από νωρίς καθορίσει την πορεία που επιθυμούσε να διανύσει, να υπηρετήσει την Αρχιτεκτονική και τα κατάφερε, με τον καλύτερο τρόπο. Ο Νεοπτόλεμος Μιχαηλίδης έμελλε να σφραγίσει με το όραμά του την αρχιτεκτονική κληρονομιά της Κύπρου. Φίλος της προόδου, αλλά και υπέρμαχος της αρχιτεκτονικής παράδοσης, ιδρύει το 1979 τον Παγκύπριο Οργανισμό Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, ο Νεοπτόλεμος Μιχαηλίδης ήξερε πώς να μετατρέπει το «παλιό» σε κάτι ριζοσπαστικά νέο, πώς να οδηγήσει την αρχιτεκτονική σε έναν νέο μοντερνισμό.

Η σημαντική πορεία αυτού

Μεγάλο μέρος της συλλογής που υπάρχει εντός της οικίας προέρχεται από τα ταξίδια που το ζεύγος Μιχαηλίδη έκανε στην Άπω Ανατολή. Ενταγμένα οργανικά στους χώρους της οικίας είναι και τα έργα της Μαρίας Τουφεξή, συζύγου του Νεοπτόλεμου.

του πρωτοπόρου αρχιτέκτονα, του Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη, καταγράφεται με τον πιο λιτό, αλλά γεμάτο αρχιτεκτονικούς υπαινιγμούς στο πολυτελές δίγλωσσο λεύκωμα που εκδόθηκε πρόσφατα από τον διεθνή οίκο Park Books, για το Ίδρυμα Μαρίας και Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη, με τον τίτλο «Οικία Μαρίας και Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη. Υπαινιγμοί για ένα νέο μοντερνισμό», με κριτικά κείμενα του σημαντικού κριτικού αρχιτεκτονικής Kenneth Framton, σε επιμέλεια Χάρη Χατζηβασιλείου. Στον τόμο αποτυπώνεται μέσω των φωτογραφιών του Ισπανού αρχιτέκτονα και ειδικού στην αρχιτεκτονική φωτογραφία Javier Callejas η οικία του ζεύγους Μαρίας και Νεοπτόλεμου

Μιχαηλίδη, η οποία προσεγγίζεται κριτικά από το δοκίμιο του Framton. Ο καθηγητής Framton ανέλαβε επίσης και τη συγγραφή ενός δεύτερου δοκιμίου, το οποίο παρουσιάζει αριθμό επιλεγμένων εμβληματικών έργων του Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη, που όπως αναφέρει ο επιμελητής του τόμου Χάρης Χατζηβασιλείου, «προκειμένου να προσφερθεί μια ευρύτερη κατανόηση σχετικά με την εξέλιξη της συνθετικής του μεθοδολογίας».

Κριτικός τοπικισμός

Ο τόμος ξεκινάει με δεκατέσσερα σημαντικά έργα του Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη την περίοδο 1952-1978 (συμπεριλαμβανομένων της οικίας του ζεύγους). Τα κατατοπιστικά κείμενα του Framton, συνοδεύονται από πλούσιο αρχειακό υλικό, που απεικονίζουν τις διάφορες φάσεις ανέγερσης των οικοδομών, που έμελλαν να καθορίσουν το αρχιτεκτονικό τοπίο της χώρας, αλλά και που κατέδειξαν ότι η πρωτοποριακή αρχιτεκτονική και κοινωνική σκέψη του Μιχαηλίδη δεν μπορούσε πάντοτε να «κωνευτεί». Τρανταχτό παράδειγμα η εκκλησία του Αγίου Λουκά (αργότερα Αποστόλου Βαρνάβα και Οσίου Μακαρίου), που σχεδιάστηκε και χτίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του 1970, που χωρίς τη συμφωνία του αρχιτέκτονα απώλεσε τον χαρακτήρα που της είχε εξασφαλίσει ο Νεοπτόλεμος Μιχαηλίδης. Ανάμεσα στα εμβληματικά έργα που παρουσιάζει ο

συγγραφέας είναι το δημοτικό σχολείο Άλωνας (1958), η Δημοτική Αγορά Αθναίνου του 1952, η οποία πρόσφατα ανακαινίστηκε, το ξενοδοχείο Grecian στο παραλιακό μέτωπο της Αμμοχώστου, που ανεγέρθηκε το 1963.

Επόμενο κεφάλαιο του τόμου είναι αυτό που αφορά την Οικία Μαρίας και Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη, που ανεγέρθηκε στη Λευκωσία κατά τα έτη 1960-1964. Το ευσύνοπτο αλλά μεστό κείμενο του καθηγητή Framton εμπλουτίζεται, όπως ήδη αναφέραμε, με τις 61 έγχρωμες, ολοσέλιδες υποβλητικές φωτογραφίες του Callejas, και τα αρχιτεκτονικά σχέδια του σπιτιού. Το εμβληματικό σπίτι, δίπλα από τον Πεδιαίο, έργο-ορόσημο της μοντέρ-

vas αρχιτεκτονικής στην Κύπρο, είναι από μόνο του ένα εγχειρίδιο της αρχιτεκτονικής φιλοσοφίας του Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη, το οποίο ταυτόχρονα εγκιβωτίζει και την καλλιτεχνική φύση της συζύγου του, Μαρίας, το γένος Τουφεξή. Όπως αναφέρει ο επιμελητής της έκδοσης «το κτήριο είναι η επιτομή του κριτικού τοπικισμού, μιας σχεδιαστικής προσέγγισης σχεδιασμού που δίνει σαφή έμφαση στο γεωγραφικό και το πολιτισμικό πλαίσιο ενός έργου, συνδυάζοντας το λεξιλόγιο της τοπικής παραδοσιακής δόμησης με αυτό των παγκόσμιων θεωριών σχεδιασμού». Το λεύκωμα κλείνει με τα «Στοιχεία βιογραφίας» του Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη, που συνέγραψε η Ειρήνη Μοδέστου, εμπλουτισμένου με προσωπικές και οικογενειακές φωτογραφίες. Οι πληροφορίες για τη σύνταξη του κειμένου έχουν αντληθεί από το δίτομο έργο της Ρήνας Κατσελλή «Νεοπτόλεμος Αντ. Μιχαηλίδης – Ο αρχιτέκτονας, Λαογραφικός Όμιλος Κερύνειας, 2011.

Το ζεύγος Μαρίας και Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη επιθυμούσε η οικία τους να γίνει ένα μουσείο ανοικτό στο κοινό, και το πολυτελές Λεύκωμα που το Ίδρυμα κυκλοφόρησε είναι μια εξόχως σημαντική, τροχιοδεικτική κίνηση, για τις προθέσεις του ιδρύματος να αναδείξει όχι μόνο την αξία της οικίας, αλλά και των έργων τέχνης και άλλων αντικειμένων που κοσμούν τους χώρους της. Ένα μικρό, ιδιωτικό μουσείο τέχνης και αρχιτεκτονικής, σε μία αρμονική συνύπαρξη, έχει σίγουρα θέση στη Λευκωσία, αλλά και ρόλο να επιτελέσει για τη μελέτη του έργου των διαθετών, και της σύγχρονης αρχιτεκτονικής ιστορίας του τόπου.

“

Το εμβληματικό σπίτι, δίπλα από τον Πεδιαίο, έργο-ορόσημο της μοντέρνας αρχιτεκτονικής στην Κύπρο, είναι από μόνο του ένα εγχειρίδιο της αρχιτεκτονικής φιλοσοφίας του Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η εκπαιδευτικός και συγγραφέας Άννα Κουμπάνου έλαβε το Κρατικό Βραβείο στην κατηγορία Λογοτεχνία για Μεγάλα Παιδιά και Εφήβους για το βιβλίο της «Όταν μας άφισε η θάλασσα». Μια ιστορία βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα από την Κύπρο του 1974» (εκδ. Πατάκη, Απρίλιος 2024) και μας μιλάει για το βιβλίο της, αλλά και για τη λογοτεχνία για παιδιά και εφήβους. Λέει πως όταν άκουσε για κάποια από αυτά τα γεγονότα, των ασυνόδευτων προσφυγόπουλων του 1974, ένιωσε ότι ήθελε να πει αυτή την ιστορία και να την ανασυνθέσει μέσα από την οπτική των παιδιών. Για τη λογοτεχνία για παιδιά και εφήβους λέει πως σε αυτή χτυπά ο πυρήνας ενός στοιχείου που ακόμη την απασχολεί: «η περιέργεια για το ποιοι και ποιες ήμασταν πριν μας ορίσει ο κόσμος και η γλώσσα της κοινωνικότητας ή της κανονικότητας» και αναφέρει πως ίσως ν' γραφεί για παιδιά να της προσφέρει τελικά έναν χώρο όπου η γλώσσα μπορεί ακόμη να παίξει, να ρισκάρει, να αναπνεύσει.

–Γράφεις για σιωπηρούς πρωταγωνιστές της ιστορίας, τι ήταν αυτό που σε ώθησε να αφηγηθείς ένα τέτοιο ταξίδι στο «Όταν μας άφησε η θάλασσα»;

—Με συγκίνησε το γεγονός ότι πίσω από τις κυρίαρχες ή επίσημες ιστορικές αφηγήσεις υπάρχουν ζωές και ιστορίες περιθωριοποιημένων ατόμων ή ομάδων, όπως τα παιδιά, που δεν ακούστηκαν ποτέ. Όταν άκουσα για κάποια από αυτά τα γεγονότα, ένιωσα ότι ήθελα να πω αυτή την ιστορία και να την ανασυνθέσω μέσα από την οπτική των παιδιών, επειδή ακριβώς παιδιά έζησαν αυτά τα γεγονότα και όφειλα να σεβαστώ το βίωμά τους στην πολλαπλότητα της ύπαρξης και των ερμηνειών του. Το συγγραφικό ζήτηύμενο ήταν, λοιπόν, να δημιουργήσω έναν χώρο που να

χωρά την εμπειρία, τον φόβο, αλλά και την ανθεκτικότητα και τις ελπίδες των ασυνόδευτων παιδιών του '74. Έτσι, η συγγραφή του βιβλίου έγινε ευκαιρία να ακούσω τις φωνές εκεί όπου επικρατούσε η σιωπή του τραύματος –και ίσως της ενοχής για αυτή την σιωπή– και να μετατρέψω τις μαρτυρίες σε τόπο κατανόησης και συμπόνιας. Με αυτό τον τρόπο, προσπάθησα, αυτό το ταξίδι, που ξεκίνησα απότομα για

τόσα παιδιά, να τιμηθεί ως πρά-
ξη θάρρους.

—Πώς υπάρχει η Άννα Κουμπάνου στο «Όταν μας άφησε η θάλασσα»;

—Πάντα γράφουμε με αυτά που είμαστε και με αυτά που γινόμαστε μέσα από τη διαδικασία συγγραφής κάθε βιβλίου. Καθώς έγραφα, μπλέκονταν αναπόφευκτα στην αφήγηση και οι δικές μου εικόνες, οι σκέψεις και οι οι-

κογενειακές ιστορίες. Για να μπορέσω να αφηγηθώ αυτή την ιστορία, χρειάστηκε να γυρίσω πίσω, να ξαναμιαλώσω με τους γονείς μου (και οι δύο πρόσφυγες) και να δω πώς, όταν η μνήμη ανοίγει, ανοίγει ξανά και το τραύμα. Αυτό ένεργοποίησε πολλά συναισθήματα μέσα μου, καθώς και οι κουβέντες με τα πρόσωπα που έζησαν τα γεγονότα, αλλά πιστεύω πως χρειαζόμουν αυτά τα συναισθήματα, για να μπορέ-

σω να δημιουργήσω μια συνθήκη επείγοντος μέσα μου, ανάλογη με τα βιώματα των ασυνόδευτων παιδιών. Έτσι, η ενεργοποίηση του συναισθήματος δημιουργήσε ένα επιπλέον κίνητρο να πω μια ιστορία δύσκολη, που υπό άλλες συνθήκες μπορεί να μην έλεγα.

–Πώς αντιμετώπισες το τραύμα τους λογοτεχνικά;

—Προσπάθησα να προσεγγίσω
το τραύμα όχι ως θέαμα, αλλά ως

βίωμα. Ως φωνή. Ακόμη και ως πολιτική επιταγή που επιζητεί την αναγνώριση των εμπειριών των τότε παιδιών και νυν ενήλικων. Με ενδιέφερε να παρουσιάσω τα παιδιά ως τρισδιάστατους χαρακτήρες, με ιστορίες, επιθυμίες, φαντασία, όλη την γκάμα των συναισθημάτων—ακόμη και της χαράς (ίσως κυρίως της χαράς)—και με εμπροθετικότητα, δηλαδή ως προσωπικότητες με κίνητρα και όνειρα που πήραν αποφάσεις οι οποίες καθόρισαν τη ζωή τους.

Τα παιδιά έχουν την ικανότητα να μετατρέπουν τον πόνο σε παιχνίδι, σε ιστορία ή ακόμη και σε ζωή, και αυτό αποτέλεσε τον πυρήνα της αφήγησης. Η παιδική προοπτική λειτούργησε ως φίλτρο, ίσως κάποιου ποιητικού ή μαγικού ρεαλισμού, που επιτρέπει να δεις τη σκληρότητα αλλά και το φως που υπάρχει μέσα σε αυτήν.

—Τα δύο προσφυγόπουλα έχασαν τελικά και την παιδικότητά τους;

—Τα παιδιά του «Όταν μας άφησε η θάλασσα» αναγκάστηκαν να «ωριμάσουν» απότομα — αν, βέβαια, η βίαιη προσαρμογή σε μια τραυματική συνθήκη μπορεί να ονομαστεί ωρίμανση. Αυτή η αλλαγή ήταν απόρροια πολλών δύσκολων γεγονότων, απωλειών και ξεριζωμών. Τα παιδιά έδρασαν πολλές φορές σαν ενήλικες, κουβαλώνοντας το βάρος της ευθύνης για τη δική τους ζωή και, ίσως, και για άλλων μικρότερων παιδιών. Όμως, παρά αυτόν τον πρόωρο, δεύτερο, εκτοπισμό στην ενηλικίωση αυτή τη φορά, δεν έχασαν την παιδικότητά τους. Απλώς αυτή τη στιγμή, εμφανιζόμενη εκεί όπου έβρισκε πρόσφορο έδαφος, επιμένοντας μέσω των φαντασιών, του παιχνιδιού, των παιδικών συμμαχιών και της επιμονής για ζωή.

Ίσως, μάλιστα, αυτό να είναι το πιο συγκλονιστικό: μια παιδικότητα τραυματισμένη αλλά ανθεκτική, που επινοεί τρόπους να επιβιώνει, να διεκδικεί και να ξαναφτιάχνει τον εαυτό της σαν παιχνίδι.

Η παιδική ηλικία μοιάζει για μένα με ερώτημα που επιστρέφει

–Τι σε έλκει στη λογοτεχνία για παιδιά και νέους;

—Σε αυτή τη λογοτεχνία χτυπά ο πυρήνας ενός στοιχείου που ακόμη με απασχολεί: η περιέργεια για το ποιοι και ποιες ήμασταν πριν μας ορίσει ο κόσμος και η γλώσσα της κοινωνικότητας ή της κανονικότητας. Γράφουμε, τελικά, με τα υλικά που κουβα-

«Ίσως η γραφή για
παιδιά να μου προσφέρει
τελικά έναν χώρο όπου
η γλώσσα μπορεί ακόμη
να παίξει, να ρισκάρει,
να αναπνεύσει».

λάμε, και το παιδί μέσα μου παραμένει μια ετεροτοπία από όπου ακόμη αναζητώ και βρίσκω ύλη. Η παιδική ηλικία μοιάζει για μένα με ερώτηση που επιστρέφει, που μας δοκιμάζει και μας αποκαλύπτει, γι' αυτό την μελετώ και ακαδημαϊκά και με ενδιαφέρει και από εκπαιδευτική σκοπιά. Ίσως η γραφή για παιδιά να μου προσφέρει τελικά έναν χώρο όπου η γλώσσα μπορεί ακόμη να παίξει, να ρισκάρει, να αναπνεύσει. Είναι μια διαδικασία που, όσο απαιτητική κι αν είναι (τουλάχιστον για μένα), έχει μια χαρά και μια ελευθερία που δύσκολα βρίσκω αλλού.

–Η παιδική και εφηβική λογο-
τεχνία μπορεί να κερδίσει το
στοίχημα της ταχύτητας των
νέων μορφών διάδρασης;

—Ποιτεύω ότι μπορεί, αρκεί ακριβώς να μην προσπαθήσει να μιμηθεί τη λογική της ταχύτητας. Το βιβλίο, γενικότερα, είναι μια διαφορετική τεχνολογία μνήμης, γνώσης, δικτύωσης. Πίχνει τους

Όταν το βιβλίο δεν προσποιείται ότι είναι κάτι άλλο, αλλά μιλά αληθινά, τότε κερδίζει το στοίχημα...

«Το βιβλίο, γενικότερα, είναι μια διαφορετική τεχνολογία μνήμης, γνώσης, δικτύωσης. Πίχνει τους ρυθμούς αντί να τους αυξάνει, διευρύνει τις προοπτικές αντί να τις περιορίζει, κάνει απρόσμενες συνδέσεις αντί για προβλεπτέες και στατιστικά «ασφαλείς», όπως συχνά κάνει η Τεχνητή Νοημοσύνη».

ρυθμούς αντί να τους αυξάνει, διευρύνει τις προοπτικές αντί να τις περιορίζει, κάνει απρόσμενες συνδέσεις αντί για προβλεπτικές και στατιστικές «ασφαλείς», όπως συχνά κάνει η Τεχνητή Νοημοσύνη. Έτσι, αντί να τρέχει, η λογοτεχνία μπορεί να λειτουργεί ως τόπος αργής εμπειρίας και πραγματικού αναστοχασμού, όπου οι νέοι αναγνώστες και οι νέες αναγνώστριες διαβάζουν για να αναγνωρίσουν τον εαυτό τους και τους άλλους, και γράφουν για να πρεμύσουν, να επεξεργαστούν και να μεταμορφώσουν ό,τι τους συμβαίνει. Όταν το βιβλίο δεν προσποιείται ότι είναι κάτι άλλο, αλλά μιλά αληθινά, τότε κερδίζει το στοίχημα – όχι επειδή είναι γρήγορο, αλλά ακριβώς επειδή είναι αργό και στέλνει μηνύματα τώρα, τα οποία μπορούν να ενεργοποιηθούν ακόμη και χρόνια αργότερα, όταν η αναγνώστρια ή ο αναγνώστης θα τα έχει πο-
 λύ ανάγκη και θα είναι έτοιμος ή έτοιμη να τα ακούσει.

Nicosia International Festival
Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας

A close-up photograph of a man's face. He is wearing a wide-brimmed hat made from folded newspaper. His left eye is covered in thick purple paint or makeup. He has a pouting, slightly mischievous expression.

Η Διλια παρουσιάζει
Λάρκου
Παναγιώτης
ΤΡΕΛΑΝΤΩΝΗΣ
της Π.Σ. Δέλτα

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

30.12.2025

Δημοτικό Θέατρο
Λευκωσίας

Εισιτήρια | Tickets

Διοργανωτές

Χορηγοί

Χορηγός Επικοινωνίας

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Nicosia City Theatre

CYPRUS PUBLIC TRANSPORT
more.com

H ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
wizguide

LOVE 100% CYPRUS

Ministry of Education and Culture

travelhouse CYPRUS

SIGMA

GEATRICKE ORGANISATION KYPROU

Η Κωνσταντία
Σωτηρίου στο
τελευταίο της
βιβλίο θέτει ένα
πολύ ουσιαστικό
ερώτημα...

ΦΩΤΟΓΡΑΦΗ: ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑ
ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Ξεχάσαμε πως υπήρξαμε αόρατοι

Ο φόβος, το τραύμα, η έλλειψη αλληλεγγύης και η απουσία οξυγόνου

Καθόμαστε στην ίδια καφετέρια στο ίδιο ακριβώς σημείο όπου για καιρό ερχόταν κάθε Σάββατο απόγευμα και έγραφε την «Κεφαλή του Τσάτσγουερθ». Της αρέσει να ακούει γύρω της κόσμο, όταν γράφει, η απομόνωση του συγγραφέα δεν της ταιριάζει, θέλει να είναι μέσα στη ζωή, όχι αποκομμένη. Της λέω πόσο μου άρεσε το βιβλίο, η αφηγηματική της δομή, από τις δολοφονημένες κοπέλες της κόκκινης λίμνης στον θάνατο των μεταλλωρύχων, αυτό το μπρος-πίσω στις ασφυκτικές ζωές, στον παππού που πέθανε από πνευμονοκονίαση πριν τα σαράντα, στη σκληρή ζωή της γιαγιάς που έμεινε χήρα τόσο νέα, στη συνεχόμενη αίσθηση απουσίας οξυγόνου. Και κάπως έτσι, ένα απόγευμα, αρχίσαμε να μιλάμε για την Κύπρο του τότε και του τώρα. Και την αέναη αγωνία των αόρατων ανθρώπων να γίνουν ορατοί.

–Μου άρεσε πολύ ο ασθματικός λόγος της αφηγήτριάς σου. –Χαίρομαι που το λες γιατί η αλήθεια είναι πως αυτό προσδοκούσα να πετύχω. Να εκφράσω μέσα από τον λόγο της την έλλειψη οξυγόνου, τη δική της, των μεταλλωρύχων που πέθαναν, των γυναικών που δολοφονήθηκαν. Γι’ αυτό και τα σημεία στίξης είναι ελάχιστα για να δημιουργείται αυτή η αίσθηση του πνιξίματος. Κανένas τους δεν μπορεί να πάρει ανάσα.

–Έχει και ένα φοβερό ρυθμό το βιβλίο... –Ξέρεις γιατί; Έχω ένα ήχο μέσα στο κεφάλι μου που παίζει, δεν είναι μουσικό μοτίβο, είναι ένα τικ-τικ-τικ και κάθε λέξη πιάνει τον τόπο της. Η συγκέντρωσή μου είναι αυτός ο ήχος –διαφορετικός για κάθε βιβλίο που γράφω– που παίζει μέσα στο μυαλό μου. Με βοηθά να απομονώνομαι.

–Παρότι σου αρέσει να γράφεις μέσα σε κόσμο. –Ναι, δεν μπορώ να είμαι σπίτι κλεισμένη και να γράφω. Και είναι ωραία που ήρθαμε εδώ και βρήκαμε το καφέ που έγραφα την «Κεφαλή». Γενικά πιστεύω πως αν είσαι αποκομμένος από τον κόσμο, κάτι χάνεις.

–Η ιδέα γι’ αυτό το βιβλίο γεννήθηκε όταν ανακαλύφθηκαν τα πτώματα των γυναικών; –Ναι, έκανα αμέσως τη σύνδεση στο μυαλό μου. Κάποτε ένα ολόκληρο χωριό ξεκληρίστηκε επειδή οι μεταλλωρύχοι ήταν αναλωσιμοί για την αγγλική εταιρεία που τους εργοδούσε. Κανένas δεν γνοιάστηκε να τους δώσει τις απαραίτητες πληροφορίες ώστε να προστατεύσουν τον εαυτό τους. Όπως ήταν τότε εκείνοι αόρατοι, έτσι κι αυτές οι γυναίκες που δολοφονήθηκαν. Με σόκαρε η αντιμετώπισή τους. Το ίδιο αναλόσιμες. Κανένas δεν έδειχνε να νοιάζεται για την εξαφάνισή τους. Ο κόσμος τους... αόρατος για mas, παρότι δίπλα mas είναι δύο παράλλλελες γραμμές που δεν εφάπτονται πουθενά. –Χωρίς αυτόν ωστόσο δύσκολα μπορούμε να λειτουργήσουμε.

–Ακριβώς. Εμένα για παράδειγμα τον πατέρα μου, που είναι πολύ ηλικιωμένος, τον φροντίζω μια κοπέλα. Και αυτό συμβαίνει με όλους mas σχεδόν. Άλλους τους μεγαλώνουν τα μωρά, άλλους τους φροντίζουν τους

γέρους τους. Παρ’ όλα αυτά δεν τις καταλαβαίνουμε ιδιαίτερα, δεν μπαίνουμε καν στον κόπο.

Το ερώτημα...

–Με ενδιαφέρει να επικεντρωθούμε σ’ αυτό. Στους αόρατους ανθρώπους, τους εκάστοτε αναλώσιμους. –Προσωπικά αυτές τις ιστορίες θέλω να λέω. Για τους απλούς ανθρώπους που μένουν πίσω. Είτε είναι οι γυναίκες των αγνοούμενων που άμα κλείσει η πόρτα κανένas δεν ενδιαφέρεται για το τι γίνεται στη ζωή τους, είτε οι γυναίκες του ’74 που κανένas δεν θέλει το δικό τους αφήγημα, διότι όλοι πρέπει να ακολουθούμε το επίσημο. Σ’ αυτή την περίπτωση οι γυναίκες που δολοφονήθηκαν ανήκαν στην εργατική τάξη, δούλευαν για ανθρώπους που ενώ υπήρξαν κι αυτοί εργατική τάξη δεν επέδειξαν καμία αλληλεγγύη για εκείνες. Βρήκα αυτή την αντίφαση να με λυπεί και συνάμα να με κινητοποιεί να θέλω να γράψω για τις παράλλλελες αυτές ιστορίες.

–Γιατί δεν υπάρχει αλληλεγγύη μεταξύ των αόρατων ανθρώπων; –Είναι παράξενο που δεν υπάρχει. Δεν ξέρω την απάντηση. Ως συγγραφέας θέτω ερωτήματα και σε ό,τι με αφορά δεν σημαίνει ότι μπορώ να δώσω τις απαντήσεις. Το διαπίστωσα και μέσα από την έρευνα που έκανα και μέσα από την κοινωνική παρατήρηση και από προσωπικές μου εμπειρίες. Υπάρχει μια προκατάληψη. Δεν προσπαθούμε να μάθουμε πώς είναι η ζωή αυτών των γυναικών, δεν τους δίνουμε δικαιολογητικά. Υπάρχει έλλειψη κατανόησης ανάμεσα στην προηγούμενη εργατική τάξη και στην τωρινή, στους προηγούμενους αόρατους ανθρώπους και στους σημερινούς.

–Είναι ο φόβος απέναντι στον ξένο; –Ίσως. Ως συγγραφέας προσπαθώ να μην είμαι διδακτική αλλά να έχω θέση. Και η θέση μου σε αυτό το βιβλίο είναι το ερώτημα που συζητάμε. Οι αόρατοι άνθρωποι και γιατί δεν τους βλέπουμε. Είναι πιστεύω

Υπάρχει έλλειψη κατανόησης και αλληλεγγύης ανάμεσα στην προηγούμενη εργατική τάξη και στην τωρινή, στους προηγούμενους αόρατους ανθρώπους και στους σημερινούς.

Τελικά μπορεί να μην είμαστε τόσο καλοί όσο θέλουμε να νομίζουμε. Ή ήμασταν και αλλάξαμε ή δεν ήμασταν ποτέ.

Τελικά μπορεί να μην είμαστε τόσο καλοί όσο θέλουμε να νομίζουμε. Ή ήμασταν και αλλάξαμε ή δεν ήμασταν ποτέ.

Η μητέρα μου ήταν ο σύνδεσμός μου με τον παλιό κόσμο και νομίζω ότι μερικές φορές γράφω για να κρατιέμαι με τα δόντια από εκείνη την παλιά ζωή που πάει πολύ βαθιά μέσα στο χώμα.

κάτι πιο βαθύ από αδιαφορία. Είναι αποξένωση, αποστροφή και φόβος, όλα μαζί. Είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο που πρέπει να mas προβληματίσει.

–Δεν θα έλεγα ότι mas προβληματίζει. –Ναι όντως. Λείπει πολλή ενσυναίσθηση.

–Και είναι περίεργο για ένα τόπο τόσο μικρό. Θα έπρεπε να ήταν αλλιώς. –Μπορεί να λειτουργεί το ένστικτο της αυτοσυντήρησης. Ή τελικά μπορεί να μην είμαστε τόσο καλοί όσο θέλουμε να νομίζουμε. Ή ήμασταν και αλλάξαμε ή δεν ήμασταν ποτέ. Δεν έχω απάντηση.

Η ενσυναίσθηση

–Ίσως η σκληρότητα των ανθρώπων να είναι κάτι διαχρονικό.

–Ναι, πάντα υπάρχει και πάντα εκφράζεται πάνω στους αδύναμους. Και εκεί που πρέπει να δείξεις ότι είσαι διαφορετικός είναι όταν περάσεις στην απέναντι όχθη, όταν δηλαδή αποκτήσεις εξουσία, λεφτά, προνόμια, εκεί θα φανει πόσο κοιτάξεις πίσω, βοηθώντας τους ανθρώπους που σταθήκαν λιγότερο τυχεροί. Και κοιτάζοντας πίσω όλοι στην Κύπρο είμαστε παιδιά αγροτών, ανθρώπων ταπεινής καταγωγής. Υπήρξαμε, λοιπόν, αόρατοι άνθρωποι και θα έπρεπε να μην το ξεχνάμε, θα έπρεπε να μπορούσαμε να δούμε τους σημερινούς αόρατους. Επαναλαμβάνω ότι εμένα αυτή η ενόραση, αυτή η έλλειψη της ικανότητας να βλέπουμε, με προβληματίζει. Και δεν βγάζω τον εαυτό μου έξω. Στα βιβλία μου τα ερωτήματα που θέτω είναι θέματα που με απασχολούν προσωπικά.

–Ίσως έχει περισσότερη σημασία να θέτουμε

τα ερωτήματα παρά να έχουμε τις απαντήσεις.

–Ναι, ο μισός δρόμος είναι να θέσεις τα ερωτήματα. Από την άλλη είναι σημαντικό να έχεις μια συνέπεια. Και προσπαθώ να την έχω.

–Τι σημαίνει για σένα συνέπεια;

–Αυτά που λέμε. Η ενσυναίσθηση. Να προσπαθείς να δεις τους άλλους. Να είσαι δίκαιος. Πράγματα που δεν είναι ούτε απλά, ούτε αυτονόητα. Στη ζωή μου αυτά που θεωρώ δίκαια και σωστά προσπαθώ να τα εφαρμόζω, διότι αυτά είναι που με διαμορφώνουν και ως συγγραφέα και αυτά είναι που θα κληροδοτήσω στα παιδιά μου.

Το τραύμα

–Η λογοτεχνία ανιχνεύει τα τραύματά mas;

–Σίγουρα και στην Κύπρο είναι ανεξάντλητος ο χώρος του τραύματος, καλά να είμαστε να γράφουμε.

–Ποτέ δεν υπήρξε μια κατεύθυνση επούλωσης σωστά;

–Η αλήθεια είναι πως δεν mas τραυμάτισαν μόνο τα γεγονότα αλλά και ο τρόπος που mas θέλουν να παραμείνουμε τραυματισμένοι, προκειμένου να ακολουθούμε το εθνικό αφήγημα. Το κληροδότημα του τραύματος είναι ένα κομμάτι του τραύματος. Δεν σε αφήνει να επουλωθείς με τα δικά σου δεδομένα και με βάση του ποιος είσαι.

–Δεν προτάχθηκε ποτέ έτσι κι αλλιώς η επούλωση.

–Γι’ αυτό λέω ότι το τραύμα είναι καθλωμένο στο πλαίσιο ενός αφηγήματος. Για να επουλωθείς πρέπει να πας σε κείνο το σημείο όπου στέκεσαι μπροστά στον καθρέφτη και κοιτάξεις ποιος είσαι και γιατί έφτασες μέχρι εδώ. Αυτό δυσκολεύομαστε να το κάνουμε. Φέτος κλείνω δέκα χρόνια από το πρώτο μου βιβλίο. Η «Αισέ πάει διακοπές» βγήκε το 2015 και το 2025 κυκλοφόρησε η «Κεφαλή». Στέκομαι λοιπόν λίγο πίσω αυτές τις μέρες και αναλογίζομαι αυτή την πορεία και σκέφτομαι ότι τελικά ίσως να είναι μια δική

μου προσπάθεια επούλωσης του τραύματος.

–Αυτό λες να είναι το αόρατο νήμα που ενώνει όλα σου τα βιβλία, η προσπάθεια επούλωσης;

–Ναι, ίσως. Η συγγραφή ξεκινά από τα δικά σου τα βιώματα και τις δικές σου αγωνίες, γράφεις λίγο πολύ το ίδιο βιβλίο, αλλάζει όμως η οπτική γωνιά εξαιτίας των συνθηκών της ζωής σου, της ηλικίας σου και ό,τι έχεις βιώσει. Όταν έγραφα το πρώτο μου βιβλίο ένιωθα πολύ τρυφερή, είχα μόλις γεννήσει τα δύο μου αγόρια, η «Κεφαλή» είναι ένα βιβλίο που γράφτηκε από μια γυναίκα δέκα χρόνια μεγαλύτερη, νομίζω, λοιπόν, πως έγινα πιο σκληρή. Δεν είναι μόνο ένα πιο ώριμο βιβλίο, είναι ένα βιβλίο που το γράφει ένας άνθρωπος λίγο πιο κυνικός.

Το χώμα

–Τι σε έκανε πιο κυνική;

–Μια τομή στη ζωή μου ήταν ο θάνατος της μητέρας μου το 2019. Με άλλαξε, συγκλόνησε απίστευτα τον κόσμο μου, ήμουν άλλος άνθρωπος πριν, άλλος μετά, μου πήρε καιρό να το ξεπεράσω. Και όλη αυτή η διαδικασία με έκανε πιο πληγωμένη, άρα ίσως κυνική μπορεί να μην είναι η σωστή λέξη, όπως και να ’χει κοιτάζω πια με μεγαλύτερη δυσπιστία τον κόσμο. Ήταν μια μεγάλη ρήξη στη ζωή μου ο θάνατος της μαμάς μου.

–Χάνοντας γονιό είναι λες και κόβονται οι ρίζες σου.

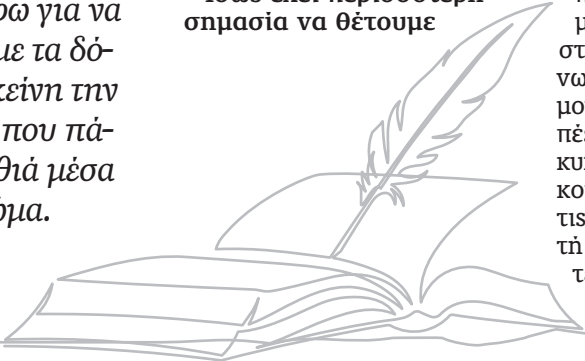
–Ξέρεις τι νιώθω; Πως τώρα την καταλαβαίνω καλύτερα. Και πως θα ήθελα να ήταν εδώ να της το πω. Η μητέρα μου είναι μέσα στα βιβλία μου. Ήταν από την αρχή. Οι διηγήσεις της, ο κόσμος της. Δεν ήταν μορφωμένη αλλά ήταν γυναίκα με μεγάλη βιωματική σοφία. Δεν είχα καταλάβει πόσο με είχε επηρεάσει μέχρι που άρχισα να γράφω. Ίσως γι’ αυτό τα βιβλία μου είναι τόσο γυναικεία και έχουν αυτή την προφορικότητα και τον σύνδεσμο με τον παλιό κόσμο. Η μητέρα μου ήταν ο σύνδεσμός μου με τον παλιό κόσμο και νομίζω ότι μερικές φορές γράφω γιατί κρατιέμαι με τα δόντια από εκείνη που υπήρξε, από εκείνη τη ζωή, αισθάνομαι πως πρέπει να λειτουργήσω λίγο σαν γέφυρα.

–Προκειμένου να διατηρηθεί κάτι από εκείνο τον παλιό κόσμο;

–Η επαφή με τον αρχαίο κόσμο, με το χώμα, με τις τελετουργίες, αυτά σε κρατούν σε μια συνδεσιμότητα με κάτι πολύ βαθύ και μακρινό που δεν έχει να κάνει με εθνικισμούς αλλά με την ταυτότητά mas που πάει βαθιά μέσα στη γη, μέσα στο χώμα. Και νιώθω πως αυτό χάνεται. Προσπαθώ να διατηρώ αυτές τις τελετουργίες, αισθάνομαι πως βοηθούν να θεραπευτούμε, την ίδια ώρα όμως νιώθω πως χάνεται η αυθεντικότητά τους. Λες και είσαι ο τελευταίος κρίκος μιας αλυσίδας που δεν ξέρεις αν θα υπάρχει επόμενος.

–Η αλήθεια είναι πως τα βιβλία σου μυρίζουν χώμα.

–Μ’ αρέσει όπως το λες. Ανάβλυζε κάτι από το χώμα mas και αυτό το κάτι θέλω να το περάσω μέσα στα βιβλία μου γιατί είναι στοιχείο της ταυτότητάς mas. Γράφοντας διασώζεις. Και ίσως τελικά αυτή η σύνδεση να είναι και η ενσυναίσθηση που mas λείπει.

Το μυθιστόρημα του Λάζλο Κρασναχορκάι αποτελείται από μόλις 15 προτάσεις, καθώς είναι πλέον γνωστό ότι ο Ούγγρος συγγραφέας αδιαφορεί για τα σημεία στίξης και ιδιαιτέρως τις τελείες.

LASZLO KRASZNAHORKAI
Πάει και το Φραντζολάκι
μτφρ.: Μανουέλα Μπέρκι
εκδ. Πόλις, σελ. 283

Του **ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ**

Μια στέρεη βάση πραγματικότητας συνδυασμένη με τις ονειροφантаσίες ενός εκκεντρικού ήρωα που παλεύει με τα γηρατειά και τη μοναξιά του, αλλά και συνάμα μια πικρή σάτιρα για τον σύγχρονο πολιτικό βίο, είναι τα στοιχεία που αποτελούν το νέο μυθιστόρημα του νομπελίστα (1944) Λάζλο Κρασναχοκάι.

Πρόκειται για βιβλίο «κλειστών χώρων», όπου τα πάντα συμβαίνουν μέσα σε δωμάτια σπιτιών, κυβερνητικών κτιρίων ή νοσοκομείων, η δε δομή του είναι απλή, έστω και αν αποτελείται από μόλις 15 προτάσεις, καθώς είναι πλέον γνωστό ότι ο Ούγγρος συγγραφέας αδιαφορεί για τα σημεία στίξης και ιδιαιτέρως τις τελείες.

Αφηνιτής είναι ο 91χρονος Γιόζι Κάντα που ζει απομονωμένος σε ένα χωριό της Ουγγαρίας με μόνη συντροφιά του τον σκύλο του, το Φραντζολάκι. Ονομα το οποίο ακολουθεί κάθε σκύλο που δίεθετε ποτέ, όπως θα αποδειχθεί όταν το σκύλι του θα πεθάνει και στη συνέχεια θα αποκτήσει ένα νέο... Φραντζολάκι.

Ο θεός Γιόζι, όπως επιθυμεί να τον αποκαλούν, είναι δέσμιος μιας καλοσχηματισμένης μανίας. Πιστεύει ότι είναι άμεσος απόγονος του οίκου των Αρπαντ, του

Το στέμμα του Αγίου Στεφάνου (Ισθβαν) Α΄, πρώτου βασιλιά της Ουγγαρίας. Ο ήρωας του Λάζλο Κρασναχορκάι θεωρεί τον εαυτό του νόμιμο κληρονόμο του.

Τζένγκις Χαν και του Μπέλα Δ΄. Θεωρεί ότι έχει κάθε δικαίωμα να διεκδικήσει τον θρόνο της Ουγγαρίας (σε μια ιστορικής σημασίας παλινόρθωση της βασιλείας) ως Ιωσήφ Α΄.

Στο μεταξύ, όμως, ο «νόμιμος» κληρονόμος του θρόνου προτιμάει να ζει λιτά, να μην ξαναταίσει τη φωτιά (όπως λέει κυριολεκτικά και μεταφορικά), να έχει κακές σχέσεις με την κόρη του και τον άνδρα της και να μη συγκρατείται με τον κόσμο.

Ο συνταξιούχος ηλεκτρολόγος
θα μπορούσε να ζει τα λίγα χρόνια

που του απομένουν (καίτοι χαιρεί άκρας υγείας) ως ένας άνθρωπος στο τέρμα του πουθενά, αν δεν τον ανακάλυπτε μια ομάδα βασίλοφρων που του βάζει ιδέες ότι ήρθε ο καιρός να φορέσει το στέμμα του βασιλιά.

Η Αγία Ουγγρική Πατρίδα έχει ανάγκη να επανέλθει σε έναν ηθικό βίο και να αποτινάξει από πάνω της την τωρινή εξαχρείωση. Ιδού και το σχόλιο του Κρασναχορκάι για τον Βίκτορ Ορμπαν, ο οποίος άλλωστε κατονομάζεται στο μυθιστόρημα. Σε αυτό, όμως, κατονομάζεται και ο ίδιος

ο συγγραφέας που είναι μέλος της ομάδας των βασιλοφρόνων και εμφανίζεται ως νεαρός μουσικός και καθηγητής σε σχολείο.

Σε αντίθεση με τα προηγούμενα μυθιστορήματα του Ούγγρου συγγραφέα όπου το ζοφερό στοίχιο εγγράφει επικαλύπτεται τα πάντα, εδώ το γκροτέσκο κερδίζει στα σημεία. Παράλληλα με αυτό, όμως, αναδεικνύεται μέσω του γνησιού θείου Γιόζι και η μεγαλοχολία που απορρέει από τη μοναξιά. Αυτό είναι ένα στοιχείο που υπάρχει σχεδόν σε όλα τα έργα του συγγραφέα, όπως και ο πειρασμός

του αδύνατου που δοκιμάζουν συχνά οι ήρωές του. Συνήθως δεν εγκαταλείπουν την προσπάθεια να σώσουν την ανθρωπότητα ή τον πολιτισμό του συνόλου ό.κ. Κάπως έτσι συμβαίνει κι εδώ, με τον κεντρικό ήρωα να προκαλεί ανάμεικτα συναισθήματα: ούτε να τον απορρίψει μπορείς ούτε και να τον αποδεχθείς. Ταυτίζεσαι μαζί του, αν και αντιλαμβάνεσαι πως είναι ένας χαρακτηρισμός γεμάτος υπερβολές και αντιθέσεις. Ένας ναρκισσιστής, υπερήφανος, κυνηγός του έρωτα και, τελικά, στα όρια του μπουρλέσκ.

Το καθεστώς

Και τι δεν τραβάει ο θεός Γιό-ζι. Δέχεται τη σφοδρή αντίδραση του καθεστώτος, καθώς τον κρίνει σχεδόν τρελό και τον φυλακίζει σε μια ψυχιατρική κλινική. Όσο για τους υψιπέτεις βασιλόφρονες, η ομάδα τους «ξεδοντίζεται» και άπαντες περνούν από δική ως συνωμότες.

Όλο το μυθιστόρημα είναι μια αέναη διάψευση υποτιπικών ονείρων. Ο Κρασναχορκάι καταφέρει να συνδυάσει θαυμαστά το συναίσθημα με την ειρωνεία και την απλότητα με τη μελαγχολία. Η σκηνή του τέλους, με τον θείο Γιόζι και το Φραντζολάκι του μπρος στο παράθυρο της ελευθερίας, είναι κοφτερή σαν μαχαίρι. Εξαιρετικά η μετάφραση της Μαριέλας Μπίεκι.

Στο μυαλό του ήρωα η Αγία Ουγγρική Πατρίδα έχει ανάγκη να επανέλθει σε έναν ηθικό βίο και να αποτινάξει από πάνω της την τωρινή εξαχρείωση. Η αιχμή του νομπελίστα συγγραφέα έχει συγκεκριμένο στόχο στη Βουδαπέστη.

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

ΚΑΡΝΤΙΦ

Γκουέν Τζον

Από τις σημαντικότερες ζωγράφους της Ουαλλίας, η Γκουέν Τζον (1876-1939) έκανε καριέρα στη Γαλλία και άφησε σημαντικά έργα παραστατικής ζωγραφικής στο κατώφλι του μοντερνισμού. Στην Εθνική Πινακοθήκη της Ουαλλίας, στο Κάρντιφ, θα εγκατασταθεί στις 7 Φεβρουαρίου έκθεση αφιέρωμα στο έργο της, η οποία θα είναι η μεγαλύτερη αναδρομική των τελευταίων 40 ετών. Η έκθεση, που θα συγκεντρώσει πάνω από 200 έργα, θα ταξιδέψει αργότερα διεθνώς.

ΛΟΝΔΙΝΟ

High Society

Στο θέατρο του Μπάρμπικαν θα ανεβεί από τις 19 Μαΐου 2026 ένα από τα θρυλικά μιούζικαλ, το «High Society» με τη μουσική του Κόουλ Πόρτερ. Η ανακοίνωση από το Μπάρμπικαν μιλάει για μια φιλόδοξη παραγωγή (πρωταγωνιστεί η εικονιζόμενη Ελεν Τζορτζ), που μας φέρνει το αίσθημα ευφορίας της χρυσής εποχής των μιούζικαλ. Αναπόφευκτος και ο συνειρμός της κινηματογραφικής ταινίας του 1956 με τους Φρανκ Σινάτρα, Μπινγκ Κρόσμπι, Γκρέις Κέλι.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Μάρτιν Παρ

Υπήρξε ένας ανατόμος της καθημερινότητας με τρόπο αβίαστο και εντελώς προσωπικό. Ο Βρετανός φωτογράφος Μάρτιν Παρ (1952-2025), ο οποίος πέθανε σε ηλικία 73 ετών, ήταν μέλος του Μάγκνουμ και είχε αποτυπώσει τη σύγχρονη ανθρωπογεωγραφία, ιδίως στο Ηνωμένο Βασίλειο, με στοιχεία σάτιρας, παρατήρησης, χιούμορ και στοχασμού. Ο Μάρτιν Παρ είχε εκδώσει πολλά βιβλία και το 2015 είχε δημιουργήσει ίδρυμα στο όνομά του, ως γενικό φωτογραφικό αρχείο.

ΝΤΙΣΕΛΝΤΟΡΦ

Ιστορία της οσμής

Πρωτότυπη και ελκυστική, η έκθεση για την ιστορία των οσμών και των αρωμάτων από το Μουσείο Τέχνης (Kunstpalast) του Ντίσελντορφ. Η διαδρομή καλύπτει όλο το φάσμα από την αρχαιότητα έως τον 20ό αιώνα και από τις τελετουργίες έως την αρωματοποίηση και από τις παραδόσεις έως την επιστήμη. Σε έναν αχανή χώρο, η έκθεση παρουσιάζει «σταθμούς οσμής», όπου ο επισκέπτης μπορεί να μυρίσει και να πληροφορηθεί για το ιστορικό περιβάλλον.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Αγαπημένη του Βορρά

Η Φινλανδή ζωγράφος Ελεν Σχιγιέρφμπεκ (1862-1946) δεν είναι ιδιαίτερα γνωστή μακριά από τον ευρωπαϊκό Βορρά. Η έκθεση αφιέρωμα στο έργο της, από το Μετροπόλιταν της Νέας Υόρκης (σε συνεργασία με το «Ατενέουμ» του Ελσίνκι), είναι η πρώτη του είδους που στην ουσία συστήνει το έργο της σε ένα σύγχρονο και διεθνές κοινό. Η Ελεν Σχιγιέρφμπεκ ανήκε στη γενιά των Φινλανδών που έζησαν τον αγώνα για εθνική ανεξαρτησία.

Ανάμεσα στο Κατάρ και στο Παρίσι

Ένα διάσημο έργο του ζωγράφου Γουσταύου Κουρμπέ (1819-1877), η αυτοπροσωπογραφία του, γνωστή και ως «Ο απελπισμένος (άνθρωπος)», συμπεκνώνεται στις μέρες μας τις μεγάλες μετακινήσεις που συμβαίνουν στη γεωπολιτική της τέχνης και της πολιτιστικής διπλωματίας.

Το έργο, φιλοτεκνημένο στη δεκαετία του 1840, ανήκει επισήμως (εδώ και μια πενταετία όπως γνωστοποιήθηκε πρόσφατα) στα Μουσεία του Κατάρ, έναν κρατικό οργανισμό που σχεδιάζει μια εντυπωσιακή συγκέντρωση έργων τέχνης ούτως ώστε το 2030 να εγκαινιάσει στην Ντόχα το Art Mill Museum. Εκεί, θα γίνει η αποκαλύψη όλων όσα σχεδιάζει το Κατάρ ώστε να μετατοπίσει τον άξονα προς τη Μέση Ανατολή και να συμπεριλάβει τον αραβικό κόσμο στον διεθνή χάρτη των μουσείων με έργα μεγάλων δασκάλων.

Η αυτοπροσωπογραφία του Κουρμπέ, που συνδέεται με την εθνική ιστορία τέχνης στη Γαλλία, παρουσιάζεται ήδη στο Μουσείο Ορσέ ως δάνειο από τα Μουσεία του Κατάρ. Θα παραμείνει στο Παρίσι για πέντε χρόνια έως ότου ετοιμαστεί το νέο μουσείο στην Ντόχα. Είναι ένα θέμα της νέας ρεάλ πολιτικής στον χώρο της τέχνης και το οποίο, αναπόφευκτα, γεννάει σκέψεις και προβληματισμό.

Στη Γαλλία εξεπλάγησαν πολύ, καθώς δεν ήταν γνωστό έως

Η αυτοπροσωπογραφία του Γουσταύου Κουρμπέ, γνωστή ως «Ο απελπισμένος» (1843-45).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μόρτον Φέλντμαν, «παγερά αργός και απαλός σαν χιόνι»

Νύχτα του 1950, στη Νέα Υόρκη. Κάρνεγκι Χολ: ο Δημήτρης Μνητρόπουλος με τη Φιλαρμονική της Νέας Υόρκης διευθύνει τη Συμφωνία σε δύο μέρη του Αντον φον Βέμπερν. Μετά το διάλειμμα ακολουθούν οι Συμφωνικοί Χοροί του Ραχμάνινοφ. Στην έξοδο, δύο νεανικές, μοναχικές φιγούρες συναντιούνται. «Δεν ήταν υπέροχο;» λέει ο ένας στον άλλο, αναφερόμενοι στο πρώτο δωδεκάφθογγο έργο που έγραψε ποτέ ο Βέμπερν. Ναι, ήταν· αλλά γιατί φεύγουν; Δεν αντέχουν τον Ραχμάνινοφ (ο Μίλαν Κούντερε θα τους φιλούσε σταυρωτά)!

Οι δύο φιγούρες είναι ο Τζον Κέιτζ και ο Μόρτον Φέλντμαν. Ο πρώτος είναι ένας ασκητικός γκέι Αγγλοσάξονας από την Κα-

λιφόρνια· ο δεύτερος ένας πληθωρικός στρέιτ Εβραίος από τη Νέα Υόρκη. Ο Κέιτζ επιδρά καταλυτικά πάνω στον Φέλντμαν. Όσο και αν στην πορεία οι δρόμοι τους χωρίσουν, μαζί θα αποτελέσουν ένα δίδυμο πρώτης γραμμής στη μουσική πρωτοπορία του 20ού αιώνα.

Το επεισόδιο διηγείται ο μουσικοκριτικός του The New Yorker Αλεξ Ρος σε δοκίμιό του το 2006, για το έργο του Φέλντμαν (1926-1987). Εκεί μνημονεύει και το έργο του «The Viola in My Life»: αλλόκοτο κοντσέρταντε έργο που μόλις κυκλοφόρησε η Harmonia Mundi με τον Αντουάν Ταμεσί στην βιόλα και τους Χάρι Ογκ και Φρανσουά-Χαβιέ Ροθ να διευθύνουν την

«The Viola in My Life», το τετραμερές «ήσυχο» συμφωνικό έργο του Μόρτον Φέλντμαν, σε ένα νέο άλμπουμ που μόλις κυκλοφόρησε από τη Harmonia Mundi.

ιστορική Ορχήστρα Γκίρτζενιτς της Κολωνίας (τα πρώτα τρία μέρη ο Ογκ, το τέταρτο ο Ροθ).

Το έργο είναι αντιπροσωπευτικό του παράξενου αυτού συνθέτη: κάτι ανάμεσα σε ψίθυρο και σιωπή, απέραντη ακίνητη θάλασσα και άνεμο. «Μέσα στον πιο θορυβώδη αιώνα στην Ιστορία, ο Φέλντμαν επέλεξε να είναι παγερά αργός και απαλός σαν χιόνι», γράφει εύστοχα ο Ρος. Θα μπορούσε να είναι λόγια που αποτυπώνουν την αίσθηση της «Βιόλας στη ζωή μου», σύνθεση που η νέα αυτή ηχογράφηση και ερμηνεία αποδίδει με την πρέπουσα ενέργεια: ελεγχόμενη μα και με μια υπόγεια ένταση.

Επηρεασμένος από πρωτοπικούς ζωγράφους στην Αμερική

της δεκαετίας του '50, όπως οι Ρόθο, Πόλοκ και Γκάστον (και αυτοί, όμως, επηρεάστηκαν από τον Φέλντμαν), ο φλύαρος Φέλντμαν επέδειξε στο έργο του μια πονηρία που είναι πέρα για πέρα ύποπτη. (Ο κύριος Γκρι επιμένει πως η καλύτερη εισαγωγή στο μουσικό σύμπαν του Φέλντμαν είναι το αριστουργηματικό Cortic Light.)

Αξιοπερίεργο: σε συνεργασία με τον Σάμιουελ Μπέκετ (που επίσης τον θαύμαζε), ο Φέλντμαν συνέθεσε την όπερα «Ούτε» (Neither) το 1977. Το λιμπρέτο του Μπέκετ ήταν όλο κι όλο ένα ποίημα 87 λέξεων χωρίς σκηνικό, χαρακτήρες και πλοκή. Η Μετροπόλιταν Όπερα δεν την ανέβασε ποτέ...

MORTON FELDMAN
The Viola in My Life
Antoine Tamestit, βιόλα
Gurzenich Orchester Koln
Harry Ogg & Francois-Xavier Roth, διέθυνον
Harmonia Mundi

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Ο στρατός του Πούτιν προσέρχεται στο μνημείο του Βλαδímηρου Α΄ του Μέγα, πριν από τη δοξολογία για τον εκκριστιανισμό των Ρωσ, τον περασμένο Ιούλιο. Αριστερά, κάποιοι στρατιώτες...

Ο «ρωσικός κόσμος» ως ιερή βία

Στις 24 Φεβρουαρίου 2022, πρώτη ημέρα της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, η δήλωση του Πατριαρχείου Μόσχας ήταν πολύ σύντομη: Ο Πατριάρχης Κύριλλος εξέφρασε την ελπίδα ότι «ο φιλευτόπλαχνος Κύριος θα κρατήσει όρθια τα ρωσικά, ουκρανικά και άλλα έθνη που είναι πνευματικά ενωμένα από την Εκκλησία μας», προτρέποντας όλους να προσευχηθούν για την ειρήνη.

Στις 3 Μαρτίου το Πατριαρχείο απέστειλε μια ειδική προσευχή για την ειρήνη: θα έπρεπε από δω και στο εξής να απαγγέλλεται σε όλες τις εκκλησίες που υπάγονται στη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Μόσχας. Η προσευχή έκανε λόγο για «πνεύμα αδελφικής αγάπης και ειρήνης» και προέτρεπε σε αποκλεισμούς: «απαγορεύστε τις ξένες γλώσσες των εθνών που διεξάγουν συνωμοσίες εναντίον της Αγίας Ρωσίας και ανατρέψτε τα σχέδιά τους».

Στις 6 Μαρτίου, την Κυριακή του Αποκαιρετισμού πριν από την έναρξη της Σαρακοστής, ο Πατριάρχης Κύριλλος υποστήριξε στην πραγματικότητα την εκδοχή του Κρεμλίνου για τα γεγονότα στην Ουκρανία, προσθέτοντας νέες λεπτομέρειες: Σχεδόν ο κύριος λόγος της σύγκρουσης στο Ντονμπάς ήταν η απειλημένη αντίσταση της ανατολικής Ουκρανίας στις παρελάσεις υπερηφάνειας των ομοφυλοφίλων που πραγματοποιούνται εκεί.

Παγκόσμια καταδίκη

Από τις 16 Μαρτίου 2022 ξεκινάει –και στη συνέχεια εκατοντάδες– ορθόδοξοι θεολόγοι και ιερείς από όλο τον κόσμο υπέγραψαν ανοιχτή επιστολή καταδίκης του δόγματος της «ρωσικής ειρήνης» (Russkii Mir) –μία σύνθεση αυτοκρατορικού εθνικισμού, θρησκευτικού μυστικισμού και μεταψυχροπολεμικής αναθεώρησης της Ιστορίας– κατηγορώντας απειρίφραστα τη Ρωσική Εκκλησία ότι παρέχει στον Πούτιν θρησκευτική «λευκή επιταγή» για τον πόλεμο.

Παράλληλα, Πατριαρχία και Εκκλησίες –της Ρουμανίας, της Φινλανδίας, της Αλεξάνδρειας μεταξύ αυτών– απυθύναν δημόσιες εκκλήσεις στον Κύριλλο να πάρει σαφή θέση υπέρ της ειρήνης. Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος καταδίκασε ευθέως τη ρωσική εισβολή, μιλώντας για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ωμή βία κατά αμάχων. Εκ του Πατριαρχείου Μόσχας... σιωπή. Δεν έπρεπε να αποτελεί έκπληξη.

Ηδη το 2014 –για να μην πάμε ακόμη πιο πίσω–, την παραμονή του «δημοψηφίσματος» για την ένταξη της Κριμαίας στη Ρωσία, παράξενες και μάλλον ανο-

μοιογενείς ομάδες ανθρώπων είχαν εμφανιστεί στις πύλες των ουκρανικών στρατιωτικών μονάδων: εκτός από τα «πράσινα ανθρωπάκια» –άνδρες χωρίς διακριτικά (μία μείξη ανθρώπων της GRU, Ρώσων στρατιωτών και πολεμιστών της παραστρατιωτικής Wagner)– οι Ουκρανοί στρατιωτικοί πείστηκαν να παραδοθούν στις νέες Αρχές από ιερείς της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας (ROC). Ερευνα της δημοσιογράφου Λίλια Γιαπάροβα έχει ήδη δημοσιευθεί στο ρωσικό ανεξάρτητο ηλεκτρονικό μέσο Meduza, αποκαλύπτοντας λεπτομέρειες αυτής της επιχείρησης, η οποία είχε πραγματοποιηθεί σε συνεργασία του ρωσικού υπουργείου Άμυνας με τη Ρωσική Εκκλησία.

Εφεξής (και μέχρι σήμερα), ο συντονισμός του Κυρίλλου με τις επίσημες θέσεις του Κρεμλίνου είναι απόλυτος. Τον Νοέμβριο του 2022 μιλούσε πλέον για έναν πόλεμο ηθικά και μεταφυσικά αναγκαίο: «Ο Κύριος, αγαπώντας την Ουκρανία, την τιμωρεί. Και για να καταλάβετε τι συμβαίνει, πρέπει

Τον Νοέμβριο του 2022 ο Πατριάρχης Μόσχας Κύριλλος μιλούσε για έναν πόλεμο ηθικά και μεταφυσικά αναγκαίο: «Ο Κύριος, αγαπώντας την Ουκρανία, την τιμωρεί. Οι Ρώσοι είναι απλώς ένα όργανο του Θεού».

να καταλάβετε γιατί ο Κύριος τιμωρεί την Ουκρανία. Οι Ρώσοι είναι απλώς ένα όργανο του Θεού, είναι σαν μια ζώνη με την οποία ο πατέρας τιμωρεί το παιδί του [...]». Πού ήθελε να πάει η ορθόδοξη Ουκρανία; Ήθελε μανιωδώς να πάει στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ώστε να έχει πάντα ένα κομμάτι λαρδί και ψωμί, χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία. Και ποια είναι η σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ένωση; Είναι τα αρχαία Σόδομα και Γόμορρα. Η σύγχρονη Ε.Ε. και ολόκληρη η συλλογική Δύση υπερασπίζονται την αμαρτία».

Αρχισε να ευλογεί δημοσίως στρατιωτικές αποστολές, να στηρίζει οικονομικές εκστρατείες υπέρ των ρωσικών δυνάμεων, να παρουσιάζει τον πόλεμο ως σύγκρουση με «ολόκληρο τον δυτικό κόσμο», αρνούμενος να μιλήσει τη «γλώσσα του Ιησού», όπως τον είχε προτρέψει ο Πάπας Φραγκίσκος, αφού στη συνάντησή τους είχε υποστεί μια 20λεπτη ανάγνω-

ση ενός κειμένου από ένα φύλλο χαρτί που είχε μπροστά του ο Κύριλλος με το οποίο δικαιολογούσε τις ενέργειες του Κρεμλίνου στην Ουκρανία. Ο Φραγκίσκος υπενθύμισε τότε στον Ρώσο κληρικό ότι δεν είναι αξιωματούχος για να επιχειρηματολογεί με τέτοιον τρόπο, συμπληρώνοντας, όπως ανέφερε η εφημερίδα Corriere Della Sera, ότι «ο Πατριάρχης δεν πρέπει να πέσει στο επίπεδο να χαρακτηρίζεται και να είναι παπαδοπαίδι του Πούτιν». Εις μάτην.

Η μετατροπή της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας σε εργαλείο γεωπολιτικής επιρροής δεν περιορίζεται στο ουκρανικό μέτωπο. Στην Αφρική, η Μόσχα δημιούργησε δικό της «Εξαρχάτο», αμφισβητώντας ευθέως το Πατριαρχείο Αλεξανδρείας. Στη Σερβία και στη Βόρεια Μακεδονία η ROC λειτουργεί ως παράγοντας σταθερής ρωσικής επιρροής. Στη Σκανδιναβία και στη Δυτική Ευρώπη, μοναστικές κοινότητες και εκκλησιαστικά δίκτυα ελέγχονται πλέον από τις Αρχές. Πριν από περίπου ένα μήνα διαβάσαμε για την περίπτωση των καλογραιών της Λευκορωσίας, που –σύμφωνα με το σουηδικό πρακτορείο SVT και τη Σουηδική Εκκλησία– συγκεντρωναν συστηματικά χρήματα για τον ρωσικό στρατό, λειτουργούσαν ως δίκτυο προπαγάνδας και διατηρούσαν δεσμούς με τη ρωσική GRU.

Η ROC έχει εξελιχθεί σε μηχανισμό ήπιας(;) ισχύος, λειτουργώντας ως δίκτυο νομιμοποίησης, χρηματοδότησης και ιδεολογικού εξαγνισμού της κρατικής βίας. Σε θεσμό που νομιμοποιεί, όχι μόνο την εξουσία του Πούτιν, αλλά και την εξουσιαστική του μεθοδολογία υπαχρώντας μια πολιτική που υιοθετεί θεολογικό περίβλημα και μια δοξασία που θεωρεί την Ορθόδοξη ταυτόσημη με την κρατική ρωσική ισχύ.

Απουσίες στη Νίκαια

Μέσα σ’ αυτό το τοπίο, η πρόσφατη συνάντηση στη Νίκαια για τη συμπλήρωση 1.700 ετών από την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο, ένα γεγονός με το οποίο η Ορθόδοξη επιχειρούσε τη συμβολική επανασύνδεση με τις οικουμενικές της ρίζες, και η ουσιαστική απουσία των Πατριαρχείων Αντιοχείας και Ιεροσολύμων –ένδειξη της δυσκολίας που αντιμετωπίζουν οι παλαιοί θρόνοι της Ανατολής, εγκλωβισμένοι ανάμεσα στην ανάγκη επιβίωσης και την πίεση της ρωσικής «προστασίας»– αποκτά ξεχωριστή σημασία, καθιστώντας αδύνατον να παραβλεφθεί ότι το σύστημα Πούτιν - Κυρίλλου έχει μετατρέψει την όποια έννοια πνευματικής ενότητας σε γεωπολιτική εξίσωση.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΓΑΛΑΖΗΣ
«Αμπελία της Απαντοχής»

εκδ. βιβλιοπωλείο της Εστίας,
Αθήνα 2025, σελ. 100
εξώφυλλο: Γιώργος Α. Κωνσταντίνου

Στην ενδέκατη ποιητική συλλογή του Λεωνίδα Γαλάζη, που τιτλοφορείται Αμπελία της Απαντοχής, περιλαμβάνονται 62 ποιήματα γραμμένα κατά την περίοδο 2020 - 2025. Τα ποιήματα κατανέμονται σε διακριτούς αλλά και διασυνδεδεμένους θεματικούς κύκλους. Κεντρικός θεματικός άξονας της συλλογής είναι η πίστη στις πανανθρώπινες αξίες, σε συνάρτηση με τη θεραπευτική δύναμη της καταφυγής στον γενέθλιο τόπο, στη φύση και στην ιστορία, σε μικροεπίπεδο και μακροεπίπεδο. Με αυτό τον άξονα συνυφαίνονται επιμέρους θέματα, όπως είναι η γραφειοκρατία και τα παρεπόμενά της, η εγκατάλειψη της φύσης, της βιοπάλης και των κοινωνικών αγώνων για μια καλύτερη ζωή. Το σύμβολο της αμπελούς, με τις έκδηλες θρησκευτικές συνδηλώσεις, δεσπόζει στην συλλογή και συναρτάται με την τάση της αναζήτησης νοήματος και σταθερού σημείου αναφοράς, σε μια αγωνιώδη προσπάθεια για έξοδο από τον λαβύρινθο της απόγνωσης. Στα ποιήματα του βιβλίου, άλλοτε γραμμένα σε ελεύθερο στίχο και άλλοτε σε έμμετρες και ομοιοκατάληκτες φόρμες, το ελεγειακό ύφος εναλλάσσεται με ειρυνικές αιχμές για τις ποικίλες κοινωνικές παθογένειες, ενώ δεν λείπει η οργισμένη καταγγελτική διάθεση, ιδίως σε ό,τι αφορά τα φαινόμενα διαφθοράς, ευνοιοκρατίας και εξουθενωσης μέσα στο πλαίσιο της δημοσιο-υπαλληλίας και γενικότερα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής. Ο Λεωνίδας Γαλάζης γεννήθηκε το 1962 στη Λευκωσία. Είναι διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Εργάζεται ως πρώτος λειτουργός Εκπαίδευσης στο υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας. Έχει εκδώσει έντεκα ποιητικές συλλογές και πέντε βιβλία μελετών – δοκιμίων για θέματα λογοτεχνίας. Είχε τη φιλολογική επιμέλεια διάφορων συλλογικών τόμων και τη γενική επιμέλεια της Ανθολογίας «Δύο αιώνες επώνυμης κυπριακής ποίησης 1837-2021» (Λευκωσία, Όμιλος Λογοτεχνίας και Κριτικής, 2021).

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τη

ΝΙΚΗ ΣΜΥΡΝΗ

Είναι επιχειρηματίας και δημιουργός της retreat εταιρείας Travelegems και δηλώνει «διά βίου μαθήτρια της ανθρωπίνης φύσης». Με δύο Msc στη στρατηγική ηγεσία και στο μάρκετινγκ, και πολυετή εμπειρία σε ανώτατες διοικητικές θέσεις, έχει αφιερώσει τη ζωή της στην εξέλιξη ανθρώπων και οργανισμών μέσα από συνειδητότητα, αξίες και απολύτως σύγχρονη στρατηγική σκέψη. Ενοποιεί την αρχαία φιλοσοφία με τη νευροεπιστήμη και την επιχειρηματική γνώση. Το βιβλίο της «Η Μέθοδος - Γίνε αυτός που πραγματικά είσαι» κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Key Books.

Επιμέλεια: ΤΑΣΟΥΛΑ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
«Πώς να ευημερήσεις», την προσαρμογή από τη Σούζαν Σοτέ Μέγιερ του έργου του Αριστοτέλη, και «How to Love Better» του Γιανγκ Πουέμπλο. Λειτουργούν σαν συνομιλητές και αγγίζουν βαθιά τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τον εαυτό μας και τον κόσμο.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Πάντα πίστευα ότι η αλήθεια βρίσκεται στο κενό μεταξύ δύο σκέψεων, αλλά δεν είχα σκεφτεί ότι αυτό ισχύει και για το ταλέντο μας, την πιο καθαρή έκφραση της ανθρώπινης φύσης. Στο «The Creative Act: A Way of Being», ο Ρικ Ρόμπιν, ως ένας άνθρωπος που καθόρισε την παγκόσμια μουσική σκηνή, μου επιβεβαίωσε ότι η αληθινή δημιουργία δεν πιέζεται· αναδύεται. Όταν αφήνεις τον εαυτό σου ανοιχτό, η έμπνευση γίνεται αναπνοή και βρίσκει τον δρόμο της προς τα έξω. Και αυτό ισχύει σε όλα: στις σχέσεις, στην τέχνη, στην καθημερινή μας εργασία. Μόνο όταν δίνουμε χώρο, αποκαλύπτεται η πραγματικότητα.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;
Συμβαίνει συχνά... Όταν ένα βιβλίο μου ανοίγει μια νέα οπτική, συχνά αλλάζει η πορεία των αποφάσεών μου. Και αυτή η μετακίνηση –όσο συναρπαστική κι αν είναι– μπορεί να φέρει αναταράξεις. Αλλά πάντοτε αξίζει.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Στις 5 το πρωί, όταν το μυαλό είναι διαυγές και η καρδιά ανοιχτή. Είναι η ώρα που μπορώ να δεχτώ γνώση και να δω τη μέρα μου με νέες προοπτικές.

Υπάρχουν είδη που προτιμάτε ή αποφεύγετε;
Προτιμώ βιβλία για τη φιλοσοφία, την επιστήμη, την ιστορία και τη συνειδητότητα. Αποφεύγω ό,τι αναπαράγει θόρυβο αντί για ουσία.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Με συγκινούν τα βιβλία που άντεξαν στον χρόνο, γιατί μας θυμίζουν ότι ο ανθρώπινος τρόπος θέασης του κόσμου ήταν πάντα ο ίδιος.

Υπάρχει κάποιο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;
«Το κουτί της Πανδώρας» της Νάταλι Χέινς. Έχουμε συνεργαστεί σε retreats και θαυμάζω τον τρόπο που φωτίζει τη δύναμη και την αλήθεια της γυναίκας μέσα από τη μυθολογία. Είναι ένα έργο που ενώνει μύθο και σύγχρονη ταυτότητα και θα μπορούσε να γίνει μια εξαιρετικά δυνατή ταινία.

Τι διαφέρει η «Μέθοδος» από τα πολλά βιβλία αυτογνωσίας που κυκλοφορούν;
Η «Μέθοδος» δεν είναι θεωρία· είναι εφαρμογή. Συνδυάζει φιλοσοφία, πνευματικότητα και επιχειρηματική στρατηγική μέσα από εργαλεία, ερωτήσεις και μοντέλα που λειτουργούν. Κάθε κεφάλαιο περιλαμβάνει θεωρία, πραγματικές ιστορίες ανθρώπων, δικά μου βιώματα και ασκήσεις που βοηθούν τον αναγνώστη να βρει το δικό του, απόλυτα μοναδικό μονοπάτι, όπως μοναδικό είναι και το DNA του.

Πώς αποφασίσατε να συνδυάσετε την αρχαία φιλοσοφία με τη σύγχρονη στρατηγική των επιχειρήσεων;
Η αλήθεια είναι απλή: η μόνη ουσιαστική διαφορά ανάμεσα σε έναν άνθρωπο και μια επιχείρηση είναι ότι η επιχείρηση, αν δεν ανταγωνιστεί, θα σβήσει· ενώ ο άνθρωπος, αν ζει μέσα στον ανταγωνισμό, δεν θα βρει την ευημερία ποτέ. Κατά τα άλλα, και οι δύο χρειάζονται όραμα, αξίες, στρατηγική και παρατήρηση. Διάλεξα αυτόν τον συνδυασμό γιατί θέλω να χτίσω μια κοινότητα συνειδητών ανθρώπων που εξελίσσονται με ουσία, όχι με αυτόματα πιλότο. Η φιλοσοφία δίνει τις σωστές ερωτήσεις· η στρατηγική δίνει τα σωστά εργαλεία. Μαζί δημιουργούν έναν δρόμο που μπορεί πραγματικά να αλλάξει ζωές.

Με τον «Πολυέλαιο» η Μαρίνα Μακρή θέλει να θίξει την έλλειψη επικοινωνίας, που κάνεις δεν ακούει κανέναν, «μέχρι να φτάσουμε σε ένα τέλμα όπου πλέον η φωνή μέσα μας γίνεται κραυγή και δεν έχουμε άλλη επιλογή από την καταστροφή για να επανεκκινήσουμε».

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η Μαρίνα Μακρή έγραψε τον «Πολυέλαιο», μια τραγική κωμωδία, όπως τη χαρακτηρίζει και η ΕΘΑΑ, σε συνεργασία με την ομάδα enact, σε σκηνοθεσία δική της ανεβάζουν την παράσταση, σε Λεμεσό και Λευκωσία. Η Μαρίνα Μακρή μίλησε στην «Κ» για το έργο και την κυπριακή πυρηνική οικογένεια και λέει πως μέσα στο χάος της ύπαρξης, η οικογένεια – λειτουργική ή δυσλειτουργική – είναι η αναφορά σου, η αρχή και το τέλος σου. «Για εμένα ο ορισμός της είναι η έννοια της ομάδας με αρχηγούς και προπονητές τους γονείς». Όσο για τα οικογενειακά τραπέζια, λέει πως είναι σίγουρα ξένο για τον άλλο και καθρέφτης για το κάθε μέλος της.

–Γιατί θέλεις να γράψεις τον «Πολυέλαιο», τι σε ώθησε να το κάνεις;

–Κατά τη διάρκεια μιας ομιλίας άκουσα τη λέξη «πολυέλαιο» και η λέξη αυτή απομονωμένη από το περιεχόμενο της ομιλίας, άφησε τόσο έντονα μέσα μου και σαν ουρανοκατέβατη μου ήρθε η ιδέα μιας οικογένειας να κάθεται να τρώει κάτω από ένα τεράστιο πολυέλαιο. Αυτός ο πολυέλαιο σιγά-σιγά σπάει κομμάτι-κομμάτι και η οικογένεια προσπαθεί μαζί να τον σώσει. Από τότε «Ο Πολυέλαιο» άλλαξε πάρα πολύ. Αυτό που με ώθησε να το κάνω είναι όλα τα εμπόδια που έβρισα κάθε φορά στον δρόμο μου, προσπαθώντας να ανεβάσω την παράσταση. Κατάλαβα ότι είχα τόσο πολύ την ανάγκη να το γράψω που κανένα εμπόδιο δεν με απογοήτευε τόσο που να βάλω το έργο πίσω σε ένα συρτάρι κλειστό. Επίσης για την υλοποίησή της σε μια προσωπικά απαιτητική φάση της ζωής μου, που πίστευα ότι δεν μπορεί να γίνει, με ώθησαν ο σύζυγός μου Φώτης, με τη μεγάλη του υποστήριξη, δίπλα μου σαν συνδημιουργός, ο Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, ο οποίος διάβασε την ιδέα, την πίστεψε και ανέλαβε την εκτέλεση

όλης της παραγωγής και η Έλενα Κοτασβίλν, η οποία από αγάπη έκανε πολύ περισσότερα από όσα της αναλογούσαν. Τίποτα δεν μπορούμε να κάνουμε μόνοι μας, τα πάντα είναι ομάδα.

–Τι νομίζεις πως συνιστά μια τυπική κυπριακή οικογένεια;
–Το φαί!

–Πόσο σημαντική είναι για εσένα η έννοια της οικογένειας και πώς την ορίζεις;

–Πολύ σημαντική. Μέσα στο χάος της ύπαρξης, η οικογένεια – λειτουργική ή δυσλειτουργική – είναι η αναφορά σου, η αρχή και το τέλος σου. Για εμένα ο ορισμός της είναι η έννοια της ομάδας με αρχηγούς και προπονητές τους γονείς. Αγάπη, θυσία και αντιδι-στέλεια.

–Οικογενειακές μαζώξεις... μπορούν να αποδειχθούν καταστροφικές και τραυματικές κάποιες φορές... Ένα οικογενειακό τρα-

πέζι μπορεί να είναι φιλικό προς όλους;

–Δεν ξέρω κατά πόσο μπορεί να είναι φιλικό αλλά ένα οικογενειακό τραπέζι είναι σίγουρα ξένο για τον άλλο και καθρέφτης για το κάθε μέλος της.

–Πώς θα χαρακτήριζες το έργο σου και σε ποια κατηγορία θα το ενέτασες;

–Είναι τραγική κωμωδία. Εγώ αυτό που βιώνω, όταν το βλέπω στις πρόβες, είναι σαν να κοιτάω

από μια κλειδαρότρυπα αυτή την οικογένεια. Έτσι θα χαρακτηρίζα την εμπειρία του έργου.

–Με τον «Πολυέλαιο» ποιες κοινωνικές παθογένειες επιθυμείς να θίξεις;

–Της επικοινωνίας, που κάνεις δεν ακούει κανέναν. Ούτε τον ίδιο μας τον εαυτό δεν ακούμε μέχρι να φτάσουμε σε ένα τέλμα όπου πλέον η φωνή μέσα μας γίνεται κραυγή και δεν έχουμε άλλη επιλογή από την καταστροφή για να επανεκκινήσουμε.

–Νομίζεις πως τα παραδοσιακά έθιμα μπορούν πια να συμβαδίσουν με την εποχή μας και να δηλώνουν κάτι;

–Ναι, σαφώς μπορούν να συμβαδίσουν, αρκεί να τους δώσουμε εμείς το νόημα που μας ταιριάζει, χωρίς να τα αλλάζουμε, χωρίς να τα φέρουμε στα μέτρα μας, αλλά να πάμε εμείς να τα συναντήσουμε, για να ξαναζωντανέψουν. Αν τα κρατάμε μόνο για χάρη της παράδοσης είναι νεκρά. Προσωπικά το έθιμο των ζωμάτων με συγκινεί πολύ περισσότερο από το μυστήριο του γάμου. Μου θυμίζει το έθιμο που περνούν τον νεκρό από το σπίτι του πριν να καταλήξει στην τελευταία του κατοικία μόνο που σε αυτό δεν κάνουμε ανακαίνιση και μογογιατίσματα και στόλισμα.

Πληροφορίες: «Ο Πολυέλαιο» από την ΕΘΑΑ, σε συνεργασία με την ομάδα enact, σε κείμενο και σκηνοθεσία Μαρίνας Μακρή. Επί σκηνής: Πόπη Αβραάμ, Λούκας Ζήκος, Ηρόδοτος Μιλτιάδους, Λουκία Πιερίδου, Άννη Χούρη.

Παραστάσεις:
Λεμεσός – Θέατρο ΕΘΑΑ: 19, 20, 26, 27 Δεκεμβρίου 2025, ώρα 8:00 μ.μ. 14, 21, 28 Δεκεμβρίου 2025, ώρα 6:00 μ.μ.

Λευκωσία – WhereHaus 612: 9, 10, 16, 17, 23, 24, 30, 31 Ιανουαρίου 2026, ώρα 8:00 μ.μ. 11, 18, 25 Ιανουαρίου και 1 Φεβρουαρίου 2026, ώρα 6:00 μ.μ.

ΣΧΟΛΙΟ

Της **ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ**

Αποτίμηση και αναστοχασμός για τις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες

Πριν φθίνει η χθεσινή εμπειρία, σας προκαλώ να σταθούμε λίγο μακριά και να δούμε γιατί είναι σημαντικό αυτό που έγινε στο υπουργείο Πολιτισμού, η ανακήρυξη της πόλης που πήρε τελικά το χρίσμα για πολιτιστική πρωτεύουσα. Η τελική επιλογή από μεγάλη ομάδα διεθνών κριτών, μεταξύ δύο πόλεων που είπαν με ειλικρίνεια, θέλουμε τον τίτλο γιατί τον χρειαζόμαστε, επειδή με τα μέσα που έχουμε και την κατάσταση στο νησί μας, δεν μπορούμε μόνοι μας. Και έχουν δίκαιο, επειδή η σχέση της τοπικής αυτοδιοίκησης με την κεντρική κυβέρνηση και την ευρωπαϊκή οικογένεια δεν έχει εξελιχθεί ακόμα πλήρως. Δεν υπάρχουν οι δομές, οι δίοδοι επικοινωνίας και οι ανάγκες του πολιτισμού επισκιάζονται από ένα σωρό άλλες προτεραιότητες.

Τα τελευταία τρία χρόνια είναι όμως σημαντικά, και πιο κάτω

παραθέτω στοιχεία που έφερε μαζί της η ενασχόληση με την εγγραφή των προτάσεων για τις πολιτιστικές πρωτεύουσες:

– Δύο πόλεις, δημοτικές αρχές, καλλιτεχνικές κοινότητες και κόσμος ασχολήθηκε και φαντάστηκε ένα διαφορετικό πολιτιστικό πεδίο στην (κάθε) πόλη. Το να τολμήσεις να δεις το μέλλον, και να διεκδικήσεις τη δική σου θέση μέσα σε αυτό, είναι μια μικρή επανάσταση. Στον τόπο μας τουλάχιστον, που ιστορικά και συγχρονικά, το ζητούμενο είναι να είμαστε υπάκουοι και να περιορίσουμε τις πρωτοβουλίες στο ελάχιστον.

– Εκλεγμένοι δημοτικοί άρχοντες μπήκαν ενεργά στη διαδικασία του κτισίματος του οράματος, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής στήριξης και της κινητοποίησης της δημοτικής μηχανής.

– Γράφτηκαν δύο σοβαρές πολιτιστικές στρατηγικές, δημόσια έγγραφα που αντικατοπτρίζουν την πρόθεση από πλευράς των Δήμων για μια μεθοδική προσέγγιση προς την εξέλιξη του πολιτισμού, ως βιομηχανία, ως οικονομικού τομέα, σε σχέση με τους ανθρώπους του, τις υποδομές, τη χρηματοδότηση και τη γενικότερη εξέλιξη της πόλης. Οι στρατηγικές προστατεύουν από τυχαίες και ιδιοτελείς καταστάσεις, είναι κυματοθραύστης (local pun) για την αταξία σε βάθος χρόνου.

– Παράγοντες των πόλεων έβαλαν τις υπογραφές τους και έβγαλαν τα checkbook, στηρίζοντας τις δομές που έκτιζαν τις προτάσεις. Η αναγέννηση αυτή της «φιλάνθρωπίας» προηγούμενων εποχών, όπου οι έχοντες εμπλέκονται στα κοινά γίνεται με ένα ενισχυτικό και δυναμικό τρόπο, είναι καλή βάση για τη σχέση με-

ταξύ των have's και των have nots, στο πλαίσιο του πολιτισμού.

– Δύο νέες, δυναμικές και ικανές γυναίκες, outsiders στο mainstream πολιτιστικό πεδίο, ηγούνται ομάδες από πολιτιστικούς λειτουργούς, καλλιτέχνες, ακτιβιστές και πολίτες. Οι ίδιες αυτές γυναίκες συμμετέχουν στη διεκδίκηση επιπλέον κονδυλίων για το θεσμό της πολιτιστικής πρωτεύουσας, μαζί, και το πετυχαίνουν.

– Πολλοί και πολλές hardcore νοσταλγοί του παρελθόντος της εκάστοτε πόλης, αλλά και πολλοί και πολλές πεσιμιστές/τριες πίστεψαν ξανά, σε κάτι, ότι «κάτι μπορεί να γίνει».

– Αναγνώριση (μέσω της άμεσης εμπλοκής τους) ότι στην Κύπρο, στη Λεμεσό και στη Λάρνακα, δεν μένουν μόνο Έλληνοκύπριοι, ότι το παρελθόν, το παρόν και το μέ-

λον μας περιρικλείει στενά και ουσιαστικά, τις ιστορικές κοινότητες και τους μετανάστες/στρίες.

– Η σχέση του νησιού με την Ευρώπη έτυχε επεξεργασίας ως μια δυναμική σχέση, εκτός από τα στενά πλαίσια των Erasmus + και Creative Europe, της πίεσης να εμπλακείς για να πάρεις χρηματοδότηση, που για τον μέσο καλλιτέχνη είναι μια μη ρεαλιστική προοπτική. Κτίστηκαν συνεργασίες, δίκτυα με οργανισμούς και άτομα, σχεδιάζοντας πως ένα κράτος στα σύνορα της Ευρώπης μπορεί να συμμετέχει στον ορισμό της ευρωπαϊκότητας, ακριβώς λόγω της ακριτικής του τοποθεσίας.

– Ως τελευταίο σημείο: νιώθω ότι οι πόλεις ίσως για πρώτη φορά στην ιστορία της σύγχρονης Κύπρου έχουν δει τον χάρτη, έχουν αναγνωρίσει τον πλούτο του πο-

λιτισμού του νησιού ως ζωντανού οργανισμού του σήμερα, χωρίς να απολογούνται και χωρίς να προσπαθούν να χωρέσουν μέσα σε grand narratives ταυτότητας και ανήκειν.

Ένα μέρος της νοσταλγίας της λεμεσιανής, που κουβαλά μέσα της τους πορτοκαλέωνες του Λανιτείου σαν εικαστική και existential παρακαταθήκη, στεναχωρήθηκε πολύ για το χθεσινό αποτέλεσμα. Αλλά νιώθω βαθιά περηφάνεια για την ομάδα μου του Λεμεσός 2030, τον Δήμο Λεμεσού, και τους ανθρώπους της πόλης. Επίσης, δεν έχω καμία αμφιβολία ότι η Λάρνακα θα κάνει εξαιρετική δουλειά, στην ομάδα της υπάρχουν άτομα που εμπιστεύομαι και εκτιμώ, με πείσμα και αποφασιστικότητα, με πρόγραμμα και ήθος.

Η δρ Ελλάδα Ευαγγέλου είναι μέλος της ομάδας Λεμεσός 2030.

Το σπίτι δεν ήταν στέρεο

Όταν η σταθερότητα που χτίζουμε για χρόνια χάνεται σε μια στιγμή, χωρίς να υπάρχει γυρισμός

Ο Ζολά στην «Πλημμύρα» λέει απλά κι ωμά, με αμείλικτη καθαρότητα, κάτι που δεν είναι δα και καινούργιο: πως πίσω από την ευτυχία κρύβεται η δυστυχία.

Η λογοτεχνία είναι σαν ποτάμι. Η επιφάνεια του νερού κυλάει διαρκώς, μα αυτό που κρύβεται στην κοίτη του, παρόλο που είναι αόρατο για τους πολλούς, είναι πιο σημαντικό και επομένως επιζεί, σε πείσμα των καιρών.

ΕΜΙΛΙΑ ΖΟΛΑ
Η πλημμύρα
μτφρ.: Μανώλης Πιμπλής
εκδ. Οξύ, 2025, σελ. 72

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Αρχικά, η προφανής διαπίστωση. Σε μια εποχή που όλα τα πράγματα τρέχουν γρήγορα και καταπίνονται τόσο εύκολα, για να αντικατασταθούν, χωρίς δισταγμό, από τα αμέσως επόμενα, μου κάνει μεγάλη εντύπωση που ένα διήγημα του 1880, όπως το συγκεκριμένο του Ζολά, δεν έχει ακόμα εξαφανιστεί. Μάλιστα μεταφράστηκε και κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Οξύ, στη σειρά «Απνευστί»: μια επιλογή από κλασικά κείμενα μικρής έκτασης που διαβάζονται με μια ανάσα.

Υπάρχουν λοιπόν δίσκοι, κείμενα, εικαστικές χειρονομίες και φιλμ που εξακολουθούν ν' αντιστέκονται στη δικτατορία του καινούργιου; Ευτυχώς, υπάρχουν.

Ποιος διαβάζει Ζολά πλέον; Δεν ξέρω κανέναν που να έχει διαβάσει το «Ανθρώπινο κτήνος», τη «Νανά» ή την «Ταβέρνα». Αυτό μπορεί να μη σημαίνει πολλά (εκτός ίσως από το γεγονός πως συναναστρέφομαι λάθος ανθρώπους), αλλά σίγουρα επαληθεύει το γεγονός πως οι περισσότεροι καταλήγουν να διαβάζουν οτιδήποτε νέο εμφανίζεται στα ράφια των βιβλιοπωλείων.

Το βρίσκω φυσιολογικό, σχεδόν συγκινητικό. Έχουμε την

ανάγκη να αποδείξουμε πως είμαστε ζωντανοί και πως υπάρχουν σύγχρονοι συγγραφείς που μιλάνε άμεσα για τις ζωές μας. Στην πραγματικότητα, κάθε καινούργιο βιβλίο είναι ένα τσίμπημα στο δέρμα μας που προσποιείται πως μας ξυπνά από τον λήθαργο. Αλλά μερικές φορές οι νεκροί συγγραφείς είναι πιο ζωντανοί από τους ζωντανούς.

Η λογοτεχνία είναι σαν ποτάμι. Η επιφάνεια του νερού κυλάει διαρκώς, μα αυτό που κρύβεται στην κοίτη του, παρόλο που είναι αόρατο για τους πολλούς, είναι πιο σημαντικό και επομένως επιζεί, σε πείσμα των καιρών.

Είναι βράδυ Πέμπτης και η κακοκαιρία «Byron» βρίσκεται

πάνω από την πόλη. Βρέχει εδώ και ώρες. Επιστρέφοντας σπίτι, οι δρόμοι έχουν πλημμυρίσει και δεν μπορώ να τους διασχίσω. Δεν παθαίνω τίποτα. Απλώς, βρέχομαι. Τώρα έχω ανοίξει το αερόθερμο για να στεγνώσουν τα παπούτσια μου, έχω ξαπλώσει στον καναπέ και ξαναδιαβάζω την «Πλημμύρα».

Σε καμιά εξηνταριά σελίδες, ο αγρότης Λουί Ρουμπιέ αφηγείται την άνοδο και την πτώση του. Με χωράφια, λίγο πιο έξω από την Τουλούζ, με μια καλή σοδειά, με μια οικογένεια που τον αγαπά, δείχνει να είναι ο πιο τυχερός άνθρωπος στον κόσμο. Μέχρι που μια καταιγίδα φουσκώνει τον ποταμό Γαρούνα κι όλα καταστρέ-

φονται. Τίποτα δεν κρατάει για πάντα και τίποτα δεν είναι γερό: «Το σπίτι είναι στέρεο. Δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτα». Λάθος.

Πριν την καταστροφή, ο Ζολά περιγράφει ένα ευτυχισμένο δείπνο: «Βρισκόμασταν στο τέρμα μιας ωραίας μέρας, κι εγώ σκεφτόμουν ότι την ευτυχία μας όλη, τις μεγάλες μας σοδειές, το ευτυχισμένο σπίτι, τους αρραβώνες της Βερονίκ, όλα αυτά που μας έρχονταν σαν βροχή από ψηλά, τα έφερνε η ίδια η αγνότητα του φωτός. Καθώς το βράδυ μάς αποχαιρετούσε, απλωνόταν πάνω μας μια ευλογία».

Κανείς δεν πιστεύει πως μπορεί να μας συμβεί κάτι κακό. Αυτά συμβαίνουν σε υπανάπτυκτες

Μια σφοδρή καταιγίδα αρκεί για να καταστραφούν όσα θεωρούμε δεδομένα στη ζωή, θυμίζει ο Εμίλ Ζολά με αμείλικτη καθαρότητα στην «Πλημμύρα» του, που πρωτοκυκλοφόρησε το 1880.

περιοχές όπου ζουν άνθρωποι με χαμηλό βιοτικό επίπεδο, θυμάμαι να γράφει σαρκαστικά ο Ντον Ντελίλο στο μυθιστόρημά του «Λευκός θόρυβος», προτού ένα τοξικό νέφος εκτοπίσει τους κατοίκους της εύπορης αμερικανικής κωμόπολης και αλλάξει τη ζωή τους.

Το σημείο μηδέν

Αυτό είναι το σημείο μηδέν που ενδιαφέρει τον Ζολά, όταν η σταθερότητα που χτίζουμε για χρόνια, βουλιάζει σε μια στιγμή, χωρίς να υπάρχει γυρισμός στη θαλαπωρή της προηγούμενης κατάστασης.

Ετσι, το σπίτι του Ρουμπιέ καταστρέφεται, τα χωράφια πλημμυρίζουν, η Βερονίκ, η εγγονή του, πνίγεται. Στο τέλος επιζεί μόνο αυτός, ένας εβδομηντάχρονος γέρος που είναι αναγκασμένος να μας αφηγηθεί την ιστορία του, με την τρέλα που έχουν οι μάρτυρες στα μάτια.

Πίσω από την ευτυχία, κρύβεται η δυστυχία. Ο Ζολά δεν λέει τίποτα σπουδαίο. Ωστόσο, το λέει απλά και ωμά, με αμείλικτη καθαρότητα, αναπτύσσοντας εκείνο το αντιφατικό συναίσθημα που νιώθεις όταν βρίσκεσαι με τα αγαπημένα σου πρόσωπα και περνάς καλά, ένα μείγμα απέραντης χαράς και απύθμενης αγωνίας, επειδή κατά βάθος φοβάσαι μήπως είναι η τελευταία φορά που τσουγκρίζεις το ποτήρι μαζί τους. Και η βροχή ακόμα να κοπάσει.

Παλαιά & Ελιά

LIVE STAGE

“ χωρίς την Κυριακή.”

21/12

Θάνατος Καλλιίρης

ώρα έναρξης: 20:00

ΚΙΘΑΡΑ & ΤΡΑΓΟΥΔΙ:
Γιώργος Μάγος

Minimum Charge €50
Είσοδος (περιλαμβάνεται) €20

Χορηγός
Επικοινωνίας:
LOVE 100.7 FM
98.1 & 105.7

Alexandra Dariescu

THE NUTCRACKER AND I

(Ο καρυσθραύστης κι εγώ)

28.12.2025
10:30, 16:30

Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας

Nicosia Municipal Theater

Εισιτήρια | Tickets

Διοργανωτές: Δήμος Λευκωσίας, Nicosia Municipality, Δημόσιο Θέατρο Λευκωσίας

Χορηγοί: opap CYPRUS, Altia, CYPRUS PUBLIC TRANSPORT, more.com

Χορηγός Επικοινωνίας: Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, wizguide, LOVE 100.7 FM, SIGMA

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Ο Μιχάλης Οικονόμου και η Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ έλαμψαν στη σκηνή του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών.

Ενδιαφέρον πρόγραμμα, επιτυχημένες ερμηνείες

Εξαιρετικά επιτυχημένη υπήρξε η συναυλία της Εθνικής Συμφωνικής Ορχήστρας της ΕΡΤ, που πραγματοποιήθηκε στις 11 Νοεμβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης». Το πρόγραμμα ξεκίνησε με τη «Φαντασία σε ένα θέμα του Τόμας Τάλις» του Ραλφ Βον Ουίλιαμς και τον ύμνο «Salve Regina» - «Χαίρε Δέσποινα», όπως τον μελοποίησε ο Εσθονός συνθέτης Αρβο Περτ. Στο δεύτερο μέρος ακούστηκε η εκτενής Ενδέκατη Συμφωνία του Ντμίτρι Σοστακόβιτς.

Ο Σοβιετικός συνθέτης έγραψε το έργο με αφορμή την τεσσαρακοστή επέτειο από την Επανάσταση του 1917. Ωστόσο, επέλεξε ως θέμα τα γεγονότα της Ρωσικής Επανάστασης του 1905, η οποία θεωρείται προδρομική της Οκτωβριανής. Κεντρικό της γεγονόσ

ξεχωρίζει από όσα είχε γράψει ο συνθέτης μέχρι τότε, του δίνουν προφανή «εθνικό» χαρακτήρα και αυτόματα το τοποθετούν στη σειρά των μεγάλων συμφωνικών συνθέσεων Ρώσων μουσουργών του 19ου αιώνα, όπως οι Ρίμσκι - Κόρσακοφ, Μποροντίν, Μπαλακίρεφ και Μούσοργκσκι, που εμπνεύστηκαν από τον πλούτο της ρωσικής παραδοσιακής μουσικής.

Ακρίβεια και έλεγχος

Ο Μιχάλης Οικονόμου με την Εθνική Συμφωνική Ορχήστρα της ΕΡΤ ερμήνευσαν τη Συμφωνία με εξαιρετικά γλαφυρό τρόπο. Κρίσιμη υπήρξε η ακρίβεια των διαφόρων ομάδων, ειδικά δε των εγχόρδων, όπως και ο άριστος έλεγχος και συντονισμός τους. Αποτελεσματικός ήταν ο τρόπος με τον οποίο αποδόθηκε η απειλητική σιωπή πριν από το ξέσπασμα των γεγονότων, με τα τύμπανα να χτούν υπαινικτικά, σε δεύτερο επίπεδο. Στη συνέχεια, η βιαιότητα της συμπλοκής άηχσε με εντυπωσιακή ευκρίνεια, καθώς τα διαδοχικά επεισόδια ήταν απολύτως διακριτά, έτσι ώστε να παρακολουθεί κανείς με άνεση τη γραμμική αφήγηση. «Εκκωφαντική» ήταν, επίσης, η σιωπή του τρίτου μέρους, η οποία ανέδιδε τον τρόπο μισροστά στη φρίκη των νεκρών, όπως επιβλητική ήταν και η κατάσταση εγρήγορης στο τελικό μέρος, με τον σαφή τρόπο που τη δόμησε ο Οικονόμου και την απέδωσαν οι μουσικοί. Εξαιρετικές συνεισφορές από τη Χριστίνα Δεσούλλα στη συγκινητική μελωδία που εμπιστεύεται ο Σοστακόβιτς στο αγγλικό κórνο στο τελευταίο μέρος, όπως και συνολικά από τον Σπύρο Αρκούδη (τρομπέτα) και τον Θεόδωρο Καλογερόπουλο (φαγκότο), σφράγισαν το θετικό αποτέλεσμα.

Εξίσου θετική ήταν η συμβολή του Ιωάννη Στρατάκη (βιόλα), όπως και του Επαμεινώνδα Φίλιππα, εξάρχοντα της ορχήστρας, στη «Φαντασία σε ένα θέμα του Τόμας Τάλις» του Βον Ουίλιαμς, δίνοντας σαφείς τίτλους στα τέσσερα μέρη του έργου – «Πατεία των ανακτόρων», «9η Ιανουαρίου», «Αιώνια μνήμη», «Τόκσιν» («Κουδούνι συναγερμού»). Εχει κανείς την αίσθηση ότι βλέπει τα γεγονότα να διαδραματίζονται μπροστά στα μάτια του. Τόσο αναλυτικά και σαφώς είναι η μουσική αφήγηση, ώστε αρκετοί χαρακτηρίζουν τη Συμφωνία ως κινηματογραφική μουσική χωρίς ταινία. Οι αναφορές σε δημοφιλή παραδοσιακά και επαναστατικά τραγούδια κάνουν το έργο να

Misericordia ★★½
ΔΡΑΜΑ (2024), 103΄
Σκηνοθεσία: Αλέν Γκιροντί
Ερμηνείες: Φελίξ Κισίλ, Κατρίν Φρο

★ καλό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Ο Τζόελ Ετζερτον ως «Ρόμπερτ Γκρέινιερ» στο φιλμ του Κλιντ Μπέντλεϊ «Ονειρα τρένων».

Κέιτι Ο' Μπράιαν και Κρίστεν Στιούαρτ σε σκηνή του «Ματωμένου δεσμού».

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ο Φελίξ Κισίλ πρωταγωνιστεί στο φιλμ «Misericordia» του Αλέν Γκιροντί. Τα καφετιά φύλλα των δέντρων σχηματίζουν ένα φθινοπωρινό καλί κάτω από το οποίο κρύβονται όλων των ειδών οι αμαρτίες.

Εγκλημα και τιμωρία με μαύρο χιούμορ

Μια κηδεία, ένας απειλητικός γείτονας κι ένας ιερέας

Ο πάντα ανήσυχος δημιουργός Αλέν Γκιροντί («Ο άγνωστος της λίμνης») επιστρέφει με άλλο ένα αναπάντεχο φιλμ, το οποίο μπλέκει το ψυχολογικό δράμα με στοιχεία θρίλερ αλλά και μαύρης κωμωδίας. Ο Ζερεμί επιστρέφει στο χωριό του για την κηδεία του φούρναρη και πρώην αφεντικού του. Καθώς ωστόσο η παραμονή του παρατείνεται, θα έρθει σε αντιπαράθεση με τον γιο του εκλιπόντος –και παλιό του φίλο–, ενώ στην υπόθεση θα εμπλακούν επίσης ένας απειλητικός γείτονας και ένας ιερέας με αινιγματικές προθέσεις.

Στα όρια του παραλόγου

Ο Γκιροντί θολώνει αποτελεσματικά τα όρια μεταξύ ρεαλισμού και παραλόγου, εισάγοντάς μας σε ένα (σχεδόν) εναλλακτικό περιβάλλον, εκεί όπου η «misericordia», το θρησκευτικό έλεος δηλαδή, μπορεί να κρύβει πίσω του ακόμα και... σεξουαλικές προεκτάσεις. Γενικά ο ερωτισμός είναι εδώ διά-

χυτος, με τον κεντρικό ήρωα να ανακαλεί σε ένα βαθμό εκείνον από το «Θεώρημα» του Παζολίνι, ενώ οι χαρακτήρες γύρω του έχουν σχεδόν όλοι υπόσταση και ουσιαστικό ρόλο στην ιστορία. Αυτό βέβαια που παρακολουθούμε στο πρώτο επίπεδο είναι βασικά μια ιστορία «εγκλήματος και τιμωρίας», καθώς οι ερινύες αρχίζουν να κατατρέχουν τον ήρωα και ο κλοιός γύρω (και κυρίως στο μυαλό) του στενεύει όλο και περισσότερο. Όπως όμως συμβαίνει στο αριστούργημα του Ντοστογιέφσκι, έτσι και εδώ υπάρχει η αίσθηση ότι εκείνα που δεν λέγονται είναι εξίσου σημαντικά με αυτά που περνούν από την οθόνη. Άλλωστε το γενικότερο κλίμα του φιλμ είναι αρκετά ανάλαφρο, διανοημένο και με μαύρο χιούμορ, παρόλο που όσα συμβαίνουν φέρουν θεωρητικά μεγάλο τραγικό βάρος. Από την άλλη, μοναδικός πραγματικός μάρτυρας όλων των τεκταινομένων παραμένει η φύση: αυτή κρύβει στα

σπλάχνα της την αλήθεια, αυτή και την αποκαλύπτει με τα προδοτικά της (πεντανόστιμα) μανιτάρια. Ο Γκιροντί φροντίζει να την κινηματογραφήσει σε όλο της το φθινοπωρινό μεγαλείο, καθώς τα καφετιά φύλλα των δέντρων σχηματίζουν το καλί κάτω από το οποίο κρύβονται όλων των ειδών οι αμαρτίες.

Κρυφά πάθη

Αυτό το στοιχείο των υποδωριων παθών και συναισθημάτων επανέρχεται ξανά και ξανά στην ταινία, ενώ προσωποποιείται πιο καλά στον χαρακτήρα του ιερέα: «Ο ιερέας ενσαρκώνει πολλές από τις αμφιβολίες μου, τα ερωτήματά μου, την εσωτερική μου σύγκρουση μεταξύ παράδοσης και νεωτερικότητας – ή, μάλλον, την επιθυμία μου να είμαι σύγχρονος, να έχω μια ισχυρή σχέση με την παρούσα στιγμή και να ζω τις επιθυμίες μου. Στην πραγματικότητα, είναι ο αγαπημένος μου χαρακτήρας στην ταινία», σημειώνει σχετικά ο Γκιροντί.

HOME CINEMA

Φυσιολατρία και «ταραντινικά» μονοπάτια

Ονειρα τρένων ★★½
ΔΡΑΜΑ (2025), 102΄
Σκηνοθεσία: Κλιντ Μπέντλεϊ
Ερμηνείες: Τζόελ Ετζερτον, Φελίσσι Τζόουνς

Μετά την πρεμιέρα του στα φεστιβάλ του Σάντανς και του Τορόντο, το φιλμ του Κλιντ Μπέντλεϊ έρχεται απευθείας στην πλατφόρμα του Netflix, δίχως (δυστυχώς) να κάνει πέρασμα από τις αίθουσες. Βασισμένο στην ομώνυμη δημοφιλή νουβέλα του Ντένις Τζόνσον, αφηγείται την ιστορία του Ρόμπερτ Γκρέινιερ, ενός σκληροτράχηλου υλοτόμου, ο οποίος μαζί με την αγαπημένη του (Φελίσσι Τζόουνς) σπίνει το σπιτικό του σε ένα υπέροχο εξοχικό τοπίο. Καθώς ο 20ός αιώνας προχωράει, η ζωή του θα σημαδευτεί από την απώλεια, αλλά και τη στενή σχέση με τη φύση, η οποία θα απο-

τελέσει μόνιμη παρηγοριά του. Γενικά εδώ έχουμε ένα φιλμ υψηλής συναισθηματικής φόρτισης, η οποία όμως φιλτράρεται αποτελεσματικά μέσα από μια σχεδόν υπνωτιστική γαλήνη, που ξεκινά από τη φιγούρα του πρωταγωνιστή και επεκτείνεται στο μαγευτικό τοπίο γύρω του. Η φυσιολατρία έχει την τιμητική της, μαζί πάντως με γενναίες δόσεις φιλοσοφίας, που φέρνουν στον νου κάτι από το «Walden» του Θωρό και άλλα έργα, κινηματογραφικά και λογοτεχνικά, της ίδιας παράδοσης.

Ματωμένος δεσμός ★★
ΘΡΙΛΕΡ (2024)
Σκηνοθεσία: Ρόουζ Γκλας
Ερμηνείες: Κρίστεν Στιούαρτ, Κέιτι Ο' Μπράιαν

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε το πιο πρόσφατο φιλμ

της ανερχόμενης Ρόουζ Γκλας, το οποίο κινείται σε «ταραντινικά» μονοπάτια, ξεκινώντας από έναν παθιασμένο έρωτα. Στην Οκλαχόμα του 1989, η Λου (Κρίστεν Στιούαρτ), μια μοναχική μάνατζερ γυμναστηρίου, ερωτεύεται την Τζάκι (Κέιτι Ο' Μπράιαν), μια νεαρή μπόντι μπιλντερ που ονειρεύεται να γίνει μεγάλη σταρ του αθλήματος. Ο δεσμός τους ωστόσο σύντομα θα γίνει ο «ματωμένος» του τίτλου, καθώς οι δυο τους θα βρεθούν μπλεγμένες με την εγκληματική οικογένεια της Λου. Η Γκλας ντύνει με ροκ αισθητική –από το σάουντρακ και τα ρούχα μέχρι τον ατελείωτο... ιδρώτα– την ταινία της και πατάει τέρμα το γκάτζι, συνδυάζοντας το μαύρο χιούμορ με το σπλάτερ και το μελόδραμα. Αυτοί που ξεχωρίζουν εδώ είναι σίγουρα οι χαρακτήρες, ιδίως ο απερίγραπτος του Εντ Χάρις.

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (Τ.Ν.) επιφέρει ήδη σαρωτικές αλλαγές σχεδόν σε κάθε πτυχή της σύγχρονης ζωής και ο κόσμος του βιβλίου δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστος. Μολονότι βρίσκεται ακόμη στα σπάργανα και, στην πραγματικότητα, κανείς δεν ξέρει πώς, πόσο και προς τα πού θα εξελιχθεί, η πρωτόγνωρη αυτή τεχνολογική επανάσταση διεκδικεί ενεργό ρόλο στο λογοτεχνικό οικοσύστημα, υποσχόμενη νέες δυνατότητες σε συγγραφείς, εκδότες και αναγνώστες.

Ταυτόχρονα, όμως, εγείρεται ένα σύνθετο πλέγμα ηθικών διλημάτων και ερωτημάτων που, ανάμεσα σε άλλα, αφορούν την ίδια τη φύση της δημιουργικότητας. Ενδεικτικά: Ποια είναι η οντολογική θέση του βιβλίου ως σταθερού και ολοκληρωμένου αντικειμένου γνώσης; Με ποιον τρόπο η κυοφορούμενη αλλαγή στην πρόσληψη του κειμένου πρόκειται να επηρεάσει τη διαμόρφωση της ανθρώπινης σκέψης και την ικανότητά μας για κριτικό συλλογισμό; Ποια είδη θα παραμείνουν σε ανθρώπινα χέρια και ποια όχι; Κινδυνεύει άραγε περισσότερο η εμπορική, ή μήπως η λογοτεχνική πεζογραφία; Πώς μπορεί να διαχειριστεί μια άκρως ευαίσθητη αγορά, όπως αυτή του βιβλίου, μια πλημύρα κειμένων γραμμένων από Τ.Ν.; Πόσο προστατεύονται τα πνευματικά δικαιώματα; Ποιος θα είναι ο οικονομικός αντίκτυπος στους επαγγελματίες του χώρου;

Χωρίς βέβαια φιλοδοξία να εξετάσουμε εις βάθος τη σχέση Τ.Ν. - βιβλίου, ή να αναλύσουμε τα κύρια προβλήματα που οφείλει να αντιμετωπίσει η παγκόσμια εκδοτική κοινότητα προκειμένου η τεχνολογία να λειτουργήσει ως αρωγός και όχι σαν αντικαταστάτης της ανθρώπινης δημιουργικότητας, απευθυνθήκαμε σε πέντε ανθρώπους του χώρου.

Η δημιουργία του μηδέν

Ο Γιώργος Χατζηβασιλείου, διδάκτορας Φιλοσοφίας της Τεχνολογίας (ΑΠΘ) και συγγραφέας του βιβλίου «Φιλοσοφία της τεχνητής νοημοσύνης» (εκδ. Διόπτρα), μας εισαγάγει στο θέμα: «Για πρώτη φορά εδώ και 5.500 χρόνια, από τότε που οι Σουμέριοι εφπύραν τη γραφή, γράφονται κείμενα από οντότητες που δεν είναι ανθρώπινες. Πλέον, κινούμεστε προς μια καινοφανή εποχή «συνανήκειν» της κυριότητας λόγου μεταξύ ανθρώπου και Τ.Ν. Η Τ.Ν. ήδη γράφει καλύτερα από τον μέσο άνθρωπο. Δεν γράφει καλύτερα από έναν νομπελίστα ή έναν ταλαντούχο γραφιά – μα

γράφει καλύτερα απ' τους περισσότερους (και ασφαλώς ταχύτερα απ' όλους τους) ανθρώπους. Την καθιστά αυτό δημιουργική; Όχι. Διότι η ουσιώδης δημιουργικότητα αναδύεται όταν νέες στοχαστικές συλλήψεις εμφανίζονται ενάντια στις προϋπάρχουσες γνώσεις συλλογικής εμπειρίας. Ωστόσο, η Τ.Ν. εμφανίζει σπίθες δημιουργικότητας, όπως πολλά παραδείγματα φανερώνουν. Το πρώτο ήταν η νίκη στο παιχνίδι ευφυίας Go, όπου οι ειδικοί χαρακτήρισαν εξωγήινο τον τρόπο που έπαιζε, γιατί άνοιγε νέες στρατηγικές δυνατότητες που δεν βασιζόνταν στην προγενέστερη ανθρώπινη γνώση. Οι νέες τεχνολογίες με αιχμή την Τ.Ν. θα μεταμορφώσουν το πώς αντιλαμβανόμαστε τι είναι λόγος και ζωή, επηρεάζοντας βαθιά τον οικουμενικό πολιτισμό. Μας καλούν να στοχαστούμε, όχι τεχνολογικά, αλλά φιλοσοφικά και πολιτικά, τις ογκώδεις ευκαιρίες και τα ογκώδη ρίσκα που κυοφορεί το φαινόμενο της Τ.Ν.».

Δεν γράφουν, οβήνουν

Ο εκδότης Κώστας Δαρδανός (Gutenberg), πρόεδρος της Ένωσης Ελληνικού Βιβλίου, με συχνές παρεμβάσεις για τα προβλήματα που θα αναφανούν στον χώρο του βιβλίου λόγω της Τ.Ν., μας λέει: «Πρόσφατη έρευνα του MIT έδειξε ότι οι φοιτητές που χρησιμοποιούν το ChatGPT παρουσίασαν χαμηλότερη γνωστική απόδοση, φτωχότερη κατανόηση κειμένου και, όπως καταγράψαν οι αισθητήρες που φορούσαν, μειωμένη εγκεφαλική δραστηριότητα. Δικαιούμαστε, λοιπόν, να υποθέσουμε ότι και οι συγγραφείς ή μεταφραστές που «συμβουλευούνται» την Τ.Ν., αντί να γράφουν καλύτερα, στην πραγματικότητα «οβήνουν». Οι εκδότες που χρησιμοποιούν Τ.Ν. για μεταφράσεις εκπαιδεύουν, άθελά τους, τον Μεγάλο Αδελ-

φό Εγκέφαλο, ώστε πολύ σύντομα οι ξένοι συνάδελφοί τους να μπορούν να τους παρακάμπτουν, μεταφράζοντας απευθείας τα έργα στα ελληνικά με χρήση Τ.Ν., διαθέτοντάς τα διαδικτυακά και συνεργαζόμενοι με τοπικά μεγάλα τυπογραφεία για όσους ζητούν χάρτινο αντίτυπο. Επιπλέον, «σκοτώνουν» τους μεταφραστές για μια χούφτα ευρώ και, ταυτόχρονα, καταργούν την πολιτισμική συνέχεια της ελληνικής γλώσσας, η οποία επιβιώνει και εμπλουτίζεται, σε μεγάλο βαθμό, μέσα από τα νέα μεταφρασμένα έργα της λογοτεχνίας, της επιστήμης, της φιλοσοφίας και κάθε έργου του λόγου που απαιτεί λεπτούς χειρισμούς στην απόδοση και όχι μηχανική ανακύκλωση έτοιμων λύσεων. Οι δε δημοσιογράφοι... Ποιος μπορεί πια να πει με βεβαιότητα τι ποσοστό των κειμένων που δημοσιεύονται στον Τύπο έχει γραφτεί από άνθρωπο; Οι εταιρείες Τ.Ν. λεηλάτησαν τον πνευματικό μόχθο αιώνων και παράγουν ψευδαισθήσεις με κλεμμένα λόγια. Θα συνεχίσουμε να τις ταίζουμε με τη δική μας σκέψη;».

Η μεγάλη αντίφαση

Ο σύμβουλος εκδόσεων Μιχάλης Καλαμαράς (eAnagnostis.gr, Thinking), με μακρά πείρα στον ψηφιακό μετασχηματισμό του κλάδου του βιβλίου, θέτει μερικούς βασικούς προβληματισμούς: «Μπροστά στην Τ.Ν. ο κόσμος του βιβλίου αντιμετωπίζει μια θεμελιώδη αντίφαση. Από τη μια τα πνευματικά δικαιώματα δημιουργών και εκδοτών έχουν παραβιαστεί κατά την εκπαίδευση των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων (LLMs), δημιουργείται μια νέα τεχνολογική και κοινωνική συνθήκη επικραρχίας των εταιρειών Big Tech στον πολιτισμό και στις δημιουργικές βιομηχανίες και τείνει να υποτιμάται η καθορι-

στική συμβολή της ανθρώπινης εργασίας στα δημιουργικά έργα. Αυτό εύλογα οδηγεί στη δημόσια καταγγελία, στις δικαστικές διμάχες και στην πίεση για ρύθμιση της Τ.Ν. Από την άλλη, όλο και περισσότεροι δημιουργοί, εκδότες και επαγγελματίες του βιβλίου αναγνωρίζουν τη μόνιμη και οριζόντια αλλαγή που φέρνει η Τ.Ν. Στη συγγραφή, στην επιμέλεια, στη μετάφραση πολλών ειδών βιβλίων, στο μάρκετινγκ, στις πωλήσεις, στην παραγωγή ebooks και audiobooks, στην ανάλυση χρησιμοποιείται ήδη και μπορεί να χρησιμοποιηθεί ακόμη περισσότερο, ίσως περισσότερο από όσο θα θέλαμε να παραδεχθούμε σήμερα. Είναι μια πραγματικότητα που αφορά, με κάποιους περιορισμούς, και τις μικρότερες γλώσσες, όπως τα ελληνικά. Αναζητούμε όμως ακόμη το πλαίσιο, τη ροή εργασίας και τα εργαλεία για να αξιοποιήσουμε την Τ.Ν. συστηματικά και παραγωγικά, όχι μόνο πειραματικά και ευκαιριακά. Παραβλέποντας ακραία τεχνολογικά σενάρια, η ανθρώπινη εποπτεία και επιμέλεια είναι καθήκον που θα παραμείνει αναγκαίο και ο άνθρωπος θα είναι το καθοριστικό στοιχείο για την πρωτοτυπία και τη δημιουργικότητα, όσο κι αν υποβιβάζεται στην εργασία του από μια ενδεχομένως συνεχώς βελτιούμενη Τ.Ν. Ο κλάδος του βιβλίου θα χρειαστεί έτσι να συνεχίσει να πολεμάει ενάντια στις εταιρείες Big Tech, αλλά ταυτόχρονα να μαθαίνει και να υιοθετεί την Τ.Ν. για να μπορεί να τη διαμορφώσει και να την αξιοποιήσει προς όφελός του».

Αλλο διόρθωση, άλλο επιμέλεια

Η επιμελήτρια και υπεύθυνη εκδόσεων (εκδ. Πατάκη) Ελένη Κεχαγιόγλου μάς μίλησε για τους φόβους ενός ανθρώπου των βιβλίων: «Ο κόσμος για άλλη μια φορά αλλάζει ραγδαία, ωστόσο

δεν πιστεύω ότι η Τ.Ν. θα καταπεί την αυθεντική δημιουργικότητα – εξάλλου, ουδέποτε η τέχνη υπήρξε μαζική μόδα. Και αν δεν είχαμε άλλοτε βιβλία by ai, είχαμε ευπώλητα αμφιβόλου αξίας και θυλάκους αντίστασης σε αυτά, οι οποίοι πιστεύω και πάλι θα υπάρξουν. Και η δουλειά μου; Ως επιμελήτρια επί περισσότερα από 25 χρόνια, ξέρω ότι η Τ.Ν. μπορεί, σε έναν βαθμό, να διορθώσει βιβλία, οπωσδήποτε όμως δεν μπορεί να τα επιμεληθεί, διότι το editing παρακολουθεί πότε και αν ο συγγραφέας «χάνει» ή «προδίδει» τη φωνή του, το ύφος του, το αφηγηματικό του «σκέδιο» και απαιτεί, πέραν πολλών άλλων, συναισθηματική νοημοσύνη. Τα προϊόντα της Τ.Ν. μπορούν να μιμηθούν τη λογοτεχνική γραφή, μα όχι να συμβάλουν στο να οδηγηθεί ένα χειρόγραφο στην καλύτερη δυνατή εκδοχή του. Προϋπόθεση της ύπαρξής μας παραμένει ο εγγράμματος αναγνώστης, που ενδιαφέρεται για όλα αυτά, σκέφτεται κριτικά, εκπαιδευμένος στην αναγνώριση αξίας και νοήματος».

Εικόνες και σχέδια χωρίς ψυχή

Και οι εικονογράφοι του βιβλίου; Η Ναταλία Καπατσούλια, έμπειρη εικονογράφος παιδικού βιβλίου, μας είπε: «Πιστεύω ότι η Τ.Ν. είναι εργαλείο και ότι στα σωστά χέρια μπορεί να χρησιμοποιηθεί με θετικό τρόπο. Όμως, έχω δύο προβληματισμούς. Δεν τη θεωρώ συνάδελφο της Τ.Ν., οπότε απεριφραστα θα πω ότι η δουλειά της δεν μου πολυαρέσει. Όχι επειδή μπερδεύεται και ζωγραφίζει χέρια με έξι δάκτυλα, αλλά επειδή αυτά που φτιάχνει δεν έχουν ψυχή. Τα σκίτσα που κά- νουμε εμείς οι εικονογράφοι μάς μοιάζουν. Τα σκίτσα της Τ.Ν. δεν ξέρουν πού να μοιάσουν. Είναι απρόσωπα. Δεν έχουν πραγματική σκέψη, βάθος και συναισθημα- μα ούτε ψυχή. Το πρώτο πράγμα που με τρομάζει είναι ότι η εικονογράφηση αποκτά ένα ολο- ένα και φτωχότερο αισθητικό και συναισθηματικό λεξιλόγιο. Το δεύτερο αφορά τη δημιουργική διαδικασία. Φαίνεται πως τα prompt πρέπει να δίνονται από κάποιον που γνωρίζει πώς να πετύχει όχι μόνο ένα τεχνικά άρτιο, αλλά και ένα ουσιαστικά αξιόλογο αποτέλεσμα – δηλαδή, από έναν αληθινό καλλιτέχνη. Ο άνθρωπος όμως που αποκαλούμε καλλιτέχνη φλέγεται να δημιουργήσει αυτό που έχει στο μυαλό του με τα χέρια του, τα πινέλα του, τα μολύβια του, με την ψηφιακή γραφίδα του. Δεν φλέγεται να βρει το σωστό prompt. Το δεύτερο λοιπόν πράγμα που με τρομάζει είναι το αν θα επιζηήσει η ζεστή ανθρώπινη λαχτάρα για δημιουργικότητα».

Μεγάλος Αδελφός

Οι εκδότες που χρησιμοποιούν Τ.Ν. για μεταφράσεις εκπαιδεύουν, άθελά τους, τον Μεγάλο Αδελφό Εγκέφαλο, ώστε πολύ σύντομα οι ξένοι συνάδελφοί τους να μπορούν να τους παρακάμπτουν.

Κώστας Δαρδανός

The Epic logo, featuring the word "epic" in a lowercase, rounded, sans-serif font, colored yellow, centered on a black background.

CHRISTMAS

ORGANISED BY

**DEEJAY
93.5**
RADIO

ORGANISED BY

15
P M

MUSIC | FOOD | DRINKS | GAMES

SPYRIDAKI SQUARE

MAKARIOU AVENUE, 360 TOWER

20
DEC

- Guido & The Goose•Mr Wurst•Por Favor•Serial Griller Bar & Grill
•Streat Burger•The Garisson Bar & Grill•Ghost Bars•Notes & Spirits
•Rabbit Hop•To Vanaki•Bean Bar•Bruno Coffee•Constantinides bakeries
Λουκουμάδες Οι Δαλίτες “Αντώνης & Άννα”•Overoll Croissanterie
•Häagen Dazs•Smoothie Factory•Charity Steak Sandwiches

SUPPORTED BY

EUROBANK